

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**TÜRK TİCARET KANUNU VE TÜRK
TİCARET KANUNU TASARISINA GÖRE
LİMİTED ORTAKLIKTA ORTAĞIN
ORTAKLIKTAN ÇIKMASI VE
ÇIKARILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

BAŞAK BEŞOK

İstanbul, 2010

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**TÜRK TİCARET KANUNU VE TÜRK
TİCARET KANUNU TASARISINA GÖRE
LİMİTED ORTAKLIKTA ORTAĞIN
ORTAKLIKTAN ÇIKMASI VE
ÇIKARILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

BAŞAK BEŞOK

Danışman: DOÇ. DR. TEKİN MEMİŞ

İstanbul, 2010

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı	: Başak Beşok
Ana Bilim Dalı	: Hukuk
Programı	: Özel Hukuk
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Tekin Memiş
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans- Mayıs 2010
Anahtar Kelimeler	: Limited şirket ortağı, ortaklıktan çıkma, ortağın ortaklıktan çıkarılması

ÖZET

TÜRK TİCARET KANUNU VE TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINA GÖRE LİMİTED ORTAKLIKTAKI ORTAĞIN ORTAKLIKTAN ÇIKMASI VE ÇIKARILMASI

Limited ortaklık kurulurken ortaklar, sermaye koyarak bir araya gelerek, bir ticari faaliyette bulunmak için güçlerini birleştirirler. Ancak bu ticari faaliyetin devamı için ortaklıkta karşılıklı güvenin korunması gerekmektedir.

Ortaklıkla sözleşmesel ilişkinin çekilmez bir boyuta ulaşması ve ortaklığın devamının ortağa herhangi bir yarar sağlamayacak olması durumunda ortak, ortaklıktan ayrılmak, ortaklıkla ilişkisine son vermek isteyecektir.

Bu durumda ortak, kanunen kendisine tanınan ortaklıktan çıkma hakkını kullanacaktır.

Kanun, ortağa ortaklıktan çıkma hakkı tanıdığı gibi şirkete de ortaklıkla ilişkisini çekilmez hale getiren ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı tanıyarak menfaatler dengesini sağlamayı amaçlamıştır.

Karma bir ortaklık tipi olan limited ortaklıkta ortağın ortaklıktan çıkması ve çıkarılması, limited ortaklığın şahıs ortaklığı özelliğini göstermektedir.

GENERAL INFORMATIONS

Name and Surname	:Başak BEŞOK
Subject Of Study	:Law
Programme	:Private Law
Supervisor	:Associate Professor Tekin Memiş
Type Of Degree	:Postgraduate Taught
Date	:May 2010
Key Words:	:Limited Partnership, Abstarction of Partner.

SUMMARY

ABSTRACTION OF PARTNER and RESIGN OF PARTNER in the LIMITED PARTNERSHIP ACCORDING TO TURKISH COMMERCIAL CODE and DRAFT OF THE NEW COMMERCIAL CODE

During establishment of the limited partnership, partners unite their power and debt in order to operate their financial activities. However, partners must rely each other to conduct their business and commercial goals.

The partnership may become insufferable and less profitable than before. In that case one would like to resign from the partnership.

With out a doubt in this situation, it is possible to suggest that, partners are capable of using their rights which are given by the law.

On the other hand same situation exists fort he partnership as well. According to this statement partners are capable to abstract one of the partner. It is possible to argue that the law maker tried to balance the powers of the partners and the limited partnership by using those tools.

It is possible to suggest that resign of partner and abstraction of partner indicates that limited company involves partnership.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA HALLERİ DIŞINDA ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

I- LİMİTED ŞİRKET KAVRAMI.....	2
A- Genel Olarak.....	2
B- Unsurları.....	3
II- TTK TASARISINDA LİMİTED ŞİRKET TANIMI VE UNSURLARI.....	4
III- ORTAKLIK SIFATININ YİTİRİLMESİ.....	5
IV- ORTAKLIK PAYININ DEVRİ İLE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI.....	5
A- Genel Olarak.....	5
B- Payın Devri.....	6
1- Limited Şirketlerde Pay Kavramı.....	6
2- Pay Devrinin Hukuki Niteliği.....	7
C- Payın Devrinde Şekil.....	9
D- Pay Devrinin Şartları.....	10
1-Pay Devrinin Taahhüdü.....	10
2- Pay Devri Sözleşmesi.....	12
a) Genel Olarak.....	12
b) Pay Devri Sözleşmesinin Hüküm ve Sonuçları.....	13
aa) Ortaklık Onayının Önceden Alınması.....	13
bb) Ortaklık Onayının Sonradan Alınması.....	13
3- Pay Devrinin Şirkete Bildirilmesi.....	13
4- Pay Devrine Ortaklığın Muvafakat Etmesi.....	15
a) Ortaklığın Payın Devrine Onay Vermesi ve Sonuçları.....	15
b) Ortaklığın Pay Devrine Onay Vermemesi ve Sonuçları.....	16
5- Pay Defterine Kayıt.....	17
6- Pay Devrinin Tescili ve İlanı.....	17
E- Pay Devrinin Sonuçları.....	18
1- Payın Ortaklar Arası Devri ve Sonuçları.....	18
2-Payın Ortaklığa Devri ve Sonuçları.....	18
a) Genel Olarak.....	18
b) Şirketin Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi.....	19

aa) Genel Olarak	19
bb) Sermaye Borcu Tümüyle Ödenmeyen Payların Şirket Tarafından Edinilmesi	21
cc) Sermaye Borcu Tümüyle Ödenmiş Payların Şirket Tarafından Edinilmesi	22
dd) Şirketin Kendi Paylarını Edinmesinin Hukuki Sonuçları	22
3-Payın Üçüncü Kişiye Devri ve Sonuçları.....	23
V- MİRAS VE MAL GEÇİŞİ YOLUYLA PAYIN DEVRİNDE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI.....	24
A- Ortağın Ölümü ve Karı Koca Mallarının İdaresi İle Payın Devri.....	24
B- Ortaklık Sözleşmesi ile Payın Geçişinin Yasaklanması	25
VI- ISKAT HALİNDE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI.....	28
VII- PAYIN İTFASI İLE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI	30
VIII-ŞİRKETİN SONA ERMESİ HALİNDE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI	31
A- Limited Şirketlerde İnfisah ve Fesih Sebepleri.....	31
1- Ortaklık Esas Sözleşmesinde Yazılı Sebeplerle Ortaklığın Sona Ermesi	31
2- Ortaklık Esas Sözleşmesinde Aksine Bir Hüküm Olmadıkça, Esas Sermayenin 3/4'üne Sahip Olan Ortakların 3/4'ünü Teşkil Eden Çoğunluğun Kararı ile Sona Ermesi	32
3- Ortaklığın İflasına Karar Verilmesi ile Sona Ermesi	32
4- Ortaklardan Birinin Talebi Üzerine ve Haklı Sebepler Yüzünden Mahkeme Kararı İle Sona Ermesi	33
B- Şirketin Tasfiyesi.....	33
C- Tasfiye Halinde Şirket Ortaklarının Hukuki Durumu	34
D- Ortaklığın Ticaret Sicilinden Kaydının Silinmesi ile Ortakların Hukuki Durumu	34

İKİNCİ BÖLÜM

ORTAKLIKTAN ÇIKMA

I- ORTAKLIKTAN ÇIKMA.....	35
A- Genel Olarak Çıkma Hakkı	35
B- Çıkma Hakkının Hukuki Niteliği	36
C-TTK Tasarısına Göre Çıkma Hakkı	36
1- Genel Olarak.....	36
2- Çıkmaya Katılma Hakkı.....	38
II- LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA HALLERİ.....	39
A- Ortakların Kararı İle Çıkma.....	39
B- Şirket Esas Sözleşmesinde Öngörülen Hallerde Ortaklıktan Çıkma.....	40

1- Esas Sözleşmede Öngörülen Hallerde Ortaklıktan Çıkma Hakkının Kullanılması.....	40
2- Çıkma Bildiriminin Kullanım Şartları	41
3- Şirket Esas Sözleşmesinde Çıkma Hakkına İlişkin Sınırlamalar	42
a) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Bildirilmesine İlişkin Sınırlamalar	42
b) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Süresine İlişkin Sınırlamalar	42
c) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Ödemeye İlişkin Sınırlamaları	42
d) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Diğer Sınırlamaları	43
C- Kanundan Doğan Çıkma Hakkı	43
1-Haklı Sebep Kavramı	43
2-Haklı Sebebin Oluşumunda Ortağın Kusuru	44
3-Haklı Sebep Çıkma Halleri.....	45
4- Haklı Sebep Ortaklıktan Çıkma Hakkı ve Şirketin Feshini İsteme Hakkının Aynı Hükümde Düzenlenmesi	47
a) TTK Tasarısındaki Düzenleme	49
5- Haklı Sebebi Düzenleyen Hükümlerin Emredici Niteliği	49
a) Hakkı Genişleten Tasarruflar.....	50
b) Hakkı Daraltan, Kısıtlayan Tasarruflar	50
aa) Haklı Nedenle Fesih Hakkının Sınırlandırılması	51
6- Haklı Sebeplerin Varlığında Mahkeme Kararı	53
III- İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA.....	54
A-Genel Olarak	54
B- İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortağın Mahkemeden Ortaklıktan Çıkmayı İsteyip İsteyemeyeceği	55
1- Yargıtay Kararları	55
2- Doktrindeki Görüşler	58
3- TTK Tasarısındaki Düzenleme ve Değerlendirme	62
IV- ORTAKLIKTAN ÇIKMADA ŞEKİL.....	64
A- Tek Taraflı Bir İrade Beyanı İle Ortaklıktan Çıkmada Şekil	64
B- Ortakların Kararı İle Çıkmada Şekil	65
C- Mahkeme Kararı İle Çıkmada Şekil	65
V- ORTAKLIKTAN ÇIKMANIN HUKUKİ SONUÇLARI	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA

I- LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA	68
A- Genel Olarak	68

B- Şirket Esas Sözleşmesiyle Ortaklıktan Çıkarma Hakkının Düzenlenip Düzenlenemeyeceği	69
C- TTK Tasarısında Çıkarılma İle İlgili Düzenleme	70
II- ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA HALLERİ	72
A- İnfisahı Önlemek İçin Ortaklıktan Çıkarılma	72
1- Genel Olarak	72
2- Ortağın Ortaklıktan Çıkarılma Şartları.....	74
a) Şirket Ortağının İflası veya Payının Haczedilmesi	74
aa) Şirket Payının Haczi	74
bb) Şirket Payının Haczi Usulü	76
cc) Haczedilen Payın Satışının Mümkün Olmaması	78
dd) TTK Tasarısındaki İlgili Düzenleme	78
b) Şahsi Alacaklının veya İflas İdaresinin Şirketin Feshini İhbar Etmesi.....	80
aa) Genel Olarak	80
bb) Fesih İhbarının Şekli	81
c) Ortaklarca Ortağın, Sermaye Payı Ödenerek Ortaklıktan Çıkarılmasına Karar Verilmesi	82
d) Çıkarılma Kararının Ortak İflas Etmişse İflas İdaresine, Ortağın Payı Haczedilmişse Şahsi Alacaklıya İnfisahın Tescilinden Önce Bildirilmesi	83
e) Çıkarılan Ortağın Tasfiyeye İlişkin Gerçek Payının Hesaplanarak İflas İdaresine veya Takibi Yapan İcra Dairesine Ödenmesi	83
3- İnfisahı Önlemek Amacıyla Ortağın Ortaklıktan Çıkarılmasının Hukuki Sonuçları.....	85
B- Haklı Sebeplerin Varlığında Ortaklıktan Çıkarılma.....	86
1- Genel Olarak	86
2- Haklı Sebebin Hukuki Niteliği	87
3- Haklı Sebeple Çıkarılma Halleri.....	88
4-Haklı Sebeple Çıkarılmada Ortaklık Kararı	95
a) Genel Olarak	95
b) Ortaklık Kararına Karşı İptal Davası Açma Hakkı.....	97
5-Haklı Sebeple Çıkarılmada Mahkeme Kararı.....	99
a) Davada Görevli ve Yetkili Mahkeme	100
b) Davanın Tarafları	101
c) Davanın Hukuki Niteliği	101
6-TTK Tasarısındaki Düzenleme	103
7- Çıkarma Hakkının Düşmesi	105
a) Çıkarma Hakkının Kullanımının Süreye Tabi Olup Olmadığı.....	105
b) Çıkarma Hakkını Kullanmaktan Feragat	107
c) Çıkarma Hakkının Konusunun Ortadan Kalkması	107

8-Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarılmanın Hukuki Sonuçları.....	108
C- Sermaye Payını Ödemede Temerrüt Nedeniyle Ortaklıktan Çıkarılma	109
1) Genel Olarak.....	109
2) Temerrüdün Gerçekleşmesi.....	111
3) Temerrüde Konu Olan Sermaye Borcunun Niteliği	113
4) Temerrüdün Sonuçları.....	114
a) Genel Olarak.....	114
b) Sermaye Alacağının İcra Yoluyla Ödettirilmesi	114
aa) Sermaye Alacağı	114
bb) Temerrüt Faizi	115
cc) Cezai Şart.....	115
dd) Tazminat.....	116
c) Ortağın Şirketten Çıkarılması	116
aa) Genel Olarak	116
bb) Çıkarılma İhtarı.....	117
cc) Çıkarma Kararı.....	118
dd) Çıkarma Kararının Hukuki Sonuçları	119
aaa) Payın Paraya Çevrilmesi.....	121
bbb) Sermaye Borcunda Seleflerin Sorumluluğu	122
5) TTK Tasarısındaki Düzenleme	123
III- İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE ÇIKARILMA	124
A) Genel Olarak	124
B) TTK Tasarısındaki Düzenleme	126

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORTAKLIKTAN AYRILMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I- GENEL OLARAK.....	128
II- REKABET ETME YASAĞI	128
A-Genel Olarak.....	128
B- Şirketten Ayrılan Ortağın Rekabet Etme Yasağı	130
C- TTK Tasarısında Rekabet Etme Yasağı	132
1- Genel Olarak.....	132
2- Rekabet Yasağı.....	132
III- AYRILAN ORTAĞIN AYRILMA PAYINI İSTEME HAKKI	135
A- Genel Olarak	135
B- Ayrılma Payının Muacceliyet Şartı	136
III- AYRILMA PAYININ KARŞILIĞI VE HESAPLANMASI.....	137
A- Genel Olarak	137
B- Ayrılma Payının Hesaplanma Zamanı.....	138

C- Ayrılma Payının Hesaplanmasında Gerçek Değer	140
IV- AYRILMA PAYININ ÖDENMESİ	143
A- Genel Olarak	143
B- Payın Paraya Çevrilmesi Yoluyla Ödenmesi	144
C- Şirket Malvarlığından Ödenmesi	145
1- Şirketin Esas Sermayeyi Aşkın Malvarlığından Ödenmesi	145
2- Şirket Esas Sermayesinden Ödenmesi	146
V- TTK TASARISINDAKİ DÜZENLEME	148
SONUÇ	151
KAYNAKÇA	156

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
b	: Bent
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
E	: Esas
f	: Fıkra
FE	: Forum Europaeum
HD	: Hukuk Dairesi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İK	: İcra İflas Kanunu
İÜHFİM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K	: Karar
m	: Madde
MK	: Medeni Kanun
RKHK	: Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun
S	: Sayı
s	: Sayfa
T	: Tarih
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YTD	: Yargıtay Ticaret Dairesi

GİRİŞ

Çalışmamızda, ticaret şirketlerinden biri olan limited şirketlerde ortakların ortaklıktan çıkma ve çıkarılması konusu, Türk Ticaret Kanunundaki düzenlemelerle birlikte Türk Ticaret Kanunu Tasarısının ilgili hükümleri dikkate alınarak incelenmiştir.

Tezimiz 4 bölümden oluşmaktadır. Tez çalışmamızın konusunu oluşturan limited şirketlerde ortaklık sıfatını sona erdiren çıkma ve çıkarılma hallerinden önce, birinci bölümde ortağın ortaklık sıfatını yitirmesine sebep olan diğer haller ele alınmıştır.

Birinci bölümde, ortağın ortaklık payını devri, ortaklık payının mal geçişi ve miras yoluyla devri, özellikleri ve sonuçları, iskat ve payın itfası hallerinde ortaklık sıfatının kaybı, şirketin infisahı halinde ortakların hukuki durumunun ne olacağı ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir.

İkinci bölümde, ortağın kendi iradesi ile ortaklıktan ayrılmasını sağlayan çıkma hakkı üzerinde durularak, çıkma hakkının hukuki niteliği, şekli ve kanunda düzenlenmiş olan çıkma halleri, iki ortaklı limited şirketlerde ortağın çıkma hakkını kullanıp kullanmayacağı değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde, ortağın kendi iradesi ile değil, ortaklık iradesi ile ortaklıktan ayrılması sonucunu doğuran ortağın ortaklıktan çıkarılması, ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Ortağın ortaklıktan çıkarılması, kanunda düzenlenen çıkarılma halleri, iki ortaklı bir limited şirkette ortağın ortaklıktan çıkarılması, özellikleri, uygulamada karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak incelenmiştir.

Son olarak dördüncü bölümde, ortaklıktan ayrılmanın hukuki sonuçları, ayrılan ortağın ayrılma payının ödenmesi sorunu üzerinde durulmuş, ayrılma payının nasıl hesaplanacağı ve ayrılma payının nasıl ödeneceği değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda, ortağın ortaklıktan çıkma ve çıkarılması ile ilgili kanundaki eksikliklere dikkat çekilerek, uygulamada karşılaşılan sorunlar, doktrindeki görüşler, mahkeme kararları ve TTK Tasarısındaki ilgili düzenlemeler dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA VE ÇIKARILMA
HALLERİ DIŞINDA ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

I- LİMİTED ŞİRKET KAVRAMI

A- Genel Olarak

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 503. maddesinde limited şirketler, iki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret ünvanı altında belirli bir sermayeye sahip olarak kurulan ve ortakların sorumluluğu, koymayı taahhüt ettikleri katılma payı ile sınırlı bir şirket tipi olarak tanımlanmıştır.

Limited şirketlere kanunda, şahıs şirketleri ile sermaye şirketlerinin tam ortasında bir yer verilmiş, şirket sözleşmesiyle söz konusu niteliklerden birinin ağır bastırılması imkânının bulunduğu karma bir şirket tipi olarak düzenlenmiştir.¹ Bu sebeple ortaklık kavramı, bir yönden mali bir yönden de şahsi hak ve yükümlülükler ortaya çıkarmakta ve hem sermaye şirketlerine, hem de şahıs şirketlerine ait karakterleri kapsamaktadır. Limited şirketlerin bu özelliği ortaklık sıfatının yitirilmesinde de kendisini gösterir.

Dış görünüş ve şekli ile bir sermaye şirketi, içyapısı ve ortaklar arası ilişkiler ve ortakların şirket karşısındaki pozisyonları açısından bir şahıs şirketi olarak düzenlenmiş olan limited şirketlerde ortaklar, kendilerine tanınan sözleşme özgürlüğü sınırları içinde şirketi ister sermaye şirketlerine, ister şahıs şirketlerine yaklaşacak şekilde kurabilirler.²

Dünyada ve ülkemizde meydana gelen ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmeler, özellikle de Türkiye'nin AB Tam Üyeliğine aday olması ve AB'nin müzakerelere başlamasıyla birlikte AB hukukuna gerekli uyumun sağlanabilmesi amacıyla yeni bir Ticaret Kanunu hazırlanması gerekliliği doğmuştur. Bu gelişmeler üzerine Adalet Bakanlığı, 1999 yılının Aralık ayında çeşitli uzmanlardan oluşan ve yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısını hazırlamakla görevlendirilen bir komisyon kurmuştur.

---

¹ Yıldız Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007, s.55; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2003, s. 830.

² Üçışık Güzin, Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması, Prof.Dr. Fehiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 189; Baştuğ İrfan, Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir 1966, s. 16.

2005 tarihli TTK Tasarısı, limited şirketin de en az anonim şirket kadar ticaret ve sanayi hayatında işleve sahip olmasını amaçlayarak yürürlükteki kanundan ayrılıp, anonim ve limited şirketi biraz daha birbirine yaklaştırmıştır.³

Tasarının 573. maddesinde tanımı yapılan limited şirket, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan, sermayesi belirli ve esas sermaye paylarından oluşan şirkettir. Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemek ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadî amaç ve konu için kurulabilir.

Tasarıdaki limited şirketlerin tanımı, doktrinde tartışma konusu olmuş, eksik ve dağınık olduğu yönünde görüşler belirtilmiştir. Buna göre, limited şirketlerin tanımı şu şekilde yapılabilir:

Limited şirket, bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişiler tarafından bir ticaret ünvanı altında yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilen, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olup, kıymetli evrak niteliğinde olmayan senetlere bağlanabilen, ortakların sorumlulukları, taahhüt ettikleri esas sermaye payları ve şirket sözleşmesinde yer alması koşulu ile ek ödeme ve yan edim yükümlülükleriyle sınırlı olan tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirkettir.⁴

Tasarı, limited şirketi kendisine has bazı özellikleri dışında, esas itibarıyla sermaye şirketi özelliğini göz önünde bulundurarak düzenlemiştir. Pek çok konuda anonim şirketlerdeki hükümlere benzer düzenleme ile limited şirketin anonim şirkete yaklaştırılması sağlanmıştır.

B- Unsurları

TTK 503. maddede yapılan şirket tanımdan yola çıkarak limited şirketi oluşturan bir takım kurucu unsurlara ulaşılabilmektedir. Limited şirketi oluşturan kurucu unsurlar, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermaye, limited şirketin tüzel kişiliğe ve bir ticaret ünvanına sahip olması, işletme konusu ve ortakların üçüncü kişilere karşı olan sınırlı sorumluluğudur.

Şirket kurmak için işbirliği yapan kişiler “şirket ortağı” olarak adlandırılır. Ortaklığın kurulabilmesi için kişi unsuru şarttır. Limited şirketlerde ortaklar gerçek veya tüzel kişi olabilir. Bu ortaklık sıfatı aslen veya devren kazanılabilir.

---

³ Yıldız, s. 56.

⁴ Yıldız, s. 69; Moroğlu Erdoğan, TTK Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul Barosu Yayınları, 2. Bası 2005, s. 183.

Aslen kazanma, şirket kurulurken sermaye koyma taahhüdünde bulunarak şirkete kuruluş aşamasında ortak olma ile ve şirketlerin tip değiştirmesi veya birleşmesi hallerinde gerçekleşir.⁵ Devren kazanma, payın bir başkasına devir yoluyla geçmesi ile gerçekleşir.⁶ Her iki halde de pay ortak tarafından kazanıldığı anda ortak, tüm ortaklık haklarını elde etmiş olacaktır.

Ortaklığın temelinde bir sözleşme ilişkisi bulunur. Ortaklık sözleşmeleri çok taraflıdır ve diğer sözleşmelerden farklı olarak ortak bir amaç vardır ve çıkarları aynı yöndedir.⁷

Ortaklık sözleşmesinde ortakların şirkete sermaye koymaları gerekir. Ortakların şirkete getirmeyi taahhüt ettikleri sermayenin toplamı şirket sermayesini oluşturur. Türk Ticaret Kanununda limited şirketlerin kurulabilmesi için asgari sermaye taahhüt edilmesi zorunluluğu olduğundan, limited şirketlerde sermaye, kurucu unsurdur.

Limited şirket, şirket borçlarından dolayı malvarlığı ile sorumlu bulunmasına rağmen şirket ortakları, sadece koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarları ile sorumlu bulunmaktadır.

Limited şirketler, bir ticari şirket olması sebebiyle tüzel kişiliğe sahiptir. Şirketin, ticaret siciline tescili ile ortak amaç için bir araya gelen gerçek ve tüzel kişilerden ayrı bağımsız bir tüzel kişilik yaratılır. Ayrıca limited şirket, kendi tüzel kişiliğini temsil eden bir ticaret ünvanına da sahip olmak zorundadır.

II- TTK TASARISINDA LİMİTED ŞİRKET TANIMI VE UNSURLARI

Limited şirketi tanımlayan TTK Tasarısının 573. maddesi, Türk Ticaret Kanununun 503. maddesinden farklı bir şekilde limited şirketi tanımlamış ve özelliklerini belirtmiştir.⁸ Tasarıdaki tanıma ve şirketin kapsadığı özelliklere baktığımızda bir takım değişiklikler yapıldığını görmekteyiz.

---

⁵ Bahtiyar Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası İstanbul 2007, s. 223.

⁶ Çevik Orhan Nuri, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara 2003, s. 241.

⁷ Bahtiyar, s. 11.

⁸ MADDE 573. - (1) Limited şirket, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan, sermayesi belirli ve esas sermaye paylarından oluşan şirkettir.

(2) Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemek ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

(3) Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadî amaç ve konu için kurulabilir.

İlk değişiklik, Şirketi oluşturan ortak sayısında yapılmış olup, tasarıda, 6762 sayılı kanundan farklı olarak Şirketin asgari iki ortaktan oluŐma Şartı ortadan kaldırılmıŐtır. Byolce tek ortaklı limited Şirketin kuruluşuna imkan tanınmıştır.

Diğer bir değişiklik, ortakların ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin kanunda açıkça düzenlenmiş olmasıdır. Bu Şekilde, Şirket sözleşmesinde düzenlenmesi Şartı ile ortakların sorumluluklarının geniŐleyebileceđi benimsenmiŐtır.

6762 sayılı kanundan farklı olarak, esas sermaye paylarının senede bağlanamayacağına dair hüküm, Şirket tanımından çıkarılarak Tasarının 593. maddesine taŐınmıŐ ve paylar için nama yazılı senet çıkarılabileceği dzenlenmiŐtır.

Ayrıca, limited Şirketin sigortacılık yapamayacağına ilişkin yasak kanundan çıkarılmış, Şirketin tüzel kişiliğe sahip olması gerektiği Tasarının 125. maddesinde belirtilmiş olduğundan, limited Şirketin tanımında tekrarlanmamıŐtır.

III- ORTAKLIK SIFATININ YİTİRİLMESİ

Ortaklık sıfatının yitirilmesi, ortağın ortaklığa ait bütün hak ve yükümlülüklerinin sona ermesi, Şirketin ortak ile arasındaki bütün ilişkisinin kesilmesi anlamına gelir.⁹

Limited Şirketlerde ortaklık sıfatını sona erdiren sebepler çeŐitlidir. Pay sahibinin ölümü ile veya mal ortaklığının kurulması hallerinde Şirket ana sözleşmesinde payın geçişi yasaklanmışsa ortak, ortaklık sıfatını yitirecektir. Aynı Şekilde limited Şirketin tasfiyesinde, ortağın sermaye payını devrinde, sermaye payının itfasında ortağın ortaklık sıfatı sona erecektir.

TTK 551. maddede düzenlenen ortaklık sıfatının sona ermesi sonucunu doğuran çıkma ve çıkarılma halleri ise Şahıs Şirketlerinde ayrılmanın tipik Őekillerini oluŐtururlar. Bu kurumların limited Şirketlerde de uygulanması zorunluluğu, limited Şirketlerin sermaye Şirketi özelliği dışında kişisel nitelik taşıdığını da göstermektedir.

IV- ORTAKLIK PAYININ DEVRİ İLE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

A- Genel Olarak

Limited Şirketlere de sermaye Şirketi türü olan anonim Şirketlerde olduğu gibi ortaklık payının devrine imkan verilmiş, ancak anonim Şirketlerde olduğu gibi serbest

---

⁹ Baştuğ, s. 5.

birakılmayarak ortakların kontrolüne tabi tutulmuş, payın devri, kanun ve şirket sözleşmesi ile sınırlandırılmıştır.¹⁰

Limited ortaklıklarda ortakların sahip oldukları ortaklık payı kanunen devredilebilir nitelikte bir haktır. Ortaklık sıfatının sona erme hallerinden biri olan ortaklık payının devri TTK 520. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, bir payın devri, şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade eder.

Ortak, şirket payının tamamını üçüncü bir kişiye devrettiğinde ortaklık sıfatını yitirir. Böylece şirket payını devralan ortak, ortaklık sıfatını kazanırken, payını devreden ortak, ortaklıktan çıkmış olur.

B- Payın Devri

1- Limited Şirketlerde Pay Kavramı

Pay, ortaklık sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin oluşturduğu bir bütündür. Anonim şirketlerde esas sermayenin bölümlerini oluşturan paylar, pay sahibinin kişiliğinden soyut ve birbirinden bağımsız pay yerleridir. Oysa limited şirketlerde payların ortaklık sıfatına bağlılığı esastır.¹¹

Limited ortaklıkta esas sermaye payı ile ortaklık payı farklı kavramlardır. Anonim şirketlerin aksine limited şirketlerde her ortak ancak bir paya sahiptir. Limited şirkette esas sermaye pay ile değil, ortak sayısı ile bölünme esasına dayanır.¹² Limited şirketlerde bir ortak, sermayedeki payı ve sahip olduğu esas sermaye miktarı ne olursa olsun, bir tek pay sahipliği sıfatına sahip olur.¹³

Kollektif ve komandit şirketlerde ve limited şirketlerde pay, ortak sıfatından kaynaklanır. Yani kişi önce ortak sıfatını elde eder ve payı da buna bağlı olarak edinmiş olur.

Buna karşılık, TTK Tasarısının 573/2. fıkrasında limited şirketin, ortaklarının ortaklığa sermaye getirmesiyle değil, bunların esas sermaye payı üstlenmesiyle kurulacağı öngörülmüş bulunmaktadır. Ayrıca TTK Tasarısının 583. maddesinde bir

---

¹⁰ Baştuğ, s. 20.

¹¹ Tekil Fehiman, Limited Şirketler ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 1994, s. 11.

¹² Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku, Adana 2007 s. 439.

¹³ “ Örneğin sermayesi 15.000 TL olan bir limited şirkette (A)’nın sermaye miktarı 10.000 TL, (B)’nin 4.000 TL ve (C)’nin de 1.000 TL ise, sermayeye katılım payı değişik oy hakkı vermesine rağmen, ortakların her birinin sermaye payı bir paydır. Değişik olan sadece sermaye miktarıdır.”(Pulaşlı, s. 439) ; Çevik, s. 293.

ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği hüküm altına alınmıştır. Böylece bir ortağın bir paya sahip olması kuralından vazgeçilerek, ortaklık payı ile sermaye payı kavramları, esas sermaye payı kavramı içerisinde birleştirilmiştir.

6762 sayılı kanundan farklı olarak tasarıda esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanınmıştır.¹⁴ Ancak esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanması paya devir kolaylığı sağlamamıştır. Çünkü esas sermaye payının devri için imzaları noterce imzalanmış bir devir sözleşmesi ve ortaklar kurulunun bu devri onaylaması şartı aranmaktadır. Bu sebeple de esas sermaye paylarının nama yazılı senetlere bağlanmasının payın devrinde herhangi bir pratik faydası bulunmamaktadır.¹⁵

Tasarıdaki yenilikler, ortakların birden fazla paya sahip olabilmeleri, pay senedinin nama yazılı olabilmesine ilişkin düzenlemeler, limited ortaklık yapısını anonim ortaklığa yaklaştırsa da¹⁶ şahıs şirketine has bazı hükümleri korunmuş hatta şahıs şirketi özelliğini ön plana çıkaran yeni düzenlemeler de yapılmıştır.

6762 sayılı kanunda düzenlenen ortaklık sıfatını sona erdiren ortağın ortaklıktan çıkması, haklı sebebe dayanarak şirketin feshini istemesi gibi durumlar, limited şirketin kişisel özelliğini ortaya koyan düzenlemeler olup, tasarıda da bu düzenlemeler korunmuştur.

Tasarı, 6762 sayılı kanundan farklı olarak limited şirketin şahıs şirketi özelliğini ortaya koyan yeni bir hükümlerle şirket ortaklarına bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı getirmiştir.

2- Pay Devrinin Hukuki Niteliği

Ortaklık payının devri, hak ve borçlarıyla bir bütün oluşturan hukuki bir ilişkinin bir diğer kişiye geçişini ifade etmektedir. Bu sebeple payını devreden ortak, ortaklıktan kaynaklanan tüm haklarını kaybeder. Şirkete karşı herhangi bir üçüncü kişi konumuna geçer.

Payın devri ortak sıfatında değişiklik yapmaktadır. Bu özelliği pay devrinin bir tasarruf işlemi olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir. Diğer taraftan payın devri

---

¹⁴ Tasarı Madde 593/2, “ Esas sermaye payına ilişkin senetler ya ispat aracı veya nama yazılı olarak düzenlenir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmüş önerilme, önalım ve alım haklarının, bu senetlerde açıkça belirtilmesi gereklidir.”

¹⁵ Yıldız, s. 81.

¹⁶ Demirkapı Erkan, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008 s. 23.

bir hukuki işlem olduğundan, hukuki işlemlere ilişkin genel kurallar limited şirkette payın devri için de geçerlidir.¹⁷

Ortaklık payı kanunen devredilebilirlik niteliği taşır. Ortaklık payı, TTK 520. maddede belirtilen şartlara uymak koşuluyla diğer ortağa, üçüncü bir kişiye veya ortaklığa devredilebilir. Ancak devredilebilirlik, bertaraf edilemez bir hak değildir.¹⁸ Ortağın ortaklık payını devretme hakkı, vazgeçilemez haklardan değildir. Vazgeçilemez haklar, pay sahibinin rızası olsa da sınırlandırılmayan haklardır.¹⁹ Örneğin ortağın ortaklar kurulu kararlarına karşı iptal davası açma hakkı elinden alınmaz. Buna karşılık ortağın payını devretme hakkı, ortağın vazgeçemeyeceği haklardan olmadığından, ortaklar, ortaklık esas sözleşmesine koyacakları bir hükümlerle ortaklık payının devrini TTK 520. maddede öngörülen şartlardan daha ağır şartlara tabi tutabilecekleri gibi payın devrini tamamen de yasaklayabilirler.

“Ana sözleşmenin 15. maddesinde, paydaşlar yararına, koşulları ve ayrıntıları gösterilmiş bir önalım hakkı tanınmamıştır. Sadece pay devri için bazı koşullara uyulması gerektiği öngörülmüş bulunmaktadır. Hal böyle olunca, ana sözleşmenin 15. maddesine aykırı pay devri halinde, üçüncü kişilere devir edilen paylar, devir işleminin geçersiz sayılması durumunda davacı paydaşlara değil, devreden ortakların mülkiyetinde kalır.

Mahkemece, bu hususlar gözden uzak tutulmak suretiyle davanın kabulüyle devir konusu payların davacılara verilmesi yasaya aykırı olduğundan, bir kısım davalılar vekilinin karar düzeltme isteminin sırf bu yönden kabulü ile yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir.”²⁰

Yargıtay’ın verdiği kararda da görüldüğü üzere, şirket esas sözleşmesinde pay devri için bazı koşullar öngörülüp de bu koşullara aykırı pay devri hallerinde, devredilen pay devredende kalacaktır. Üçüncü kişiye yapılan devir geçersiz olacaktır.

Ortak, sermaye payını bölerek bir kısmını devretmek istediğinde esas sermaye payının bölünebilmesi için ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmaması gerekmektedir. Bölünen payın devri şarttır. Bölme ve devir işlemlerinin geçerli olabilmesi için tam bir sermaye payının devri hakkındaki koşullara uyulması gerekmektedir.²¹

---

¹⁷ Demirkapı, s. 201.

¹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 887.

¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 501.

²⁰ Yargıtay 11.HD 13.9.1991, 1991/4445E. 1991/4545K. (Kazancı Hukuk ve İçtihat Programı, www.kazanci.com)

²¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 896.

TTK 520. maddede öngörülen devir şartları, şirket esas sözleşmesi ile ağırlaştırılabildiği, hatta yasaklanabildiği halde hafifletilemez. Çünkü bu nispi nitelikte emredici bir hükümdür.²²

C- Payın Devrinde Şekil

Limited şirket payının devri açısından ayrıca bir resmi şekil şartı aranmıştır. TTK 520/5. fıkrasına göre devir taahhüdü ve devir hakkındaki sözleşmenin yazılı olarak yapılması ve imzaların noterce tasdik edilmiş olması şarttır.

Pay devri sözleşmesi ve devir vaadi sözleşmesi şekil şartına uygun olarak yapılmazsa, sözleşme batıldır.

Tarafların, devir vaadi sözleşmesini şekle uygun yapmış olmaları, devir sözleşmesinin şekle uygun yapılma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Bunlar birbirinden farklı hukuki sonuçları bulunan sözleşmelerdir.

Şekle aykırılıktan kaynaklanan sözleşmenin hükümsüzlüğü, taraflar ve üçüncü kişiler tarafından her zaman ileri sürülebilir. Ancak şekle aykırılığın ileri sürülmesi, somut olayın koşulları gereğince hakkın kötüye kullanılması sayılabiliyorsa, şekle aykırı işlemin geçerli kabul edilmesi gerekir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bu yönde verdiği bir kararı örnek verecek olursak;

“... Somut olayda, davacının, ortağı bulunduğu davalı limited şirketteki ortaklık payının devrinde yasada öngörülen biçim koşuluna uygun hareket edilmediği tartışmasızdır.

Ancak, şirket genel kurulu, davacının başvurusu üzerine toplanmış ve yine onun talebine uygun olarak ortaklıktan çıkarılmasını, verdiği bonoların kendisine iadesini ve davacı payının diğer ortaklara bölüştürülmesini karara bağlamış ve karar davacı tarafından da imzalanmıştır. İş bununla da kalmamış, taraflar şirket genel kurulunda alınan ve aslına uygunluğu noterce tasdik edilen karar çerçevesinde karşılıklı yükümlülüklerini yerine getirmişlerdir.

Bu durumda, her ne kadar, ortaklık pay devri yasada öngörülen biçim koşuluna uygun olarak gerçekleştirilmemişse de, bu konuda alınan şirket genel kurulu kararındaki karşılıklı edimler taraflarca yerine getirilmiş olduğundan, artık ortaklık pay devrinin şekle uygun bulunmadığını ileri sürmenin "çelişkili davranış yasağına

---

²² Pulaşlı s. 456; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 887.

gireceği ve MK. nun 2. maddesinde ifadesini bulan dürüstlük kuralıyla bağdaşmayacağı kuşkusuzdur."²³

Pay devri yasağı ve devir şartlarının kanunda öngörülenden daha da ağırlaştırılmasına ilişkin hükümler kural olarak kuruluşta esas sözleşmeye konulur. Pay devri yasağının sonradan esas sözleşmeye koyulabilmesi için TTK 513. maddedeki sözleşme değişikliği için gereken nisaplarla karar alınması gerekmektedir. Tasarının 621. maddesinde sözleşme değişikliği için farklı nisaplar düzenlenmiş, esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması ve yasaklanması kararlarının alınabilmesi için oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun sağlanması öngörülmüştür.

TTK Tasarısının 595. maddesi de, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 520. maddesinde olduğu gibi, payın devrinde resmi şekil şartı aramıştır. Maddenin gerekçesinde, devir sözleşmesinin yazılı şekil yanında imzaların noter onayına da bağlanmasının nedeni, yazılı şekil ve imza onamasının hem ispat yönünden gerekli olduğu, hem güvenliği sağladığı, hem de tarafların devri, özellikle ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ve diğer sözleşmesel borçlar bakımından düşünmeye yöneltmek için uygun bir araç niteliğinde olduğu şeklinde açıklanmıştır.²⁴

D- Pay Devrinin Şartları

TTK 520. maddede pay devrinin şartları düzenlenmiştir. Buna göre payın devri için;

- a) Pay devrinin taahhüdü
- b) Pay devri sözleşmesi yapılması
- c) Devrin şirkete bildirilmesi
- d) Diğer ortakların devre muvafakat etmesi
- e) Devrin pay defterine kaydedilmesi, gereklidir.

1-Pay Devrinin Taahhüdü

Hukuki işlemler, malvarlığı üzerinde yaptıkları etkiye göre ayrıma tabi tutulduklarında, taahhüt ve tasarruf işlemleri birbirinden ayrılırlar. Taahhüt işlemi bir borçlandırıcı işlem olarak, malvarlığında yer alan herhangi bir hak üzerinde, doğrudan bir değişiklik oluşturmaz. Ancak bu durum, hak sahibini hakkını devir, sınırlama veya ortadan kaldırma taahhüdünün altına girmesi sonucunu doğurur. Tasarruf işlemleri ise

²³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17.11.1993, 1993/11-500E. 1993/725K. (www.kazanci.com)

²⁴ Yıldız, s. 138.

bir hakkı veya hukuki ilişkiyi doğrudan doğruya etkileyen, onu devredeni sınırlayan veya ortadan kaldıran hukuki işlemlerdir.²⁵

Devir vaadi bir taahhüt işlemidir ve TTK 520/5 de belirtildiği gibi bir sözleşmedir. Bu sözleşme taraflara borç yükleyici bir nitelik taşır. Sözleşme sonucu ortaya çıkan alacağın nispi niteliğine de uygun olarak bu hukuki ilişki, sadece taraflar arasında hüküm ifade eder.

Devir vaadi, payını devretmeyi vaad eden ve devralmayı taahhüt eden arasında yapılan bir işlem niteliğinde olduğundan sadece bunlar arasında sonuç doğurur, ortaklığın bu işlemle ilgisi bulunmaz.²⁶ Bu sebeple devir vaadi işlemi için ortaklığın onayına ihtiyaç bulunmamaktadır.²⁷

Payın devri sözleşmesinde olduğu gibi, payın devir vaadi sözleşmesinin de yazılı olarak yapılması ve imzaların noterce onaylanmış olması zorunludur.

Yargıtay da verdiği kararlarında isabetli olarak payın devir vaadi sözleşmesi yazılı yapılmadıkça ve imzaları noterce onaylanmadıkça devrin geçersiz olduğunu ve bu geçersiz devre dayanarak devralanın veya devredenin herhangi bir hak ileri süremeyeceklerini belirtmektedir;

“Dava, limited şirket ortağı bulunan davacıların pay devir vaadi hakkındaki sözleşmeye dayalı olarak açtıkları, alacağın tahsili amacıyla girilen icra takibine vaki iptazın iptali istemine ilişkindir. Limited şirket ortaklarının pay devrinin şekli ve hükmü, TTK.’nun 520, maddesinde düzenlenmiştir. TTK.’nun 520/son maddesi uyarınca, payın devri veya devir vaadi hakkındaki mukavele yazılı şekilde yapılmış ve imzası noterce tasdik ettirilmiş olmadıkça ilgililer arasında dahi hüküm ifade etmez. Somut olayda bu prosedüre uyulmadığına göre geçerli bir devir yapıldığından söz edilemez. Geçersiz bir devire dayanılarak bir hak ileri sürülemez ve kısmi ödeme yapılması dahi bu sonucu değiştirmez. Bu durum karşısında mahkemece davanın reddine karar vermek gerekirken, yazılı hüküm kurulması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir.”²⁸

²⁵ Tunçomağ Kenan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1968, s. 138.

²⁶ “... Davacı vekili, davacı şirket ile müvekkil arasında bir hisse devrinin bulunmadığı, hisse devrinde taraf olmayan davacı şirketin dava açamayacağını savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.... Hisse devrinden doğan alacak nedeniyle açılacak davanın hisse devrinde bulunan kişilerce açılabileceği, davacı şirket tüzel kişiliğinin payın devri sözleşmesinde taraf olmadığı ve payı devreden şirket ortakları adına dava açamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi uygundur.” (Yargıtay 11.HD 17.09.2001, 2001/4114E. 2001/6824K. www.kazanci.com)

²⁷ Demirkapı, s. 77.

²⁸ Yargıtay 11.HD 14.11.2002, 2002/5608E. 2002/10404K. (www.kazanci.com)

Devir vaadi sözleşmesiyle devreden, ortak sıfatını devralana geçirmeyi yüklenirken, buna karşılık devralan da ortak sıfatını üstlenmeyi taahhüt eder.

2- Pay Devri Sözleşmesi

a) Genel Olarak

Pay devir sözleşmesinin taraflarını devreden ve devralan oluşturur. Tüm tasarruf işlemlerinin geçerliliği bakımından aranan devreden tasarruf yetkisinin bulunması şartı, devir sözleşmesi bakımından da aranır.

Devir sözleşmesinin içeriği iki unsurdan oluşur. Bunlar devre konu pay ve devir iradesidir. Devir sözleşmesinde devre konu payın tam olarak belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca tarafların devir ve devralma iradelerinin devir sözleşmesinden açıkça anlaşılması gerekir.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, devir sözleşmesinin içeriği konusunda TTK'dan farklı bir düzenleme getirmektedir. Tasarının 595/1. fıkrasında esas sözleşmede yer alan ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış rekabet yasağının, payı konu alan önerilme, ön alım ve alım haklarının ve cezai şarta ilişkin hükümlerin devir sözleşmesinde yer alması gerektiği belirtilmektedir. Bu şekilde, devralan kişinin bu payı devralarak hangi yükümlülükleri de beraberinde üstlendiğinin bilincinde olması sağlanmıştır.

TTK Tasarısı, 6762 sayılı kanundan farklı olarak şirket ortakları için de rekabet yasağına yer vermiştir. Tasarının 613/2. fıkrasına göre şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla ortaklara rekabet etme yasağı getirilebilir. Ayrıca şirket sözleşmesiyle ortaklara sermaye koyma yükümlülüğünün yanında ek ödeme yükümlülüğü de getirilerek, ortakların şirkete karşı sorumlulukları genişletilebilmektedir.

Bu durumlarda payın devri halinde paya bağlı tüm bu yükümlülükler de payı devralana geçeceğinden, pay devri sözleşmesinde bu kayıtların bulunması, devralanın bilgilenmesini sağlamaktadır. Ancak ilgili maddenin gerekçesine baktığımızda bu kayıtların devir sözleşmesinde bulunmasının zorunlu olmadığı, kayıtların devir sözleşmesinde bulunmamasının sözleşmeyi geçersiz kılmayacağı belirtilmektedir. Bu ifade isabetli olmamıştır. Çünkü hükmün gerekçesinde de belirtildiği gibi burada sayılan kayıtlar numerus clausus olarak öngörülmektedir. Dolayısıyla sınırlı sayıda ve devir

sözleşmesi için öngörülen şeklin geçerlilik şekli olması karşısında sayılan bu hususlardan birinin eksikliği, pay devri sözleşmesini geçersiz kılacaktır.²⁹

b) Pay Devri Sözleşmesinin Hüküm ve Sonuçları

aa) Ortaklık Onayının Önceden Alınması

Tarafların, devir sözleşmesi yapmadan önce ortaklık onayını almış olmaları halinde sözleşmenin gerçekleştirilmesiyle birlikte tasarruf işlemi tamamlanmış olur. Bu durumda devredenin ortak sıfatı ve dolayısıyla pay üzerinde tasarruf yetkisi ortadan kalkar.³⁰

bb) Ortaklık Onayının Sonradan Alınması

Ortaklık onayı öncesinde devreden ve devralan arasındaki ilişki bakımından bir askı dönemi ortaya çıkar. Bu dönemde devir işleminin taraflarının ortaklığa karşı durumunda bir değişiklik oluşturmaz. Askı aşamasında henüz ortak sıfatı geçmez, devredenin ortak sıfatı devam eder.

Ortaklığın onay kararının devir sözleşmesinden önce alınmış olmasından kaynaklanan istisna dışında ortak sıfatının geçişi ancak devrin ortaklık tarafından onaylanması ile gerçekleşecektir. Bu sebeple de devir sözleşmesinin devralan tarafı, ortaklığa karşı üçüncü bir kişi durumunda, devreden ise hala tüm hak ve yetkileriyle ortak sıfatına sahiptir.³¹

Devir sözleşmesi taraflar arasında askıda bir işlem oluşturur. Ortaklık onay vermediği takdirde taraflar arasındaki devir sözleşmesi geçersiz hale gelir.

3- Pay Devrinin Şirkete Bildirilmesi

Pay devrinin geçerli olabilmesi için ortaklık payının devrinin TTK 520/1. madde gereğince şirkete bildirilmesi gerekir. Şirkete bildirilmeyen pay devri geçersizdir.³²

---

²⁹ Yıldız Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirketlere İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Konferansı, Bildiriler- Tartışmalar, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 13-14 Mayıs 2005, (Tartışmalar-1) s. 101; Yıldız Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 2 Sayı 1, 2005, (Tartışmalar-2) s. 461.

³⁰ Demirkapı, s. 227.

³¹ Halil Arslanlı/ Hayri Domanıç, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi 3, İstanbul 1989 s. 243.

³² “ TTK'nun emredici nitelikteki 520. maddesinin 1. ve 2. bentlerine göre, limited şirket payının devri şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek şartıyla hüküm doğurur, devrin pay defterine kaydedilebilmesi

Bildirim ne şekilde yapılacağı ve kimin tarafından yapılacağı hususunda kanunda herhangi bir hüküm yoktur. Bu konuda kanunda emredici bir hüküm bulunmadığına göre, sözlü veya yazılı şekilde yapılabilir. Bildirim kimin tarafından yapılacağına ilişkin ise doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, bildirim mutlaka payını devreden ortak tarafından yapılması zorunludur. Devralacak ortağın bildirimde katılması gerekmez. Bu bildirim ortaklığa yapılan bir tescil niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Tescil talebinde bulunmaya sadece payı devreden yetkilidir. Bu sebeple de devreden ortak bildirim yapmak zorundadır.³³ Benim de katıldığım diğer bir görüşe göre, bildirim, devralan ile devreden tarafından birlikte ya da ayrı ayrı yapılabilir. Payını devreden, halen ortaklık sıfatına sahip olduğundan, payı devralan da devir sözleşmesinde devralan tarafı oluşturduğundan, şirkete bildirimde bulunma yetkilerine sahiptirler.³⁴

Tarafların payın devrini ortaklığa bildirmesindeki amaç, iradeleri konusunda şirketi bilgilendirmektir. Pay devrinin bildiriyle ilgili kanunda herhangi bir sınırlama bulunmadığından bildirim her ikisi tarafından da yapılabilir. Buna karşın bildirim kimin tarafından yapılacağı konusunda esas sözleşmeye, hatta devir vaadi veya devir sözleşmesine de kayıt koyulabilir. Taraflardan sadece biri tarafından bildirim yapılabilir veya birlikte yapılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme getirilebilir.³⁵

Türk Ticaret Kanunu Tasarısında da pay devrinin şirkete bildirim ne şekilde ve kim tarafından yapılacağı konusunda düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Tasarısının 595/son fıkrasında mevcut düzenlemeden farklı olarak şirkete bildirim “başvuru” olarak isimlendirilmiş ve ortaklığa yapılan başvurudan sonra üç ay içinde ortaklar kurulunca ret kararı verilmediği takdirde devrin onaylanmış sayılacağı belirtilmiştir.

---

için ortaklardan en az dörtte üçünün muvafakat etmesi ve bunların esas sermayesinin en az dörtte üçüne sahip olması şarttır. Celbedilen şirket ticaret sicil dosyası fotokopisinden alınan maddenin 2. bendine uygun bir ortaklar kurulu kararı alınmadığı anlaşılmaktadır. Sadece şirketin toplam % 49 payına sahip olan davalılarca alınmış aynı tarihli devir sözleşmelerine konu devir işlemlerinin onayı ve yeni pay-paydaş düzenlemesine dair 17.06.2004 tarihli karar bulunmaktadır.

Belirtilen maddenin son bendinde öngörülen biçimde devir sözleşmesi mevcut olsa da, (2) no'lu bentteki koşulun varlığı değerlendirilmeden davanın reddi doğru olmadığı gibi, tarafların gösterdikleri kanıtların hiçbiri toplanmadan ve dayandıkları hususlar araştırılmadan hüküm kurulması da doğru bulunmamış, kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 11.HD 19.12.2006, 2005/9891E. 2006/13581K.) (www.kazanci.com)

³³ Öz Turgut, Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri, İÜHF Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e Armağan, 1987, s. 371.

³⁴ Çağa Barbaros, Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Devri, Batider 1974, s.596; Arslanlı/Domaniç, s.239; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu s. 888.

³⁵ Demirkapı, s.267; Doğanay İsmail, Limited Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nelerdir? Batider 1975, s. 91. (Ortaklık payının devri)

Başvurunun kimin tarafından ve ne şekilde yapılacağı tasarıda belirtilmediğinden, payın devrinin onaylanması için taraflardan herhangi birinin ortaklar kuruluna başvuru yapabileceğini kabul edebiliriz. Ayrıca ortaklığa yapılacak başvurudan itibaren 3 ay içinde ortaklık tarafından ret cevabı verilmediği takdirde pay devrinin onaylandığı kabul edilerek, ortaklığın sessiz kalması ile pay devrinin gerçekleşmesini sürüncemede bırakmasının önüne geçilmiştir.

4- Pay Devrine Ortaklığın Muvafakat Etmesi

Pay devrinin geçerli olabilmesi için diğer bir şart da ortakların devre muvafakat etmesidir. Kanun, payın devrini ortakların muvafakatine bağlı tutarak kanunen bağlamalı hale getirmiştir.³⁶

TTK 520/2. maddesi uyarınca ortaklık payının devrinin pay defterine kaydedilebilmesi için ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunması gerekir. Pay devrine ortaklar kurulu tarafından onay verilir.

Pay devri onayı bulunmadığı durumlarda çıkan uyuşmazlıklarda, mahkeme, önüne gelen olayda onay kararının varlığını ve geçerliğini re'sen araştırmak zorundadır.³⁷ Yargıtay da kararlarında bu hususu belirtmiştir;

“TTK'nun emredici 520.maddesi hükmüne göre, ortaklar arasında veya üçüncü şahsa payın devrinin geçerli olması için ortakların en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması zorunludur. Hisse devir bedeline ilişkin bir davada, usulüne uygun bir hisse devrinin gerçekleşip gerçekleşmediği mahkemece re'sen araştırılmalıdır.”³⁸

Pay devrine muvafakat, bir ortaklar kurulu kararı niteliğinde olacağından, karar defterine işlenmesi gerekecektir.

a) Ortaklığın Payın Devrine Onay Vermesi ve Sonuçları

Ortakların, pay devrine onay vermesi sonucu devir işlemi tamamlanmış olur. Pay devrinin pay defterine kaydedilmesi kurucu değil, bildirici niteliktedir.

³⁶ Pulaşlı, s. 456; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 887.

³⁷ Erdil Engin, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, İstanbul 2004, s. 21.

³⁸ Yargıtay 11.HD, 10.02.2009, 2000/302E. 2000/892K. (www.hukukturk.com)

Payın devrine ortaklığın onay vermesi ile tarafların ortak sıfatı değişmiş olur. Payını devredenin pay üzerinde tasarruf yetkisi ortadan kalkar, ortaklık sıfatını yitirir. Devralan, eski ortağın tüm haklarına halef olur.

b) Ortaklığın Pay Devrine Onay Vermemesi ve Sonuçları

Ortaklık tarafından pay devrinin onaylanmaması, devredenin ortaklık ilişkisi içinde kalması sonucunu doğurur.

Ortaklığın, payın devrine onay vermemesi, payını devretmek isteyen ortağın, ortaklıktan ayrılma iradesine rağmen bu ilişkinin devam etmesine sebep olur. Ancak payın devri, ortaklıktan ayrılma hallerinden sadece biridir. Bunun dışında çıkma ve çıkarılma kurumları ile de ortaklıktan ayrılma mümkündür.

Kanun, ortağa ortaklıktan haklı sebeple çıkma imkanı tanımıştır. Ortaklık tarafından devrin reddedilmesinin, ortaklıktan ayrılmak isteyen ortak açısından bir haklı sebep oluşturup oluşturmayacağı tartışma konusu olmuştur.

Ret kararını, ortaklıktan ayrılmak için haklı bir sebep olarak değerlendiren görüşe göre, payının devri ortaklar kurulunca reddedilmiş olan ortak, payını devir imkansızlığı içindedir. Bu durumda ortak, şirket ile aralarındaki aşırı bağdan kurtulmak için haklı sebep gerekçesi ile ortaklığın feshini isteyebilmeli veya çıkma imkanını kullanabilmelidir.³⁹

Diğer bir görüşe göre, pay devrinin reddinde ortağa haklı sebeple fesih ve çıkma imkanının tanınması ancak pay devrine verilen ret kararının haksız olduğu ve menfaat zedelenmesi sonucunu doğurduğu hallerde mümkün olabilmelidir.⁴⁰

Haklı sebep kavramının kesin ölçütlerinin bulunmayışı sebebiyle ortaklığın devri reddetmesi halinde somut olaya göre değerlendirme yapılmalıdır. Şirketin menfaatlerini zedeleyeceğinden, ortaklık payının devrinin reddedildiği her durumda ortağa haklı sebeple çıkma ve ortaklığın feshini dava etme hakkı tanınmamalıdır. Aynı şekilde payın devri ana sözleşmede yasaklanmış olmasına rağmen payının devri için onay isteyen ortak, onay verilmemesi durumunu, ortaklıktan çıkma ve ortaklığı fesih için bir haklı sebep olarak görmemelidir.

TTK Tasarısının 595/5. fıkrasında, “Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı

---

³⁹ Baştuğ, s. 21.

⁴⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 889.

kalır” denilmiştir. Bu maddeye göre, pay devrinin yasaklanmış olması veya pay devrine onay verilmemiş olması, ortağın, haklı sebeplerin varlığında ortaklıktan çıkmasına engel değildir. Ancak bu maddeden, pay devrinin şirket sözleşmesiyle yasaklanmış oluşunun veya ortaklar kurulunun payın devrini reddetmiş oluşunun birer haklı sebep sayılması anlamını çıkaramayız. Çünkü böyle bir durumda ortakların kendi iradeleriyle kararlaştırdıkları ve şirket sözleşmesiyle kabul etmiş oldukları pay devri yasağı kararının bir anlamı kalmayacaktır. Aynı şekilde ortaklar kurulunun pay devrini reddetmesini haklı sebep olarak kabul ettiğimiz takdirde ortak, ret cevabına dayanarak mahkemeden ortaklıktan çıkmasını talep edecektir. Sonuçta pay devrine ortaklığın onay verip vermemesinin hem şirket hem de ortak için pratikte faydası kalmayacaktır.

5- Pay Defterine Kayıt

Ortaklar payın devrine gerekli nisapta muvafakat ettikleri takdirde işlem pay defterine kaydedilir. Devralanın pay defterine ortak olarak kaydını müdürler yapmakla yükümlüdür.

Pay defterine kayıt işleminin kurucu nitelikte olduğu görüşü artık yeni öğretide kabul görmemektedir. Pay defterine kayıt, bildirici niteliktedir. Payın devrinin onaylanması ile devir işlemi gerçekleşmiştir. Pay defterine kayıt sadece ortakların muvafakatini yansıtır.⁴¹

6- Pay Devrinin Tescili ve İlanı

Pay devrinin ticaret siciline tescili ve ilanına ilişkin bir yasal zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak devir işleminin taraflarının değişik sebeplerle devir işleminin tescilini ve ilanını istemeleri mümkündür. Bununla beraber TTK Tasarısının 598. maddesinde devrin pay defterine kaydedilmesinden sonra da durumun tescili için ticaret siciline başvurulması gerekmekte olduğu düzenlenmiştir.⁴² Sicile yapılan bildirim açıklayıcı niteliktedir.

Pay devrinin ticaret siciline tescilinin gerekli olup olmadığı konusuna baktığımızda aslında Tasarı hükümlerinin esas sermaye payı devirlerine ayrıntılı bir düzenleme getirdiğini ve bu düzenlemelerle payı devreden, şirketin ve üçüncü

---

⁴¹ Pulaşlı, s. 461; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 889.

⁴² Tescil

MADDE 598. - (1) Esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için, şirket müdürleri tarafından ticaret siciline başvurulur.

(2) Başvurunun otuz gün içinde yapılmaması halinde, ayrılan ortak adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için ticaret siciline başvurulabilir. Bunun üzerine sicil müdürü, şirkete, iktisap edenin adının bildirilmesi için süre verir.

(3) Sicil kaydına güvenen iyi niyetli kişinin güveni korunur.

kişilerin korunmasını sağladığını görmekteyiz. Bu sebeple de pay devrinin ayrıca ticaret siciline kaydedilerek iyi niyetli üçüncü kişileri koruması yönünden gerektiğini söyleyemeyiz.

Ticaret Siciline kaydın amacı ancak limited şirketler için belirlenen en çok elli ortak şartının aşılmayıp aşılmadığının denetlenmesine imkan vermek olabilir.⁴³

E- Pay Devrinin Sonuçları

1- Payın Ortaklar Arası Devri ve Sonuçları

Ortaklar arasında yapılan devir, TTK 525. maddesinde düzenlenmiştir. Ortaklar arası yapılan devirler, üçüncü kişiye yapılan devirlerle aynı esaslara tabi tutulmuştur.

Ortaklar arası yapılan devirler, ortaklığa üçüncü kişilerin girmelerine sebep olmayacağından, bunlar sadece ortaklar arası ilişkilere etki eder. Payını devreden ortak, ortaklık sıfatını kaybeder. Devralan ortağın şirkete koyduğu sermayenin itibari değeri ise, elde ettiği pay nispetinde artar.

2-Payın Ortaklığa Devri ve Sonuçları

a) Genel Olarak

TTK 526. maddesinde payın ortaklar tarafından devralınması konusunda bazı sınırlamalar öngörülmüştür. Hükme göre ortaklık, sermaye koyma borcu tam olarak yerine getirilmemiş bulunan paylarını devralamaz ve rehin olarak kabul edemez. Bunun istisnası olarak da sermaye taahhüdü tam olarak yerine getirilmemiş payların, sermaye koyma borcundan doğmayan alacakların ödenmesi amacıyla devralınabileceği belirtilmiştir.

Payın edinilmesi bakımından bir diğer sınırlama, pay bedelinin ödenmesi hakkında getirilmiştir. Ortaklık, edindiği pay bedelini ancak malvarlığının esas sermayeyi aşan kısmından ödeyebilecektir.

TTK Tasarısının 612. maddesi, Türk Ticaret Kanunu 526/1. maddesinden farklı olarak, sermaye koyma borcunun tamamen ve derhal yerine getirilmesinin zorunlu olduğunu belirtmemiştir. Çünkü Tasarı yeni bir düzenleme daha getirerek, şirket kuruluşu sırasında esas sermayenin nakit kısmının tamamının ödenmesini, aynı sermayenin de en geç şirketin Ticaret Siciline tescilinden sonra getirilip kaydedilmesini mecburi kılmıştır. Bu sebeple de 612. maddede şirketin kendi paylarının iktisabında

---

⁴³ Yıldız, (Tartışmalar-1) s. 101.

şirket sermaye borcunun tamamen ödenmesinin zorunlu olduğunun belirtilmesine gerek kalmamıştır. Çünkü sermaye borcu tamamen ödenmeden şirket kurulamayacaktır. Ayrıca, ortaklığın edindiği pay bedelinin sermayeyi aşkın malvarlığından ödenmesi hususu korunmakla birlikte, bu yolla edinilebilecek pay miktarı, esas sermayenin yüzde onuyla sınırlanmıştır. Yüzde on oranındaki bu sınırlama, mahkeme kararıyla oluşan çıkma ve çıkarılma hallerinde yüzde yirmi oranında uygulanacaktır. Ancak bu durumda da yüzde ondan fazla bölümün iki yıl içinde elden çıkarılması veya sermaye azaltılmasına gidilerek itfası gerekmektedir.⁴⁴

Türk Ticaret Kanununda payın ortaklık tarafından devralınmasındaki devir işleminin ne şekilde gerçekleştirileceği konusunda bir düzenleme yoktur. Ancak TTK 520. maddedeki payın devri şartları kıyasen burada da uygulanmaktadır.

Bu konuda TTK Tasarısı bir düzenleme getirerek limited ortaklığın kendi payını iktisabında bağlam kurallarının uygulanmayacağını belirtmiştir.⁴⁵ TTK Tasarısının 593. maddesi, pay devrindeki kanuni sınırlamaları düzenlemiştir. Esas sözleşme payının kanunen bağlamlı olduğu, yani devri çeşitli sebeplerle ve farklı şekillerde sınırlandırılabilirliği, ancak, bağlamın her geçiş türü için ve her bakımdan emredici olmadığı düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesinde, şirket sözleşmesinin 593. maddede öngörülen genel kurulun onayını hafifletebileceği, belirli bazı hallere özgüleyebileceği hatta kaldırabileceği, ancak 612. maddenin 2. fıkrasında öngörülen durumlarda, yani bir limited şirketin kendi hisse senetlerini iktisap etmesi varsayımında bu maddenin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Böylece Tasarı, şirketin kendi payını iktisabını diğer pay devri hallerinden ayrı tutarak bağlama tabi kılmamış, devir işlemine sınırlama getirmemiştir.

b) Şirketin Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi

aa) Genel Olarak

Bir limited şirketin, kendine ait tüm payları edinip edinemeyeceği, yani ortaksız limited ortaklığın hukuki yönden geçerli olup olmadığı doktrinde tartışma konusu olmuştur.

---

⁴⁴ MADDE 612. - (1) Şirket kendi esas sermaye paylarını, sadece, bunlar için serbestçe kullanabileceği gerekli tutarda öz sermayeye sahipse ve bu payların itibarî değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edebilir.

(2) Devre ilişkin bir sınırlama ile bağlantılı olarak, şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme tarafından izin verilen bir çıkma ya da çıkarma dolayısıyla, esas sermaye paylarının iktisabı halinde, üst sınır yüzde yirmi olarak uygulanır. Şirket esas sermayesinin yüzde onunu aşan bir tutarda iktisap edilen esas sermaye payları iki yıl içinde elden çıkarılır veya sermaye azaltılması yoluyla itfa edilir.

⁴⁵ MADDE 593. - (1) Bir esas sermaye payının şirketçe iktisabına ilişkin 612 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen haller dışında, esas sermaye payı, ortaklar arasındakiler de dahil, ancak aşağıdaki hükümler uyarınca devredilebilir ve miras yoluyla geçer.

Ortaklığın tüm paylarını edinmesi, tek kişi limited ortaklığından farklıdır. Ortaksız limited ortaklıkta tek kişi ortaklığında olduğu gibi ortaklığın bizzat kendisinin ortağı olması kabul edilmemektedir. Ancak bununla birlikte, alacaklıların korunması amacıyla şirket tüzel kişiliğinin hemen sona ermesine de rıza gösterilmemektedir.⁴⁶

Limited şirketin kendi paylarını edinmesi konusunda doktrindeki görüşler, bu edinmenin geçici olduğu⁴⁷ ve edinilen payların derhal elden çıkarılması gerektiği yönündedir.⁴⁸

Kanun koyucu, limited şirketlerde ortak sayısının ikiden az olamayacağını belirterek, ortak sayısının bire indiğinde uygulanacak esasları TTK 504. maddede belirtmiştir. Buna göre, ortak sayısı ikiden aşağı düşerse veya ortaklığın zorunlu organlarından biri yoksa, uygun bir süre verilerek eksikliklerin giderilmesi beklenir. Eksiklikler giderilmediğinde, şirket alacaklılarının istemine dayanarak mahkeme, ortaklığın feshine karar verir.

Kanun koyucu, ortak sayısının bire inmesi halinde ortaklığın infisah etmesine izin vermemiş, bir süre için tek kişi ortaklığın yaşamasına olanak tanımıştır.⁴⁹ Ancak tüm payların ortaklık tarafından edinilmesi halinde artık tek bir ortaktan da söz edilememektedir.

TTK 504. madde, ortak sayısının bire düşmesi haricinde ortaklığın zorunlu organlarından birinin bulunmaması durumunda da uygun bir süre verilerek bu eksikliğin giderilmesine izin vermektedir. Ancak, ortaksız ortaklık kavramını bu maddedeki zorunlu organların bulunmaması durumuna dahil etmek, maddenin zorlanması anlamına gelecektir.⁵⁰

Şirket, tüm paylarını edindiği takdirde artık şirket ortaksız kalmış olacaktır. Bu durumda, şirketin kurucu unsurlarından kişi unsuru eksik kalacaktır. Ortaklığın devamı için kişi unsuru şarttır. İnfisaha ilişkin koşulları düzenleyen TTK 549. maddede düzenleme olmasa bile, şirketi tanımlayan genel hükümler uyarınca bu durum şirket için bir infisah sebebi olacaktır.

Tek kişi ortaklığın yaşamasına sadece geçici bir dönem için izin veren kanun

---

⁴⁶ Teoman Ömer, Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim Cilt 1-1971-1982 İstanbul 2000, s. 115. (Mütalaalar-5)

⁴⁷ Karayalçın Yaşar, Ticaret Hukuku, Ankara 1973, s. 378.

⁴⁸ Teoman, (Mütalaalar-5) s. 121.

⁴⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 599.

⁵⁰ Teoman, (Mütalaalar-5) s. 121.

koyucunun, ortaksız ortaklığın devamına izin vereceğini söylemek de mümkün görünmemektedir. Bu sebeple, ortaksız ortaklığın da geçici bir dönem yaşayabileceğinin kabulü gerekecektir.⁵¹

bb) Sermaye Borcu Tümüyle Ödenmeyen Payların Şirket Tarafından Edinilmesi

TTK 526. maddeye göre limited şirketlerin, sermayenin korunması amacıyla sermaye koyma borcu tümü ile yerine getirilmemiş bulunan kendi paylarını edinmesi veya rehin olarak kabul etmesi mümkün değildir.

Sermaye borcu tümüyle yerine getirilmemiş payların şirketçe edinilmesine olanak tanınması durumunda limited şirket, geri kalan sermaye borcunun hem alacaklısı hem de borçlusudur. Borcun alacaklısı ve borçlusunun tek elde toplanması sebebiyle borç sona ermiş olacaktır.⁵² Payın rehin alınması durumunda da rehinle temin edilen alacak ödenmediği takdirde rehin paraya çevrilip alacaklı bunun bedeli ile tatmin edileceğine göre, payın borcu karşılayacak değerle alıcı bulamaması halinde esas sermaye borcunun tam olarak karşılanamama ihtimali vardır.⁵³ Bu nedenle, TTK 526. madde, sermaye borcu tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından edinilmesini ve rehin alınmasını yasaklamış, ancak buna bazı istisnalar da getirmiştir.

Kanun koyucu, ortağın payının şirket tarafından esas sermayeye iştirakten doğmayan bir borcuna karşılık olarak devralınmasına izin vermiştir. Örneğin şirket, ortakla yaptığı bir satım sözleşmesinden doğan alacağı karşılığında, ona mahsup edilmek üzere kendi payını devredebilir. Ortağın şirketin bir taşınmazında kiracı olması, ortaklıktan borç alması durumunda da sonuç aynıdır.⁵⁴ Bununla beraber, ortağın borcu şirketle arasındaki hukuki ilişkiden de kaynaklanabilir. Ortağa esas sözleşme ile ek ödeme yükümlülüğü öngörülmüş olabilir. Bu durumda TTK 526. madde uyarınca şirket, payının gerçek değerini, takas yolu ile diğer borç karşılığında tahsil edebilir ya da rehin olarak kendinde tutabilir.⁵⁵ Bu durumda ortak, şirketteki payını şirkete devretmiş olacağından ortaklık sıfatını kaybederek şirketten ayrılmış olacaktır.

Ancak şirketin ortaktan alacağı miktarının az olması ve ortağın geçici bir ödeme güçlüğüne düşmesi halinde ortağın ortaklıktan çıkması sonucunu doğuran bu yola

---

⁵¹ Teoman, (Mütalaalar-5) s. 122.

⁵² Doğanay İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Ankara 1990, s.1069; Arslanlı Halil, Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Limited Şirketlerde Ortakların Hak ve Borçları, İstanbul 1963, s. 225; Teoman, Limited Ortaklığın Sermaye Koyma Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, cilt 1-1971-1982 İstanbul 2000. (Mütalaalar-3) s. 124.

⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 895.

⁵⁴ Çamoğlu, s. 42.

⁵⁵ Teoman, (Mütalaalar-3) s. 137.

başvurmak yerine başka bir çözüm yolunun denenmesi hem şirket hem de ayrılan ortağın yararına olacaktır. TTK 524. maddeye göre, esas sözleşmede aksine hüküm olmadıkça bir payın bölünmesi ve bölünmüş payın devri mümkündür. Bu durumda, borçlu ortağın payı, borç miktarına göre paylara bölünecek ve borcuna karşılık payını şirkete devrederek şirketteki pay sahipliğini korumuş olacaktır. Şirket de alacağını elde etmiş olacaktır.⁵⁶

cc) Sermaye Borcu Tümüyle Ödenmiş Payların Şirket Tarafından Edinilmesi

TTK 526. maddede, “Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirildikten sonra paylar ortaklık tarafından iktisap edilebilirse de bunların bedelleri ancak ortaklık mallarının esas sermayeyi aşan kısmı ile ödenebilir, aksi takdirde muamele muteber olmaz” denilmiştir. Bu maddeye göre, sermaye borcu tamamen yerine getirilmiş paylar şirketçe edinilebilecektir. Ancak pay bedeli sadece şirketin esas sermayesini aşan kısmından ödenebilecektir.

Kanun koyucu şirketin esas sermaye karşılığında kendi paylarını edinmesine izin vermemiştir. Çünkü bu durumda sermayenin azaltılması gerekeceğinden şirket alacaklıları zarara uğrayabilecektir.⁵⁷

Kanun, bedeli tümüyle ödenmiş payların şirket tarafından edinilmesini başka bir koşula bağlamamıştır. Ancak TTK Tasarısına baktığımızda şirketin kendi paylarını edinebilmesi için, ayrılan ortağın esas sermaye payını ödemeye yetecek öz kaynağa sahip olması ve esas sermaye paylarının gerçek değerlerinin toplamı tutarının %20 sini aşmaması gerekmektedir. TTK Tasarısının 612/2. fıkrasına göre şirket, esas sermayesinin %10’unu aşan esas sermaye paylarını iki yıl içinde elinden çıkarmak veya sermaye azaltılması yoluyla bu payı itfa etmek zorundadır. Kanunda düzenlenmemiş olan bu hükme göre TTK Tasarısı, ortaksız limited şirket meydana getirilmesine izin vermemiş, esas sermayeyi aşan payların şirket elinden çıkarılmaması halinde bu payların itfa edilmesi gerektiğini düzenlemiştir.⁵⁸

dd) Şirketin Kendi Paylarını Edinmesinin Hukuki Sonuçları

Limited şirketin kendi paylarını devretmesi, devreden açısından payın el değiştirmesi ile bu kişinin şirketten ayrılması sonucunu doğurmaktadır.

---

⁵⁶ Çamoğlu, s. 43; Teoman, (Mütalaalar-3) s. 138.

⁵⁷ Arslanlı, s. 226; Teoman, Limited Ortaklığın Sermaye Koyma Borcu Tümü ile Yerine Getirilmiş Kendi Paylarını Edinmesi, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Cilt 1-1971-1982 İstanbul 2000. (Mütalaalar-6) s. 141.

⁵⁸ Yıldız, s. 149.

Pay, şirketin mülkiyetinde bulunduğu sürece tüm mali ve kişisel nitelikteki haklar donar. Şirket, edindiği payları başkasına devredecek olursa, donmuş olan hak yeniden canlanır ve kullanılabilir duruma gelir.⁵⁹

3-Payın Üçüncü Kişiye Devri ve Sonuçları

Payın devri ile devralan, devreden hukuki durumunu kazanmaktadır. Pay devrinin tamamlandığı anda pay üzerinde haciz veya sınırlı ayni haklar bulunuyorsa, bunlar da devralana geçecektir. Devralanın bunlar hakkında bilgisinin bulunmaması, bu sonucu değiştirmeyecektir.⁶⁰

Devir işlemi sonuçlarını, tasarruf işleminin tamamlanmasıyla birlikte gösterecektir. Devrin tamamlanmasıyla birlikte ortak sıfatı ve bunun sonucu olarak ortak sıfatından kaynaklanan tüm hak ve yükümlülükler devralana geçecektir.

Payın üçüncü kişiye devrinin sonuçlarını ortaklık açısından değerlendirdiğimizde, payın devri ortaklığın iç işleyişine kural olarak bir etki etmez. Ortakların kim oldukları ve ortaklık içinde çoğunluğun hangi ortak veya ortaklık grubunda bulunduğu, ortaklık işleyişine doğrudan etki eden faktörler değildir.⁶¹ Ancak payın devri, ortaklık sayısında değişime sebep oluyorsa bazı durumlarda ortaklık üzerinde etkisi olabilecektir.

Örneğin, iki ortaklı bir limited şirkette payın devri kalan son ortağa yapıldığı takdirde tek kişilik bir ortaklık ortaya çıkacaktır. Türk Ticaret Kanununda ortak sayısının bire inmesi durumunda ortak veya şirket alacaklısı tarafından mahkmeden ortaklığın feshinin istenmesinin mümkün olduğu düzenlenmiştir. Bununla beraber, TTK Tasarısı, tek kişi ortaklık kurulmasına izin vermektedir. Bu sebeple de tasarıda ortak sayısı konusunda bir alt sınır bulunmamaktadır.

Devir, etkisini onay kararı ile birlikte gösterir. Onay kararı, mali haklar bakımından geriye etkili, idari haklar bakımından ileriye etkili sonuç doğurur. Tarafların mali haklar üzerinde yaptıkları anlaşmalar saklıdır.

Sermaye koyma borcu ve bunun ferileri, devrin tamamlanmasıyla devralana geçer. Tali yükümlülükler, devrin onaylanmasıyla devralana geçer. Ancak şahsi tali yükümlülükler devirle birlikte ortadan kalkar, devralana geçmez. Şahsa bağlı olanlar dışında, paya tanınmış imtiyazlar devralana geçer. Şahsi imtiyazlar ise sona erer.⁶²

---

⁵⁹ Arslanlı, s. 153.

⁶⁰ Demirkapı, s. 410; Arslanlı/Domaniç, s. 240.

⁶¹ Demirkapı, s. 479.

⁶² Demirkapı, s. 516.

V- MİRAS VE MAL GEÇİŞİ YOLUYLA PAYIN DEVRİNDE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

Türk Ticaret Kanunu, payın devrini ortakların muvafakatine tabi tutarak kanunen bağlamalı hale getirmişse de kanuni bağlamın uygulanmayacağı haller de vardır. TTK 521. maddesi, bir payın miras yoluyla veya karı koca mallarının idaresi hükümlerince iktisabı için ortakların muvafakatini aramamıştır.

A- Ortağın Ölümü ve Karı Koca Mallarının İdaresi İle Payın Devri

Limited şirket ortağının ölümü halinde ölen ortağın malvarlığı, bütün halinde mirasçılara intikal edeceğinden, ortaklık payı da mirasçılara kalmış olacaktır.

Karı koca mallarının idaresi tabiri, mal birliği ve mal ortaklığını ifade eder. Mal ortaklığında karı koca, sermaye payını iştirak halinde iktisap ederler. Mal birliğinde ise, şirket ortağı sıfatına sahip olan eş, diğer eşin şahsi malları ile şirketteki sermaye payı üzerinde intifa hakkına sahip olur.⁶³

Karı koca mallarının yönetimine ilişkin, mal birliği ile mal ortaklığını kapsayan eşler arasındaki sözleşme gereğince sermaye payı geçişi sağlanır. Ortakların devre onay vermesine gerek yoktur.

“...TTK. 'nun 503. maddesi uyarınca limited şirket ortaklardan bağımsız olarak tüzel kişiliğe sahip bir kuruluştur. Şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi ve aktif ve pasiflerinin tasfiyesi konuları TTK. 'nun 549 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, somut olay TTK. 'nun 521. maddesinde düzenlenen miras yoluyla pay iktisabına ilişkindir. Anılan hüküm uyarınca, şirket ortaklarından birinin ölümü halinde mirasçuların pay iktisap etmesi için diğer ortakların muvafakatine gerek yoktur. Davacı ve davalı mirasçılar, murisin ölümü üzerine şirkette pay sahibi olmuşlardır. Ancak bu paydaşlığın ortadan kaldırılması yukarıda açıklandığı üzere ancak TTK. 'nun 551. maddesi uyarınca şirketten çıkma veya çıkarılmaya ilişkin düzenlemeye tabi olup, davanın MK. 'nun izale-i şuyuu düzenleyen hükümlerine göre çözümü mümkün değildir. O halde mahkemece, davanın reddine karar vermek gerekir iken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.”⁶⁴

Yargıtay yukarıda belirttiğimiz kararında, ortaklardan birinin ölmesi üzerine paydaşlığın ortadan kaldırılmasının ortaklığın giderilmesi davasına konu olamayacağına, olayın TTK 551. madde hükmüne göre çözümleneceğine karar vermiştir.

⁶³ Çevik, s. 302.

⁶⁴ Yargıtay 11.HD 07.06.1999, 1999/3143E. 1999/4891K. (www.kazanci.com)

TTK 521. madde hükmüne göre, bir şahsın limited şirket ortaklık payının miras yoluyla, mirasçıları tarafından iktisap edilmesi halinde ortakların onayına lüzum yoktur. Esas sözleşmede mirasçıların ortak olmasına ilişkin bazı kayıtlamaların mevcut olduğu ve ortakların da bu duruma muvafakat etmediği hallerde, ortaklar, mirasçıların onay almak için şirkete müracaat ettikleri tarihten itibaren bir ay içinde, payı devralacak üçüncü bir şahsı göstermeleri gerekir. Aksi takdirde mirasçıların pay devri onaylanmış sayılır.⁶⁵ Bir aylık süre, hak düşürücü süre olup, bu süre içinde ortakların bu amaçla notere başvurarak üçüncü kişiyi göstermeleri, süreye uyulduğunu ifade eder. Hakın 1 aylık süre içinde kullanıldığı varsayılır.⁶⁶

Miras bırakana ait payın bölünmesi ve mirasçılara geçmesi sonucu bu kişiler, şirket paydaşı sıfatı kazanırken, ölen ortağın ortaklık sıfatı sona erecektir. Aynı şekilde, karı kocanın, mallarının idaresi ile ilgili aralarında yaptıkları sözleşmeye göre biri ortaklık sıfatı kazanırken diğersinin ortaklık sıfatı sona erecektir.

B- Ortaklık Sözleşmesi ile Payın Geçişinin Yasaklanması

Esas sözleşme ile ölen ortağın payının miras yoluyla geçişi ortakların muvafakatine bağlı kılınabileceği gibi, miras yoluyla geçişi tamamen de yasaklanabilir.⁶⁷

Esas sözleşmede ortakların muvafakati koşulu aranıyorsa, onay için TTK 520. maddede öngörülen karar oranı uygulanmaz. Çünkü gerek miras yolu, gerekse karı-koca mallarının idaresine ilişkin hükümler uyarınca mülkiyet kanunen geçer. Esas sözleşme ile ortaklar, payın geçişinde izin koşulu getirmişse, iznin gerçekleşmesi için TTK 520. maddedeki koşullar aranmaz.

Ölen ortağın payının geçişi, esas sözleşme ile şirketin onayına tabi kılınmışsa, onay için TTK 536. maddedeki karar yeter sayıları uygulanır. Buna karşılık, esas sözleşmeye özel bir koşul getirilerek karar oranı yükseltilebilir.⁶⁸

---

⁶⁵ "... TTK 521. maddesinin 1. ve 2. fıkraları re'sen uyarınca, bir payın miras yoluyla kazanılması için, aynı Yasanın 520. maddesinde öngörülen koşulların oluşmasına ve diğer tüm ortakların olurlarına gerek bulunmadığı gibi, esas sözleşmede miras yoluyla kendiliğinden devri engelleyen bir hüküm varsa, ortaklarca bir ay içinde gerçek değer üzerinden satın alacak üçüncü kişi önerilmedikçe mirasçıların otomatikman şirket paydaşı sıfatı kazanırlar. Şirket esas sözleşmesinde tersine bir koşul bulunduğu öne sürülmediği gibi, ortaklarca payı gerçek değer üzerinden satın alacak üçüncü kişi gösterilmesi de söz konusu olmadığına göre, TTK'nun 521/1. maddesinin açık hükmü uyarınca, payın miras yoluyla kazanılması için ortakların iznine gerek bulunmadığının kabulü zorunludur." (Yargıtay 11.HD 05.07.1983, 1983/3374E. 1983/3550K. www.kazanci.com)

⁶⁶ Pulaşlı, s.465; Eriş s. 2770.

⁶⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 891; Pulaşlı, s. 464.

⁶⁸ Eriş, s. 2771.

Ortaklık sözleşmesi ile mirasçıya payın intikali yasaklanmışsa veya payın geçişi ortaklık onayına tabi tutulup, ortaklıkça onay verilmeden, payı gerçek değerinden satın alacak üçüncü kişi önerilmişse, ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erecektir.

Payı satın alan üçüncü kişi, ortaklık sıfatını kazanacaktır. Payın mirasçıya intikali ortaklık onayına tabi tutulmamışsa, ortağın ölümü ile mirasçıları ortaklık sıfatı kazanacaktır.

Kanun, payı gerçek değeri üzerinden alacak bir üçüncü kişiden bahsetmiş, Yargıtay da verdiği kararlarda şirket ortaklarının veya şirketin üçüncü kişi olamayacağı gerekçesiyle şirkete ve şirket ortaklarına yapılan devirleri geçersiz kabul etmiştir.

“Limited ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa, bir payın miras yoluyla kazanılması için ortakların iznine gerek yoktur. Ana sözleşmenin 14.maddesinde, payların diğer ortakların muvafakati olmadıkça diğer ortaklara veya başkasına devredilip satılamayacağı yazılı olup, mirasçı nisabı veya miras yolu ile intikali hakkında engelleyici bir kayıt bulunmadığı gibi, esasen şirketin diğer ortakları dahi yine HA. ve MA.’nın mirasçıları durumunda ve tenkis davaları ile vasiyetin tenfizi davaları sırasındaki sulhnameleri gereğince paydaş durumuna gelmiş bulunmaktadır.

Kaldı ki bir an için muvafakat gerektiği şeklinde sözleşmede aksine bir hüküm bulunduğu kabul edilse dahi TTK’nın 521.maddesinin son fıkrasına göre ilgililerin muvafakat için şirkete müracaatları tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe payı gerçek değeri üzerinden alacak bir üçüncü şahıs gösterilmediği takdirde muvafakat edilmiş sayılacağı hükmü gereğince aslında 1972 senesinde davacının ortaklığı kabul edilerek ortaklar toplantısına çağırılmışken, artık bundan sonra 1984 senesinde ortaklığı kabul edilmeyeceği yolunda şirketçe karar alınmış ve bu durumda bu bir aylık süreler çoktan geçmiş olmakla maddede üçüncü şahıs dendiği halde, davacıya düşecek payı devraldığı bildirilen AK., hem şirket ortağı hem de H. mirasçılarından bulunmasına göre, üçüncü şahıs olarak kabulüne de imkan olmayacağı ve şirketçe payın böyle bir kimseye devri geçerli sayılamayacağı da ortadadır.”⁶⁹

Yargıtay, kanunun üçüncü kişi tanımından yola çıkarak şirket sözleşmesinin bir tarafı olan ve menfaatleri şirketle aynı yönde olan ortağı, ortaklığa karşı bir üçüncü kişi olarak kabul etmeyerek, şirket ortağına yapılan devri geçersiz kabul etmektedir.

---

⁶⁹ Yargıtay 11. HD 14.02.1986, 1986/215E, 1986/711K. (www.kazanci.com)

Tasarıda da 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda olduğu gibi, miras ve eşler arası mal rejimi ile payın devrinde ortakların onayı aranmamıştır. Esas sermaye payının bütün hak ve borçlarıyla birlikte ortaklar kurulunun onayına ve şekle bağlı devir sözleşmesine gerek olmaksızın hak sahibine geçeceği kuralını kabul etmiştir.⁷⁰

Ancak payın geçtiği kişi şirket için uygun kabul edilmediği hallerde de şirkete bu devri reddetme yetkisi tanınmıştır. TTK 521. maddede olduğu gibi tasarıda da şirketin bu geçişi reddedebilmesi için payı gerçek değeri üzerinden alacak bir kişiyi önermesi gerekmektedir. Burada tasarinın 596. maddesinin 2. fıkrası 6762 sayılı kanundan farklı bir düzenleme getirerek, şirketin göstereceği üçüncü bir kişi ile birlikte şirketin ortaklarının veya şirketin kendisinin de payı gerçek değeri üzerinden devralmayı önerebileceğini düzenlemiştir. Bu durumda şirketin veya şirket ortaklarının payı devralması mümkün olabilecektir.

TTK 521. maddeye göre payın miras veya mal rejimi hükümlerine göre geçişi, ancak esas sözleşmede düzenlenmesi şartıyla ortaklar kurulunun onayına bağlanabilir veya yasaklanabilir. Buna karşılık TTK Tasarısı, esas sözleşmede düzenlenmiş olma şartını aramadan, ortaklığın, esas sermaye payını onaylamayı reddedebileceğini düzenlemiştir. Bunun için de, iktisabın öğrenildiği tarihten itibaren 3 ay içinde sermaye payını gerçek değeri üzerinden satın alacak kişiyi önermesi gerekecektir.⁷¹ TTK 521. maddesine göre, şirket esas sözleşmesinde payın geçişinde şirket onayı aranmışsa, mirasçılarının veya mal ortaklığında diğer eşin şirkete başvurusundan itibaren 1 ay içinde şirketin buna ilişkin kararı vermesi gerekirken, tasarı hükmünde esas sözleşmede düzenleme şartı bulunmasa bile, şirketin, payın iktisabının öğrenildiği tarihten itibaren 3 ay içinde pay geçişini onaylayıp onaylamama konusunda karar vermesi gerekmektedir.

Tasarıdaki ilgili düzenlemeye baktığımızda, miras yoluyla veya mal ortaklığı hükümlerince payın geçişi kanun gereği yapıldığından, ortaklığın onayı aranmamaktadır. Ancak onay aranmasa dahi şirkete, payın geçtiği kişiyi esas sözleşmede kayıt bulunmasa dahi reddetme yetkisi verilerek payın miras yoluyla geçişinde şirkete müdahale hakkı vermiştir. Tasarı gerekçesinde, şirkete verilen bu hakla beraber menfaatler dengesinin kurulduğu belirtilmektedir. Çünkü şirketin sadece payın geçtiği kişiyi reddetmesi süreci sona erdirmeyecek, bu payı gerçek değeri

---

⁷⁰ Yıldız, s. 144.

⁷¹ Miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra

MADDE 596. – (1) Esas sermaye paylarının, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi halinde, tüm haklar ve borçlar, genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçer.

(2) Şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir. Bunun için, şirketin, payları kendisi veya ortağı hesabına ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişinin hesabına, gerçek değeri üzerinden devralmayı, payın geçtiği kişiye önermesi şarttır.

(3) Red kararı, devrin gerçekleştiği günden itibaren geçerli olmak üzere geriye etkilidir. Red, bu konudaki kararın verilmesine kadar geçen süre içinde alınan genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez.

üzerinden alacak bir kişiyi önermesi gerekecektir. Aksi takdirde payın geçişinin şirket tarafından sadece reddedilmesi ve çözüm arayışına girilmemesi, payın kanunen mirasçıya veya mal ortaklığında diğer eşe geçişini engellemeyecektir.

Tasarıdaki “Şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir.” ifadesi, şirketin iktisabı ne zaman öğrendiğinin kabul edileceği konusunda bir belirsizlik yaratmaktadır. Doktrinde de bu ibare eleştirilmiş ve bu cümlenin “ Şirket, devrin gerçekleştiğinin kendisine bildirildiği günden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir.” şeklinde değiştirilmesinin, belirsizliğin ortadan kaldırılması ve TTK Tasarısının 595/7. fıkrası ile uyum sağlaması amacıyla uygun olacağı belirtilmektedir.⁷²

VI- ISKAT HALİNDE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

Iskat, pay sahibinden sermaye borcunu ödemedi mütemerrit olduğu paylarla ilgili olarak, pay sahipliğinin onun iradesine rağmen elinden alınmasıdır.⁷³ Iskat, pay sahibinin sahibi bulunduğu bütün paylara uygulanmışsa, çıkarma sonucunu doğurur.

Iskat prosedürü, TTK'nin 407. maddesinde düzenlenmiş olup, anonim şirketlerde uygulama alanı bulmaktadır. Anonim şirketlerde, limited şirketlerde olduğu gibi pay sahibine çıkma ve çıkarılma hakkı tanınmaz. Ticaret kanunu bunu düzenlememiştir.

Sadece bir halde pay sahibinin payları elinden alınabilir. Bu da ıskat sonucunda gerçekleşir. Anonim şirketlerde bir tane ıskat sebebi vardır, o da taahhüt edilen pay bedelini ödememektir. Pay sahibinin bütün paylarına ıskat işlemi uygulanmışsa, bu çıkarma hükmü doğurur.⁷⁴ Yargıtay da verdiği kararlarında anonim şirketlerin bir sermaye şirketi olma özelliği sebebiyle ortağın, kişisel ilişkilere dayanan sebeplerle şirketten ayrılmasının söz konusu olamayacağını, sadece sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi sebebiyle şirketten çıkarılmasının söz konusu olabileceğini belirtmektedir;

“... Türk Ticaret Kanunu'nda bir ortağın tüzel kişiliğe haiz bir şirketten çıkması veya çıkarılmasına ilişkin hükümler şirketlerin nevilerine göre ayrı ayrı düzenlemeye tabi tutulmuştur. Şahıs şirketleri olarak nitelendirilen kolektif şirketlerde bu husus TTK.nun 197 nci, komandit şirketlerde 267 nci ve sermaye şirketlerinden olan limited şirketlerde 551 nci maddelerinde paydaşlar arasındaki ortaklık ilişkilerin bozulması hallerinde haklı sebeplerle bir ortağın şirketten çıkarılmasının mümkün olabileceği

⁷² Yıldız, (Tartışmalar-2) s. 462.

⁷³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 605.

⁷⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 484.

düzenlemeye tabi tutulmuş bulunmaktadır. Yine, tüzel kişiliğe haiz kooperatif ortaklıklarda da 1163 sayılı yasanın 16. maddesinde ana sözleşmeye konulacak özel hükümler ile bir ortağın ortaklıktan çıkarılabilmemesinin mümkün olacağı öngörülmüştür.

Davanın konusunun teşkil eden anonim şirketlerde ise, haklı sebeplere ortaklıktan ihraç imkanı tanınmamış, şirketin bir sermaye şirketi olması niteliği dikkate alınarak, TTK.nun 407 nci maddesinde sadece sermaye koyma borcunu belli bir prosedür içerisinde ve süresinde yerine getirmeyen paydaşın sahip olduğu hisse senetlerinin iptaline imkan tanınmış bulunmaktadır. Yukarıda değinilen ihraçla ilgili olarak diğer şirketler bakımından ayrıntılı düzenlemeler dikkate alındığında, kanun koyucunun anonim şirketler bakımından yapılan kişisel ilişkilerden kaynaklanan haklı sebebe dayalı ihraç imkanı tanınmamasının bilinçli bir düzenleme olduğu ve bir yasa boşluğunun bulunmadığının kabulü gerekir.”⁷⁵

Limited şirketlerle ilgili olarak TTK 529. maddede, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortakların şirketten çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Anonim şirketlerde ıskat, limited şirketlerde sermaye koyma borcunun ödemede temerrüt neticesinde pay sahipliğinin yitirilmesi sonucunu doğuran çıkarılma halinin bir benzeridir. Limited şirketlerde sermaye borcunda temerrüdün sonuçları esas itibariyle anonim şirketlerdeki sermaye borcunda temerrüdün sonuçlarıyla benzer olmakla birlikte bir takım farklılıklar da mevcuttur.

TTK 407. maddesindeki düzenlemeye göre anonim şirketlerde çıkarılan ortağın payının paraya çevrilmesinde belirli bir şekil şartı olmayıp, bu husus yönetim kuruluna bırakılmıştır. Limited şirketlerde ise payın ne şekilde elden çıkarılacağı ve paranın şirkete olan borcunu ödemeye yetmediği hallerde açıktan hem ortağın hem de seleflerinin sorumlu olacağı kanunda düzenlenmiştir. Anonim şirketlerde ise seleflerin sorumluluğuna çok istisnai bir halde yer verilmiştir. TTK 491/2. fıkrasına göre, şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihinden itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmiş ve hisse senedini iktisap eden kimse paydan doğan haklardan mahrum edilmişse seleflerin sorumluluğuna gidilebilecektir.

Anonim şirketlerde esas sözleşmede aksine hüküm yoksa temerrüde düşen ortağı ortaklıktan çıkarma yetkisi yönetim kuruluna aittir. Buna karşılık limited şirketlerde bu yetki ortaklar kuruluna aittir.

TTK 407. madde, anonim şirket yönetim kurulunu, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortak yerine başka ortak almaya ve kendisine verilmiş hisse senedi

---

⁷⁵ Yargıtay 11. HD 11.02.2005, 2004/14158E, 2005/1072K. (www.kazanci.com)

varsa bunları iptal ettirmeye yetkili kılmıştır. TTK Tasarısının 482 ve 483. maddesinde düzenlenen ıskat ve ıskat prosedürü de kanunun 407 ve 408. maddelerinin bir tekrarıdır.

Anonim şirketlerde ıskat prosedürü ile pay sahipliğinin yitilmesi sonucunu doğuran, limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkarılma sebeplerinden biri olan sermaye koyma borcunu ödemede temerrüt hali, üçüncü bölümde ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

VII- PAYIN İTFAŞI İLE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

İtfa, bir ortağın ait sermaye payının yok edilmesidir. İtfa sadece sermaye azaltılması yoluyla yapılabilir. Limited şirketlerde esas sermayenin azaltılması, TTK 517. maddesinde düzenlenmiş olup, anonim şirketlerdeki sermaye azaltılması ile ilgili hükümlerin limited şirketlerde de uygulanacağı belirtilmiştir.

Sermaye azaltılmasının birçok nedeni olabilir. Ekonomik faaliyet itibarıyla ortaklık sermayesinin bir kısmının kullanılması gerekmebilir. Ayrıca, ortaklığın zarar etmesi nedeniyle ortaklık sermayesi kendiliğinden azalmış olabilir.

Ortaklardan bir veya birkaçının sermaye koyma borcunu yerine getirmemeleri ve bunun sonucu olarak borçlu ortaklar, ortaklıktan çıkarılırsa, ortaklık sermayesi yine azalabilir.⁷⁶ Bunun gibi, TTK 526. maddede düzenlenen şirketin kendi paylarını edinmesi durumunda da şirketin edindiği paylar itfa edilebilir.⁷⁷

TTK 551. madde, limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hallerini düzenlemiş olup, TTK 551/4. fıkrasında ortaklıktan ayrılan ortağın payının ayrılan kişiye ödenmesi, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere göre yapılacağı belirtilmiştir. Bu durumda ortağın ayrılma payı şirket esas sermayesinden ödeneceğinden şirket, esas sermayenin azaltılması yoluna gidecektir. Ayrılan ortağın payı da sermaye azaltılması yoluyla itfa edilmiş olacaktır.

Tasarının 612. maddesine baktığımızda, daha önce şirketin kendi paylarını edinmesi konusunda da değindiğimiz gibi şirket, esas sermayesinin %10'unu aşan esas sermaye paylarını iki yıl içinde elinden çıkarmak veya sermaye azaltılması yoluyla bu payı itfa etmek zorundadır. 6762 sayılı kanundan farklı olarak itfa, limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkma veya çıkarılması dolayısıyla ayrılan ortağın payını şirketin edinmesinde düzenleme alanı bulmuştur.

---

⁷⁶ Eriş, s. 2749.

⁷⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 896.

İtfa, ortak açısından özel bir ayrılma halidir. Sermaye payı tamamen itfa edilen ortak, ortaklıktan ayrılmış olur. Limited şirketlerde bir ortağın bir sermaye payı vardır. Sermaye payı sadece devir için bölünebilir. İtfa edilecek pay, ortağın sermaye payının tamamıdır. Ortaklık sözleşmesinde itfaya ilişkin bir hüküm yoksa, itfa için ortağın muvafakatinin alınması şarttır.

VIII- ŞİRKETİN SONA ERMESİ HALİNDE ORTAKLIK SIFATININ KAYBI

A- Limited Şirketlerde İnfisah ve Fesih Sebepleri

İnfisah, kanunda ya da esas sözleşmede öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi ile karar alınmasına veya ihbarda bulunulmasına gerek olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ermesidir. Fesih ise, kanun veya esas sözleşmede yer alan sebeplerden birine dayanarak bu yetkiye sahip olanlar tarafından şirketin sona erdirilmesidir.⁷⁸

Limited şirketlerin sona erme halleri TTK 549. maddesinde düzenlenmiş olup, şirketin tasfiye işlemleri hakkında anonim şirketlere ait hükümler uygulanır.

1- Ortaklık Esas Sözleşmesinde Yazılı Sebeplerle Ortaklığın Sona Ermesi

TTK 506/5. maddesinde, limited şirket sözleşmesinde yer alması gereken zorunlu unsurlar arasında şirketin süresi de yer almıştır. Şirket esas sözleşmesinde şirketin süresinin açıkça gösterilmesi gereklidir. Şirket için öngörülen süre, şirketin tüzel kişiliğini kazandığı andan itibaren başlar. Belirlenen sürenin bitmesiyle de şirket sona erer. Bununla birlikte, şirket sözleşmesinde olması gereken zorunlu kayıtları düzenleyen TTK Tasarısının 576. maddesinde şirketin süresi, zorunlu kayıtlar içinde yer almamaktadır.

Şirket esas sözleşmesinde belirlenen sürenin dolmasına rağmen şirketin faaliyetini sürdürmesi durumunda şirketin akıbetinin ne olacağı konusu doktrinde tartışılmıştır. Bir görüşe göre, şirket esas sözleşmesinde öngörülen sürenin gelmesinden önce, şirketin uzatılmasına dair karar alınmadıkça, öngörülen sürenin sonunda şirketin infisah durumuna gelmiş olacağı, şirketin devamının istendiği hallerde sürenin uzatılması için gerekli kararın sürenin bitiminden önce alınmasının yerinde olacağı belirtilmiştir.⁷⁹

---

⁷⁸ Tekil, s. 80; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 813.

⁷⁹ Çevik, s. 381.

Diğer bir görüş de, şirket süresi esas sözleşmede gösterilmeden tescil edilmişse tescilden sonra şirketin butlanı istenemez. Bu durumda şirket belirsiz süreli bir ortaklık sayılabilir ve süreyi tespitten kaçınan ortak, şirketin feshini talep hakkına sahip olur.⁸⁰ Aynı şekilde sürenin dolmasına ve sözleşmede gerekli değişikliğin yapılmamasına rağmen eğer ortaklar feshi talep etmeyip işlere devam ediyorlarsa, şirketin belirsiz süreli hale geldiği kabul edilebilir.⁸¹

Şirket, süresi dışında, örneğin belli bir işin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulmuşsa ve iş gerçekleşip bitmişse, şirket infisah edecektir.

2- Ortaklık Esas Sözleşmesinde Aksine Bir Hüküm Olmadıkça, Esas Sermayenin 3/4'üne Sahip Olan Ortakların 3/4'ünü Teşkil Eden Çoğunluğun Kararı İle Sona Ermesi

Limited şirketlerde, şirketin feshine karar alınabilmesi için TTK'nın 549. maddesinde, sözleşmede aksine hüküm olmadıkça 3/4 toplantı ve karar nisabı aranmıştır.

Şirket, ağırlaştırılmış, çift çoğunluk ile alınan bir karar ile sona erer. Bu durumda şirket sermayesinin 3/4'üne sahip ortakların 3/4'ünün fesih lehine oy kullanması ile ortaklık feshedilmiş olacaktır.

3- Ortaklığın İflasına Karar Verilmesi İle Sona Ermesi

İflâs yollarından birinin kullanılması neticesinde, şirket hakkında bir iflâs kararı verilir ve bu karar kesinleşirse, şirket, kararın kesinleştiği tarihten itibaren sona erer ve şirketin tasfiyesi İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılır.

İflas sebeplerinin birinin varlığında iflasına karar verilen şirket, infisah eder ve iflas tasfiyesi başlar.

---

⁸⁰ Arslanlı, s. 62.

⁸¹ Teoman Ömer, Limited Ortaklığın Esas Sözleşmesinde Ortaklığın Süresi, Ortaklığın İnfisah Etmiş Sayılması, Yaşayan Ticaret Hukuku, Cilt I, Kitap 3 Hukuki Mütalaalar, 1999 İstanbul (Mütalaalar-2) s. 185. "... Sürenin dolmuş olması nedeniyle münfesi hale gelen bir limited ortaklığa, faaliyetlere devam olunması halinde canlılık kazandırılıp kazandırılmayacağı gerek yargısal içtihatlar da gerek öğretide tartışmalı bir husustur. Bu konuda egemen olan görüş, tasfiye kararı almayan ve örtülü bir biçimde işlerine devam eden limited ortaklığın sonradan süresinin uzatılabileceği yönündedir....süresi daha önce sona eren tespit isteyen limited şirketin yangın tarihine kadar uğraşısını eylemli bir biçimde sürdürdüğü ve bu tarihten sonra zorunlu olarak ara verdiği, fakat yangın olayına rağmen tasfiyeye yönelik herhangi bir girişimde bulunmadığı yolundaki gözlem ve tespitlerimizi içeren raporumuz..." Teoman, s. 198. (Mütalaalar-2)

4- Ortaklardan Birinin Talebi Üzerine ve Haklı Sebepler Yüzünden Mahkeme Kararı İle Sona Ermesi

Şirketin feshi için haklı bir sebebin varlığı halinde her bir ortak, mahkemeden şirketin feshine karar vermesini isteyebilir. Ortağa tanınan bu hak bertaraf edilemez.

Yargıtay verdiği bir kararında şirketin uzun yıllar ciddi bir faaliyetinin olmamasını fesih için haklı sebep olarak kabul etmiş ve şirketin feshine ilişkin ilk derece mahkemesi kararının yerinde olduğuna karar vermiştir.⁸²

Diğer bir kararında da limited şirketin giderlerini ortaklarından aldığı borçlarla kapatmaya çalıştığı, bu borçlara ilişkin icra takiplerine uğradığı, şirketin çalışamaz durumda olduğu anlaşıldığından mahkemece fesih için kanuni haklı nedenlerin oluştuğunun kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁸³

TTK 549. madde dışında ortaklardan birinin haklı sebebe dayanarak mahkemeden şirketin feshini talep edebileceği, TTK 551. maddede de yer almaktadır. Oysaki TTK 551. madde, ortakların ortaklıktan çıkma ve çıkarılması durumlarını düzenleyen bir maddedir. Ortağın ortaklıktan ayrılmasını düzenleyen TTK 551. maddede ortağın haklı sebebin bulunması durumunda şirketten ayrılmak yerine dilerse şirketin feshini de isteyebileceğinin belirtilmesi, TTK 549. maddenin bir tekrarı olmuştur.

Şirketin feshi için hangi sebeplerin haklı sebep teşkil ettiği kanunda belirtilmemiştir. Bu yüzden, şirketin feshi için haklı sebebin oluşup oluşmadığı, somut olaya göre değerlendirilmelidir.

B- Şirketin Tasfiyesi

Tasfiye, şirket malvarlığının paraya çevrilmesi, alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi ve olumlu bir bakiye varsa bunun tasfiye payı hükümleri uyarınca pay sahiplerine dağıtılması ve ortaklığın kaydının ticaret sicilinden silinmesi işlemlerinin tümüdür.⁸⁴

Tasfiyede, herhangi bir nedenle faaliyetini sonlandırmaya çalışan şirketin bütün hesapları kapatılarak şirketin tasfiyesi amaçlanmaktadır. Limited şirketlerde kanun ve

---

⁸² Yargıtay 11. HD 01.05.1995, 1995/2880E, 1995/3952K. (www.kazanci.com)

⁸³ Yargıtay 11. HD 21.02.2000, 2000/55E, 2000/1242K. (www.kazanci.com)

⁸⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 822.

esas sözleşmesinden kaynaklanan yazılı hallerin oluşması ile veya ortaklar kurulunun iradesi ile fesih ve tasfiye işlemlerine başlanabilir.

Sermaye şirketleri, iflastan başka bir sebeple infisah ettiklerinde, durum ortaklar kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Tasfiye aşaması, fesih veya infisah edilme durumunun meydana gelmesiyle başlar, tasfiye işlemlerinin tamamlanmasını müteakip şirket kaydının ticaret sicilinden silinmesine kadar devam eder.⁸⁵

C- Tasfiye Halinde Şirket Ortaklarının Hukuki Durumu

Şirket, tasfiye halinde iken ticaret sicil kaydı silinince kadar tüzel kişiliği devam eder. Ortaklıktaki kar etme amacı yerini tasfiye amacına bırakır. Tasfiyenin amacı, ortaklığın malvarlığını satıp paraya çevirmek, ortaklığın alacaklarını tahsil etmek, borçlarını ödemek, yarım kalan işleri tamamlamaktır. Yeni işler ise ancak tasfiyeye yardımcı nitelikte ve uzun süreli değilse alınabilir.

Bu ortaklık malvarlığının daha iyi değerlendirilmesine ve hem alacaklıların hem de pay sahiplerinin haklarının koruması amacına yöneliktir.⁸⁶

Şirketin tasfiye haline girmesi ile birlikte pay sahiplerinin hakları daralır. Genel kurulun yetkilerinin bir kısmı tasfiye organlarına geçer. Tasfiye memurları, tasfiyede etkili olur.

D- Ortaklığın Ticaret Sicilinden Kaydının Silinmesi ile Ortakların Hukuki Durumu

Tasfiye işlemlerinin sona ermesi üzerine, tasfiye memurları, limited şirkete ait ticaret ünvanının sicilden silinmesini talep ederler. Ticaret sicilinden terkin, tescil ve ilan olunur. Terkin ile şirketin tüzel kişiliği, pay sahiplerinin ortaklık sıfatları sona ermiş olur.

---

⁸⁵ Alparslan Mustafa/ Şentürk Akın Gencer, Limited Şirketlerde Tasfiye İşlemleri, 2008 www.muhasibetr.com, (28.07. 2009 çevrimiçi)

⁸⁶ Pulaşlı, s. 421.

İKİNCİ BÖLÜM ORTAKLIKTAN ÇIKMA

I- ORTAKLIKTAN ÇIKMA

A- Genel Olarak Çıkma Hakkı

Limited şirketlerde ortakların ortaklıktan doğan şahsi ve mali hakları söz konusudur. Ortakların pay hakkı, şirket karına katılma hakkı gibi mali haklarının yanı sıra, oy kullanma hakkı, ortaklığı yönetim ve idare hakkı gibi şahsi hakları mevcuttur.

Limited ortaklıkta bir takım haklar vardır ki bunlar yasada emredici nitelikteki hükümler vasıtasıyla koruma altına alındığından, TTK 385. madde anlamında mütesep hak niteliği taşımazlar. TTK 385/2. fıkrasına göre mütesep haklar, oy kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır.

Limited şirketin yapı ve düzeni içinde vazgeçilemez haklar olarak tanımlanan bu haklar, ne esas sözleşme ile ne de şirket organlarının kararı ile bertaraf edilebilirler.⁸⁷ İşte bu vazgeçilemez haklardan biri de TTK 551. maddesinde düzenlenen, ortağın şahsi haklarından olan ortaklıktan çıkma hakkıdır.

Çıkma hakkını kullanarak ortaklıktan ayrılan ortağın, ortaklığa ait bütün hak ve mükellefiyetleri sona ererek şirketle arasındaki bütün ilişkisi kesilmiş olacaktır.

Çıkma hakkı, ortağın özgür iradesi ile ortaklıktan çıkma istemini içerir.⁸⁸ Ortaklık sıfatının sona erme sebeplerinden biri olan çıkma, TTK m.551/1 ve 551/2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre “ Şirket mukavelesiyle ortaklara şirketten çıkma hakkı verilebileceği gibi bu hakkın kullanılması muayyen şartlara da tabi tutulabilir. Her ortak, muhik sebeplere dayanmak suretiyle şirketten çıkmasına müsaade edilmesini veya şirketin feshini mahkmeden talep edebilir.”

TTK 551. maddeye göre ortağın ortaklıktan çıkabilmesi iki şekilde mümkün olabilmektedir. Bunlardan ilki şirket ana sözleşmesinde yazılı sebeplerle çıkma ikincisi de haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile çıkmadır.

Limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkması sonucunu doğuran diğer haller kanunun farklı maddelerinde düzenlenmiş olup, bu haller birinci bölümde incelenmiştir.

Kanun koyucu, TTK 551. maddesindeki düzenleme ile ortağa, ortaklıktan

---

⁸⁷ Pulaşlı, s. 484.

⁸⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 896.

ayrılmayı kolaylaştıran bir imkan tanımıştır. Ortağın, ortaklıktan çıkması sonucunu doğuran diğer hallerde, örneğin payın devri için yasada koyulan şartları gerçekleştirmek pratikte güçlüğe sebep olabilecektir. Hatta esas sözleşme ile payın devri ağırlaştırılmış veya devredilemeyeceği kararlaştırılmışsa, payın devri imkansız hale gelebilecektir.⁸⁹ Payını devremeyen ortak, ortaklık ilişkisinden kurtulmak amacıyla haklı sebep gerekçesiyle şirketin feshini mahkemeden talep ettiğinde de şirkete devam etmek isteyen diğer ortaklar açısından olumsuz bir sonuç doğacak, şirket sona ermiş olacaktır.

Bu gibi sakıncaları önlemek için kanun koyucu limited şirketlere, şahıs şirketlerine benzer bir düzenleme getirerek ortağa ortaklıktan çıkma imkanı tanımıştır.

B- Çıkma Hakkının Hukuki Niteliği

TTK 551/1. fıkrasında ortaklıktan ayrılmak isteyen ortaklara, esas sözleşmeye bu yönde koyacakları hükümlere dayanarak şirketten çıkma hakkı verilmiştir. TTK 551/2. fıkrasında ise, ortaklara kanundan doğan bir çıkma hakkı tanınmıştır. Bu çıkma hakkı, bir haklı sebebin varlığına bağlıdır.

Kanundan doğan haklar, emredici hükümlerle düzenlenirler. TTK 551/2. fıkrası da emredici bir hükümdür. Ortaklar, esas sözleşme ile bu hükmü bertaraf edemezler. Esas sözleşmede haklı sebeple ortağın ortaklıktan çıkmasını yasaklayan bir hüküm varsa bu hüküm geçerli olmayacaktır.

Limited şirketlerde sözleşme gereğince şirketten çıkan ortağın ortaklık hak ve sorumlulukları sona erer. Ortağın sorumluluğunun devamı, ancak sermaye payının tamamen ödenmediği hallerde söz konusu olabilir.

Kanundan doğan çıkma halinde mahkeme, gösterilen haklı sebebi yerinde bulur ve ortağın çıkmasına karar verir ise, ortak şirketten çıkmış olur.

C-TTK Tasarısına Göre Çıkma Hakkı

1- Genel Olarak

Ortağın şirketten çıkma hakkı, Tasarının 638. maddesinde düzenlenmiştir. Tasarının 638. maddesinin 1.fıkrasına göre, şirket sözleşmesi ortaklara çıkma hakkını hiçbir şarta bağlamadan tanıyabilir.

---

⁸⁹ Baştuğ, s. 21.

Şirket sözleşmesi ile ortaklara çıkma hakkı hiçbir şarta bağlı olmadan tanınabileceği gibi, bazı şartlara bağlanması da mümkündür. Örneğin çıkma hakkının, ortaklarının tamamına değil de bir kısmına tanınabilmesi mümkündür. Ayrıca bu hakkını kullanabilmesi için bazı şartların oluşmuş olma koşulu da aranabilir. Örneğin çıkma hakkını kullanabilmesi için esas sözleşmede somut bir sebep gösterilir ve bu sebep gerçekleştiği takdirde ortak, şirket esas sözleşmesindeki bu düzenlemeye dayanarak şirketten çıkmak istediğini bildirebilir. Bu şart gerçekleşmeden çıkma hakkının kullanılmasına izin verilmeyebilir.

Bunun dışında, çıkma hakkının kullanımı belirli bir süreyle sınırlandırılabilir. Böyle bir kayıt varsa, belirlenen süre içerisinde çıkma hakkını kullanmayan ortak artık esas sözleşmeye dayanarak çıkma hakkını kullanamayacak, ancak haklı sebeplerin varlığı halinde haklı sebebe dayanarak şirketten çıkarılmasını mahkemeden talep edebilecektir.

Çıkma hakkının şirket sözleşmesiyle tanınması durumunda çıkma bildirimini şirket tüzel kişiliğine yöneltilecek ve ona ulaşmakla sonuçlarını doğuracaktır.

Ortağın haklı nedenlerin varlığı halinde şirketten çıkması ise tasarınnın 638. maddesinin 2.fikrasında düzenlenmiştir.⁹⁰ TTK 551/2. fıkrasından farklı olarak tasarıda, ortağın haklı nedenle şirketi fesih hakkının bulunduğu yer verilmemiş, sadece haklı sebebin varlığında ortağın çıkma hakkını mahkemeden talep edebileceği düzenlenmiştir.

Ayrıca tasarıda mahkemenin, talep üzerine dava süresince davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebileceği düzenlenmiştir. Maddede kimlerin talepte bulunabileceğine dair bir açıklık yoktur. Bu konuda haklardan yararlanmanın dondurulmasının şirket tarafından, borçlardan dolayı sorumluluğun dondurulması ise çıkma davası açan ortak tarafından talep edilebilmelidir.⁹¹ Ortaklıktan çıkma talebinde bulunan ortağın, yargılama süreci boyunca ortaklıktan doğan haklarını kullanmaya devam etmesi, şirket aleyhine sonuçlar doğurabileceği gibi, şirket tarafından yargılama devam ederken ortaklıktan çıkmak isteyen ortağın şirkete karşı olan borçlarını yerine getirmesinin istenmesi de uygun düşmeyecektir.

---

⁹⁰ MADDE 638

(2)Her ortak, haklı sebeplerle şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme talep üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun güvence altına alınması amacıyla, diğer önlemlere karar verebilir.

⁹¹ Yıldız, s. 157.

Haklı nedenlerle Şirketten ıkma hakkı her ortağa tanınmış genel nitelikte kanuni bir haktır. Ortakların bu haklarını dava yolu ile kullanmaları zorunludur.⁹²

2- ıkma Katılma Hakkı

Tasarının 639. maddesi, yeni bir ortaklık hakkı olarak çıkma katılma hakkını düzenlemiştir. Bir ortağın çıkma katılma hakkını kullanabilmesi için diğer ortaklardan birisi Şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma isteğini Şirkete bildirmeli ya da haklı sebeplerden dolayı çıkma davası amalıdır. Bu durumların varlığı Şirket müdürleri tarafından diğer ortaklara haber verilir. Haberi alan ortaklardan her biri haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde, çıkma ilişkin sözleşme hükmü kendisi açısından da geçerli ise, kendisinin de çıkma katılacağını müdürlere bildirerek veya haklı nedenlerle açılan çıkma davasına, açacağı dava ile katılarak bu haklarını kullanabilirler.

Kanunda bulunmayan ancak tasarıda düzenleme gereği duyulan ortağın çıkma katılma hakkının uygulamada pratik önemi bulunmaktadır. Tasarı gerekçesine baktığımızda çıkma katılma hakkının ortakların lehine bir düzenleme olduğunu görmekteyiz.

Ortaklardan biri Şirket sözleşmesine dayanarak veya haklı sebebin varlığında haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkma davası açar. Ancak ıkma sebebi, diğer bir ortak için de geçerli olabilir. Bu durumda ortak, ayrı bir çıkma davası açmak yerine, açılan çıkma davasına katılarak kendisi için de eşit işlem ilkesinin uygulanmasını isteyebilir. Tasarı gerekçesinde bu durumun menfaatler dengesine ve dava ekonomisine uygun düştüğü belirtilmiştir.

Tasarı ıkma katılma hakkını ortağın 1 ay içinde kullanması gerektiğini belirterek de yine aynı amaca yönelik hareket etmek istemiş, açılmış olan çıkma davasının sürecini uzatmaktan kaçınarak, bir ay içinde katılmanın gerçekleŐerek davanın kısa sürede sonuçlanması amaçlanmıŐtır. Bu durum hem Şirketin hem de ortakların menfaatleri için uygun olacaktır.

ıkma katılma hakkı sadece çıkma hakkının bulunması durumunda vardır. Buna karşılık ortaklıktan çıkarılmada, ortağın iradesine bağlı bir işlem olmadığından, ortağın bu haktan yararlanması da söz konusu olmayacaktır.⁹³

---

⁹² Yıldız, s. 180.

⁹³ MADDE 639. - (1) Ortaklardan biri Şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma talep ettiği veya haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı takdirde, müdürler gecikmeksizin diğer ortakları bundan haberdar ederler.

(2) Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde;

II- LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA HALLERİ

A- Ortakların Kararı İle Çıkma

Öğretideki haklı sebeplerin varlığı dışında şirketten çıkma imkanının sadece şirket sözleşmesi ile sağlanabileceği, aksi takdirde ortaklar genel kurulu oybirliği ile karar verse dahi herhangi bir ortağın şirketten çıkamayacağı görüşü⁹⁴ karşısında benim de katıldığım diğer görüşe göre ortaklıktan çıkmak isteyen ortak da dahil olmak üzere bütün ortaklar muvafakat ederse, ortakların tümünün bir ortağın çıkmasını kabul etmesi halinde, ortaklık sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile ortağın ortaklıktan çıkabilmesi mümkün olmalıdır.⁹⁵

Ortakların kararı ile bir ortağın çıkmasının mümkün olmayacağını savunan görüşe göre, ortak kararı ile çıkma hakkının yaratılması, ancak esas sözleşme değişikliği ile mümkün olabilir. Haklı sebep dışında ortaklara şirketten çıkma hakkının ancak sözleşme ile tanınabileceği ve sözleşmede bulunan böyle bir hakkın geri alınabilmesi için de yine sözleşmenin değiştirilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁹⁶

Böyle bir durumda da çıkan ortağın pay karşılığının ödenmesi sorunu ortaya çıkacaktır. Eğer şirket sözleşmesinde ortaklar için bir çıkma hakkından bahsedilmiyor ve sonradan bir sözleşme değişikliği ile ortaklara böyle bir hak tanınmak isteniyorsa o zaman şirket malvarlığının kontrolü gerekecektir.

Şirketin esas sermayesini aşkın malvarlığı varsa ve bu malvarlığı ortaklardan herhangi birinin çıkma hakkını kullanması halinde onun payını ödemeye müsait ise sorun yoktur. Ancak şirketin esas sermayesini aşkın malvarlığı yok veya var da çıkma hakkını kullanacak ortağın payını karşılayacak miktarda değilse, çıkma durumu gerçekleştiğinde sermaye azaltılması hükümlerinin uygulanmasına gidileceği açıkça görünüyorsa, artık sözleşme değişikliği ile ortaklara çıkma hakkının tanınması yoluna gidilemeyecektir. Böyle bir sözleşme değişikliği, ortakların müstesap haklarını ihlal niteliğindedir.⁹⁷

---

a) şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek,

b) açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak, hakkına sahiptir.

(3) Çıkan tüm ortaklar, esas sermaye payları ile orantılı olarak, eşit işleme tâbi tutulurlar.

(4) Şirket sözleşmesindeki hüküm sebebiyle veya haklı bir sebebin varlığı dolayısıyla bir ortağın şirketten çıkarılması halinde bu hüküm uygulanmaz.

⁹⁴ Baştuğ, s. 29.

⁹⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 898; Pulaşlı, s. 473.

⁹⁶ Baştuğ, s.29.

⁹⁷ Baştuğ, s. 32.

Buna karşılık benim de katıldığım, ortakların tümünün bir ortağın çıkmasını kabul etmesi halinde ortağın ortaklıktan çıkabileceğini savunan görüşe göre ise, ayrılan ortağa payın bedeli esas sermayeyi aşan kısım varsa aşkın malvarlığından ödenmekte, yoksa sermayenin azaltılması hükümleri çerçevesinde gerçekleşmektedir.⁹⁸

Ortakların tamamının muvafakati ile ortağın ortaklıktan çıkmasının mümkün olup olmadığına dair tasarıda da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

B- Şirket Esas Sözleşmesinde Öngörülen Hallerde Ortaklıktan Çıkma

TTK 551. maddesine göre, Limited şirket sözleşmesi ile ortaklara şirketten çıkma hakkının tanınması veya bu hakkın kullanılmasının belirli şartlara bağlanması mümkündür.

Çıkma hakkı, bütün esas sermaye paylarına veya ortakların tamamının şahıslarına tanınabileceği gibi, bir veya birkaç ortağa veya esas sermaye payına imtiyaz hakkı olarak da tanınabilir. Bu hakkın kullanılması için bazı şartların varlığı gerekli kılınabilir. Diğer taraftan, ortağa çıkmayı bildirme hakkının hiçbir şart ve süreye bağlı olmaksızın ortaklık sözleşmesi ile tanınması da mümkündür.

1- Esas Sözleşmede Öngörülen Hallerde Ortaklıktan Çıkma Hakkının Kullanılması

Şirketten çıkma hakkı tanınmış olan hak sahibi, aksi şirket sözleşmesinde öngörülmemişse tek taraflı olarak hiçbir şekle bağlı olmayan yenilik doğuran irade beyanını şirkete ulaştırdığı anda, şirketten çıkma hakkını kullanmış sayılır.⁹⁹

Çıkma bildirimi, bildirimi alan şirketin herhangi bir onayı gerekmeden sonuç doğurur ve ortaklar arasındaki ilişkiyi ortadan kaldırır. Ancak, çıkma beyanını alan şirket yetkilileri öncelikle çıkma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirir. Eğer çıkmaya ilişkin şartların gerçekleşmediği görüşünde iseler, çıkma bildiriminin geçersizliğini dava edebilirler. Bu durumda çıkma, mahkeme kararının kesinleşmesine kadar askıda kalır.

Şirket ile çıkmak isteyen ortak arasında çıkma bildiriminin geçerli veya geçersiz olduğu yolunda bir anlaşmazlık varsa, sonucu mahkeme belirler. Sözleşmeden doğan çıkma hakkının geçerliliği ile ilgili mahkeme kararı, bildirici niteliktedir. Bu sebeple de mahkeme çıkma bildiriminin geçerli olduğuna karar verirse, çıkma kararın kesinleştiği

---

⁹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 898; Pulaşlı, s. 473.

⁹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 898.

tarihte değil, bildirimün şirkete ulaştığı tarihten itibaren hüküm ifade eder.¹⁰⁰ Çıkmanın pay defterine işlenmesi sadece açıklayıcı niteliktedir.

Çıkma bildirimini, dış ilişkide iyi niyetli üçüncü kişilere karşı, ticaret siciline tescili anından itibaren hüküm ifade eder.

Çıkma bildiriminin geçerliliği konusunda şirketle ortak arasında bir anlaşmazlık yoksa şirket yetkilileri derhal çıkan ortağın esas sermaye paylarının gerçek değerini belirlemek zorundadır.

2- Çıkma Bildiriminin Kullanım Şartları

Kanunda çıkma bildiriminin geçerliliği için belirli bir şekil şartı aranmamıştır. Ancak, ortaklık sözleşmesinde ortakların çıkmayı bildirme hakkı hiçbir şarta bağlı olmaksızın tanınmış olması durumunda bazı sakıncalar doğabilecektir.

Bir limited şirkette ortaklara sözleşme ile kayıtsız şartsız çıkma hakkının tanındığı durumlarda ortaklardan birinin aniden çıkma hakkını kullanması durumunda, şirket çıkan ortağın pay karşılığını ödemek durumunda kalacak ve nakdi ödemede sıkıntı doğabilecektir. Şirket, çıkan ortağın pay karşılığını ödemek için esas sermayeyi aşkın mal varlığına sahip değilse, sermayenin azaltılması zorunluluğu doğacaktır. Çıkan ortak payının şirket sermayesindeki yeri büyükse, şirket infisaha sürüklenebilecektir. Sermaye azaltılmasının istisnai hallerde başvurulabilecek bir yol olması sebebiyle kayıtsız şartsız bir çıkma hakkı bu bakımdan da limited şirketin bünyesine uymayacaktır.¹⁰¹

Ayrıca ortaklar, şirket sözleşmesi ile genel ve şartsız olarak şirketten çıkma hakkını kabul ettiklerinde, kanundan doğan çıkma hakkı fiilen bertaraf edilmiş olur. Çünkü sözleşme ile bu imkanın tanınması durumunda ortaklıktan çıkmak isteyen ortağın, şirkete yönelteceği çıkma bildirimini ile derhal şirketten ayrılacakken, haklı sebebe dayanarak uzun zaman isteyen çıkma davası prosedürüne başvuracağını düşünemeyiz. Çünkü her iki çıkma halinde de ortaklıktan ayrılmak isteyen ortak için sonuç değişmeyecektir. Ortaklıktan şirkete bildirimde bulunarak şirketten çıkan ortak da mahkeme kararı ile şirketten ayrılan ortak da şirketten ayrılma payını alacaktır. Bu sebeple ortak, çıkma bildirimini ile şirkete çıkmak istediğini bildirerek, hızlı ve pratik olan yolu seçecektir.

---

¹⁰⁰ Baştuğ, s. 42.

¹⁰¹ Baştuğ, s. 33.

Sözleşmeye dayanan çıkma hakkı, iyi niyet kurallarına aykırı düşmemek kaydıyla ortaklar tarafından her zaman kullanılabilir. İyi niyet kurallarına aykırılık olup olmadığı, somut olayın hal ve şartlarına göre değerlendirilmelidir.

Ayrılmak isteyen ortağın çıkma hakkını kullanırken objektif bir menfaatinin bulunmadığı, şirketi veya diğer ortakları zor duruma sokmak istediğinin anlaşıldığı durumlarda iyi niyet kurallarına aykırılık olduğu kabul edilmelidir.

3- Şirket Esas Sözleşmesinde Çıkma Hakkına İlişkin Sınırlamalar

a) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Bildirilmesine İlişkin Sınırlamalar

Ortaklar, şirket esas sözleşmesiyle, kanunların emredici hükümlerine ve sözleşmenin diğer esaslarına aykırılık oluşturmamak kaydı ile çıkmayı bildirme hakkını bazı şartlara bağlayarak sınırlayabilir. Çıkmanın bildirilmesi Türk Ticaret Kanununda özel bir şekle tabi tutulmamıştır. Çıkmanın bildirimi, tek taraflı olarak limited şirket yönetimine yöneltilen bir irade beyanıdır. Dolayısıyla, şirket esas sözleşmesinde, çıkmanın bildirimine ilişkin bir şekil şartı öngörülmediği sürece bildirimde herhangi bir sınırlama söz konusu değildir. Ancak ortaklar, şirket esas sözleşmesi ile çıkma bildirimine ilişkin bir şekil şartı öngördükleri takdirde bu şarta uygun olarak çıkma bildiriminin yapılması zorunludur.

b) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Süresine İlişkin Sınırlamalar

Ortaklar, şirket esas sözleşmesiyle çıkma hakkının belirli sürelerle uyularak kullanılabileceği yolunda sınırlamalar getirebilirler. Örneğin çıkma bildiriminin belirli bir süre önceden yapılması veya çıkmanın belirli bir hesap yılı sonunda hüküm ifade edeceği şartı öngörülebilir.

c) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Ödemeye İlişkin Sınırlamaları

Çıkma hakkının kullanılmasında, esas sözleşmede ortaklık payının ödenmesine ilişkin sınırlamalar koyulabilir. Çıkan ortağa payı dolayısıyla şirket tarafından ödenecek karşılıklar, gerek ödeme süresi, gerekse ödeme miktarı bakımından sözleşme ile önceden belirlenebilir. Buna karşılık, çıkan ortağın payı karşılığını hiç istemeyeceğine dair sözleşme hükmü, BK 20. madde hükmüne batıl sayılmalıdır.

Şirketler hukukunda çıkma halinde ortağın sermaye payı karşılığının geri ödenmesi asıldır. Ortak, şirketten ayrılma halinde yapmış olduğu sermaye yatırımını geri alabilmelidir. Ortağın şirketten çıkması, ayrılan ortak için bir ceza şekline

sokulmamalıdır. Aynı şekilde şirkette kalan ortaklar için bir malvarlığı artışına da vesile teşkil etmemelidir.¹⁰²

d) Şirket Esas Sözleşmesiyle Çıkmanın Diğer Sınırlamaları

Kanunların emredici hükümlerine aykırı olmamak üzere, limited şirket ortakları, sözleşmedeki çıkma hakkını özel durum ve şartlara göre değişen çeşitli sınırlamalara tabi tutabilirler. Örneğin, çıkma hakkı, ortaklardan birine veya bazı ortaklara veya esas sermaye payına imtiyaz hakkı olarak tanınabilir.

C- Kanundan Doğan Çıkma Hakkı

1-Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebep kavramı, bütün devamlı hukuki ilişkilerde ilişkiye son verme olanağı veren genel bir fesih sebebini ifade eder¹⁰³.

Ortaklık sözleşmesinin yapılmasına esas olan kişisel nitelikteki koşulların ortadan kalkması, ortaklık amacının kuruluş sırasında düşünülen biçimde gerçekleştirilmesini olanaksız kıldığı veya önemli derecede güçleştirdiği veya tehlikeye düşürdüğü takdirde ortada bir haklı sebep vardır.¹⁰⁴

Haklı sebep, hem Borçlar Kanunu'nda hem de Türk Ticaret Kanunu'nda çeşitli maddelerde açıklanmıştır. BK 529. maddede, adi şirketlerde yönetici ortağın yetkilerinin sınırlandırılması veya kaldırılması için, "Hususiyle şirketi idare eden şerikin vazifelerini fahiş bir surette ihmal etmesi yahut idare için lazım olan ehliyeti zayi eylemi keyfiyetleri" haklı sebep sayılmıştır.

TTK 161/son fıkrasında, kollektif ortaklıkta idareci ortağın azlinin, haklı sebeplerin mevcut olması halinde mümkün olacağını ve haklı sebep olarak da "vazifenin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya idarede iktidarsızlık gibi haller" belirtilmiştir.

Haklı sebep kavramı, daha ayrıntılı bir biçimde Türk Ticaret Kanununun kollektif ortaklıklara ait 187. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre haklı sebep "Şirketin kuruluşunu mucip olan fiili ve şahsi mülahazaların şirket maksadının husulünü imkansız

---

¹⁰² Baştuğ, s. 34-37.

¹⁰³ Çamoğlu Ersin, Ticaret Kanununun Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Emredici Niteliği, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul Üniversitesi 1978, (Emredici Nitelik) s. 289.

¹⁰⁴ Çamoğlu Ersin, Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, 2.Bası İstanbul 2008, (Haklı Sebep) s. 27.

kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olmasıdır.” Aynı madde devamında dört bend halinde hangi hallerin haklı sebep sayılacağına dair örnekler vermektedir. Haklı sebep kavramı ve örnekleri tasarinın 245. maddesine aynen alınmıştır.

Haklı sebep, şirketi fesih veya ortağın çıkma ve çıkarılma nedeni olarak öngörülmektedir. Limited şirketlerde ortaklıktan çıkmada haklı sebep kavramı için TTK 187 ve TTK 161. maddesinden yararlanılabilir.

TTK 551. maddesinin 2. fıkrasında limited şirket ortaklarının haklı sebebin varlığı halinde ortaklıktan çıkmasına müsaade edilmesini mahkemeden talep hakkının olduğu düzenlenmiştir. Ortak, haklı bir sebebin varlığı halinde, diğer ortakların rıza ve muvafakatlerine lüzum olmaksızın şirketten çıkabilmektedir. Böylece ortaklar, esas sözleşmede şirketten çıkma hususu düzenlenmiş olsun ya da olmasın şirketten çıkmalarını haklı gösterecek bir sebebin varlığı halinde her zaman bu hakkı kullanabileceklerdir.¹⁰⁵

2-Haklı Sebebin Oluşumunda Ortağın Kusuru

Haklı sebep, ortaklık ilişkilerinden doğabileceği gibi, ortaklık ilişkisi dışında kişisel ilişkilerden de doğmuş olabilir.

Ortağın kişisel sebeplerden dolayı ortaklıktan çıkmak istediği durumlarda kişisel sebebin ortaklıktan çıkma için haklı sebep olup olmadığının incelenmesi gerekirken, ayrıca bu duruma ortağın bizzat sebebiyet vermiş olup olmadığına da bakılmalıdır.

TTK 187/2. fıkrasında “ Bu maddenin 1, 2, 3.bentleri gereğince fesih sebebi meydana getirmiş olan ortağın dava hakkı yoktur” denilmiştir. TTK 187. maddesinde belirtilen sebepler, limited şirketler için de haklı sebep olarak kabul edildiğine göre, maddenin devamında belirtilen ortağın kusurlu olması durumunda dava hakkı olmadığının limited şirketler açısından da uygulanması gerekmektedir.¹⁰⁶

187. maddede haklı sebebe verilen örneklere baktığımızda 4.bentteki örnek dışında diğerlerinin, ortağın kusurlu eylemlerinin haklı sebep meydana getirdiği görülmektedir. 4.bentteki örneğe göre, ortaklıktan çıkmak isteyen ortak, sürekli bedeni veya akli bir hastalık halinde veya yaşın ilerlemesi sebebiyle şirketteki sorumluluklarını

---

¹⁰⁵ Baştuğ, s .43.

¹⁰⁶ Cerrahoğlu Fadullah, Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1976, s. 185; Arseven Haydar, Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler, Umumi Hükümler ve Şirketler, İstanbul 1960, s. 112; Öcal Akar, Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi, Prof.Dr.Turgut Kalpsüz’e Armağan, Ankara 2003, s. 224.

yerine getiremeyecek durumda olması, ortaklıktan çıkma için bir haklı sebeptir. Bu durum, kusursuz nedenlerin de haklı sebep olabileceğini göstermektedir.

Ancak ortağın, hastalık dışında bizzat sebep olduğu bir duruma dayanarak şirketten çıkmak istemesi, iyi niyet kuralları ve ayrıca ortaklar arası sadakat borcu ile de bağdaşmayacaktır. Bu sebeple, kusurlu davranışlarıyla haklı sebep yaratmış olan ortak, haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkmayı mahkemen talep edemez. Böyle bir durumda, diğer ortaklar, kusurlu ortağı ortaklıktan çıkarabilirler.

3-Haklı Sebeple Çıkma Halleri

Haklı sebep sayılan haller TTK 187. maddesinde 4 bent halinde sayılmıştır. Buna göre;

- 1- Bir ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet eylemiş olması,
  - 2- Bir ortağın kendisine düşen esas vazife ve borçları yerine getirmemesi
  - 3- Bir ortağın şahsi menfaatleri uğrunda şirketin ticaret ünvanını veya mallarını suistimal etmiş olması,
  - 4- Bir ortağın uğradığı daimi bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için lüzumlu olan kabiliyet ve ehliyetini kaybetmesi,
- gibi haller haklı sebeplere dendir.

Haklı sebeplere örnekler gösteren hükümlerden bir diğeri de Kollektif Ortaklık hükümleri arasında yer alan TTK 161. maddedir. TTK 161/son hükmünde “vazifenin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya idarede iktidarsızlık gibi haller” haklı sebep olarak gösterilmiştir.

Bu maddelerde verilen örnekler sınırlayıcı olmadığı gibi bağlayıcı da değildir. Bir olayın haklı sebep olarak nitelendirilmesi için TTK 187. maddenin bentlerinden birine girmesi yeterli değildir. Bu olayın ayrıca haklı sebebin ortaklığın amacına ulaşmasını önemli ölçüde güçleştirecek ve ortağın ortaklığa devamını çekilmez hale getirecek düzeyde olması gerekmektedir.

Haklı sebep sayılan durumlar şirket sözleşmesi ile belirtilmiş olabilir. Belirtilmemişse kanuni çıkma hakkına dayanılarak limited şirketten ayrılmak isteyen ortağın gösterdiği sebebin, haklı bir sebep olup olmadığının tespiti, bir yönden çıkmak isteyen ortağın menfaatlerinin, diğer yönden ise şirket ve diğer ortakların menfaatlerinin karşılıklı olarak göz önüne alınması ile mümkün olan ve özel hallere göre değişen bir husustur.

Hangi haller ve şartlar altında ve dayanılan hangi sebebin haklı sebep sayılacağını tayin etmek, yetkili mahkemenin takdir hakkının kapsamı içindedir.¹⁰⁷

Limited şirketler nitelik, amaç ve konuları bakımından çeşitli olduklarına göre, ortaklar arası ilişkiler de şirketten şirkete geçecek ve bir limited şirket ortağı için haklı sebep olan bir durum, diğer bir şirkette başka bir ortak için haklı sebep niteliğinde sayılamayacaktır.¹⁰⁸

“.....Benzer bir düzenleme olması nedeniyle limited şirketler hukukunda da kıyasen uygulanabilecek olan, Kollektif şirketlere ilişkin TTK 187 hükmünde haklı sebep kavramı, “şirketin kuruluşunu mucip olan fiili veya şahsi mülahazaların şirket maksadının husulünü imkansız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olmasıdır.” şeklinde tarif edilmiş ve örnek olarak haklı sebep oluşturabilecek bazı işlemler sayılmıştır. Sayılan örnekler çoğunlukla kişisel nitelikte olup, ortaklardan birinin şirket menfaatlerine aykırı davranması veya üzerine düşen görev ve borçları ifa etmemesi gerekçesine dayandırılmaktadır. Bu açıdan ihtilaf konusuna ilişkin belgeler değerlendirildiğinde, şirketin aktif olarak faaliyet göstermediği, en azından adresinin belli olmadığı ve yapılan tebligatların şirketçe alınmadığı, şirketin yönetimine ve faaliyetine ilişkin olarak 13.09.1990 tarihinde sonra pay defterleri dışında ortaklar kurulunca hiçbir karar alınmadığı hususlarının tespit olunduğu, bütün bu tespitlere ilişkin maddi vakıaların şirket ortaklığından çıkmaya izin verilmesi kapsamında haklı neden olarak değerlendirilebileceği kanaatine varılmıştır.”¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ “... Davacı vekili, müvekkilinin davalı şirketler müdürlüğünden azledildiğini, gelirinin kesildiğini, ortaklıkta devamının imkansız olduğunu ve davalı şirketlerden alacağını bulunduğunu ileri sürerek, ortaklıktan çıkmasına izin verilmesini veya şirketlerin fesih ve tasfiyesini ve ayrıca alacağını tahsilini talep ve dava etmiş, karşı davanın ise reddini istemiştir. Davalı vekili, davacının haksız rekabeti yüzünden şirketin zarar etmesi nedeniyle davacının müdürlükten azledildiğini ve davacının alacağını bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiş, karşı davada ise davacı yedinde kalan senetlerin veya bedellerinin ve ayrıca davacının şirketten çektiği paranın iadesini talep ve dava etmiştir. Davalı şirketlerin, davacı dışındaki ortaklarının yakın akraba oldukları anlaşılmaktadır. Davacı bu şirketlere ortak olduktan sonra bir müddet müdürlük görevinde bulunmuş, daha sonra müdürlükten azledilmiş, bundan sonra ise davacı ile diğer ortaklar arasında dava dosyasına yansıyan sürtüşmeler başlamıştır. Davacı ile diğer ortaklar arasındaki olayların kronolojik gelişme seyrine göre, davacının şirket ortaklığını sağlıklı bir şekilde sürdürme imkanının kalmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum ise, TTK'nun 551/2. maddesi uyarınca ortaklıktan çıkma için muhik sebep oluşturur. Mahkemece, açıklanan durum gözetilerek davacının ortaklıktan çıkma isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi yerinde görülmediğinden kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 11. HD. 02.04.2002, 2002/162E. 2002/3015K. www.kazanci.com)

¹⁰⁸ Baştuğ, s. 45.

¹⁰⁹ Kendigelen Abuzer, Ticaret Hukuku Kürsüsünde 15 Yıl Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları İle Birlikte) Cilt 2, Ortaklıklar Hukuku, 2003 İstanbul s. 400.

Haklı sebebe dayanarak şirketten çıkma isteminde mahkeme, öne sürülen sebebin mevcut hal ve şartlara göre davacı ortağın şirketten ayrılmasını haklı gösterip göstermediğini incelemelidir.

Yargıtay, verdiği bir kararında, ortaklardan birinin şirket yönetimini ele geçirmesi ve gerekçesiz olarak kendini alacaklı göstermesini, diğer ortaklar bakımından ortaklıktan çıkma istemi için haklı sebep oluşturduğuna kanaat getirmiştir.¹¹⁰

TTK' nın 551/2. maddesi hükmünce, haklı nedenlerle Limited Şirket ortaklığından ayrılma hakkı doğan ortak, diğer ortakların bu yöndeki iradeye uymaması halinde Şirket ortaklığından çıkmasına izin verilmesini mahkemeden talep edebilir. Anılan yasa maddelerinde haklı nedenler sayılmadığı gibi, davalı şirket ana sözleşmesinde de bu husus düzenlenmediğinden, haklı nedenlerin varlığının mahkeme tarafından değerlendirilerek saptanması gerekir.¹¹¹

Objektif olarak haklı sebep gibi görünen durumun ortak için şirketle bağımlı çekilmez hale getirdiğinin de ortaya koyulması gereklidir. Örneğin, ortağın şirketten çıkması için haklı sebep teşkil eden durumun varlığına rağmen ortak, açık veya kapalı bir irade beyanı ile bu duruma rıza göstermiş ve ortaklık haklarını kullanmaya devam etmişse, artık bu sebebe dayanarak çıkma isteminde bulunamamalıdır.¹¹²

4- Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma Hakkı ve Şirketin Feshini İsteme Hakkının Aynı Hükümde Düzenlenmesi

TTK 551. maddenin 2. fıkrası, ortağın haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkmayı isteme ve şirketin feshini isteme hakkını bir arada düzenlemiştir. Kanunun bu düzenlemesine göre ortak dilerse şirketin feshini, dilerse çıkmayı isteyebilecektir. Kanun haklı sebep açısından şirketten çıkma ile şirketin feshini isteme arasında bir

¹¹⁰ Yargıtay 11. HD 07.07.1997, 1997/3088E, 1997/5437K. (www.kazanci.com)

¹¹¹ "...Mahkemece, sunulan kanıtlara, davalı şirket kayıtlarına, tanık anlatımlarına ve bilirkişi raporuna dayanılarak, davalı şirket ana sözleşmesinde ortaklıktan çıkma konusunda özel bir hüküm bulunmadığı, davacının iddia ettiği hususların diğer ortaklarca kabul edilmediği gibi tanıklarca da doğrulanmadığı, TTK'nın 551. maddesinde belirtilen anlamda ortağın çıkmasını haklı kılıcı muhik sebebin gerçekleşmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Mahkemece, davacı tarafından istemi doğrultusunda diğer ortaklarca savunulduğunun aksine şirketin mali durumunun kötüleşmediği iddiasının yerinde olup olmadığının saptanması için davalı şirket kayıtları üzerinde inceleme görevi verilen bilirkişiler kurulunca; şirketin mali durumu hakkında hiçbir irdeleme yapılmadan, sadece duruşmadaki tanık anlatımlarının yorumundan ibaret olan raporu ile yetinilmek suretiyle davacının ortaklıktan ayrılmasının şirketin mali durumu bakımından sakınca taşıyıp taşımadığının belirlenmemesi doğru olmadığı gibi, davacı ile diğer iki ortak arasında düzenlenen ve davacının ortaklıktan çıkmasının şartla kabul edildiği 11.06.1999 tarihli protokol üzerinde de durulmaksızın, yani bu protokol de öngörülen şartın gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmaksızın eksik inceleme ile karar verilmesi de doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir." (Yargıtay 11. HD 22.11.2001, 2001/7132E. 2001/9218K. www.kazanci.com)

¹¹² Baştuğ, s. 47.

ayrım gözetmemiş, haklı sebebin varlığında ortağa, ortaklıktan çıkmayı veya şirketin feshini istemesi arasında bir seçim hakkı tanımıştır. Doktrinde bu düzenleme eleştirilmiştir.

Türk Ticaret Kanunundaki düzenlemeye göre, ortağın şirketten çıkmasına imkan veren bir haklı sebebin şirketin feshi için de yeterli sayılacağını kabul ettiğimizde ortak, şirketten çıkma hakkını kullanıp kendisini zorlayan durumdan kurtularak şirketin mevcut durumunu bozmadan şirketten ayrılabilirken şirketin feshini istemesi durumunda objektif ve haklı bir çıkarı olamaz. Bu sebeple de ortağın bu istemi iyi niyet kuralları ve ortaklar arası sadakat borcu ile bağdaşmaz.¹¹³ Ortak için şirketi fesih hakkı, ancak kendisinin şirketten ayrılma imkanlarının olmaması, özellikle pay karşılığını elde edememesi halinde olmalıdır. Şirketin feshinin istenmesi, en son başvurulması gereken çare olmalıdır.¹¹⁴

Ayrıca, TTK 549. maddesi şu hükmü kapsamaktadır: “Şirket şu hallerde infisah eder: (...)4- Ortaklardan birinin talebi üzerine ve muhik sebeplerden dolayı mahkeme kararıyla”. Bu düzenlemeye göre ortaklardan biri, aynı TTK 551/2. fıkrasında olduğu gibi mahkemeden haklı sebebe dayanarak şirketin feshini talep edebilecektir.

Kanun koyucu, TTK 549/4. fıkrasında düzenlediği aynı hükmü TTK 551/2. fıkrasında tekrarlamıştır. Kanun koyucunun “şirketten çıkma ve çıkarılma” başlıklı maddeye şirketin sona erdirilmesi ile ilgili bir ibare eklemesi doktrinde haklı bir eleştiri konusu olmuştur.¹¹⁵ Zira haklı sebeple şirketin feshini düzenleyen bu hüküm, TTK 549/4. fıkrasının bir tekrarıdır. Ortağın haklı sebeple şirketin feshini isteme hakkı TTK 551/2. fıkrasında düzenlenmemiş olsa bile ortak, TTK 549/4. fıkrasına dayanarak haklı sebeplerden dolayı şirketin feshini mahkemeden talep edebilecektir.

---

¹¹³ Baştuğ, s. 46.

¹¹⁴ “... Feshi istenilen şirkete ilişkin ticaret sicil dosyasından davacı Ş.K ile diğer davalı C.B'nin birlikte yetkili müdür olarak atandıkları ve kendilerine münferit imza ile şirketi temsil ve ilzam yetkisi verildiği, bu yetki kapsamında şirketin faaliyetlerinin düzenli olmaması ve şirket işlerinin yürütülememesinden davalı kadar en azından tek imzalı ve yetkili müdür konumunda olan davacının da sorumlu bulunduğu, davacının dayanak olarak gösterdiği 07.06.1987 tarihli protokoldeki edimlerin ifa edilmediğine ilişkin iddiasının da tamamen hukuki nitelik taşıyan bazı edimlerin ifa edilmemiş olmasına yönelik olduğu, davacının bu edimlerin ifası yönünde hukuki yollara başvurusu mümkün ve her zaman için mevcut olmasına rağmen bu yol denenmeden bu edimlerin ifa edilmemiş olmasının başlı başına taraflar arasındaki şirketin feshi için haklı neden olarak değerlendirilemeyeceği ve tüm bu nedenlerle davacının haklı sebep gerekçesine dayalı olarak açmış bulunduğu şirketin feshi talebinin sübut bulmadığı ve ispat edilmediği yönü ile davanın reddine karar verilmesi kanaatine varılmıştır.” (Yerel mahkemenin bu kararı Yargıtay 11.HD. 04.11.1996 Tarih, 1996/6818E. 1996/7500 sayılı kararı ile onanmıştır.) Kendigelen, s. 436.

¹¹⁵ Öcal, s. 221.

a) TTK Tasarısındaki Düzenleme

Tasarının 638. maddesinin 2. fıkrasında ortağın haklı sebebin varlığında, şirketi fesih hakkının olduğuna yer verilmemiş, sadece ortağın ortaklıktan haklı sebeple çıkma hakkının olduğu belirtilmiştir.

Şirketin sona erme hallerini gösteren Tasarının 636/3. fıkrasında, ortağın haklı sebeple şirketin feshini mahkemeden talep edebileceği düzenlenmiş olduğundan¹¹⁶ aynı hükme ortaklıktan çıkmayı düzenleyen 638. maddesinde yer verilmemesi isabetli olmuştur.

5- Haklı Sebebi Düzenleyen Hükümlerin Emredici Niteliği

Türk Ticaret Kanununun haklı sebebi düzenleyen hükümlerinden haklı sebeple fesih ve ortağın çıkarılmasına ilişkin 187. maddesi emredici nitelik taşır.

Haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkı, her ortağa tanınmış, mutlak ve bertaraf edilemeyen bir haktır. Şirket sözleşmesi ile ortakların haklı sebebin varlığına rağmen şirketten çıkamayacakları kararlaştırılmaz. Böyle bir sözleşme hükmü, BK 20. madde gereğince hüküm ifade etmez. Sözleşmede böyle bir yasak bulunsa dahi haklı sebebe dayanan ortak, şirketten çıkmak için dava yoluna gidebilir.

Yargıtay, verdiği bir kararında, şirket esas sözleşmesinde ortaklar kurulu kararı aleyhine itiraz edemeyeceklerine ilişkin bir hüküm bulunmasının, ortak olan davacının TTK 551/2 hükmü uyarınca, haklı nedenlere dayanmak koşuluyla ortaklıktan çıkmasına izin verilmesine engel olmadığını ve davacının bu yönde dava açma hakkının da sınırlanamayacağını belirtmiştir.¹¹⁷

Ancak haklı sebebi düzenleyen hükümlerin emredici nitelikte olması, bunlar üzerinde hiç bir tasarrufta bulunulamayacağı anlamını taşımaz.¹¹⁸ Taraflar, sözleşmeye koyacakları hükümlerle haklı sebebe ilişkin hükümleri belirli oranda değiştirebilirler.

---

¹¹⁶ MADDE 636. - (1) Limited şirket aşağıdaki hallerde sona erer:

(3) Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini talep edebilir. Mahkeme, talep yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

¹¹⁷ Yargıtay Ticaret Dairesi, 07.07.1961, 1961/818E, 1961/2350K. (Eriş, s.1605)

¹¹⁸ Çamoğlu, (Emredici Nitelik) s. 291.

a) Hakkı Genişleten Tasarruflar

Taraflar sözleşmeye koyacakları hükümlerle, haklı sebebe bağlı hakların kullanılmasını kolaylaştırıp genişletebilirler.

Örneğin, sözleşmeye bazı somut nedenlerin çıkma açısından haklı sebep sayılacağı yönünde hükümler koyulabilir. Bu durumda ortaklar ana sözleşmede ortaklıktan çıkma için haklı sebep oluşturan olay gerçekleştiğinde, mahkemeden ortaklıktan çıkma hakkını talep edebilirler.

Şirket sözleşmesinde hangi hallerin haklı sebep sayılacağı belirtilmişse de mahkeme, önüne gelen olayın ortaklıktan çıkma için haklı sebep teşkil edip etmediğini belirlerken, şirket sözleşmesinde sayılan haklı sebep halleri ile sınırlı kalmamalıdır.

Mahkeme, sözleşmede sayılan hallerden birine dayanan ortağın çıkma istemini kabul etmek zorundadır. Çünkü bahsi geçen sözleşme hükmü ortağın şirketten çıkmasını kolaylaştırıcı niteliktedir. Ancak mahkeme, sözleşmede sayılan sebeplerden başka bir sebebe dayanarak da çıkma kararı verebilecektir. Haklı sebebe dayandığı halde ortağın şirketten çıkmasına izin vermemek TTK 551/2. maddesine aykırı düşer. Bu sebeple sözleşmede çıkma açısından haklı sebep sayılacak hallerin sınırlı olmadığı, örnek olarak sayıldığını kabul etmek gerekir.

Esas sözleşmeye yetki veya usul açısından kolaylaştırıcı değişiklikler de eklenebilir. Örneğin, ortaklıktan çıkma kararı mahkeme yanında ortaklar kurulunun alacağı bir çoğunluk kararına da bırakılabilir. Bu durumda ortak, haklı sebebin varlığı halinde mahkemeye başvurmadan şirkete çıkma isteğini bildirerek şirketin alacağı çoğunluk kararıyla, yani şirketin onayıyla ortaklıktan ayrılmış olacaktır.

b) Hakkı Daraltan, Kısıtlayan Tasarruflar

Haklı sebebe bağlı hakları tamamen ortadan kaldıran veya izledikleri amaca ulaşmalarını engelleyecek oranda kısıtlayan sözleşmeler geçerli değildir. Çünkü haklı sebebe dayanan temel hak, objektif iyi niyet kurallarına göre sürdürülmesi çekilmez hale gelen ve kişisel özgürlüğe aykırı düşen bir ortaklık ilişkisinden kurtulma olanağı veren bir haktır.¹¹⁹

Şirket esas sözleşmesi ile ortakların haklı sebebin varlığına rağmen şirketten çıkamayacakları kararlaştırılmaz. Böyle bir sözleşme hükmü Borçlar Kanununun 20. maddesi uyarınca hüküm ifade etmez. Sözleşmede böyle bir yasak bulunsa dahi haklı

---

¹¹⁹ Çamoğlu, (Emredici Nitelik) s. 296.

sebebe dayanan ortak, Şirketten çıkmasına mŐsaade edilmesini mahkemeden isteyebilecektir.

aa) Haklı Nedenle Fesih Hakkının Sınırlandırılması

TTK 551/2. maddesine göre her ortak, haklı sebeplere dayanmak Şartı ile Şirketin feshini mahkemeden talep edebilir.

Öğretide bir gŐrŐŐ, ortağı aynı sonuca gŐtŐrecek bir başka olanak tanınmak Şartıyla TTK 187. maddedeki haklı sebebe dayanan fesih hakkının tamamen kaldırılmasının mŐmkŐn olacağı yŐnŐndedir.¹²⁰

Örneğin, haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın feshi ihbar hakkını kullanmayıp, mahkemeden ortaklıktan çıkmasına izin verilmesini isteyebileceği yolundaki sözleşme hŐkmŐnŐn geçerli olacağı savunulmaktadır. Ortağın, ortaklıktan çıkararak ortaklık sözleşmesinden kendisini kurtarma olanağı varken feshi ihbar hakkını kullanarak Şirketi sona erdirmesi, ahde vefa ilkesiyle bağdaşmayacaktır.¹²¹ Benim de katıldığım bu gŐrŐŐye göre, haklı sebebin varlığı halinde ortaklıktan çıkma hakkını kullanarak ortaklıktan ayrılan ortak, hem Şirketin devamlılığını sağlayarak diğer ortakları zarara uđratmamıŐ, hem de ayrılma payını alarak kendisi de zarara uğramamış olacaktır. Bu sebeple de ortağın fesih hakkını kullanmadan önce ortaklıktan çıkmasına izin verilecek bir hŐkŐm, ortak açısından sonucu deđiŐtirmeyeceđi gibi, Şirketin de yararına olacaktır.

Ancak, haklı sebeple ortaklığı fesih hakkı emredici nitelikte olduğundan, fesih davası açma hakkına getirilecek sınırlamalar da ancak bu hakkın zŐnŐ zedelemeyecek lŐde olabilecektir.¹²² Dolayısıyla ortağın fesih hakkını kullanmasını tamamen ortadan kaldıracak hŐkŐmler geçersiz olacaktır.

Şirket esas sözleşmesinde fesih davası açma hakkının kaldırıldığına ilişkin bir kayıt bulunmamasına rağmen ortağa TTK 187. maddedeki veya ondan daha elveriŐli koŐullarla ortaklıktan çıkma hakkı tanınmışsa, ortağın buna rağmen feshi ihbar hakkını kullanıp kullanamayacağı tartışma konusudur.

Şirketin feshi, doğurduğu ağır sonuçlar itibariyle en son başvurulması gereken yol olmalıdır. Bu sebeple ortağın Şirketin feshini istediği davada mahkeme, haklı sebebin ortadan kaldırılması için başka çare bulunup bulunmadığını ve ortakların bu

¹²⁰ amoğlu, (Emredici Nitelik) s. 297.

¹²¹ amoğlu, (Emredici Nitelik) s. 298.

¹²² amoğlu, (Emredici Nitelik) s. 303.

yolları deneyip denemediklerini de göz önünde bulundurmalıdır.¹²³ Konu ile ilgili bir Yargıtay kararını örnek verecek olursak;

“... Davacı vekili, müvekkili ile davalının Veli G... Arsa Ofisi E... İnş.Ltd.Şti. adında şirket kurduklarını, 17.08.1999 günlü depremde yapılan birçok inşaatın yıkıldığını, davalının tutuklandığını, bu nedenle şirketin malvarlığına tedbir konulduğundan faaliyette bulunmadığını, davalının şirkete maddi destek sağlama imkanının kalmadığını ve şirketin ticari itibarını yitirdiğini ileri sürerek, TTK. 549 madde hükmü uyarınca muhik sebeplerle binaen şirketin feshi ve tasfiyesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davada dayanılan fesih sebeplerinin birçoğu davalı Veli'nin şahsı ile ilgilidir. Davalının kişiliği, işlere katkısının bir dönem için ortadan kalkması ve faaliyetleri nedeniyle şirketin zarar görmesi, üç ortaklı limited şirkette fesih nedeni olamaz. Bu nedenler, ortağın ortaklıktan çıkarılması davasında ileri sürülebilir niteliktedir. Davalının adının toplumda yarattığı infial nedeniyle şirket işlerinin aksaması iddiasına gelince, şirket unvanında değişiklik yapma imkanı mevcut olduğu sürece bu iddianın da fesih nedeni olarak ileri sürülmesi mümkün olmayacaktır.”¹²⁴

Ortağın menfaat durumunda aleyhine bir değişiklik olmadan kendisini aynı sonuca götürecek başka bir hukuki olanak varken bunu kullanmayarak ortaklığın feshini istemesi bu hakkın kötüye kullanılmasını teşkil edecektir.¹²⁵

Ortağın, haklı sebebe bağlı haklarını önceden kullanmaktan feragat etmesi geçerli değildir. Ancak belirli bir olayda haklı sebebe bağlı hak doğduktan sonra bu hakkın kullanılmasından feragat edilebilir.

¹²³ Erdil, s. 28. “... Davalı Limited şirket ortağı ve müdürü olan S'nin eylemleri nedeniyle davalı şirketin bundan sonraki ekonomik yaşamında tam bir anlaşma içerisinde isabetli kararlar alarak çekişmesiz bir biçimde devamının olanaksız olduğu ve davacıların davalı şirkette ortak olarak kalmalarının imkansız bulunduğu ve şirketten çıkarılmalarına karar verilmesini talep etmelerine ve davacılarından ayrı olarak davalı limited şirketin geriye iki ortağının daha kalmasına ve davacıların şirketten ayrılmalarının tarafların yararına uygun bulunmasına nazaran, davacıların davalı şirketten çıkmalarına izin verilmesine karar vermek gerekirken davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar tesisi doğru görülmemiştir” (Yargıtay 11. HD 23.12.1988, 1988/9182E. 1988/7852K. www.kazanci.com)

¹²⁴ Yargıtay 11. HD 25.06.2002, 2002/5464E, 2002/6568K. (www.kazanci.com)

¹²⁵ Çamoğlu, s. 298. “...Mahkemece davacının talebi ortağı olduğu limited şirketin feshi istemi olarak yorumlanarak davanın reddine karar verilmiştir. Davacı gerek dava dilekçesinde ve gerekse yargılama sırasındaki beyanlarında açıkça ortağı olduğu limited şirketten çıkmasına karar verilmesini istemiş bulunmakla talebinin yanlış yorumlanarak davanın ortaklığın feshi istemi olarak görülüp sonuçlandırılması doğru görülmemiştir.” (Yargıtay 11.HD 11.02.2002, 2001/8760E. 2002/1018K.) (www.kazanci.com)

Ayrıca, fesih hakkının özü zedelenmeyecek şekilde, belirli olayların fesih açısından haklı sebep teşkil etmeyeceği de esas sözleşme hükmü olarak düzenlenebilir. Bu istisnaların ne ölçüde geçerli olup olmayacağını mahkeme takdir edecektir.

6- Haklı Sebeplerin Varlığında Mahkeme Kararı

TTK 552. maddeye göre ortak, haklı sebebin varlığı halinde ortaklıktan çıkmasına müsaade edilmesini mahkemeden talep hakkına sahiptir. Çıkma, mahkemenin kararı ile gerçekleşir.

Çıkma davasında davalı taraf şirket tüzel kişiliğidir. Dava bir ticari davadır. Yetkili ticaret mahkemesi, HUMK 17. maddesi gereğince tayin olunur. TTK 1460. madde uyarınca davada basit yargılama usulü uygulanır. Davacı ortağın, haklı neden iddiasını ispat etmesi gerekir.

Haklı sebep gerekçesi ile şirketten çıkma hakkı yenilik doğuran bir haktır. Verilen karar inşai bir karardır. Ortak, karar tarihinde ortaklıktan çıkmış sayılır. Çıkma kararının kesinleştiği ana kadar ortaklık sıfatına bağlı hak ve yükümlülükler devam eder. Ortak, ortaklar kuruluna katılabilir, oy kullanabilir.¹²⁶

Çıkmaya dair verilen mahkeme kararı ortakla şirket arasındaki ilişkiyi ileriye yönelik olarak ortadan kaldırır. Çıkmanın üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi için tescil ve ilanı şarttır. Tescil işlemi idari bir iştir ve şirket müdürlerince yapılır. Çıkma kararının tescil ve ilanı sadece bildirici niteliktedir.¹²⁷

Ortak, çıkma davası ile birlikte pay karşılığının şirketçe ödenmesini de isteyebilir. Bu durumda mahkeme, çıkma talebinin haklı olduğuna karar verip davayı kabul ederse ortağın ortaklıktan çıkmasına karar vermekle yetinemez. Ayrıca şirketten çıkan ortağın pay karşılığı da hesaplanacaktır;

“...Davacı, haklı nedenlere dayanarak davalı limited şirketten ayrılmasına hükmen müsaade edilmesini istemiş ve davalı şirket de davacı hissesini satın almaya hazır olduklarını açıklamış olmalarına göre, davalı şirketin, dava tarihindeki malvarlığının defter ve belgeleri de nazara alınarak uzman bilirkişilere incelettirilerek, davacı hissesine düşen değer, TTK'nın 551. maddesine göre davalı şirketten tahsiline karar verilmek gerekirken, davalı şirketin beyan ettiği bedel üzerinden tahsil kararı verilmesi, hükmün davacı ortak lehine bozulmasını gerektirmiştir.”¹²⁸

¹²⁶ Erdil, s. 27.

¹²⁷ Baştuğ, s. 52.

¹²⁸ Yargıtay 11. HD 25.12.1985, 1985/6708E. 1985/7310K. (www.kazanci.com)

Mahkeme, şirketin davanın açıldığı tarihteki bütün malvarlığını tespit ettirip para olarak değerlendirmeli ve bu değerlendirmeden o ortağın şirketteki hissesine tekabül eden miktarını bulmalı ve bu miktarın şirket tüzel kişiliğinden tahsiline karar vermelidir.

“... Davacı ortağın muhik nedene dayanarak ortaklıktan çıkmasına izin verilirse, bu karar yenilik doğurucu bir nitelik taşıdığından bu defa ayrılmanın sonuçları gündeme gelecek ve ortağın ayrılma payının hesaplanması gerekecektir.

... Hem ortaklıktan çıkan ortağın ayrılma payını hesaplamak, hem de bu çıkma sonucu esas sermayenin azaltılmasının gerekli olup olmadığını belirlemek için öncelikle şirketin gerçek malvarlığı değerinin tespiti zorunludur.”¹²⁹

III- İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKMA

A-Genel Olarak

İki ortaktan oluşan limited şirketlerde ortaklardan birinin şirketten çıkmasını mahkemeden isteyip isteyemeyeceği hususu önemli bir sorun teşkil etmektedir.

TTK 551/2. fıkrasında, her ortağın haklı sebeplerin mevcudiyeti halinde şirketten çıkmasına müsaade edilmesini mahkemeden talep edebileceği düzenlenmiştir. Bu hüküm, ikiden fazla ortaklı limited şirketler bakımından sorun çıkarmadan uygulanabilecektir. Ancak iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin çıkması ile kalan tek ortakla limited şirketin varlığına devam edip edemeyeceği tartışma konusudur.

Limited ortaklığın kuruluşunda en az iki ortağın varlığı zorunludur. TTK 504. maddesindeki emredici hükme göre, limited şirketlerde ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz. Bununla birlikte maddenin devamında ortakların sayısının sonradan bire düşmesi hali düzenlenmiştir.

TTK 504/2. fıkrasındaki düzenlemeye göre, ortakların sayısının sonradan bire düşmesi halinde uygun bir süre içinde eksik ortak sayısı tamamlanmak zorundadır. Tamamlanmadığı takdirde şirketteki tek ortağın veya şirket alacaklılarının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verecektir.

Kanundaki bu düzenlemeye baktığımızda tek ortaklı limited şirketin varlığının sadece geçici bir süre için kabul edilebildiğini, tek ortakla şirketin devamlılığına izin verilmediğini görüyoruz. İki ortaklı bir limited şirkette ortaklardan birinin şirketten

---

¹²⁹ Kendigelen, s. 410.

haklı bir sebebe dayanarak şirketten çıkmak istemesi durumunda veya ortak, haklı sebeple diğer ortağı ortaklıktan çıkarmak istediği takdirde şirket tek ortaklı bir limited şirket halini alacaktır.

Tek ortaklı limited şirketin yeni bir ortak alınmaması halinde devamlılığına kanunen izin verilmediğinden, TTK 551. maddenin iki ortaklı limited şirketler için uygulanması şirketin varlığı ve devamlılığı için bir takım zorluklar getirmektedir.

Bu sebeple, ortağın ortaklıktan çıkması ve çıkarılması kurumlarının iki kişilik limited şirketlerde uygulama alanı bulup bulamayacağı doktrinde tartışma konusu olmuştur.

B- İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortağın Mahkemeden Ortaklıktan Çıkmayı İsteyip İsteyemeyeceği

1- Yargıtay Kararları

Yargıtay'ın iki ortaklı limited şirketlerde çıkma hakkının kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin birbiri ile çelişen kararları mevcuttur. Eski tarihli bir kararında, iki kişilik limited şirkette ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın mümkün olduğunu belirtmiştir.¹³⁰

Ancak daha sonraki birçok kararında iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin ortaklıktan çıkması veya çıkarılması halinin o şirketin infisahı sonucunu doğuracağı, diğer ortağın tek başına ortaklığın devamını veya devralmayı değil, ortaklığın feshini istemek zorunda olduğunu belirtmiştir. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı, TTK 551. maddesindeki çıkma hakkının ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanması yönündedir.

“... Dava, muhik sebeplerle ortaklıktan çıkma isteğine ilişkindir. ...İki kişilik bir limited ortaklıkta ortaklardan birinin çıkarılmasına mahkemece izin verilmesi, sonucu itibariyle, tek kişilik limited şirketin devamına imkan tanıma neticesini doğuracağından, TTK' nın 551/2. maddesindeki çıkma hakkının ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanmasının mümkün olacağı kabulü gerekir. İki ortaklı limited şirkette ortaklardan biri şirketten çıkarmasına izin verilmesini isteyemeyeceğinden, bu ortak ancak aynı maddede düzenlenmiş bulunan fesih hakkını kullanabilir.”¹³¹

¹³⁰ “ Koşullar oluştuğu takdirde iki kişilik limited ortaklıkta, bir ortak diğerinin ihracını mahkemeden isteyebilir.” (Yargıtay 11. HD 08.11.1982, 1982/3904E. 1982/4490K. (Eriş, s. 1607)

¹³¹ Yargıtay 11. HD. 28.06.2004, 2003/13520E, 2004/7211K. (Eriş, s. 1608)

Yargıtay, iki ortaklı limited şirkette ortağın mahkemeden ortaklıktan çıkmayı isteyemeyeceğini, sadece şirketin feshi talebinde bulunabileceğine dair hüküm kurmuştur.¹³²

Yargıtay'ın TTK 551. maddesindeki çıkma hakkının ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanmasının mümkün olduğuna ilişkin kararları doktrinde eleştirilmektedir.¹³³ Konuyu Yargıtay'ın 29.11.1991 tarihli kararını örnek vererek inceleyecek olursak;

“...Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere uyumsuzluk iki ortaklı limited şirkette, ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasına izin verilmesini mahkemeden isteyebilip, isteyemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

TTK.nun 512/1. maddesi uyarınca tüzel kişiliğe haiz limited şirkette ortak sayısı aynı Yasanın 504/1. maddesindeki emredici nitelikteki hükmüne göre ikiden az ve elliden çok olamaz. Bu açık hükümler karşısında limited şirketin kuruluşunda en az iki ortağın mevcudiyeti zorunlu bir koşul olarak getirilmiş bulunmaktadır. Her ne kadar TTK'nın 504/2. maddesi ortak sayısının bire inmesi halinde uygun bir süre içinde bu eksikliğin tamamlanması olanağı tanınmışsa da bu hüküm ilk fıkradaki emredici nitelikteki genel hükmü ortadan kaldıran bir hüküm olarak yorumlanamaz. Bu fıkra ancak ortaklardan birinin ölümü medeni haklar kullanma ehliyetini kaybetmesi gibi hallerde, diğer bir deyişle o ortağın kendi iradesi dışında oluşan sebeplere hasredilerek yorumlanması gerekir.

Kanun koyucu tarafından aksi istenilseydi aynı kollektif şirketler de olduğu gibi (TTK. md. 199), limited şirketlerde de özel bir düzenleme getirilerek bu nevi şirketin de tek ortaklı bir şirket halinde devamının mümkün olduğunu açık bir şekilde hükme bağlanması gerekirdi. Kanun koyucu özel bir hükümle bu imkanı tanımadığı gibi, TTK'nın 504/2. maddesinde uygun bir süre içerisinde bu eksikliğin tamamlanmasını

¹³² “...Mahkemece, iddia, savunma ve toplanan kanıtlara dayanılarak TTK 504. maddesi uyarınca limited şirket ortak sayısının ikiden az olamayacağını, bir ortağın şirketten çıkması halinde davalı şirket fesih olunacağından davacı paydaşın ancak şirketin fesih ve tasfiyesini talep edebileceği, oysa dava dilekçesinde bu şekilde bir isteğin yer almadığı, HUMK 74.maddesi uyarınca davacı yanın şirketin fesih ve tasfiyesi için ayrı dava açabileceği, bu dava ile fesih ve tasfiye kararı verilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, haklı sebeplerin gerçekleştiği iddiasıyla davalı şirketten çıkma istemine ilişkin olarak açılmıştır. Mahkemece 27.03.2001 tarihli celsede, davacı vekiline, iki ortaklı ibaret şirketin fesih ve tasfiyesini istediğine ilişkin yazılı beyanda bulunması için kesin mehil verilmiş, davacı vekili de bu süre içerisinde, şirketin feshini istediklerini bildirir dilekçe ibraz ederek, netice-i talebini şirketin feshine hasretmiştir. Bu durum karşısında davacı vekilinin dilekçesi, tek taraflı ve açık bir irade beyanı ile yapılan ve karşı tarafın kabulüne bağlı olmayan, ıslah dilekçesi olarak kabulü ve uyumsuzluğun TTK.nun 551/2. maddesi uyarınca çözümü gerekirken, bu dilekçe dikkate alınmadan, eksik incelemeyle, yazılı olduğu şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 11. HD 25.04.2002, 2002/54E, 2002/3894K. Eriş, s. 1610)

¹³³ Eriş, s. 1605; Çamoğlu, s. 94-100; Helvacı, s. 369; Pulaşlı, s. 477.

şart koşmakla limited şirketin tek ortaklı bir şirket şeklinde devam etmeyeceğini de açıkça belirtmiş bulunmaktadır. İlgili Bakanlığa bu gibi durumlarda limited şirketin fesih ve tasfiyesini isteme hakkı tanınmamış olması bu sonucu değiştirecek bir düzenleme olarak kabul edilemez.

Bu şekildeki bir yorum tarzı menfaatler dengesine uygun olduğu gibi genel sorumluluk ilkelerine de uyum sağlar. Şirketler hukukunda kişinin şahsi sorumluluğunu ön plana alan kollektif şirketlerde, sınırsız sorumluluk ilkesi gereğince tek kalan ortak bütün malvarlığı ile şirket borçlarından sorumlu olduğu gibi, ayrılan ortak dahi aynı Yasanın 205. maddesi uyarınca kendisinin şirketten ayrılmasından önce başlanmış işlerden kaynaklanan borçlardan yine şahsi malvarlığı ile sorumlu tutulmak suretiyle menfaatler dengesi sağlanmış bulunmaktadır. Sermaye ile sınırlı sorumluluk esasına dayanan limited şirkette ise, bir tek ortakla bu şirketin devamına imkan tanınması halinde, o şirketin gerçek niteliği itibariyle bir kişi firması haline dönüşmüş olmasına ve bu nedenle de sınırsız sorumluluk ilkelerine tabi olması gerektiği halde, kalan tek ortağın içi boşalmış şirketin tüzel kişilik niteliğinden yararlanarak sermaye ile sınırlı bir sorumluluk ilkesine dayanabilecektir ki, kanun koyucunun amacının bu olmadığı da açıkça ortadadır.

TTK 551. maddesinde çıkma ile birlikte düzenlenen çıkarma bakımından da aynı sonuca varılması mümkün bulunmaktadır. Zira, anılan maddenin üçüncü fıkrasına göre, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından kararlaştırılmak suretiyle bir ortağın şirketten çıkarılmasını yasa koyucu şart koşmuş bulunmakla, çıkarma da bu işlemin ikiden fazla ortaklı limited şirketler için düzenlendiğinin kabulü gerekir.

O halde, yukarıdan beri yapılan açıklamalar karşısında, iki kişilik bir limited ortaklıkta ortaklardan birinin çıkarılmasına mahkemece izin verilmesi, sonucu itibariyle tek kişilik limited şirketin devamına imkan tanıma neticesini doğuracağından, yasa koyucu tarafından ise bu sonuç amaçlanmadığından TTK 551/2. maddesinde çıkma hakkının ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanmasının mümkün olacağı kabulü gerekir. Bu gibi hallerde yani iki ortaklı limited şirkette ortaklardan biri şirketten çıkarılmasına izin verilmesini isteyemeyeceğinden bu ortak ancak aynı maddede düzenlenmiş bulunan fesih hakkını kullanabilir. Bu nedenle davacının limited şirketten çıkarılmasına izin verilmesine ilişkin davasının reddine karar verilmesi gerekirken yukarıda açıklanan hususlar üzerinde durulmadan ve irdelenmeden davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru görülmemiş ve hükmün bu yönden davalı yararına bozulması gerekmiştir.”¹³⁴

---

¹³⁴ Yargıtay 11. HD 29.11.1991 Tarih, 1991/3056E, 1991/6358K. (www.kazanci.com)

Yargıtay bu kararında iki kişilik limited şirketlerde ortaklıktan çıkmanın mümkün olmadığını dört farklı nedene dayanarak savunmuştur. Kararda ayrıntılı bir şekilde açıklanan bu sebepler, TTK 504/2. maddesinin iradi durumlarda söz konusu olmayıp, ortağın iradesi dışında meydana gelen sebeplerden dolayı uygulanabileceği, TTK 199 hükmüne benzer bir hükmün kanunda bulunmadığı, tek ortaklı limited şirketin aslında tek kişinin sınırlı sorumlu olması sonucunu doğuracağı ve TTK 551. maddede düzenlenen hükmün ancak iki kişiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanabileceğidir. Bu nedenler doktrinde ayrı ayrı eleştirilmiştir.

2- Doktrindeki Görüşler

Yargıtayın TTK 504/2. fıkrasının sadece irade dışı hallerde uygulanabilir olduğuna ilişkin kararına karşılık, doktrinde bu iddiayı destekleyen kanunda herhangi bir dayanak bulunmadığı belirtilmektedir. Ayrıca en az iki kişi ile kurulabilen limited ortaklığın ortak sayısının irade dışı olmayan hallerle, TTK 551/1. fıkrası gereği olan esas sözleşmede yer verilmek suretiyle düzenlenen çıkma hali gibi, ortaklık sayısının bire inmesini sağlayan çıkma ve çıkarılma hükümlerinin kanunda mevcut olduğu belirtilmiştir. Bu düzenlemelerin hiçbirinde ortaklık iki kişiden oluştuğu takdirde çıkma ve çıkarılmanın mümkün olmadığını gösteren bir dayanak mevcut değildir.¹³⁵

Yargıtay bir kararında, şirket devam ederken normal süresi içinde faaliyet halinde bulunduğu sırada bir ortağın ölümü, bütün payların tek ortağa devri gibi zorunlu nedenlerle şirketin bir ortağa düşmesi durumunda ancak TTK 504/2. fıkrasının uygulanabileceğini belirtmiştir.¹³⁶

Yargıtay'ın iki kişilik limited şirketlerde ortaklıktan çıkmanın mümkün olmadığını dayandırdığı sebeplerden bir diğeri de TTK 199. maddeye benzer bir hükmün limited ortaklık için getirilmemiş olmasıdır. TTK 199. maddesine göre, iki kişiden oluşan Kollektif şirkette ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasını gerektiren sebepler mevcut ise ortağın ortaklıktan çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Buna karşılık kanun koyucu, aynı düzenlemenin limited şirketler için de uygulanabileceğini düzenlememiştir.

Doktrinde eleştirilen Yargıtay'ın bu tutumuna göre, TTK 199. maddesine benzer bir hükmün getirilmemiş olması tek ortaklı limited şirkete onay verilmediği anlamına gelmemeli ve geçici olarak limited ortaklığın tek ortaklı olarak devam edebileceği kabul edilmelidir.¹³⁷

¹³⁵ Helvacı Mehmet, İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma Ve Yargıtay'ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler, Hukuk Araştırmaları, MÜHAD 1995, s. 368.

¹³⁶ Yargıtay 11. HD 25.09.1985, 1985/3521E. 1985/4788K.

¹³⁷ Eriş, s. 1605; Çamoğlu, s. 94-100; Helvacı, s. 369; Pulaşlı, s. 477.

Yargıtay'ın limited şirket bünyesindeki sorumluluk durumunun tek kişilik ortaklığa uygun olmadığı yönündeki gerekçesine göre, tek ortaklı limited ortaklık, gerçek kişinin mal varlığının belirli bir bölümü ile sorumlu olmasını sağlayacaktır. Bu durumun sonucunda da alacaklılar zarara uğrayacaktır.

Yargıtay'ın bu gerekçesine karşılık doktrinde, alacaklıların korunması amacıyla getirilen bu görüşün iki kişilik limited şirketlerde haklı sebeple çıkmaya engel teşkil etmeyeceği yönündedir.¹³⁸ Çünkü ortağın çıkarılması durumunda ortaklık haklarının ödenmesi için her zaman sermaye azaltılması yolunu seçmek zorunlu değildir.

Sermaye azaltmaya gerek kalmayan hallerde, örneğin ortaklığın esas sermayesinin itibari kıymetini aşan mallardan ödemenin yapılabildiği durumlarda ortaklık alacaklılarının güvencesini oluşturan esas sermaye korunmuş olduğundan Yargıtay'ın ileri sürdüğü ortaklık alacaklılarının haklarının zedeleneceği iddiası geçersiz olacaktır.

Bu durum aslında sadece iki kişilik limited ortaklıklar için değil, tüm limited ortaklıklar için geçerlidir. Bir ortağın çıkması veya çıkarılması sonucunda ayrılan ortağın payı ayrılan ortağa verileceğine göre her ayrılma, ortaklık alacaklıları açısından önem arz eder. Bu sebeple yapılan ödeme sonucunda ortaklık sermaye azaltılması yoluna gitmek durumunda kalıyorsa her zaman alacaklıların zarara uğrama riski vardır. Örneğin, çok ortaklı bir limited ortaklıkta sermaye payı oranı yüksek olan bir ortağın ayrılması sonucunda ortaklığın esas sermayesinin itibari değerini aşan kısmından ayrılma payını ödemesi mümkün olmayacağı durumlarda şirket alacaklıların zarara uğraması muhtemeldir. Bu sebeple de ortağın ayrılması sonucunda alacaklıların zarara uğrayacağını sadece iki kişilik limited ortaklıklarda ayrılma durumuna indirmek kanımca doğru değildir.

Limited şirkette ortaklıktan çıkma ve çıkarılmanın meydana geldiği her durumda, ortaklık alacaklılarının zarara uğrama ihtimalinin bulunduğu görüşü, sadece sermaye azaltılması durumunda geçerli olacaktır. Kaldı ki ortaklığın sadece ortak sayısı bire düştüğü için infisah etmesi, ortaklık alacaklılarının menfaatlerini yine zedeleyecektir.¹³⁹

Ortağın, sermaye azaltılması yolu ile çıkması durumunda kendisinden çıkma talep edilen mahkeme, sadece çıkma isteğine ilişkin haklı sebebin oluşup oluşmadığına

---

¹³⁸ Helvacı, s. 370.

¹³⁹ Atabek Reşat, Şirket Paylarının Bir Kişi Elinde Toplanması, Batider 1980 C. X, s. 655; Şener Oruç Hami, Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2002, s. 287.

karar vermeyecektir. Ayrıca ortaklıktan çıkmanın, ekonomik olarak doğuracağı sonuçları da hesaba katarak çıkma lehinde veya aleyhinde karar vermek durumundadır.

İki ortaklı limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkma ve çıkarılması hallerinin uygulanamayacağını kabul etsek bile, bu durumda şirket tek ortakla varlığına devam edemeyeceğinden şirketin fesih edilmesi gerekecektir. Dolayısıyla şirketin feshi de şirket alacaklılarının alacakları yönünden olumsuz bir sonuç doğuracaktır.

Ortaklıkta tek kalan ortağın sorumluluğunun sınırlı sorumluluk olarak kabul edilip edilemeyeceği yönünde de doktrinde görüşler mevcuttur. Limited şirketlerde ortakların ortaklık borçlarından dolayı şahsi sorumlulukları bulunmamaktadır. Tek kişi ortaklığında ticari faaliyetin tek kişinin elinde toplanması durumunda ortağın sorumluluğun yine sınırlı olması eleştirilmiştir. Bu sorun karşısında da doktrinde tek ortağın, yaptığı işlemlerden dolayı sınırlı sorumlu kabul edilmemesi gerektiği ileri sürülmektedir.¹⁴⁰

Ancak diğer hukuk sistemlerinde tek kişi ortaklığın kabul edilmesindeki eğilime karşılık Türk Ticaret Kanunumuza baktığımızda sınırsız sorumluluk esasının düzenlenmediği görülmektedir. Diğer taraftan daha sonra değinilecek olan Türk Ticaret Kanunu Tasarısında ise tek kişi ortaklığın varlığının kabul edildiğini göreceğiz.

Yargıtay'ın konu hakkındaki dördüncü ve son gerekçesi TTK 551. maddede düzenlenen hükmün ancak iki kişiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanabileceğidir. Bu yargıya TTK 551/3. fıkrasından ulaşıldığı düşünülmektedir. TTK 551/3. fıkrasında, "Esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkmeden isteyebilir." denilmektedir. Madde hükmünden, karar verecek olanların birden fazla ortak olduğu kanaatine ulaşılmaktadır. Ancak limited şirketlerde bir tek ortağın sermayenin yarısından fazlasına sahip olması mümkündür. Bu halde muvafakat edenler mutlak ekseriyet olmayıp, sermayenin yarısından fazlasına sahip olanların oybirliği olacaktır ki bu da fıkranın aradığı nisabın üzerindedir. Yargıtay bu hükmü iki ortağın %50 oranında eşit sermayeye sahip olduğu ortaklıkları göz önünde bulundurarak yorumlamıştır.¹⁴¹

¹⁴⁰ Baştuğ İrfan, Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974, s. 167.

¹⁴¹ Helvacı, s. 372. "...TTK'nın 551. maddesinin son fıkrasında aynen, "bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet şartıyla muteberdir. Şu kadar ki ayrılan ortağın hakları şirketin esas sermayesinin itibari miktarını geçen mallardan ödenir veya payı sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilirse yahut başka bir ortak tarafından davranılırsa esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere riayet etmeğe lüzum yoktur" denilmek suretiyle bir ortağın çıkması sonucu, şirket sermayesinin azalmasından dolayı şirket alacaklılarının zarara uğramasını önleyen sermayesinin azalmasından dolayı şirket alacaklılarının zarara uğramasını önleyen koşullar çıkma veya çıkarılmasından sonra öngörölmüş hususlardır. Yani bu koşullar ortağın çıkma veya çıkarılmasından sonra öngörölmüş hususlardır. Yani bu koşulları bu davada

Yargıtay'ın haklı sebeple çıkarma ile ilgili görüşünün mutlak olarak uygulanamayacağı, sadece %50'şer oranda eşit iki paya sahip limited ortaklıkta geçerli olacağından, iki kişilik limited ortaklıkta haklı sebeple çıkma hakkı bakımından da doğru kabul edilemeyecektir.

Doktrindeki diğer bir görüş, Yargıtay'ın bu kararını eleştirerek, kararda ortak sayısının bire düşmesinin infisah olmayıp, fesih sebebi olduğunu savunmuştur.¹⁴²

Doktrinde, iki ortaklı limited şirketlerde haklı sebeple çıkmanın mümkün olmadığını savunan görüşlere¹⁴³ karşılık ağırlıklı olarak kabul gören görüş bunun aksi yönündedir.

Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre, ortaklıktan çıkmak isteyen ortak mahkemeden ortaklıktan çıkma talebinde bulunabilir. Ortaklığın feshini istemek zorunda değildir. Çünkü iki ortaklı limited şirketlerde bir ortağın haklı sebeplerle ortaklığın feshini istemesiyle ortaklıktan haklı sebeple çıkmayı istemesi arasında çıkmayı isteyen ortak bakımından maddi yönden hiç bir fark yoktur. Her iki halde de ortağın hakları, piyasa bedelleri üzerinden düzenlenecek tasfiye bilançosuna göre yapılacaktır.¹⁴⁴

TTK 504/2. fıkrasında düzenlenmiş olan, münasip bir süre içinde eksik ortak sayısının tamamlanmasına izin verilmemesinin ne çıkmak isteyen ortak ne de diğer ortak açısından hiçbir yararı olmadığı gibi, bu hüküm uygulanmadığında şirket feshedilmiş olacak ve ortaklığa devam etmek isteyen ortak ve şirket alacakları zarara

---

araştırmaya gerek yok ise de dava niteliği ve sonucu itibarıyla davalı şirketin infisahını amaçlamaktadır. Başka bir deyimle davanın kabulü, davalı şirketin infisahi sonucunu doğuracaktır. Oysa ki açılan dava şirketin infisahi davası olmayıp muhik sebepler bir ortağın şirketten çıkma istemini içeren şirketten çıkma davasıdır. Bir ortağın muhik sebeplerle ortaktan çıkma isteği ile açtığı çıkarılma davasıdır.

Bir ortağın muhik sebeplerle ortaktan çıkma isteği ile açtığı çıkarılma davası ile muhik sebeplerle şirketin infisahını isteme davası başka davalardır. Bu davalardan ilki TTK'nın 549/4. ikincisi ile 551/2. maddelerine ayrı ayrı hükme bağlanmıştır. Şu hale göre mahkemece yapılacak iş tarafların isticabı suretiyle davalı şirketin infisahına rızaları olup olmadığını araştırıp HUMK.un 151. maddesi uyarınca tespit etmek ortaklardan birinin buna rıza göstermemesi halinde davacının şirketin infisahi hakkında yeni bir dava açma hakkı saklı kalmak üzere açılan şekli yönünden HUMK.un 74 ve 75. maddeleri gereğince davanın reddine karar vermekten ibaret iken, davalı şirketin iki ortaklı limited şirket oluşu ve davanın özelliği gözetilmeden, istemin kabulü yolunda hüküm tesisi doğru değildir, yerel mahkeme hükmünün bu noktadan bozulması gerekmektedir." (Yargıtay 11. HD 20.06.1980, 1980/208E. 1980/3285K. www.kazanci.com)

¹⁴² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 901.

¹⁴³ Baştuğ, s. 71-74; Arslanlı/Domaniç, s. 78-80.

¹⁴⁴ Eriş, s. 1605; Çamoğlu, s. 98; Teoman Ömer, Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü İle Yerine Getirilmiş Kendi Paylarını Edinmesi, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim Cilt 1, (Mütalaalar-6) s. 150; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 901; Pulaşlı, s. 478; Erdil, s. 103; Pekdiñer Tamer, İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı İle Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 469; Helvacı, s.3 75.

uğrayabileceklerdir. Doğurduğu ağır sonuçlar itibariyle en son başvurulması gereken yol olan fesih hakkı kullanılmadan, ortağın çıkma istemi kabul edilmelidir.

Bu sebeplerden dolayı, iki kişilik limited şirketlerde ortaklıktan çıkmak isteyen ortak haklı sebeplere dayanarak mahkemeden çıkma talebinde bulunduğu mahkeme ortağın çıkmasına izin vermeli, şirkette kalan ortağa da uygun bir süre vererek yeni bir ortak almasına karar vermelidir. Belirtilen süre içerisinde yeni bir ortak alınmaması durumunda ise ancak kalan tek ortağın veya şirket alacaklılarının talebi üzerine şirketin feshi söz konusu olmalıdır.

Mahkeme, çıkma talebini en baştan reddetmemeli, kalan ortağa yeni bir ortak alması için süre tanımadan şirketin feshine karar vermemelidir.¹⁴⁵

3- TTK Tasarısındaki Düzenleme ve Değerlendirme

Limited şirketlere ilişkin tasarının getirdiği birinci değişiklik tek kişilik limited şirketin kurulmasına ve yaşamasına olanak tanınmasıdır.¹⁴⁶

Limited şirket ortaklarının sayısına ilişkin tasarının 574. maddesinde, ortak sayısının elliyi aşamayacağı belirtilmiştir. Oysaki TTK 504/1. fıkrasında ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz denilmektedir. Tasarıya ortak sayısı bakımından bir alt sınır getirilmemiştir.

TTK 504/2. fıkrasında belirtilen, “Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmazsa münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme taraflardan birinin talebi üzerine gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir.” hükmü tamamen değiştirilerek, Tasarının 574/2. fıkrasına “Ortak sayısı bire inerse, bu durum yedi gün içinde tescil ve ilân ettirilir; aksi halde doğacak zararlardan müdürler sorumludur.” hükmü getirilmiştir.

Tasarının bu lafzından yola çıkarak birden fazla ortakla kurulmuş olan bir limited şirket, daha sonra tek ortaklı duruma düşerse, örneğin konumuzdaki gibi iki kişilik bir limited şirkette ortaklardan birisi haklı sebeple ortaklıktan çıkmak istediğinde tek

---

¹⁴⁵ Öcal, s. 215.

¹⁴⁶ MADDE 573. - (1) Limited şirket, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan, sermayesi belirli ve esas sermaye paylarından oluşan şirkettir.

(2) Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemek ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

(3) Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadî amaç ve konu için kurulabilir.

kişiden oluşacak ortaklık, tescil ve ilan ettirilerek faaliyetine tek ortakla devam edebilecektir.

Kanunda açıklık olmayışı sebebiyle doktrinde tartışma konusu olan ve Yargıtay'ın birbiriyle çelişen kararlar vermesine sebep olan iki ortaklı limited şirketlerde ortaklıktan çıkmanın mümkün olup olmadığı durumu, Tasarının 574. madde ve devamındaki hükümleriyle netlik kazanmıştır.

Tek ortaklı limited şirketin kuruluşuna onay veren tasarıya göre iki ortaklı limited şirketin ortak sayısı bire indiğinde bu durum şirketin feshine sebep olmayacak ve şirket durumu tescil ve ilan ettirmek şartıyla yoluna tek ortakla devam edebilecektir.

Ayrıca bu konuda belirtmek istediğim diğer bir husus da şudur: TTK 504/2. fıkrasındaki düzenlemede ortaklığın tek kişi kalması durumu şirketin infisah sebebi olmayacağı, tek kalan ortağın veya şirket alacaklılarının talebi üzerine şirketin feshinin gerçekleşeceği belirtilmiştir. Bu kanun maddesinden anlaşılacağı üzere, tek kalan ortak, mahkemeden şirketin feshini talep etmediği sürece şirket faaliyetine devam edebilecektir. Konu hakkında Danıştay'ın bu yönde vermiş olduğu bir kararını örnek verecek olursak;

“...Davacının ortağı olduğu limited şirket, 25.1.1980 tarihinde dört ortaklı olarak kurulmuş, daha sonra pay devri yoluyla ortak sayısı ikiye inmiş ve 9.03.1985 tarihinde de ortaklardan biri ölmüştür. Ortaklardan birinin vefatı nedeniyle şirketin Türk Ticaret Kanunu'nun 504 üncü maddesi gereğince mahkeme kararıyla fesh edilmesi gerekirken, bu yolda herhangi bir karar alınmadığı dosyanın incelenmesinden anlaşılmaktadır. Bu durumda limited şirket adeta şahsi işletme niteliğini kazanacağından ödeme emrinin tebliği şirket hakkında hüküm ifade edeceği gibi doğrudan doğruya davacının da menfaatini ilgilendirdiğinden işin esası hakkında karar verilmesi gerekirken davanın ehliyet yönünden reddinde isabet görülmemiştir.”¹⁴⁷

Ayrıca, şirket paylarını elinde bulunduran tek ortağın, kendi şirketini fesih için böyle bir dava açacağını düşünmek pek mümkün değildir. Aynı şekilde, şirket alacaklılarının da şirketin feshini dava etmeleri de kendilerine bir menfaat kazandırmayacaktır. Çünkü şirket alacaklıları, normal icra yolları ile alacaklarını takip imkanları mevcutken alacaklarına kavuşamıyorlarsa, şirketi feshe götürmekle de bu alacaklarını elde edemeyeceklerdir.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Danıştay 4. Dairesi 21.02.1995, 1994/1722E. 1995/817K. (www.kazanci.com)

¹⁴⁸ Baştuğ, s. 74.

IV- ORTAKLIKTAN ÇIKMADA ŞEKİL

A- Tek Taraflı Bir İrade Beyanı İle Ortaklıktan Çıkmada Şekil

Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde çıkma, şirkete ulaşması gereken ve hiç bir şekle bağlı olmayan bozucu nitelikte yenilik doğuran bir haktır.

TTK 551. madde uyarınca çıkma hakkı kullanıldığında ayrılma bu hakkı kullanan ortağın beyanı ile gerçekleşir. Yenilik doğuran bir hak olan çıkma bildirisini karşı tarafın, diğer bir ifade ile şirketin onayına gerek kalmadan kendisine ulaştığı anda sonucunu doğurur. Çıkmanın pay defterine işlenmesi sadece açıklayıcı bir etkiye sahiptir. Limited şirketten çıkma dış ilişkide ise tescil ve ilan ile hüküm ifade eder.¹⁴⁹

Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılması belirli sebeplerin varlığına bağlanmışsa, şirket, söz konusu sebebin gerçekleşmediğini ileri sürebilir. Böyle bir ihtilaf durumunda çıkma hakkının kullanılması için gereken sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini mahkeme tespit edecektir. Bu durumda çıkma keyfiyeti mahkeme kararının kesinleşmesine kadar askıda kalacaktır.¹⁵⁰

Öğretide, mahkemenin bu konudaki kararının kurucu nitelikte olduğu ve ortağın karar tarihinde şirketten çıkmış kabul edileceğini belirten görüşler mevcuttur.¹⁵¹

Buna karşılık, benim de katıldığım diğer bir görüş ise mahkeme kararının kurucu nitelikte değil, bildirici nitelikte olduğunun kabul edilmesi gerektiği yönündedir.¹⁵² Çünkü mahkemenin verdiği karar, artık sadece çıkmanın gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitine ilişkindir. Mahkemenin çıkma hakkının kullanılmasına imkan tanıyan sebebin varlığı ve dolayısıyla ayrılmanın gerçekleştiği yönündeki kararı bir tespit kararıdır. Bu sebeple ayrılma, hakkın kullanıldığı, çıkma bildirimini şirkete ulaştığı anda gerçekleştiği için çıkma, o tarihten itibaren sonuçlarını doğuracaktır.

Bu durum, TTK 551. maddenin 2. fıkrasında düzenlenmiş olan kanuni çıkma hakkının kullanılmasından farklıdır. Böyle bir hakkın kullanılması sonucu ayrılmanın gerçekleşmesi, bu konuda mahkemenin vereceği karara bağlıdır. TTK 551/2. fıkrasındaki düzenlemeye göre ortağın ortaklıktan ayrılması ancak mahkemenin ortağın çıkması yönünde vereceği kararın kesinleşmesi ile gerçekleşir. Mahkemenin bu kararı kurucu nitelikte bir karar olacaktır. Oysaki şirket sözleşmesi ile tanınmış olan çıkma

¹⁴⁹ Yanlı Veliye, Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt 1 İstanbul.2003, s. 685; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 898.

¹⁵⁰ Yıldız, s. 155.

¹⁵¹ Pulaşlı, s. 474; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s.898; Arslanlı/Domaniç, s. 775.

¹⁵² Yanlı, s. 685; Baştuğ, s. 42.

hakkında sözleşmede öngörülen sebeplerin varlığına dayanarak ortağın çıkma beyanında bulunması, çıkmanın gerçekleşmesi için yeterlidir.

B- Ortakların Kararı İle Çıkmada Şekil

Doktrinde ortağın şirketten çıkma imkanının sadece haklı sebebin varlığında mahkeme kararı ile veya şirket sözleşmesi ile sağlanabileceği görüşleri karşısında, şirket sözleşmesinde ortaklara şirketten çıkma hakkı tanınmamış olsa dahi tüm ortakların izni ile ortağın şirketten çıkabileceği görüşü de mevcuttur.¹⁵³

Tüm ortakların muvafakati ile ortaklıktan çıkma halinin varlığı kabul edildiğinde, ortakların verecekleri bu karar çıkmanın gerçekleşmesi için kurucu nitelikte olacaktır. Ortakların tümünün ortağın ortaklıktan çıkmasına ilişkin verdiği kararlar ortak, ortaklık sıfatını kaybedecektir.

C- Mahkeme Kararı İle Çıkmada Şekil

Mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkma hali, ortağın haklı sebeplerin varlığında, mahkemeden ortaklıktan çıkmayı talep etmesi ile gerçekleşir.

Çıkmaya dair verilen mahkeme kararı ortakla şirket arasındaki ilişkiyi ileriye yönelik olarak ortadan kaldıran yenilik doğuran bir karardır. Ortaklıktan çıkma, mahkeme kararının kesinleştiği tarihte hüküm ifade eder. Ancak, ortaklıktan çıkan ortağın, şirketle olan mali ilişkisi ise, pay karşılığının ödenmesi ile sona erecektir.

TTK 551/4. fıkrası, bir ortağın şirketten çıkmasının ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uymak şartı ile yapılabileceğini öngörmektedir. Bu kuralı koyan kanun koyucu, hemen arkasından ana kurala istisna teşkil edebilecek durumları saymıştır.

Ayrılan ortağın payının limited ortaklığın esas sermayesinin itibari miktarını geçen mallarından ödenmesinin mümkün olması, payın sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilmesi, payın başka bir ortak tarafından devralınması durumunda esas sermayenin azaltılması hükümlerini uygulamaya gerek yoktur.

Ortaklıktan çıkan ortağın payının, şirketin esas sermayesinin itibari değerini aşan mallarından ödenmesi için şirketin sermayesi dışında borçlarını da aşması ve aşan kısmın çıkan ortağa verilecek haklarını karşılması gerekir. Bu şekilde bir ödemenin

---

¹⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 898; Pulaşlı, s. 473.

yapılması için ayrılan ortağın sermaye borcunun tamamen ödenmiş olması da gerekmemektedir. Çünkü burada ortağa, sermaye borcunun karşılanması değil, ayrılmanın gerçekleşmesi dolayısıyla bir ödeme yapılmaktadır.¹⁵⁴

Çıkma kararını veren mahkeme, bu kararla birlikte çıkan ortağa ödenecek pay karşılığını da tespit edecektir;

“...Ortağın şirketten çıkarılması şirketin ana sermayesinin azalmasına neden olmamalıdır. Eğer çıkma veya çıkarılma şirketin ana sermayesinin azalmasına neden oluyorsa, TTK 551. maddesinin son fıkrası delaletiyle aynı yasanın 517. maddesi uyarınca esas sermayenin azaltılması hükümlerine uyulması koşuluyla ortaklıktan çıkma mümkündür. Bunun istisnası yine TTK 551. maddesinin son fıkrasında belirtilen hallerde olanaklıdır. Bu da, ortağın payının şirket ana sermayesinin itibarı miktarını, geçen şirket mal varlığından ödenmesi veya payın sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler uyarınca paraya çevrilmesi yahut şirketten çıkmak isteyen ortakların payının başka bir ortak tarafından devrolunması halidir. Bu nedenlerle, talep olmasa bile şirketin dava tarihi itibarıyla aktif ve pasiflerinin tespiti zorunludur.

Bu durumda mahkemece yapılacak iş, davalı şirket sicil dosyası, ticari defterleri, karar defteri getirilmeli, bütün aktif ve pasifleri tespit olunmalı, TTK 551. maddesinin son fıkrası hükümleri de göz önüne alınarak, yukarıda açıklanan ilkeler de göz önünde tutulmak suretiyle hasil olacak sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken, noksan araştırmaya dayalı şekilde hüküm kurulması doğru değildir.”¹⁵⁵

V- ORTAKLIKTAN ÇIKMANIN HUKUKİ SONUÇLARI

Ortağın ortaklıktan çıkması, ortağın ortaklık ile ilişkisini çözen ve kanun ile esas sözleşmenin yüklediği görev ve yükümlerle hakları sona erdiren bir işlemdir. Ortağın ayrılması ile özellikle kişisel nitelik taşıyan görevleri, yükümlülükleri ve hakları sona erecektir.¹⁵⁶

Ortağın çıkması, çıkmanın niteliğine göre iç ve dış ilişkide farklı zamanlarda gerçekleşir. İç ilişki açısından, şirket esas sözleşmesinde belirtilen durumların varlığında ortaklıktan çıkma bildiriminde bulunan ortağın ortaklıktan çıkma bildiriminin şirkete ulaşması ile ortak şirketten ayrılmış olur. Ortaklıktan çıkma beyanı, bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılmasıdır. Mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkmada ise karar tarihinde çıkma gerçekleşir. Mahkeme kararı kurucu niteliktedir.

¹⁵⁴ Arslanlı/Domaniç, s. 774; Baştuğ, s. 97; Yanlı, s. 688.

¹⁵⁵ Yargıtay 11. HD 24.12.1998, 1998/7595E. 1998/9320K. (www.kazanci.com)

¹⁵⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 901.

Dış ilişki açısından, ortaklıktan çıkma şirket alacaklılarına ve diğer iyi niyetli üçüncü kişiler açısından çıkmanın tescili ve ilanı tarihinden itibaren geçerli olur.

Ortaklıktan çıkmanın sonuçları, ileride dördüncü bölümde ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA

I- LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA

A- Genel Olarak

Ortaklıktan çıkarılma, bir ortağın, kendi istek ve iradesi dışında ortaklık haklarının elinden alınması ve şirketle ilişkisinin kesilmesi demektir.¹⁵⁷ Ortak ortaklıktan çıkarıldığında, şirket ortağı olmaktan kaynaklanan, kanunun ve şirket esas sözleşmesinin kendisine yüklediği görev ve yükümlülüklerle birlikte ortaklıktan doğan tüm haklarını tamamen kaybeder.

Türk Ticaret Kanunu, limited şirketlere belirli şartların varlığında ortağını, ortaklıktan çıkarma hakkı tanımıştır. Bu durum, limited şirketlerin şahıs şirketi özelliğinin bir sonucudur.

Ortağın kişisel davranışları ile görev ve yükümlülükleri konusundaki tutumu ile güven ve işbirliği temelini zedeleyerek ortaklık sıfatını sürdürmesi şirketin dağılmasına yol açar. Bu sebeple kanun koyucu diğer ortaklara, o ortağı çıkararak ortaklığın ve işletmenin bütünlüğünü koruma imkanı vermiştir.¹⁵⁸

Şirketin bir araya gelme amacına aykırı hareket eden bir ortağın ortak sıfatını sürdürmesi, şirket aleyhine sonuçlar doğuracaktır. TTK, limited şirketlerde ortağın hangi sebeplerle ortaklıktan çıkarılabileceğini farklı maddelerde düzenlemiştir. Bu kanun maddelerine baktığımızda üç halde ortağın ortaklıktan çıkarılabileceğini görüyoruz. Bu haller;

TTK 551/3. fıkrası, şirkete haklı sebeplerin varlığı halinde ortağı ortaklıktan çıkarma imkanı tanımıştır. Buna göre, haklı sebeplerin varlığı halinde esas sermayenin yarısından fazlasına sahip ortakların çoğunluğu tarafından bir ortağın şirketten çıkarılması mahkemeden istenebilir.

TTK 529/2. fıkrasına göre, sermaye payını ödemede temerrüde düşen ortak ortaklıktan çıkarılabilir. Bunun için, noter marifetiyle ve on beş günden aşağı olmamak üzere belirlenecek sürelerle iki defa yapılan ihtara rağmen sermaye koyma borcunu ödemeyen ortak şirketten çıkarılabilir. Çıkarılan ortağın ödemediği borçtan dolayı sorumluluğu eskisi gibi devam eder.

---

¹⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 896.

¹⁵⁸ Erdil, s. 29.

TTK 523/4. fıkrasına göre, ortaklığın infisahını önlemek amacıyla ortak, ortaklıktan çıkarılabilir. Bu durumda, esas sermayenin ekseriyetini temsil eden ortakların sayı itibarıyla ekseriyeti aleyhinde takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayenin gerçek bedelini alarak şirketten çıkarılmasına karar verilmesi gerekmektedir.

Kanun koyucu, TTK 551/2. fıkrasındaki düzenleme ile ortağa şirketten haklı sebeple çıkma hakkı vererek, aynı şekilde TTK 551/3. fıkrasında da şirkete haklı sebeple ortağı şirketten çıkarma hakkı tanımıştır.

TTK 551/2. fıkrası, ortağa haklı sebebe dayanarak şirketten çıkma hakkı vermekte, limited şirketin kişisel niteliği gereği ortak şirkete karşı korunmaktadır. Aynı gerekçe, aynı durumda şirketin diğer ortaklarına da uygulanmalıdır. Yani ortaklarca şirkete birlikte devam etmek, bir ortağın kişiliği veya davranışları dolayısıyla imkansızlaşmakta veya ciddi şekilde tehlikeye düşmekte ise, diğer ortaklar da bu duruma sebep olan ortağı şirketten çıkarabilmelidir. Bu bakımdan çıkma ve çıkarılma birbirlerini karşılamakta ve bu şekilde ortak ve şirket yönünden karşılıklı hak eşitliği sağlanmaktadır.¹⁵⁹

Ortaklıktan çıkarılma halleri ileride ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

B- Şirket Esas Sözleşmesiyle Ortaklıktan Çıkarma Hakkının Düzenlenip Düzenlenemeyeceği

TTK 551/1. maddesinde ortaklara, şirket esas sözleşmesiyle çıkma hakkı tanınmıştır. Bu hükme göre ortak, şirket sözleşmesinde mevcut hükme dayanarak şirketten çıkmak istediğini şirkete bildirdiği anda şirketten çıkabilecektir. Aynı durumun ortağın ortaklıktan çıkarılması açısından da uygulanabilmesinin mümkün olup olmadığı doktrinde tartışma konusu olmuştur.

Kanun koyucu, TTK 551. maddede ortaklar için şirketten çıkma hakkını düzenlerken sözleşmeden doğan çıkma hakkını açıkça belirtmiştir. Ancak aynı maddede çıkarılma hakkına ilişkin benzer bir hükme yer vermemiştir. Bu sebeple doktrinde bazı yazarlar, kanun koyucunun esas sözleşme ile şirkete çıkarılma hakkını tanımak istemediği sonucuna varmıştır.¹⁶⁰ Buna da gerekçe olarak, şirketten çıkarılan ortağın pay karşılığının şirket tarafından ödenmesi ile sermayenin bütün olarak korunması prensibinin zedeleneceği belirtilmiştir. Diğer taraftan sözleşme ile tanınacak çıkarılma hakkının şirket alacaklıları açısından da sakıncalar doğuracağı, şirket sermayesi tüm

---

¹⁵⁹ Baştuğ, s. 54.

¹⁶⁰ Baştuğ, s. 63.

olarak korundukça, şirket alacaklıları için daha garantili bir teminat teşkil edeceği belirtilmiştir.

Bu görüşe karşılık, bir ortağın ortaklar kurulu kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde öngörülebileceğini savunan yazarlar da vardır.¹⁶¹

Doktrinde, şirket sözleşmesinde çıkarılma hakkının tanınmasının şirket alacaklıları açısından sakıncalar doğuracağı ve şirket sermayesinin tümünün korunması gerektiği belirtilse de kanımca aynı olumsuz sonuç, ortağın, TTK 551/1. fıkrasına dayanarak, şirket esas sözleşmesiyle kendisine tanınan şirketten çıkma hakkını kullanmasıyla da ortaya çıkacaktır.

Çünkü ortaklıktan çıkma hakkını kullanan ortak, şirketten ayrılma payını isteyecek ve şirket, esas sermayesini aşan kısım yoksa esas sermayenin azaltılması yoluna giderek ortaklıktan ayrılan ortağın ayrılma payını kendisine ödemek durumunda kalacaktır. Bu durumda da şirket sermayesi yine tümüyle korunmuş olmayacak ve şirket alacaklıları açısından aynı sakıncalar doğmuş olacaktır.

Kanun koyucu, TTK 551. maddede şirket sözleşmesinde çıkarılma hakkının tanınabileceğini açıkça düzenlememiştir. Ancak kanunda bu hakkın tanınmasını yasaklayan herhangi bir hüküm de mevcut değildir. Ayrıca, biraz önce de belirttiğimiz gibi şirket sermayesinin tümünün korunmasının sağlanması bakımından, şirket sözleşmesine TTK 551/1. fıkrasında öngörülen çıkma hakkının tanınmasında da aynı sakıncalara sebep olacağından, kanun koyucunun bu sebebe dayanarak şirket sözleşmesinde çıkarılma hakkını düzenlememiş olduğunu söyleyemeyiz. Kanunda aksi yönde bir hüküm bulunmadığından, ortağın ortaklıktan çıkarılabileceği haller de şirket esas sözleşmesiyle düzenlenebilmelidir.

C- TTK Tasarısında Çıkarılma İle İlgili Düzenleme

Ortağın şirketten çıkarılması halleri, 6762 sayılı kanunda olduğu gibi tasarının da farklı maddelerinde düzenlenmiştir.

Türk Ticaret Kanununun 551/3. maddesinde düzenlenen haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın ortaklıktan çıkarılması, Tasarının 640. maddesinde düzenlenmiş olup, 6762 sayılı kanundan farklı bir düzenleme getirmiştir.¹⁶² 6762 sayılı kanunda

---

¹⁶¹ Üçışık, s. 207.

¹⁶² Çıkarma

MADDE 640. - (1) Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir.

bulunmayan bu hükümlerle, bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde öngörülmesine imkan tanıyarak bu konudaki tartışmalara netlik kazandırmıştır.

Bu suretle bir taraftan şirkete, kendisi yönünden önemli olan sebeplerin varlığında şahsında bu sebepler gerçekleşen ortağı şirketten çıkarma ve istediği ortamı yaratma hakkı tanınmış diğer taraftan da ortaklar açısından hukuk güvenliği sağlanmıştır. Ortaklar hangi hallerde ortaklıktan çıkarılacaklarını bilerek hareketlerini ona göre ayarlayacaklardır.¹⁶³

Ayrıca Tasarının 640/2. fıkrasında ortaklıktan çıkarılan ortağa, karara karşı iptal davası açma hakkı tanınmıştır. Bu şekilde, şirketin, sözleşmede belirtilen çıkarma hakkını kötüye kullanmasına engel olmak, çıkarılan ortağa bir güvence sağlanmak istenmiştir.

Tasarının 621. maddesinde bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden çıkarılması için, genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde karar alınacağı düzenlenmiştir.

Ortaklıktan çıkarılmayı düzenleyen hallerden bir diğeri de Tasarının 636/3. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, ortağın haklı sebebe dayanarak şirketin feshini mahkemeden isteyeceği hallerde, mahkeme dava açan kişiye, esas sermaye payının gerçek değerinin ödenerek şirketten çıkarılmasına karar verebilir.¹⁶⁴

Diğer çıkarma sebebi ise, Tasarının 596/2. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, şirket, limited şirket esas sermaye payını, miras, eşler arası mal rejimi veya cebri icra yolu ile kazanan üçüncü kişileri gerçek değerden satın alma hakkını kullanarak şirketten çıkarabilir.¹⁶⁵

---

(2) Çıkarma kararına karşı ortak kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilir.

(3) Ortağın şirketin talebi üzerine, mahkeme kararı ile, haklı bir sebebe dayanarak şirketten çıkarılması saklıdır.

¹⁶³ Tasarının 640.maddesinin gerekçesi.

¹⁶⁴ MADDE 636. - (1) Limited şirket aşağıdaki hallerde sona erer:

Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini talep edebilir. Mahkeme, talep yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşün ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

¹⁶⁵ Miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra

MADDE 596. - (1) Esas sermaye paylarının, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi halinde, tüm haklar ve borçlar, genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçer.

II- ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA HALLERİ

A- İnfisahı Önlemek İçin Ortaklıktan Çıkarılma

1- Genel Olarak

Kanun koyucu TTK 522. maddesinde, ortaklardan birinin iflası halinde, iflas idaresinin ortaklığın feshini isteme hakkı olduğunu, aynı şekilde, ortaklardan birinin payının haczettirilmiş olması halinde alacaklının, ortaklığın feshini isteme hakkı olduğunu düzenlemiştir.

Buna göre, ortağın borçlu olması ve borcunu ödemiş olması halinde, ortağın şahsi alacaklıları, alacağını alamadığı takdirde, ortağın limited şirketteki payına haciz koydurabilir. Ortağın payını haczettiren alacaklı, bu alacağını en az altı ay önce limited ortaklığın feshini ihbar suretiyle ortaklığın tasfiye bakiyesinden borçlu ortağa düşecek paydan alabilir.

“... Ortaklardan birinin ortaklık payını haczettiren alacaklının TTK’nun 522. maddesine dayanarak ortaklığın feshini isteme hakkı vardır. Davacı alacaklı, davalı limited şirketin bir paydaşının kendisine borçlu olduğunu, icra takibi sonucu, İİK’nun 89. maddesi uyarınca tebligat yapıldığını ve bu nedenle limited ortaklığın feshi ile alacağın tahsilini istemiştir. Hüküm, limited ortaklık tarafından temyiz edilmiştir. Davacı alacağından dolayı, borçlu ortağın paydaş bulunduğu limited ortaklığın payının haciz edilmiş bulunmasına ve bu durumda ayrıca iflasa karar verilmiş olmasının da gerekmemesine göre, davalı limited ortaklığın tüm temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanmasına karar verilmiştir.”¹⁶⁶

Buna karşılık, TTK 523. maddesi, limited ortaklığın feshini önleyen durumları düzenlemiştir. TTK 523. maddeye göre:

1. Şirket veya ortaklar, iflâs masasının veya takibatta bulunan alacaklının haklarını öderse;
2. Payın iflâs idaresi veya icra dairesi marifetiyle ve açık artırma yoluyla satılmasına ve pay kendisine ihale olunan kimsenin yeni bir ortak olarak şirkete girmesine diğer bütün ortaklar muvafakat ederlerse;

---

(2) Şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir. Bunun için, şirketin, payları kendisi veya ortağı hesabına ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişinin hesabına, gerçek değeri üzerinden devralmayı, payın geçtiği kişiye önermesi şarttır.

¹⁶⁶ Yargıtay 11. HD 02.02.1978, 1978/315E. 1978/312K. (İpekçi Nizam, Açıklamalı-İçtihatlı TTK Şerhi, Ticaret Şirketler Tatbikatı, 2.Cilt 3. Bası Ankara 2002, s. 1726.)

3. Pay, bütün ortaklarla iflâs idaresi veya icra dairesinin muvafakatiyle başka bir ortak veya üçüncü şahıs tarafından devralınırsa;

4. Esas sermayenin ekseriyetini temsil eden ortakların sayı itibariyle ekseriyeti aleyhinde takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayenin hakiki bedelini alarak şirketten çıkarılmasına karar verirse, şirket fesih ve tasfiye olmaz.

Şirketi fesihten kurtarma imkanı veren bu hükümler, TTK 522. maddesi ile borçlu ortağın şahsi alacaklısına tanınan şirketin feshini isteme hakkının inhisarı ve mutlak bir hak olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır.¹⁶⁷

“...TTK'nun 551. maddesi hükmünde düzenlenmiş olan limited şirketten çıkma ve çıkarılma hali hem ortağa ve hem de şirket ortağına tanınmış bir haktır. Ancak ortaklardan birinin iflası halinde, şirketin feshini isteme hakkı iflas idaresine de tanınmıştır. Diğer taraftan, kanun, şirketin infisahını önleme çaresini de 523.maddesi hükmünde göstermiş bulunmaktadır. TTK 523. maddesi hükmündeki şartlar yerine getirildiği takdirde şirketin fesih ve tasfiyesi önlenmiş olur. Özellikle TTK 523/b.4 hükmünde yer aldığı üzere, esas sermayenin ekseriyetini temsil eden ortakların sayı itibariyle ekseriyeti aleyhine takibat yapılan ortağın şirkete koyduğu sermayenin hakiki bedelini alarak şirketten ihracına karar verilmesi halinde bu kararı veren limited şirket kendisinin infisahını önlemiş olur. Binaenaleyh, iflas idaresine tanınan fesih hakkı inhisari ve mutlak değildir. Diğer bir deyişle, bir ortak iflas ederse iflas idaresi bu yüzden şirketin feshini istediği takdirde, şirket TTK 523/b.4 hükmünü işletirse, o zaman şirketin feshi cihetine gidilmesi mümkün değildir.”¹⁶⁸

İnfisahın tescilinden önce, infisahın tesciline kadar geçen süreçte bir takım önlemler alınır ise, ortaklığın tasfiyesi engellenmiş olur. Böylece ortaklık infisahtan önceki durumuna kavuşur ve dolayısıyla hukuki durumunu devam ettirir.

Ortaklığın tasfiyesini engelleyen durumlardan birisi, inceleme konumuz olan TTK 523/b. 4 hükmünde düzenlenen ortağın ortaklıktan çıkarılması halidir. Ortaklığın ortaklıktan çıkarılması hali ayrı bir tasfiyeyi önleme nedenidir. Bu halde ortağın tasfiyeye ilişkin gerçek payı hesap edilerek icra dairesine ödenmek suretiyle infisahın önlenmesi imkanı vardır.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Dönmez Murat, Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi, İstanbul 2008, s. 84.

¹⁶⁸ Yargıtay 11. HD. 15.04.1971, 1971/3271E, 1971/3045K. (Doğanay İsmail, TTK Şerhi 1990, s. 1427.)

¹⁶⁹ Eriş, s. 2784; Dönmez, s. 88.

2- Ortağın Ortaklıktan Çıkarılma Şartları

Şirketin infisahını önlemek amacıyla, TTK 523/b. 4 hükmü gereğince ortağın ortaklıktan çıkarılmasının geçerli olması için gerekli şartlar vardır. Aşağıda belirtilen şartların gerçekleşmesi ile borçlu ortak, ortaklıktan çıkarılabilmektedir;

- a) Şirket ortağının iflası veya payının haczedilmesi,
- b) Şahsi alacaklıının veya iflas dairesinin şirketin feshini ihbar etmesi,
- c) Ortaklarca ortağın, sermaye payı ödenerek ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesi,
- d) Çıkarılma kararının ortak iflas etmişse iflas idaresine, ortağın payı haczedilmişse şahsi alacaklıya infisahın tescilinden önce bildirilmesi,
- e) Çıkarılan ortağın tasfiyeye ilişkin gerçek payının hesaplanarak iflas idaresine veya takibi yapan icra dairesine ödenmesi.

a) Şirket Ortağının İflası veya Payının Haczedilmesi

aa) Şirket Payının Haczi

TTK 523/b.4 gereğince infisahi önlemek için ortaklıktan çıkarılmanın ilk şartı şirket ortağının şahsi borcundan dolayı iflasa maruz kalması veya payının haczedilmesidir.

Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerde esas sermaye payı ile ortaklık hakkı veren payın farklı kavramlar olduğuna daha önce birinci bölümde değinmiştik. Limited şirketlerde ortakların her birinin sermaye payı bir paydır. Değişik olan sadece sermaye miktarıdır.

Haciz, kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için bu yolda talepte bulunan alacaklı lehine, söz konusu alacağı karşılayacak miktar ve değerdeki borçluya ait mal ve haklara icra memuru tarafından hukuken el konulmasıdır.¹⁷⁰

TTK 520. maddesi gereğince, şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm olmadıkça her ortak şirketteki payını üçüncü şahsa devredebileceğine göre, devri kabil olan payın haczi de mümkündür.¹⁷¹ Aynı şekilde TTK 522/1. fıkrasında “ Ortaklardan birinin

¹⁷⁰ Kuru/Arslan/Yılmaz, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2005, s. 252.

¹⁷¹ Muşul Timuçin, İcra ve İflas Hukuku- İcra Hukuku I, İstanbul 2005, s. 533.

payını haczettirmiş olan alacaklı da aynı hakka sahiptir” denilmekle, ortaklardan birinin şahsi alacaklısının, ortağın limited şirketteki payını haczettirebileceğini kabul etmiştir.

Limited şirketlerde ortaklardan birinin şahsi alacaklısı, TTK 145/1-3 hükmü gereğince alacağını, borçlu şirket ortağının şahsi mallarından veya şirket bilançosu gereğince o ortağa düşecek kar payından karşılama yoluna gidebileceği gibi, TTK 522. madde hükmünce alacağını ortağın şirketteki payına da başvurarak alabilir. Kollektif şirketlerde olduğu gibi burada alacaklının önce borçlu ortağın şahsi mallarına, sonra kar payına, bunlar da alacağı karşılamıyorsa tasfiye payına haciz koydurulması zorunluluğu yoktur. Limited şirketlerde, alacaklının bu yollardan istediğine başvurma hakkı vardır.¹⁷²

Yargıtay, kanundaki açık düzenlemeye rağmen, verdiği bazı kararlarında limited şirket payının haczedilemeyeceğine ilişkin kararlar vermiş ve uygulamada yanlış bir kanaat oluşturmuştur.¹⁷³

Yargıtay kararlarında, ortakların hisselerinin haczinin mümkün olmadığını, sadece kar payının haczinin mümkün olacağını belirtmekte, gerekçesini de TTK 533 ve İİK 89. maddelerindeki düzenlemeye dayandırmaktadır. Oysaki TTK 533. maddesinde sadece ortakların kara iştirak edecekleri belirtilmekte, hisse haczinin mümkün olup olmadığına dair herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Aynı şekilde İİK 89. madde, üçüncü şahıslardaki hak ve alacakların haczini düzenlemekte, şirket payının haczi ile ilgili bir düzenleme getirmemektedir. Buna karşılık, TTK 522. madde, cebri icra başlığı altında limited şirket payının haczinin mümkün olduğunu açıkça belirtmektedir.

---

¹⁷² Dönmez, s.78, Pulaşlı, s. 535. Kendigelen Abuzer, Limited Şirket Paylarının Haczi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, 2002, s. 410.

¹⁷³ “...TTK 533. maddesi gereğince limited şirket ortağının yıllık kar payının haczi mümkün olduğundan, bu konudaki icra müdürlüğü işlemi doğru ise de, ortakların hisselerinin haczi mümkün olmadığından ve doğrudan haciz müzekkeresi ile de bu işlem yapılabileceğinden, mercice sadece icra müdürlüğünce ticaret sicil memurluğuna yazılan haciz müzekkeresi yazısındaki ortaklık payının haczine ilişkin ibarenin iptal sureti ile şikayetin kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir.” Yargıtay 12. HD 06.12.2003, 2003/22237E. 2003/26533K. (Uyar Talih, Gerekçeli İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi Cilt 5, 2. Baskı Ankara, s. 7686.)

“...Limited Şirketlerde ortağın şahsi borcundan dolayı, ortaklık payının doğrudan haczi mümkün olmayıp, sadece ortağın kar payı, masraf ve avans alacağı veya tasfiye halinde tasfiye bakiyesine katılma hakkı haczedilebilir. İcra müdürlüğünce alınan kararda, paya haciz konduğundan kararın bu kısmının iptaline karar vermek gerekirken borçlu isteminin reddi isabetsizdir” Yargıtay 12.HD 24.03.1999, 1999/1955E. 1999/3781K.

(Uyar, s. 7687)

“... İİK’nun 89.maddesindeki düzenleme dikkate alındığında, borçlunun davacı Ltd.Şti’ndeki ortaklık payının, İİK’nun 89. maddesine göre haczi kabil olmayıp, ancak şirket ortağı borçluya isabet edecek kar payının haczinin mümkün olduğu görülmektedir.” Yargıtay 19 HD 24.09.2001, 2001/1947E. 2001/5801K. (Uyar, s. 7686)

Yargıtay'ın limited şirket ortağının şahsi borcundan dolayı, ortaklıktaki hissesinin, alacaklı tarafından haczedebileceğini kabul eden kararları da mevcuttur. Bunlara örnek verecek olursak;

“... Dava, limited şirket ortaklığının ortaklık payını haczettiren alacaklının TTK 522. maddesine dayanarak açtığı limited şirketin feshi davasıdır. Kollektif ortaklıktan farklı olarak alacaklı, borçlunun kişisel mallarından veya limited ortaklıktaki kar payından alacağını alamamış olması gerekmemektedir. Yani limited ortaklıktaki payın haciz için TTK 191. maddesinin öngördüğü koşullar aranmamıştır. Alacaklı, ortağın payını haczettirmişse, bu alacağı için en az altı ay önce limited ortaklığın feshini ihbar suretiyle, ortaklığın tasfiye bakiyesinden borçlu ortağa düşecek paydan alacağını alabilir.”¹⁷⁴

“...Mahkemece; iddia, savunma ve tüm dosya kapsamından davalı hakkında icra takibi yapıldığı, borcun ödenmemesi üzerine şirketteki hissesine haciz konulduğu, durumun şirkete ihbar edildiği, buna rağmen borcun ödenmediği gerekçesiyle TTK 522. maddesi hükmü uyarınca davanın kabulüne karar verilmiştir. Haciz işlemi nedeniyle TTK 522. maddesi hükmündeki koşullar gerçekleşmiş bulunmakla şirketin feshine karar verilmesinde yasaya aykırılık bulunmamıştır.”¹⁷⁵

bb) Şirket Payının Haczi Usulü

Borçlu ortağın şirket payının haczi, İİK 94. maddesine göre yapılır. Borçlu ortağın şirketteki payının haciz işlemi, İİK 89. madde hükmüne göre şirkete haciz ihbarnamesi ya da haciz müzekkeresi tebliğ edilmek suretiyle gerçekleştirilebileceği gibi icra memuru tarafından şirket merkezine gidilerek bir tutanak tanzimi ile de gerçekleştirilebilecektir.

Şirket payının haczi, TTK 519. madde uyarınca tutulması zorunlu pay defterine işlenir. İcra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir.

Haczin pay defterine işlenmesi bakımından ‘kurucu’ ya da “açıklayıcı” nitelik taşıyıp taşımadığı konusunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Pay defterine kaydın kurucu nitelik taşıdığını düşünen yazarlara göre, ortaklık karşısında pay sahipliği sıfatının tek kazanılma yolu pay defterine kayıttır. Pay defterindeki kayıt dışında hiçbir işlem, pay sahipliği sıfatı veremez.¹⁷⁶ Pay defterine yapılan kaydın esas itibarıyla kurucu nitelik taşıdığı kabul edildiğinde, şirket payının

¹⁷⁴ Yargıtay 11. HD.11.11.1999, 1999/7070E. 1999/9033K. (Eriş Gönen, s. 2778)

¹⁷⁵ Yargıtay 11. HD 10.02.2001, 2001/6949E. 2001/9715K. (Eriş Gönen, s. 2780)

¹⁷⁶ Öztan Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası Ankara, 1997 s. 1510; Çevik, s. 493

haczinin pay defterine işlenmesi de, haczin geçerliliği için bir kurucu unsur niteliği taşıyacaktır.

Buna karşılık baskın görüş¹⁷⁷ pay defterinin açıklayıcı nitelik taşıdığı yönündedir. Buna göre pay defterine kayıt, geçerli bir devir işlemine dayanarak pay sahipliği sıfatının devralan kişiye geçtiğine ilişkin bir karine oluşturmaktadır. Aksi ispat edildiğinde deftere kayıtlı olan kişi hak sahibi olarak değerlendirilemez. Pay defterindeki kayıt, özel bir hak sahipliğini ispat aracıdır ancak tek başına ispat aracı değildir. Defterdeki kayıtlara ne çok büyük anlam yüklemek ne bunları basit birer açıklama olarak değerlendirmek doğrudur.¹⁷⁸

Yargıtay da bir kararında¹⁷⁹ kaydın kurucu nitelik taşıdığını vurgularken başka bir kararında¹⁸⁰ ise kaydın açıklayıcı nitelik taşıdığını ifade etmiştir.

Madde hükmünde, “ Haczin şirket pay defterine işlenmesi zorunludur.” demektedir. Bu durum, kanun koyucunun sanki pay defterine kurucu bir nitelik kazandırmak ve kurucu niteliğini, haciz işlemi açısından da etkili hale getirmek ve haczin geçerliliğini pay defterine kayıt işlemine bağlamak olduğu yönünde anlaşılabilir. İİK m.94 hükmünün devamında “ ancak haciz, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır.” demek suretiyle, pay defterine işlenmenin zorunlu olmadığı, hükmün bir koruma ve muhafaza tedbiri olarak konduğu anlaşılmaktadır.

Borçlunun şirket payını haczeden icra dairesi, bu haczi adresleri bilinen üçüncü şahıslara, yani şirkete ve diğer ortaklara bildirir. Bu bildiri ile şirkete ve diğer ortaklara borçluya payı ile ilgili olarak yapılacak bütün tebligatın bundan böyle icra dairesine yapılması ve borçlunun muvafakatının alınması gereken bütün müşterek tasarruflar için bundan böyle borçlu ortak yerine icra dairesinin muvafakatının alınması gerektiği ihtar

---

¹⁷⁷ Narbay Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara, 2003 s. 146; Tekinalp Ünal Limited Ortaklık Payının Devrinde Tescil Davası, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, S. XIX, s. 7; Pulaşlı, s. 455; Poroy/Tekinalp/Çomoğlu, s. 889;

¹⁷⁸ Narbay, s. 158.

¹⁷⁹ Yargıtay 11. HD. 28.01.2003, E.2002/8371 ,K.2002/864 ‘...TTK ‘nın 520. maddesinde pay defterinin limited şirket hakkında ancak bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartı ile hüküm ifade edeceği kabul edilmiştir.Dava konusu olayda her ne kadar hisse devir sözleşmeleri noterce düzenlenmiş ve de gerekli çoğunlukla ortakların devre muvafakatleri sağlanmış ise de ,yanlar arasında da ihtilafsız olduğu üzere ,devirler pay defterine işlenmemiştir.Bu durumda yasanın açık ve emredici nitelikteki hükmü karşısında ,TTK ‘nun 520.maddesine uygun geçerli bir devrin varlığından söz edilemez...” (Tekinalp , s. 11)

¹⁸⁰ Yargıtay 11. HD. 03.05.2001, E.1607 ,K.3872 ‘...Yazılı şekilde yapılmış ve noterde düzenlenmiş pay devir sözleşmesi bulunduğu göre,pay defterine diğer ortakların muvafakatine ilişkin 14.04.1997 ve 05.05.1999 tarihli ortaklar kurulu kararlarının değerlendirilmesi ve elde edilecek sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken,bu belgeler ve davacı delilleri üzerinde durulmadan ve hisse devrinin pay defterine kaydın amaçlandığı halde ,bu hususun mutlak geçerlilik şartı gibi değerlendirilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.” (Tekinalp, s. 13)

edilir. Böylece borçlunun tasfiye payı ve şirket payı üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanmış olduğu şirkete ve bütün ortaklara bildirilmiş olur.¹⁸¹

cc) Hacedilen Payın Satışının Mümkün Olmaması

Limited şirket ortağının şahsi alacaklısı, ortağın şirketteki payını haczettirebilmekle birlikte, TTK 523/2. fıkrasında düzenlenen ve diğer ortakların muvafakatini şart koşan istisnai hüküm dışında, hacedilen payın icra marifetiyle satışı mümkün değildir.

Şahsi alacaklı, payın satışa çıkarılabilmesi için, şirketin feshini istemesi gerekmektedir. Bu durumda da şirketin infisahının önlenebilmesi için TTK 523/4 hükmünden yararlanılarak şirket payı hacedilen borçlu ortağı ortaklıktan çıkarabilmektedir.¹⁸²

Ortağın şirketteki payına haciz koyulabilmesine karşılık hacedilen payın satışının mümkün olmaması, doktrinde eleştirilmiştir. Ortağın kişisel borcundan dolayı şirketteki payını haczedilen alacaklının payın icraen satışını gerçekleştiremeyip şirketin feshini istemek durumunda bırakılmasının, şirketlerin devamlılığı ve ticari hayatın istikrarının korunması ilkesine ters düştüğü belirtilmiştir.¹⁸³

Payın hacedilebildiği halde satışının mümkün olmaması, limited şirketin şahıs şirketi özelliğini göstermektedir. Ancak pay satışının mümkün olmayıp ortağın şahsi borcunun şirketin feshine yol açması, şirketin ve dolayısıyla diğer ortakların haksız yere cezalandırılması anlamına gelmekte, şirketin feshi ile menfaatler dengesi zedelenmektedir.

dd) TTK Tasarısındaki İlgili Düzenleme

Tasarımın 133. maddesinin, ortakların şahsi alacaklıları başlığı altında düzenlenen 2.fıkrasında, “ Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını o ortağa düşen kâr payı veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan senede bağlanmış veya bağlanmamış payları, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun menkullere ilişkin hükümleri uyarınca haczedebilir ve paraya çevirebilir. Haciz, talep halinde pay defterine işlenir.” demektedir.

Bu hükümlerle birlikte tasarı, limited şirketin şahıs şirketlerine has olan bir özelliğini

---

¹⁸¹ Dönmez, s. 81.

¹⁸² Erdil, s. 94.

¹⁸³ Dönmez, s. 80.

ortadan kaldırarak sermaye şirketindeki duruma benzer bir düzenleme öngörmüştür.¹⁸⁴ Borçlu payının bir menkul mal gibi haczi ve satışı mümkün olacaktır. Böylece şirket, ortağın payının haczi sebebiyle feshedilmeyecek ve şirketin devamlılığı sağlanmış olacaktır.

Tasarı yasalaştığı takdirde, bir ortağın şirket payının, şahsi alacaklısı tarafından haczedilmesi veya şirket ortağının iflası, şirketin feshine sebep olmayacağı için, borçlu ortağın, şirketin tasfiyesinin engellenmesi amacıyla ortaklıktan çıkarılmasına da gerek kalmayacaktır. Dolayısıyla, getirilen yeni sistem nedeniyle uygulama alanı bulamayacak bazı maddeler tasarıya alınmamıştır.

Ortağın iflası veya payının haczi durumunda şirketin feshinin talep hakkı olduğunu düzenleyen TTK 522. maddesi tasarıya alınmamıştır. Aynı şekilde, infisahın önlenmesi durumlarını düzenleyen TTK 523. madde de tasarıda yer almamaktadır.

Tasarı, 596/2. fıkrasında, borçlu ortağın payını cebri icra yoluyla satın alan kişinin, şirketçe onaylanmayıp reddedilebileceğini düzenlemiştir. Bunun için de şirketin, payları kendisi veya ortağı hesabına ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişinin hesabına, gerçek değeri üzerinden devralmayı, payın geçtiği kişiye önermesi şarttır.

Bu maddenin birinci fıkrasında, mal rejimi ve cebri icra yoluyla sermaye payının bir başkasına devrinin ortaklar kurulunun onayına bağlı olmadığı belirtilmiştir. Buna göre, ortağın payı haczedildiği takdirde haczedilen pay, İİK hükümleri gereğince şirketi onayı aranmadan üçüncü kişiye geçecektir. Ticaret Kanununun payın devrine ilişkin genel hükümleri gereğince payın devrinde ortaklığın onayı şarttır. Ancak miras ve mal geçişi yoluyla payın devrinde ortaklık onayı aranmadığı gibi tasarıda aynı madde hükmünde düzenlenmiş olan cebri icra yoluyla payın üçüncü kişiye devrinde de ortaklık onayı aranmaz.

Buna karşılık tasarının 596/2. fıkrasında, şirketin esas sermaye payının geçtiği üçüncü kişiyi onaylamayı reddedebileceği düzenlenmiştir. Bunun için de 3 aylık bir hak düşürücü süre belirlenmiştir.

Şirkete tanınan bu hakla, haczedilen payın cebri icra yoluyla satılarak yabancı üçüncü bir kişinin şirkete ortak olması engellenmek istenmiştir. Bunun için şirket, kendisinin veya yine kendisinin belirleyeceği bir üçüncü kişinin veya ortaklardan birininin payı gerçek değeri üzerinden almasını sağlayacaktır.

---

¹⁸⁴ Yıldız, s.58.

Şirket menfaatleri düşünülerek düzenlenmiş bu hüküm, payı haczedilen ortağın alacaklısı bakımından da herhangi bir sakınca doğurmayacaktır. Sonuçta şirket, üçüncü bir kişinin payı devralmasını engellemekle yetinemeyecek, payı gerçek değeri üzerinden ya kendisi alacak ya da başka bir üçüncü kişiyi belirleyecektir. Dolayısıyla alacaklı alacağına kavuşmuş olacağından, payı kimin aldığı ile ilgilenmeyecektir.

b) Şahsi Alacaklının veya İflas İdaresinin Şirketin Feshini İhbar Etmesi

aa) Genel Olarak

Borçlu ortağın payını haczettirmiş olan alacaklı veya iflas eden ortak açısından iflas idaresi, bu durumu en az altı ay önce şirkete ihbar etmek şartıyla şirketin feshini talep edebilir.

Şirket feshinin ihbar edilmesi ile borçlu ortağın payını şirket maksat ve konusuna tahsis edilmekten çıkarıp serbest hale getirmek suretiyle ya iflas masasına koymayı ya da payı paraya çevirmeyi amaçlamaktadırlar.¹⁸⁵

Şirket alacaklısının şirketin feshini talep edebilmesi için haczin kesinleşmiş olması gerekir. İhtiyati haciz veya muvakkat haciz feshi talep için yeterli değildir.¹⁸⁶

Ayrıca, alacaklının, borçlu ortağın payını haczettirmiş olması gerekir. Ortağın payını haczettirmeyip, menkul veya gayrimenkul malının veya üçüncü şahıslardaki hak ve alacağının haczi, feshi talep etmek için yeterli değildir. Konu hakkında verilen bir Yargıtay kararını örnek verecek olursak;

“... Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve ortaklardan birinin alacaklısı olan kimsenin TTK. `nun 522. maddesinden bilistifade şirketin tasfiyesini isteyebilmesi için borçlu ortağın payını haczettirmiş olmasının lazım gelmesine, inceleme konusu olayda ise ortağın payı haczettirilmiş olmayıp sadece şirketin gayrimenkulünün haczettirilmiş olmasına, bu durumda TTK. `nun 522 ve 145. madde hükümlerine göre davacının şirketin tasfiyesini istemeye yetkisinin oluşmamış bulunduğu kabulü lazım gelmesine göre davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.”¹⁸⁷

Şirketin feshinin istenebilmesi için şirket payının haczinin kesinleşmiş olması şartken, iflas hükmünün kesinleşmesi gerekmez. Borçlu ortağın şahsi alacaklısı eğer ortak iflası tabi kişilerden ise, onu iflas yolu ile takip edip, iflas ettirmek suretiyle TTK

¹⁸⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 893; Erdil, s. 95.

¹⁸⁶ Dönmez, s. 81; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 893.

¹⁸⁷ Yargıtay 11. HD 10.11.1987, 1987/5578E. 1987/6073K. (www.kazanci.com)

522. maddesi uyarınca şirketin feshini talep edebilir. Fesih talebi için iflasın kesinleşmiş olması gerekmediğinden, şirketin feshine ancak iflasa tabi ortağın iflas yolu ile takibe itiraz etmesi üzerine mahkemenin yürütmenin durdurulmasına ilişkin karar vermesi engel olabilir.¹⁸⁸ Bunun için de iflası istenen davacı ortağın bu yönde bir talepte bulunması gereklidir. Mahkeme bu talebi, davacının muhtemel zarara uğrama durumunu göz önünde bulundurarak uygun görürse, iflasın kesinleşmesine kadar şirket feshine ilişkin işlemleri askıya alarak yürütmenin durdurulmasına karar verebilir.

bb) Fesih İhbarının Şekli

Şirketin feshini ihbar etmeye yetkili olanlar, TTK 522. maddede belirtilmiş olup, borçlu ortağın payını haczettiren şahsi alacaklısı ile borçlu ortağın iflası istenmişse iflas idaresidir. Feshi ihbar yetkisi kanundan doğmaktadır, ortaklık sözleşmesi ile ortadan kaldırılması mümkün değildir.

Feshin ihbarı için limited şirketlerle ilgili olarak özel bir şekil şartı gösterilmemiştir. Sözlü veya yazılı yapılabilir. Ancak ispat açısından fesih bildiriminin yazılı olarak yapılmasında fayda vardır. Feshin ihbarı, taahhütlü mektup ya da telgrafla yapılabileceği gibi, noter kanalıyla yapılması, alacaklı açısından fayda sağlayacaktır.

Alacaklı veya iflas idaresi tarafından, şirket feshinin ihbarının hangi makama yapılacağı konusunda doktrinde fikir ayrılığı bulunmaktadır. Fesih ihbarının şirket tüzel kişiliğine yapılacağını savunan görüşe¹⁸⁹ karşılık, feshi ihbarın şirket tüzel kişiliğine değil, tüm ortaklara ayrı ayrı yapılması gerektiğini savunan görüş¹⁹⁰ de mevcuttur.

Feshi ihbarın tüm ortaklara ayrı ayrı yapılması gerektiğini savunan görüşe göre, ortaklık tüzel kişiliğine yapılan feshi ihbar ile ortaklığın feshinin istenmesinin bazı durumlarda ortakların bilgisine ulaşmamış olabileceği, ayrıca aktif ve pasif temsil yetkisi olan müdürün veya müdürlerin bu yetkisinin, ortaklık sözleşmesinin konusu ile sınırlı olduğundan şirketin feshine ilişkin beyanı tebellüğ etmenin temsil yetkisi dışında kalacağından, alacaklının feshi ihbarı tüm ortaklara ayrı ayrı tebliğ etmesi gerekmektedir.

Şirketin feshi, tüm ortakların menfaatlerini doğrudan etkileyen bir durum olduğundan, fesih ihbarının tüm ortaklara ulaşması gerekmektedir. Bu sebeple de tüm ortaklara yapılacak fesih ihbarının hem şirket devamlılığı hem ortaklar açısından gerekli olduğu düşüncesindeyim.

¹⁸⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 893.

¹⁸⁹ Erdil, s. 96; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 893.

¹⁹⁰ Eriş, s. 2776; Dönmez, s. 82.

Feshin ihbar süresi hakkında TTK 522. maddede düzenleme yapılmıştır. Buna göre, ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi, payının haczedilmesi halinde ise payı haczettiren şahsi alacaklı en az 6 ay önceden ihbar etmek suretiyle şirketin feshini talep edebilir. Bu 6 aylık süre içinde şirket normal faaliyetlerine devam eder. Şirket faaliyetleri ve tasfiyesi konusunda sadece borçlu ortak söz sahibidir. Feshin ihbarından 6 ay sonra şirketin feshi gerçekleşecektir.

Şirketin feshini önlemek amacıyla TTK 523. maddede tanınan imkandan yararlanılabilmesi için, infisahın henüz tescil edilmemiş olması gerekir. Fesih tescil edilmeden şirket, TTK 523. maddedeki imkanları kullanarak şirketin feshini önleyebilecektir.

c) Ortaklarca Ortağın, Sermaye Payı Ödenerek Ortaklıktan Çıkarılmasına Karar Verilmesi

Şirket, TTK 523/b. 4 hükmü gereğince infisahi önlemek amacıyla, borçlu ortağı ortaklıktan çıkarabilecektir.

Ortak, şirketin alacağı bir genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarılır. Ortağın, TTK 523/4 hükmü gereğince ortaklıktan çıkarılması için mahkemeye müracaat edilmez, genel kurul kararıyla ortak, ortaklıktan çıkarılır.¹⁹¹

Ortaklıktan çıkarılması için gerekli olan karar nisabı TTK 551/3. maddedeki gibidir. Yani, esas sermayenin yarısından fazlasını temsil eden ortakların, sayı itibariyle ekseriyetinin çıkarılma yönünde karar vermesi gerekir. Çıkarılma kararına, borçlu ortağın iştirak hakkı yoktur.

TTK 551/3. maddedeki karar nisabının esas sözleşme ile artırılabilmesini kabul etmemiz halinde, genel kurulun çıkarma kararı vermesi, azlık tarafından imkansız hale gelebilir. Kanundan doğan çıkarma hakkı bertaraf edilemeyeceğinden, karar nisabının esas sözleşme ile artırılmaması gerekmektedir.

Bunun dışında, ortaklıktan çıkmayı anlattığımız bölümde belirttiğimiz gibi ortağın ortaklıktan çıkma halleri şirket esas sözleşmesi ile belirlenebilir. Esas sözleşme ile borçlu ortağın payının şahsi alacaklısı tarafından haczedilmesi veya ortağın iflası halinde veya şirketin feshi ihbarı üzerine ortağın kendiliğinden şirketten çıkmış sayılacağı kararlaştırılmış ise, genel kurulun bu yönde bir karar almasına gerek kalmadan ortak ortaklıktan çıkmış sayılacaktır.¹⁹²

¹⁹¹ Arslanlı Halil, Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Limited Şirketler Ortakların Hak ve Borçları, İstanbul Fakülteler Matbaası, 1963, s. 229.

¹⁹² Doğanay, s. 1427.

d) Çıkarılma Kararının Ortak İflas Etmişse İflas İdaresine, Ortağın Payı Haczedilmişse Şahsi Alacaklıya İnfisahın Tescilinden Önce Bildirilmesi

Çıkarılma kararı, ortak iflas etmişse feshi ihbar eden iflas dairesine, ortağın payı haczedilmişse feshi ihbar eden şahsi alacaklıya infisahın tescilinden önce bildirilmelidir.

Ortaklar, şirketin devamını istediklerinde borçlu ortağın şirketten çıkarılmasına karar verdiklerinde bu kararı şahsi alacaklıya veya iflas idaresine tebliğ etmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde alacaklı ve iflas idaresi, şirketin TTK 523. maddedeki imkanı kullanıp kullanmadığını bilmediğinden alacağın tahsili gecikecektir. Bunun aksini savunan yazarlara göre ise, ortağın çıkarılması kararı veren şirketin çıkarılan ortağa ait borcu iflas idaresine veya alacaklısına ödemişse zaten TTK 523. maddedeki imkanın kullanıldığı ve şirket infisahının önlendiği kabul edilmelidir.¹⁹³

e) Çıkarılan Ortağın Tasfiyeye İlişkin Gerçek Payının Hesaplanarak İflas İdaresine veya Takibi Yapan İcra Dairesine Ödenmesi

Çıkarmanın hüküm ifade etmesi için çıkarılan ortağın tasfiyeye ilişkin gerçek payı hesap edilerek iflas idaresine veya takibi yapan icra dairesine verilmesi şarttır. TTK 522. maddesinin son fıkrasına göre, ortaklıktan çıkarılan ortağın pay bedelinin icra dairesine veya iflas dairesine ödenmesi kanundan doğan bir zorunluluktur.¹⁹⁴

Pay bedelinin ödenip ödenmediğini Ticaret Sicil Memuru re'sen incelemek zorundadır. Ortağın pay bedeli ödenmemişse ortaklıktan çıkarılma, sicil memurluğunca tescil olunamaz.

---

¹⁹³ Erdil, s .98.

¹⁹⁴ "... Borçlu ortağa düşecek hacizli paya ilişkin tutarın icra dairesine verilmesi zorunluluktur. Bir ticaret şirketi ortağının kişisel borcundan dolayı kendisine düşecek payın haczi amacıyla altı ay önceden haber vermek koşuluyla, şirketin feshi istenebilir. Bu biçimde şirket tasfiyeye geçerse, tasfiye memurları, borçlu ortağa düşecek tasfiye payını icra dairesine vermek zorundadırlar." (Yargıtay 12. HD 03.06.1966 Tarih, 1966/9094E, 1966/9225K.) "... Ortaklardan birinin, ortaklık payını haczettiren alacaklının, TTK 522.maddesine dayanarak, limited ortaklığın feshini isteme hakkı vardır. Buna karşı, aynı kanunun 523.maddesinde yazılı şartlar dairesinde payı haczedilen ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmek suretiyle şirketin fesih ve tasfiyesi önlenebilir.

Ancak bu takdirde ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen ortağa ait pay bedelinin iflas idaresine veya icra dairesine verilmesi, TTK.523.maddesinin son fıkrası gereğince şarttır. Borçlu ortak AB.'nin şirketten çıkarılmasına dair olan 24.06.1963 günlü kararda adı geçen şirketin şirkete 1,5 milyon lira borçlu bulunduğu ve sermaye taahhüdünü de yerine getirmediği belirtilmek suretiyle kendisine hiçbir bedel ödenmesiz şirketten çıkarılması öngörülmüş ve keyfiyet 09.07.1963 tarihinde noter aracılığıyla alacaklı Maliye Hazinesine tebliğ edilmiştir. AB.'nin payı şu suretle Hazineye haczedildiğine göre, şirketçe bu haciz bertaraf edilmedikçe, hacizli payın Hazineye ödenmesi zaruridir. Görülüyor ki hadisede TTK'nın 523.maddesinin son fıkrasındaki şart yerine getirilmiş değildir." (Yargıtay 12. HD 23.09.1966, 1966/3578E. 1966/3703K.) (www.kazanci.com)

Takibe konu alacak miktarı, pay bedelinden fazla ise pay bedelinin tamamının; pay bedeli alacak tutarından fazla ise alacak miktarının tüm ferileri ile birlikte yani, işlemiş faizler, takip masrafları ve vekalet ücreti ile birlikte icra dairesine verilmesi şarttır.

Ortaklıktan çıkarılan ortağın pay bedelinin değer tespiti icra dairesi tarafından değil, şirket tarafından yapılacaktır. Ortaklık tarafından tespit edilen değer özellikle de borç miktarını karşılamaması durumunda, alacaklı tarafından kabul görmemesi nedeniyle, alacaklının ayrı bir dava açarak hacizli payın değerini tespit ettirmesi mümkündür.¹⁹⁵

“...Davacı vekili, müvekkilinin dava dışı E.Y’den alacaklı olduğunu, bu borçlunun davalı ortaklıktaki payına haciz konulduğunu, davalı ortaklığın hacizli payın mahkeme aracılığıyla değerinin tespit ve karşılığının icra dosyasına yatırıldığını, bu bedeli kabul etmediklerini ileri sürerek, gerçek bedelin tespitini ve davalı limited ortaklıkta davanın reddini savunmuştur. Mahkemece iddia ve savunma ile toplanan delillere göre, davalı limited ortaklığın özvarlığının yitirilmesi nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir.

... Anılan şirketin her iki bilirkişi heyetince de 29.02.2000 tarihi esas alınarak yapılan özvarlık hesaplamasında farklı sonuçlara ulaşmaları nedeniyle iki çelişkili rapor oluştuğundan ve davacı vekilince de bilirkişi raporuna itiraz edildiğinden, mahkemece yapılacak iş, raporlar arasındaki çelişkinin giderilmesini temin için üç kişilik bilirkişi heyetinden yeni bir rapor alınması gerekirken, eksik inceleme ve yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir.”¹⁹⁶

Alacaklı ve iflas idaresi, şirketin feshinin veya iflasının önlenmesi amacıyla TTK 523’deki imkan kullanılarak hakların ödenmesi yolunun tercih edilmesi durumunda bunu reddetme hakkına sahip değildirler. Bu durumda TTK 523’ün uygulanmasını kabullenmeleri de onlardan ancak elde edilecek paranın kendilerine ödenmesi şartıyla beklenebilir.¹⁹⁷

Ortağın payı, gerçek değer üzerinden hesaplanacaktır. Değer tespit tarihi de çıkarma kararının verildiği tarih olacaktır.

Gerçek değer, limited şirketin bütün aktif ve pasifleri değerlendirilerek hesaplanır. Hesaplama, şirketin bütün aktif ve pasifleri ile kanuni ve anlaşmalı yedek

¹⁹⁵ Dönmez, s. 88.

¹⁹⁶ Yargıtay 11. HD 17.04.2003, 2003/11341E. 2003/3922K. (www.kazanci.com)

¹⁹⁷ Yanlı, s. 689.

akçeler dikkate alınmalıdır. Şirket sözleşmesinde ayrılan ortağın pay karşılığının tutarına veya hesaplanmasına ilişkin bir açıklık yoksa yıllık bilanço hükümlerine göre değil, özel bir bilanço hazırlanmalıdır.¹⁹⁸

Yapılacak ödeme dolayısıyla şirket esas sermayesinin itibari değeri düşecek olursa, TTK 551/4. fıkra hükmü gereğince esas sermayenin azaltılması yoluna gidilecektir.

Ortaklıktan çıkarılan ortağın pay bedelinin iflas idaresine veya icra dairesine fazla ödenmesi söz konusu olduğunda, yani alacak değeri, çıkarılan ortağın gerçek pay bedeli değerinden az olduğu takdirde, ödenen fazla miktarın kime iade edileceği hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Birinci görüşe göre; fazla ödeme söz konusu ise, ödemeyi alan icra dairesi veya iflas idaresi, borcun fazlasını, ortaklıktan çıkarılan ortağa iade etmelidir.¹⁹⁹ Diğer görüşe göre ise, icra dairesinin veya iflas idaresinin, borcun fazlasını çıkarılan ortağa iade etmesi gerekmez.²⁰⁰ Bu konuda kanunda açıklık olmadığı halde, sermaye borcunu ödemede temerrüt sebebiyle ortaklıktan çıkarmayı düzenleyen TTK 530. maddede ise, çıkarılan ortağın payı satıldıktan sonra elde edilen paradan ortağın borcu kesildikten sonra kalan paranın, çıkarılan ortağa geri verileceği belirtilmiştir. Bu hükmü esas aldığımız takdirde kalan para, çıkarılan ortağa iade edilecektir.

3- İnfisahı Önlemek Amacıyla Ortağın Ortaklıktan Çıkarılmasının Hukuki Sonuçları

Limited ortaklıkta ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresine ve payın şahsi alacaklısı tarafından haczedilmiş ve haczin kesinleşmiş olması halinde alacaklıya, belli şartların yerine getirilmesi koşuluyla şirketin feshini isteme hakkı tanımıştır. Buna karşılık şirkete, feshi önlemek için, aleyhine takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayesinin gerçek değerini ödeyerek borçlu ortağın şirketten çıkarılmasına karar verme imkanı tanınmıştır.

Ortaklığın feshi sebeplerinin bir ortağın şahsında gerçekleşmesi halinde o ortağın ortaklıktan çıkarılarak ortaklığın devamını sağlamak, hem işletmenin muhafazası, hem de diğer ortakların menfaatleri açısından gereklidir.²⁰¹

---

¹⁹⁸ Erdil, s. 99.

¹⁹⁹ Eriş, s. 2784. Erdil, s. 100.

²⁰⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 938, Arslanlı/Domaniç, s. 324.

²⁰¹ Üçışık, s. 206.

Çıkarılmaya karar verme yasal bir haktır. Bu hakkın kullanılması için ortaklık sözleşmesine bir hüküm konulmasına gerek yoktur.

Çıkarılma kararının ortağa tebliği ve bu kararın iptalinin dava edilmeyip kararın kesinleşmesiyle birlikte ortak, şirketten çıkarılmış olur ve ortaklık sıfatı ortadan kalkar.

Ortak, çıkarılma kararını ancak karar kendisine tebliğ edilinceye kadar borcunu öderse engelleyebilir. Borcunu bu süre içinde ödemesi durumunda çıkarılma kararı düşer.

Ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen ortak, ortaklık sıfatıyla birlikte şirketteki yönetim, kar alma, oy hakkı gibi tüm ortaklık haklarını yitirir.

B- Haklı Sebeplerin Varlığında Ortaklıktan Çıkarılma

1- Genel Olarak

TTK 551/3. fıkrasına göre; “Esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemedен isteyebilir”

TTK 551. maddenin ikinci fıkrası ile ortaklara haklı sebebin varlığı halinde çıkma hakkı verilirken, aynı maddenin üçüncü fıkrasında da karşıt bir hak olarak şirkete de, haklı sebeplerin varlığı halinde ortağı şirketten çıkarma imkanı tanınmıştır.

Ortağın haklı sebeplere dayanarak ortaklıktan çıkma hakkını nasıl kullanabileceğini, haklı sebep sayılan hallerin neler olduğunu, Kollektif şirketlerde düzenlenmiş olan TTK 187. maddedeki haklı sebep sayılan hallerin limited şirketlerde de ortaklıktan çıkma için emsal teşkil edeceği örnekler vererek anlatılmıştı.²⁰²

Limited şirketleri, şahıs şirketlerine yaklaştıran düzenlemelerden biri de ortaklığa tanınan çıkarma hakkıdır. Bu nedenle, bir şahıs şirketi olan Kollektif şirketlerde haklı sebeplerle çıkarılmaya ilişkin bu düzenleme, limited şirketlerde de uygulanacaktır.²⁰³

---

²⁰² Bkz. İkinci Bölüm.

²⁰³ Çamoğlu, Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, İstanbul 2008. (Haklı Sebep) s. 10; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 900.

2- Haklı Sebebin Hukuki Niteliği

Ortağın ortaklıktan çıkarılmasında, çıkarılacak ortak ve şirket açısından menfaatler durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

Çıkarılması düşünülen ortağın şirkette kalması, şirketi işlemez hale getirecekse, şirket lehine haklı sebebin varlığı kabul edilmelidir.

Doktrinde, ortaklıktan çıkarılma için gereken haklı sebebin objektif haklı sebep mi yoksa sübjektif haklı sebep mi olması gerektiği konusunda tartışma söz konusudur. Uyuşmazlığın, ortakların kendi aralarında veya ortakla şirket arasındaki ilişkiden doğduğu durumlarda objektif bir haklı sebebin varlığından söz ederiz. Buna karşılık, bir ortağın şirketten çıkarılmasında aranan haklı sebepler sadece çıkarılacak ortağın kişiliğinden ileri gelmekte ise, sübjektif haklı sebebin varlığını kabul ederiz.

Bir görüşe göre, haklı sebep, şirket işlerinden doğabileceği gibi, şirket münasebetleri dışında kalan ortağın şahsi sebeplerinden de doğmuş olabilir. Bu nedenle bir haklı sebebin bulunması yeterlidir. Haklı sebebin şirket münasebetinden doğmuş olması şart değildir. Ortağın kişiliğinden kaynaklanmasa bile ortaklar arasında meydana gelen huzursuzluk yine haklı sebep olarak kabul edilir. Şirketten çıkarılacak ortağın meydana gelen huzursuzlukta kusurlu olup olmaması önemli değildir. Ancak, haklı sebebin oluşmasında, aleyhte çıkarılmaya karar veren ortakların kusuru mevcut ise, bu durumda kusursuz bir ortağın kusurlu ortakların kararıyla şirketten çıkarılması hali, MK. 2. maddesinde düzenlenen objektif iyi niyet kuralları ile bağdaşmayacaktır.²⁰⁴

Benim de katıldığım diğer bir görüşe göre ise, çıkarılma, ortağın şahsı hakkında alınan bir tedbir olduğundan, niteliği gereğince ortağın şahsında beliren sebeplere dayanmalıdır. Ortaklar arasındaki ilişkiden doğan genel bir uyuşmazlık, haklı sebep sayılacak kadar önemli olsa bile, bir ortağın çıkartılmasına sebep teşkil etmemelidir. Bir ortağın çıkartılması ile şirketteki sorunların çözüme kavuşması beklenemez. Eğer bu uyuşmazlığa çıkartılacak ortak kusuru ile sebebiyet vermişse, bu durumda zaten ortağın şahsında beliren sübjektif bir haklı sebep söz konusu olacak ve bu sebeple ortağın şirketten çıkarılması yerinde olacaktır.²⁰⁵

Kanundan doğan çıkma halinde haklı sebep daha çok ortakların kendi aralarında veya çıkma hakkını kullanan ortakla şirket arasındaki ilişkilerden, yani objektif haklı

---

²⁰⁴ Doğanay, s. 1489; Erdil, s. 49.

²⁰⁵ Baştuğ, s. 56; Tekil, s. 79.

sebeplerden doğmaktadır. Buna karşılık ortaklıktan çıkarılma açısından ortağın şahsından ileri gelen, sübjektif sebepler aranmaktadır.

Haklı sebebin, ortağa ilişkin olması geniş yorumlanmalıdır. Ortağın özel yaşantısının, belirli derecedeki yakınlarının davranışları, ortaklığı etkilemekte ve ortaklığın devamını çekilmez derecede güçleştirildiği takdirde ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı sebebin oluştuğunun kabulü gerekir.²⁰⁶

Limited şirketlerde haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma, Kollektif şirketlerde olduğu gibi şirketin feshini önlemek amacıyla uygulanmaktadır. Limited şirkete ait özel bir kanuni hak niteliğindedir. Ayrıca feshin önlenmesi amacıyla ortağın şirketten çıkarılması prosedürü TTK 523. maddesinde, ayrı bir maddede düzenlenmiştir.

3- Haklı Sebep Çıkarılma Halleri

Kanun koyucu, hangi hallerin haklı sebep teşkil edeceğini limited şirketler için ayrıca belirlememiştir. Buna karşılık, Kollektif şirketler için TK 187. maddede haklı sebep sayılan haller belirtilmiş olup, bu haller limited şirketler için de uygulanacaktır.

TTK 187. maddede haklı sebep olarak sayılan örnekler, limited şirketlerde hem ortaklıktan çıkma hem de ortaklıktan çıkarılmada haklı sebep olarak yararlanılabilecektir. Ancak maddede belirtilen örneklere baktığımızda, haklı sebep sayılan bu örneklerin aslında daha çok şirkete, ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı veren durumlar olduğunu görüyoruz.

Çıkarılmayı gerektiren haklı sebepler, kanunda sayılan sebeplerle sınırlı değildir. Bu sebepler sadece örnek olarak sayılmıştır. TTK 187. maddede sayılmamış birçok sebep, ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı sebep teşkil edebilir. Ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı bir sebebin varlığının kabulü somut olaya göre değerlendirilecektir. Bu sebepler, şirketin bünyesine, hal ve şartların icabına göre değişirler. Çıkarmayı gerektiren haklı bir sebebin var olup olmadığına mahkeme karar verecektir.

TTK 187. maddede sayılan örnekler dışında doktrinde ve uygulamada ortaklıktan çıkarılma için haklı sebep sayılan haller belirtilmiştir. Öncelikle, TTK 187. maddede sayılan örnekleri inceleyelim;

---

²⁰⁶ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 136.

TTK 187/1. bendine göre, “Bir ortağın, şirketin idare işlerinde veya hesaplarının tanzimi hususunda şirkete ihanet eylemiş olması” bir haklı sebeptir. Bu bent daha çok yönetim yetkisine sahip ortakları ilgilendirmektedir. Yönetici ortağın ortaklık işlerine tamamen sübjektif nedenlerle ve gereksiz olarak bazı yeteneksiz kişileri ataması, aldığı sahte faturalara dayanan masrafları ortaklıktan çekmesi, bu bende giren haklı sebeplere örnek gösterilebilir.²⁰⁷ Ortağın şirkete ihaneti, ortaklar arasındaki karşılıklı güveni sarsarak şirketin bu şekilde devamını imkansızlaştıran, ortakların birlikte çalışmalarını ciddi şekilde güçleştiren bir olaydır.

TTK 187/2. bendinde “Bir ortağın kendisine düşen esas vazife ve borçları yerine getirmemesi” haklı sebep olarak gösterilmiştir. Bu bent, ortaksal temel borç ve yükümlülüklerin yerine getirilmemesini haklı sebep saymaktadır. Örneğin esas sermaye borcunu yerine getirmemesi, rekabet yasağını ihlal etmesi, ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı sebep sayılacaktır.

TTK 187/3. bendine göre, “Bir ortağın kişisel menfaati uğruna ortakların ticaret ünvanını ve mallarını kötüye kullanması” haklı sebep teşkil eder. Birinci bentte olduğu gibi genellikle yönetici ortaklar için uygulanabilecek bir örnektir. Böyle bir durumda ortağın maddi çıkar sağlaması şart değildir. Ortağın, ortaklığı zarara uğratmaya yönelik kötü niyetinin varlığı yeterlidir.²⁰⁸

TTK 187/4. bendinde, “Bir ortağın uğradığı daimi bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için lüzumlu olan kabiliyet ve ehliyetini kaybetmesi” nin haklı sebep olduğu belirtilmiştir. Bu bent de daha çok yönetici ortaklar için uygulanabilecektir. Ancak bentteki “üstüne aldığı şirketin işleri” ibaresi geniş yorumlanmak suretiyle diğer ortaksal yükümlülüklerde de uygulanmalıdır.²⁰⁹

Bir ortağın davranışları, limited şirketin faaliyetini önleyecek, ortakları zarara uğratabilecek veya karşılıklı güveni ortadan kaldıracak nitelikte ise, haklı sebebin varlığının kabulü gerekir.²¹⁰

“...Davacı vekili dava dilekçesinde, müvekkili şirketin üç ortaklı bir limited şirket olup, davalının payının %34 olduğunu, aralarında yapılan iş bölümü uyarınca davalının ofis müdürü olarak çalışmaya başladığını, 13.09.1999 tarihinde ve sonrasında depremi bahane ederek şirketle fiilen irtibatını kestiği ve giderken şirkete ait bilgisayarını da götürdüğü, davalının eşinin şirket ortağı ve müdürü Kazım Ü.'e küfür ve

²⁰⁷ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 45.

²⁰⁸ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 48.

²⁰⁹ Çamoğlu, s. 49.

²¹⁰ Baştuğ, s. 47

hakaretlerde bulunduğu, bunun üzerine ortaklar kurulu kararıyla davalının şirket ortaklığından çıkartılmasına dair karar alındığını belirterek, davalının şirket ortaklığından çıkartılarak davalıya ait payın ortaklar kurulu kararı uyarınca dağıtılmasını talep ve dava etmiştir.

Dava, TTK.nun 551/3 ncü maddesi uyarınca açılmış limited şirket ortağının ortaklıktan çıkarılması istemine ilişkindir. Bir ortağın davranışları şirket faaliyetlerine sekte vuracak ve ızzar edecek ve karşılıklı güveni ortadan kaldıracak nitelikte ise ortağın objektif iyiniyet kurallarına göre ortaklıktan çıkartılmasına karar verilmesi gerekir. Mahkemece, uzman bilirkişi heyeti raporu takdirenen benimsenerek davanın kabulüne karar verilmiş ise de, davalı davaya cevap vermeyerek davacı tarafından ileri sürülen vakıaları inkar ettiğine göre, ispat yükü kendisinde olan davacı şirket tarafından ileri sürülen maddi olayların delilleri dosyaya sunulmalıdır, bu hususta tanık sıfatıyla dinlenen diğer iki şirket ortağının müşahhas beyanları da davayı sonuçlandırmada yeterli değildir.”²¹¹

Yargıtay, somut olaya göre değerlendirme yapılırken, ileri sürülen sebebin şirket ve diğer ortaklar açısından karşılıklı güveni ortadan kaldıracak nitelikte olması ve bunların ortaklıktan çıkarılmasını isteyen şirket tarafından ispat edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Ortağın ortaklıktan çıkarılabilmesi için diğer şirket ortaklarının davalı ortağı ortaklıktan çıkarmak istediklerini mahkemede beyan etmeleri, ileri sürdükleri olaylar hakkında mahkemeye herhangi bir delil ibraz etmedikleri takdirde yeterli değildir.

TTK 187. maddede dört bent halinde sayılan örneklerin dışında, doktrinde haklı sebep olarak kabul edilen başka durumlar da vardır.

Doktrinde ve uygulamada haklı sebep sayılan haller özellikle; ortağın, şirket mükellefiyetlerini yerine getirmemesi, rekabet yasağını ihlal, ortaklar arasındaki sadakat borcuna aykırı hareketler, tali edim mükellefiyetlerinin ifa edilmemesi veya eksik ifa edilmesi, ortağın zimmetine para geçirmesi, aşırı kumar düşkünlüğü ve bunun ortağı olduğu şirkete zarar vermesi, diğer ortaklara veya yakınlarına karşı rencide edici sözler sarf etmek, haksız fiilde bulunmak, yöneticilerin ortaklık hesaplarının incelenmesine engel olunması, ortağın yaşlılık, hastalık veya sakatlanma sonucu gerekli niteliklerini yitirmesi, tutuklanma, askere alınma gibi uzun süre ortaklık yönetiminden uzak kalması, şirket müdürü ve yöneticisi iken şirketin zorunlu defterlerini tutmamak, hesapları düzgün tutmamak, şirketi kötü yönetmek, ortaksal ilişkileri sarsan haklı sebepler olabilir.²¹²

²¹¹ Yargıtay 11 HD 11.06.2001, 2001/3297E. 2001/5291K. (www.kazanci.com)

²¹² Üçışık, s. 200; Çamoğlu, s. 50; Başıtuğ, s. 56; Arslanlı/Domaniç, s. 737; Erdil, s. 47.

Bu örneklerde sayılan, önemli şirket mükellefiyetlerinin neler olduğu hakkında da doktrinde açıklamalar yapılmıştır.

Şirketin hangi mükellefiyetlerinin önemli sayılacağı, şirketin yapısına, konusuna, olayların tek tek özelliklerine göre tayin edilmelidir. Şirket idaresinde hile ve desise, ihtilas ve irtikap, şirket idaresinin bir tacirin kendi işlerinde göstereceği özenle yapılmaması, önemli şirket mükellefiyetlerinin ihlali sayılır. Ayrıca şirket ünvanının şahsi emeller için kötüye kullanılması, ihtar ve ikaza rağmen büyük rizikolu muamelelere girişmek, bir ortağın ticari sırlarını ifşa etmek, haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma hallerine örneklerdir.²¹³

“... Davacı vekili davalının müvekkili şirketin ortağı olduğunu, davalının yüzünden ortaklar arasında tesanütün bozulduğunu, şirketi zarara uğrattığını şirket müdürünü dövdüğünü tutum ve davranışlarıyla TTK 551 maddesinde ortaklıktan çıkarılma için haklı sebeplerin oluştuğunu, şirkete olan borçlarını ödemediğini, şirket kasasından çektiği paraları ödemediğini şirkete ait kıymetli evrakları iade etmediğini ileri sürerek davalının şirket ortaklığından çıkarılmasını talep ve dava etmiştir. Mahkemece, asıl davanın kabulüne, birleşen davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Karar, dairemizce onanmıştır.”²¹⁴

Yargıtay, haksız fiilde bulunan, şirket kasasından çektiği paraları ödemeyerek şirketi zarara uğratan ortağın bu tutum ve davranışının, ortaklıktan çıkarma için haklı sebep olduğuna kanaat getirmiştir.

Yargıtay TTK 547. madde doğrultusunda şirket esas sözleşmesine koyulan rekabet etmeme yasağına karşı ortağın rekabet yasağını ihlal eden davranışının, ortaklıktan çıkarılma için haklı sebep oluşturduğuna karar vermiştir.²¹⁵

²¹³ Baştuğ, s. 48.

²¹⁴ Yargıtay 11. HD 21.11.1997, 1997/9084E. 1997/8442K. (www.kazanci.com)

²¹⁵ “... Davacı vekili, müvekkili şirket tüzüğüünün 14.maddesi ile ilgili 2.9.1999 tarihinde tescil ve ilan edilen değişikliğe göre şirket müdürleri veya ortaklarının genel kuruldan muvafakat almadan şirketin uğraştığı ticaret dalında ne kendi nede başkası hesabına iş göremeyeceklerini, davalının genel kuruldan hiçbir olur almadan ekmek fırını açarak işletmeye başladığının 13.10.1999 tarihinde öğrenildiğini, keşide ettikleri ihtarla rağmen davalının rekabet yasağına aykırı eylemine son vermediğini ileri sürerek, davalı tarafından yapılan ticari işlerin davacı şirkete bırakılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Esasen, şirketin konusuna giren hususlarda rekabet yasağı TTK .nun 547. maddesinde müdür olan ortak için öngörülmüşse de, aynı maddede ana sözleşmeye konulacak hükümlerle bu yasağın, bütün ortaklara teşmil edilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan madde uyarınca şirket ana sözleşmesinin 14. maddesine konulan hüküm bütün ortakları bağlayan, şirketin uğraşı alanına giren işi yapmama zorunluluğu altına sokan açık bir hükümdür. Mahkemece, ana sözleşme hükmünün hatalı olarak değerlendirilmesi suretiyle davanın reddolunması yerinde değildir.” (Yargıtay 11. HD 08.06.2000, 2000/4138E. 2000/5287K.)

“...Mahkemece, iddia, savunma ve dosyadaki belgelere göre, davalının iştigal konuları aynı olan ve aynı muntıkada bulunan işyerine ortak olduğu, mesaisinin çoğunu buraya harcadığı, buna davacıların açık

“... Dava, TTK'nın 551/3. maddesinin dayalı haklı nedenlerle ortağın şirketten çıkarılması istemine ilişkindir. Mahkemece, davalı ortağın şirketin kiracısı olduğu mecurun tahliyesi yönünde taahhütname verdiği gerekçesiyle dava kabul edilmiştir. TTK'nın 551/3'ncü maddesi ortağın şirketten çıkarılması için haklı nedenlerin varlığının kanıtlanmasını öngörmüştür. Kanıt yükü çıkarma isteyen taraftadır. Somut olayda davalının salt tahliye taahhüdü verdiği haklı neden olarak görülmüş ise de, çıkarmaya neden olacak haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin bu yüzden zarara da uğramış olduğunun kanıtlanması gerekmektedir. Davalı ile birlikte tahliye taahhüdünü şirketin başka bir ortağı ve taahhüt tarihinde şirket müdürü olan Davut Karaaslan da imzalamıştır. Bu kişi aynı zamanda mecurun paydaşıdır. Ayrıca tahliye taahhüdü verilen Hikmet Şeker de şirketin ortağı ve mecurda da pay sahibidir. Görüldüğü gibi davalı dışında tahliye taahhüdünü imzalayan Davut Karaaslan ile taahhüt verilen Hikmet Şeker hem şirket ortağı hem de taşınmaz paydaşları olmaları itibarıyla tahliye taahhüdü icra edilebilirlik vasfında da değildir. Nitekim, tahliye taahhüdüne dayalı olarak girilen takip ve davadan feragat edilmiştir. Davacı, şirketin herhangi bir zararı da doğmamıştır.”²¹⁶

TTK'nın 551/3. maddesi, ortağın şirketten çıkarılması için haklı nedenlerin varlığının kanıtlanmasını öngörmüştür. Kanıt yükü çıkarmayı isteyen taraftadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, somut olayda davalının, şirketi temsil ve ilzam yetkisi olmadığı halde tahliye taahhüdü vermesini, şirketten çıkarılma için haklı neden olarak görmüş ise de, çıkarmaya neden olacak haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin bu yüzden zarara da uğramış olduğunun da kanıtlanmasının gerektiğine, aksi halde zarar doğmadığından ortağın haklı sebebe dayanarak şirketten çıkarılamayacağına kanaat getirmiştir.

Yargıtay, limited ortaklığın ortağı olanın beden yarısındaki daimi felç rahatsızlığı nedeniyle ortaklık işlerini yapamayacağı Adli Tıp Raporu ile sabitse, bu ortağın muhik sebeple ortaklıktan çıkarılabileceğine karar vermiştir.²¹⁷

---

muafakatinin bulunmadığı, sermaye artırımındaki sahtecilik nedeniyle ceza davasında davalının beraat etmesine rağmen, muhasebecinin yargılamasının devam ettiği, muhik sebep koşulunun gerçekleştiği, davalının maddi hakları için her zaman dava açabileceği gerekçesiyle, davanın kabulü ile davalının şirket müdürlüğünden azline, ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmiştir. Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve limited şirketi üç ortaklı bir şirket olup, %60 payı temsil eden davacı ortakların diğer paydaş aleyhine açmış olmalarına ve TTK'nın 551/3 maddesindeki koşulların gerçekleşmiş bulunmasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.” (Yargıtay 11.HD 11.03.2002, 2002/1221E. 2002/2173K. www.kazanci.com)

²¹⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 16.11.2005, 2005/11-542E. 2005/619K. (www.kazanci.com)

²¹⁷ “...Davacı vekili, 11.01.1995 tarihinde tescil ve ilan edilen davacı şirket ortağı olan davalının 1996 yılında ağır bir hastalık geçirip kısmi felç olduğu, 70 yaşında olan davalının şirket işlerini yapabilecek güç ve yetenekte olmadığını, şirket sermayesinin yarısından fazlasına sahip olan iki ortağın 17.02.1997 tarihinde alınan karar gereği TTK 551/3. ve 187/4.maddelerine göre ortağın uğradığı daimi bir hastalığa

Ortağın ortaklıktan haklı sebeple çıkarılması için açılan davada mahkeme, ileri sürülen vakıaların tümünü incelemeli ve ileri sürülen iddiaların ortaklıktan çıkarılma için haklı sebep oluşturup oluşturmadığına o şekilde karar vermelidir.²¹⁸

Yargıtay, verdiği bir kararında, üçüncü kişiye olan borcu nedeniyle şirket hisseleri üzerinde icra takibi yapılmasının şirketin zarara uğradığını göstermeyeceğini ve haklı bir çıkarılma sebebi olmadığına karar vermiştir.

İlgili kararda ortağın şirket hisselerinin icra takibi konusu yapılmasının şirketi zarara uğratmayacağı belirtilmiş olsa da, daha önce infisahı önlemek için ortağın ortaklıktan çıkarılması konusunda incelediğimiz gibi, ortağın payını haczettiren üçüncü kişi alacaklı, alacağının tahsili amacıyla şirketin feshini isteyebilir. Bu durumda şirket, TTK 523. maddede belirtilen yollardan birini kullanmazsa, alacaklının talebi üzerine şirket feshedilebilecektir.²¹⁹

---

duçar olmasını muhik sebeplerden saydığını iddia ederek, davalı ortağın haklı nedenlerle davacı şirketten çıkarılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Adli Tıp Meclisinden alınan rapora göre davalının beden yarısındaki daimi felç rahatsızlığı nedeniyle şirkette yönetim işlerini yapamayacağı, bu durumun şirket ortaklığından ihraç için muhik sebep oluşturduğu gerekçesiyle asıl davanın kabulüne, TTK 551/3'e göre davalının davacı şirketten ihracına karar verilmiştir." (Yargıtay 11. HD 11.05.1998, 1998/1915E. 1998/3246K.) (www.kazanci.com)

²¹⁸ "...Davacılar vekili, davalının ortağı olduğu limited şirketin iştiğal konusu ile aynı olan işi yaparak şirkete karşı rekabet yasağına aykırı davrandığını gibi, 1999 yılından beri şirkette ilgilenmediğini, mahkemeye başvurarak şirketin malvarlığının tespitini istediği ve şirketi zor durumda bıraktığını, ayrıca şirket işlerinin görüşülmesi amacıyla yapılan davetlere icabet etmeyerek, toplantılara katılmadığını, şirket müdürünün istifası üzerine müdür ataması amacıyla yapılacak toplantıya da katılmayarak sorunların çözümünü engellediğini ileri sürerek, şirkete karşı haksız rekabeti nedeniyle 1.000.000.000 TL. maddi 3 milyar TL. manevi tazminatın davalıdan tahsilini ve TTK'nın 186 ve 551/3 maddesi gereğince davalının şirketten çıkarılmasına karar verilmesini istemiştir. Mahkemece, davalının şirket müdürü olmadığı ve rekabet yasağına tabi bulunmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Her ne kadar davalının şirket müdürü olmaması nedeniyle şirket ile haksız rekabet yapma yasağı kapsamında olmadığı ve bu nedenle şirketten çıkarılmayacağı doğru olarak benimsenmiş ise de, dava dilekçesinde çıkarma nedeni olarak salt haksız rekabet yasağına aykırılığa dayanılmamış, bunun yanında başka nedenler de belirtilerek davalının TTK'nun 551/3. maddesi gereğince şirketten çıkarılması istenmiştir. Mahkemece, davacıların ileri sürdüğü haklı nedenlerin varlığı araştırılmamıştır. O halde, dava dilekçesinde ileri sürülen haklı nedenlerin varlığı iddiasına yönelik deliller ibraz ettirilip, sonucuna göre karar vermek gerekirken, yazılı şekilde eksik incelemeye dayanılarak karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir." (Yargıtay 11. HD 21.10.2003, 2003/3548E. 2003/9628K.) (www.kazanci.com)

²¹⁹ "... Davacı vekili, davalının müvekkil şirketin ortağı olduğunu, sürekli şirket aleyhine hareket edip şirketi zarara uğrattığını, devamlı huzursuzluk ve geçimsizlik yaratıp davalara sebep olduğunu, davalının bu davranışları nedeniyle güven ortamının kalktığını ileri sürerek, davalının şirket ortaklığından çıkarılmasını talep ve dava etmiştir. Mahkemece iddia, savunma ve toplanan kanıtlara dayanılarak davacının, davalıya şirket ortaklığından çıkarmak istemekte haklı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar vermiş, davalı kararı temyiz etmiştir. Davacı tarafından ileri sürülen iddialardan hiçbirisi, şirketi zarara uğratacak nitelikte davranışlar değildir. Davalı ortağın, dava dışı üçüncü kişiye olan borcu nedeniyle davalı şirket hisseleri üzerinde icra takibi yapılmasının, davacı şirketi ne gibi bir zarara uğrattığı açıklanmamıştır. Mahkemece hükme esas alınan tanığın beyanı ise kendi şahsi kanaatlerini ifade etmektedir. Bu durum karşısında, davalı ortağın şirketten çıkarılmasını gerektirecek haklı nedenlerin kanıtlanmadığı gözetilmeden, yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru olmamış ve hükmün bozulması gerekmiştir." (Yargıtay 11. HD 20.06.2002, 2002/2447E. 2002/6370K.) (www.kazanci.com)

Bu sebeple, ortağın ortaklık payının haczinin şirketi zarara uğratmadığını söylemek, ancak alacaklının şirketin feshini istemediği durumlarda doğru olacaktır. Aksi halde, şirket payının haczi mümkün olmasına rağmen payın satışı TTK hükümlerine göre mümkün olmadığından alacaklı ancak şirketin feshini isteyerek şirketin tasfiye payından alacağını karşılayabilecektir. Şirket ortağının payının haczi sebebiyle şirketin feshedilmesi, diğer şirket ortaklarını zarara uğratacaktır. Bu sebeple şirket, feshi önlemek amacıyla TTK 523/4. bendi gereğince ortağın esas sermaye payını ödeyerek ortağı ortaklıktan çıkararak şirketin feshini önleyebilecektir.

Ancak tasarıda şirket payının satışı mümkün hale getirildiğinden, ortağın payının 3. kişi tarafından haczedilmesi, şirketi zarara uğratmayacağından bu durum ortağı ortaklıktan çıkarmak için haklı bir sebep teşkil etmeyecektir.

Ortağın ortaklıktan çıkarılmasını gerektiren sebeplerin varlığını da şirket ispat etmelidir. Haklı nedenin varlığı ispatlanmadan ortağın ortaklıktan çıkarılması da hukuka aykırı olacaktır.²²⁰

Kural olarak bir ortağın özel hayatı ortaksal ilişkilerini etkilemez. Ancak eğer davranışları ortaklığın itibarını önemli ölçüde zedeliyorsa, bu durum, ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı bir neden olabilir. Örneğin, ortaklıkla ilişkisi olmasa dahi çeşitli suçlar nedeniyle mahkumiyeti veya üyesi bulunduğu dernek ve meslek kuruluşlarından ihraç edilmesi, somut olayda haklı sebep sayılabilecek hallerdir. Buna karşılık bir partiye, dine veya ırka mensup olmak ortaklıktan çıkarılma için haklı sebep sayılamaz.²²¹

Mahkeme, her somut olayın koşulları ve menfaatler dengesi açısından ayrı ayrı değerlendirme yaparak ve her olaydaki bütün verileri göz önünde bulundurarak haklı sebebin varlığına karar vermelidir.

---

²²⁰ "... Davalının kötü niyetli davranışları yüzünden şirketin bir kısım kredilerinin kesildiği alacaklıların icra takibi ve amme borçlarından dolayı bazı makinelerin satışa çıkarıldığı, elektrik ücreti ödenmediğinden şirketin elektriğinin kesildiği, şirket hesaplarının kanuna aykırı bir şekilde düzensiz tutulduğu, davalının kendi ihtiyacına sarfedilmek üzere şirket adına düzenlediği bonoları tedavüle çıkardığı ve bunların karşılığı ödenmediğinden şirketin protesto edilmesine sebebiyet verdiği, yapılan tespit sırasında depodaki pamukların eksik çıktığı ve böylece davacı yararına TTK 187.maddesindeki haklı sebeplerin tahakkuk ettiği sonucuna varılmıştır." (Yargıtay 11.HD 17.05.1967, 1967/554E. 1967/259K.) (www.kazanci.com)

²²¹ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 53.

4-Haklı Sebep ile Çıkarılmada Ortaklık Kararı

a) Genel Olarak

Şirketin haklı sebeple bir ortağı ortaklıktan çıkarabilmesi için, haklı sebebin varlığı ile birlikte ikinci şart, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından çıkarılmaya muvafakat edilmesidir. Bu durum TTK 551/3. maddesinde düzenlenmiştir. Sayıca salt çoğunlukta olan ortakların, sermaye çoğunluğunun da elde bulundurmaları şarttır.

Yargıtay kararına göre, limited şirkette, esas sermayenin % 75'ine sahip bulunan ortaklarca, şirketin % 25 hissesine sahip bir ortağın muhik sebeplerle ortaklıktan çıkarılmasının mahkemeden istenmesi yolunda oybirliği ile aldıkları karar, TTK'nın 551/3. maddesi anlamında muvafakat niteliğindedir.²²²

TTK 551/3. fıkrasında ortakların, çıkarılma kararı alabilmeleri için öngörölmüş olan karar nisabı, şirket esas sözleşmesi ile daha yüksek oranda kabul edilerek, çıkarılma hakkının uygulanması güçleştirilebilir. Hatta ortağın ortaklıktan çıkarılabilmesi için buna oybirliği ile karar verileceği esas sözleşmeyle düzenlenebilir. Bu durum, ortakların ortaklıktan çıkarılmasını güçleştirirken, diğer taraftan da şirket sermayesinin bütünlüğü korunmuş olacaktır.²²³ Buna karşılık, kanunun düzenlediği çıkarma hakkı, şirket esas sözleşmesi ile bertaraf edilemez.

Ortak sayısı yirmiden fazla olmayan limited şirketlerde, TTK 536/2. fıkrası uyarınca ortaklar kurulu toplantısı yapılmadan, yazılı oy usulü ile bu asgari oyun verilmiş olması da mümkündür. Ayrıca, TTK 551/3. fıkrasına baktığımızda sadece belirli bir sermayeye sahip ortakların muvafakatinden söz ettiğinden ortaklar kurulu toplantısı yapılmadan her ortağın ayrı ayrı yazılı beyanlarının alınmasıyla da ortağın ortaklıktan çıkarılmasına izin verilmesi mümkündür.²²⁴

---

²²² "... Mahkemece, toplanan delillere ve tüm dosya içeriğine göre, her iki dava yönünden de davacı şirketin %75 hissesine sahip ortaklarının ittifakla davalı ortağın muhik sebeplerle ortaklıktan çıkarılmasının mahkemeden istenmesi yolunda karar aldıklarını bu kararların T.T.K. 551/3 maddesine göre, muvafakat mahiyetinde olduğunu, davalının yönetim kurulu başkanı ve münferiden temsile yetkili olduğu M. A.Ş. nin davacı şirket hakkında iflas davası açıp reddedilmiş olmasına,... yapılacak işlemlerin masraflarından kendisine düşen kısmını istemesine rağmen ödemediği tüm bu davranışları ile davalının ortağı olduğu şirket faaliyetlerine sekte verecek ve ızrar edecek ve devamlı huzursuzluk, geçimsizlik yaratıp devamlı davalara sebep olduğu, karşılıklı güven ortamının kalktığı ve ortakların mezkur olaylardan sonra artık şirket halinde çalışmaya devam edebilmelerinin umulmasının mümkün görülmediği, ...objektif iyiniyet kurallarına göre davalının ihracı gerektiği sonucuna varılıp, asıl ve birleştirilen dava sebebiyle davalının davacı şirket ortaklığından ihracına karar verilmiştir." (Yargıtay 11. HD 13.04.1989, 1989/74E. 1989/2237K.) (www.kazanci.com)

²²³ Baştuğ, s. 64.

²²⁴ Arslanlı/Domaniç, s. 769; Üçışık, s. 201; Aksi görüş Baştuğ, s. 59.

Ortaklıktan çıkarılma davası, bir ortaklık kararı olmaksızın açılmışsa, sermayenin yarısından fazlasına sahip olan ortakların aynı yönde hareket etmeleri, davanın kabulü için yeterli kabul edilebilir. Konu hakkında verilen bir bilirkişi raporuna dayanarak mahkeme, ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar vermiş, yerel mahkemenin bu kararı Yargıtay 11.HD 04.03.1996 Tarih ve 1996/6818E. 1996/7500K. sayılı ilamı ile onanmıştır.²²⁵ Buna karşılık, Yargıtay'ın verdiği başka bir kararında ortaklık kararının alınmış olmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir:

“... Davacı vekili, müvekkilinin Otağ Kitap Kırtasiye Ltd. Şti' nin %55 pay sahibi ve aynı zamanda anılan şirketin sorumlu müdürü olduğunu, kişisel çabaları sonucu şirketi iflastan kurtardığını, küçük hissedar olan davalının işlere hiç karışmadığını, kar etmeye başladıktan sonra ailesi ve gönderdikleri adamları vasıtasıyla müvekkilini paylarını devretmesi konusunda tehdit etmeye başladığını, eşine ve kendisine hakaret ettiğini, şirketi çalışamaz hale getirdiğini ileri sürerek, davalının TTK.nun 551/3 üncü maddesi uyarınca haklı nedenle çıkarılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Haklı nedenlerden dolayı ortağın şirketten çıkarılabilmesi için dava açma hakkının şirkete ait olduğu, bunun için esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların ekseriyetinin muvafakatinin gerektiği, üç ortaklı şirkette dava açılması yönde bir karar alınmadığı, davacının hisse çoğunluğunu ileri sürerek davalının ortaklıktan çıkarılmasını dava edemeyeceği gerekçesiyle, aktif dava ehliyeti bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi isabetlidir.”²²⁶

Haklı sebeple ortağın ortaklıktan çıkarılması için TTK 551/3. fıkrasında muvafakatin aranmasındaki amaç, azınlıkta olan ortakların, çoğunlukta olan ortakları şirketten çıkarma yoluna gitmelerini önlemektir. Ancak bu durum, bir takım sorunlara sebep olduğundan doktrinde eleştirilmiştir.

Örneğin, kendi şahsında haklı sebep doğan ortak, sermayenin %75'ine veya daha fazlasına sahip bulunduğu takdirde, diğer ortaklar, hiçbir zaman gerekli asgari oya dayalı izni sağlayamayacak ve bu ortağın şirketten çıkarılması konusunda dava açamayacak, ancak TTK 551/2. madde uyarınca diğer ortaklardan birinin haklı sebeple şirketin feshini dava etmesi zorunlu olacaktır. Bu durumda da kusuru olmayan ortaklar, şirket ortaklıklarını kaybetmiş olacaklardır.²²⁷

²²⁵ “... Her ne kadar ihtilaf konusu olayda dava bir ortaklık kararı olmaksızın ortaklar tarafından açılmışsa da davayı açan ortakların şirket sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulunmaları ve aynı yönde hareketle dava açmalarının bir ihraca yönelik karar/muvafakat olarak değerlendirilebileceği muhterem mahkemenin takdiridir.” Kendigelen Abuzer, Ticaret Hukuku Kürsüsünde 15 Yıl Hukuki Mütalaalar(Mahkeme Kararları İle Birlikte) Cilt 2 Ortaklıklar Hukuku 2003 İstanbul, s. 418.

²²⁶ Yargıtay 11.HD 03.07.2006, 2005/7890E. 2006/7884K. (www.kazanci.com)

²²⁷ Arslanlı/Domaniç, s. 770; Üçışık, s. 202.

Aynı şekilde, iki kişilik bir limited şirkette, TTK 551/3. fıkrasındaki çoğunluk elde edilemeyeceğinden, haklı sebep olsa dahi TTK 551/3'e göre şirketten çıkarılması mümkün olmayacaktır. Bu halde haklı sebebe dayanan ortak sadece şirketin feshini dava edebilecektir. Oysaki bu durum, Kollektif şirketlerde özel bir maddede ayrıca düzenlenmiştir. TTK 199. maddesine göre, yalnız iki kişiden ibaret bir kolektif şirkette, ortaklardan birinin şirketten çıkarılmasını gerektiren haklı sebepler mevcut ise, diğer ortağın talebi üzerine mahkeme fesih ve tasfiyeye hükmetmeksizin şirkete bütün iş ve muameleleri ve şirketin mevcudunu alacak ve borçları ile beraber davacı ortağa terk ve tesise ve ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir. Bu halde, çıkarılan ortak hakkında 204. madde hükmü uygulanır. Benzer bir hükmün limited şirketler için de konulması uygun olabilirdi.²²⁸

b) Ortaklık Kararına Karşı İptal Davası Açma Hakkı

Ortaklık kararına karşı TTK 536/4. fıkrası uyarınca iptal davası açılması mümkündür. Bu madde, anonim şirketlerin ortaklar kurulu kararları ile ilgili düzenlemelerini içeren TTK 381-384. maddelerine yollama yapmaktadır.

TTK 381. maddeye göre, genel kurul kararının iptal edilebilmesi için, ilgili ortağın genel kurulda hazır bulunması, karara muhalif kalması ve bu muhalefetini toplantı tutanağına geçirtmesi gerekmektedir.

Ortağın toplantı tutanağına muhalefetini geçirtme şartının bir istisnası vardır; toplantıya katılmakla birlikte oyunu kullanmasına haksız olarak izin verilmeyen yahut toplantıya katılamamakla birlikte toplantıya davetin usulüne uygun yapılmadığını veya gündemin usulünce ilan veya tebliğ edilmediğini yahut genel kurul toplantısına katılmaya hak ve yetkisi olmayan kimselerin katılarak, kararın alınmasında oy kullandığını iddia eden pay sahipleri, muhalefetlerini toplantı tutanağına geçirtmemiş olsalar bile, iptal davası açma hakkına sahiptirler. Bu istisnai durum haricinde ortağın ortaklık tutanağına muhalefet şerhi işlememesi durumda ortak, iptal davası açamayacaktır.

Ancak, TTK 374. maddesi, oy hakkının kullanılamayacağı durumları belirtmiştir. Buna göre, ortağın kişisel ilgisi nedeniyle genel kurulda çıkarma kararı verilirken çıkarılması istenen ortak oylamaya katılamaz, oy hakkından mahrumdur.²²⁹ Ancak oy hakkından mahrum olmak, ortağın genel kurula katılmaya ve kanuna aykırı

---

²²⁸ Baştuğ, s. 60.

²²⁹ Pulaşlı, s. 494.

olarak alınan ortaklıktan çıkarılma kararına karşı iptal davası açma hakkını kullanmasına engel değildir.

TTK 381. madde uyarınca genel kurul aleyhine kararın alındığı tarihten itibaren 3 ay içinde iptal davası açılması gerekmektedir. Maddenin devamında, 3 aylık hak düşürücü sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamayacağı, birden fazla iptal davası açıldığı takdirde, davaların birleştirilerek görüleceği belirtilmiştir. Ayrıca genel kurul kararına karşı iptal davası açıldığı ve davanın duruşma günü ilan edilecektir. Duruşma günü ilan edilerek, genel kurul kararına karşı iptal davası açmak isteyen varsa onların davaya katılması sağlanmak istenmiştir.

TTK 536/4. fıkrasındaki açık yollamaya göre 3 aylık süre, limited şirketler için de uygulanacaktır. Buna karşılık 3 aylık süre dolmadan iptal davası duruşmasına bakılamayacağı hükmünün her koşulda limited şirketler için uygulanıp uygulanmayacağı, bu hükmün dışına çıkma olasılığının bulunup bulunmadığı doktrinde tartışma konusu olmuştur.²³⁰

Madde hükmüne baktığımızda 3 aylık süre geçmeden iptal davası duruşmasına başlanamamasının nedeni, birden fazla iptal davası açılma olasılığının dikkate alınarak bu davaların birleştirilerek görülmesini sağlamaktır. Çünkü bu 3 ay içinde aynı karara karşı diğer pay sahiplerinin de iptal davası açma ihtimalleri vardır. Bu şekilde 3 aylık süre geçmeden bir davanın açılıp karara bağlanmasına ve birbiriyle çelişen kararların ortaya çıkmasına engel olmak istenmiştir.

Bununla birlikte, iptal davası açmaya yetkili tüm şahıslar dava açmış ise, başka iptal davası açacak kimse yoksa 3 aylık süreyi bekleme sebebi de kalmaz.²³¹

Anonim şirketlerde genellikle çok sayıda pay sahibinin bulunması ve iptal davası açabilecek pay sahibinin de çok sayıda olabileceği göz önünde bulundurularak 3 aylık sürenin beklenmesi gerekecektir. Ancak buna karşılık daha az ortakla kurulabilen limited şirketlerde bazı durumlarda 3 aylık sürenin dolmasını beklemeye gerek yoktur.

Çalışma konumuzu oluşturan ortağın ortaklıktan çıkarılması durumunda da genel kurulda alınan ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karşı iptal davası açabilecek tek kişi ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen kişi olduğuna göre, o bu hakkını kullandıktan sonra duruşmanın başlaması için 3 aylık sürenin dolmasını beklemekte hukuki bir yarar kalmamıştır.

---

²³⁰ Teoman Ömer, Limited Ortaklıklar Açısından TTK 381/f 3.deki 3 Aylık Sürenin Buyurucu Niteliği, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Cilt 1-1971-1982 İstanbul 2000, (Mütalaalar-4) s. 342.

²³¹ İmregün Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 3. Bası, İstanbul 1974, s. 145.

Davaların uzamasını önlemek amacıyla başka iptal davası açacak kimse yoksa ve bu durum davacı tarafından kanıtlanmışsa, TTK 381. maddenin amacı göz önünde tutularak 3 aylık sürenin dolması beklenmeden duruşmaya başlanmalıdır.²³²

Hakkında çıkarma kararı alınan ortak, iptal davası açma hakkını kullandığında, çıkarma kararı mahkeme tarafından iptal edilirse, ortak, limited şirkette kalacaktır. Mahkeme, ortağın ortaklıktan çıkarılması kararını iptal etmişse, ortağın ortaklıktan çıkarılması için şirketin ileri sürdüğü sebebi haklı bulmamış demektir. Ortaklık kararı da iptal edilmiş olduğundan şirket, mahkemeden ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasını isteyemeyecektir.²³³

Ortaklar, TTK 551/3. fıkrasında belirtilen gerekli çoğunluğu sağlayıp, ortağın ortaklıktan çıkarılma kararını aldıktan sonra mahkemeye müracaat ederler. Buna karşılık eğer, hakkında çıkarılma kararı verilen ortak da mahkemeye çıkarılma kararının iptali için dava açmışsa, çıkarılma davasına bakan mahkeme, çıkarılma kararının iptali için açılan davayı bu davada bekletici mesele yapmalı ve bu davanın sonucuna göre karar vermelidir.

İptal davası kabul edildiğinde, gerekli dava şartı oluşmadığından çıkarılma davası reddedilecek; iptal davası reddedildiğinde ise, çıkarılma davasına bakan mahkeme davaya devam ederek çıkarılma için haklı sebebin şartlarının oluşup oluşmadığına göre karar verecektir.²³⁴

5-Haklı Sebeple Çıkarılmada Mahkeme Kararı

Ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar veren şirket, çıkarılma istemi ile mahkemeye başvuracaktır. Çıkarılmaya mahkeme karar verir.

Mahkeme öncelikle çıkarılmayı gerektiren bir haklı sebebin varlığını sonra ortak hakkında verilecek çıkarılma kararı ile şirket içindeki ahenksizliğin giderilip giderilemeyeceğini irdeler. Haklı sebebin giderilebilmesi için alınabilecek başka tedbirler varsa ortağın çıkarılması yoluna gidilmemelidir.²³⁵

---

²³² Teoman, (Mütalaalar-4) s. 347.

²³³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 900.

²³⁴ Erdil, s. 52.

²³⁵ Üçışık, s. 202; Baştuğ, s. 54.

Haklı nedenle ortağın çıkarılması davasında, çıkarılması istenen ortağın kusurlu eylemleri ile haklı nedenler açık biçimde gösterilmeli ve bu hususlar mahkemece yeterince değerlendirilmelidir.²³⁶

a) Davada Görevli ve Yetkili Mahkeme

Konusu para ile ölçülebilen bir şey olan davalarda görev kural olarak müddeabihin miktar ve değerine göre belirlenir. TTK'da düzenlenen hususlardan doğan davalar ticari dava olduğundan, bir limited şirketin ortaklıktan çıkarılma davası da ticari bir davadır.

Ticari davalara TTK 5. madde hükmüne göre dava olunan şeyin değerine göre asliye hukuk veya sulh hukuk mahkemesi bakmakla görevlidir. Eğer o yerde ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ticari sayılan davalara ticaret mahkemelerinde bakılır. Çıkarılma davasında görevli mahkeme, müddeabihin değerine göre tespit edilemeyeceğinden o yerde ticaret mahkemesi varsa mahkemeler arasında iş dağıtımına göre görevli ticaret mahkemesinde bakılacaktır.

Şirketlerle ilgili olarak özel bir yetki kuralı öngörülmiştir. HUMK 17/2. fıkrasında,
“ Şirket ve cemiyetlerin ve tesislerin kendi işlerine müteallik olmak üzere azası aleyhine ve azanın bu sıfatla yekdiğeri aleyhlerine ikame edecekleri dava bu şirket, cemiyet veya tesisin ikametgah addolunan mahal mahkemesinde bakılır.” demektedir. Bu sebeple şirket, çıkarılma davasını, şirket merkezinin bulunduğu yerde açacaktır.

Çıkarılma davasında ihtiyati tedbir yolu ile aleyhine ortaklıktan çıkarılma davası açılan ortağın ortaklık haklarını kullanmasını sınırlandırmak hatta ortadan kaldırmak mümkündür. Ortağın şirketi zarara uğratabilecek davranışlarına, telafisi mümkün

---

²³⁶ “...Davacı vekili, A,B ve davalı C'nin üç kişilik bir limited şirket kurduklarını, hisselerinin 4/10, 4/10 ve 2/10 olduğunu, davalının sadece işletme mühendisliği görevi yüklendiğini, buna rağmen işletmeye işçi aldığını, üretilen kömürleri başkalarına sattığını ve hesabını ve satış bedelini şirkete vermediğini, parayı ödemiş gibi makbuzlar düzenlediğini ileri sürmüş ve davalının şirketten çıkarılmasına karar verilmesini istemiştir. Dava, TTK 551/3.maddesine dayanılarak haklı sebeplerden dolayı davalı ortağın şirketten çıkarılması istemidir. Dava dilekçesinde, davalıya atfedilen kusurlu hareketler ve haklı sebepler açık şekilde belirtilmemiştir. Mahkemece izlenecek yol, ilkin şirketin hukuken mevcut olup olmadığını, mevcut ise dava tarihinde ve halen ortakların kimler olduğunu ve ortakların pay miktarlarının ne olduğunu tespit etmek, davacı tarafa davalının ortaklıktan çıkarılmasına neden olarak gösterilen olay, işlem ve hareketlerini açıklattırmak, davalının o iddialara karşı cevap ve savunmasını almak, iddia ve savunmaya ait taraf delillerini toplamak, gerekirse bu delil ve belgeler ve şirketin ticari defterleri üzerinde dinlenmiş ve dinlenecek şahit ifadelerini de göz önünde tutarak bilirkişi incelemesi yaptırmak suretiyle davalının ihracı için haklı sebepler bulunup bulunmadığını tespit ettirmek ve bilirkişi raporunu değerlendirmek suretiyle bir sonuca varmaktır. Eksik inceleme ile davanın kabulüne karar verilmiş olması, hükmün bozulmasını gerektirmiştir.” (Yargıtay 11. HD 04.03.1983, 1983/739E. 1983/1036K.) (www.kazanci.com)

olmayan sonuçlara engel olmak için talep halinde ihtiyati tedbir kararı verilir. Özellikle ortaklıktan çıkarılması istenen ortak aynı zamanda şirket müdürü ise, tedbir yolu ile yetkilerinin kısıtlanması şirket açısından önem arz eder.²³⁷

b) Davanın Tarafları

Çıkarılma davası, şirket tüzel kişiliği tarafından açılır. Davacı şirket tüzel kişiliği, davalı ise çıkarılacak ortaktır.

TTK 551/3. fıkrasından, ortağın şirketten çıkarılması, ancak şirket tarafından talep edebileceği anlaşılrsa da çıkarılacak ortak haricindeki tüm ortakların açtığı davanın şirket adına açılmış sayılması gerekir.²³⁸

Dayanılan haklı sebep çıkarılacak ortaklara birlikte yöneltilebiliyorsa, bir çıkarılma davası ile birden fazla ortağın çıkarılması mümkündür.

c) Davanın Hukuki Niteliği

Çıkarılma davası, hukuki niteliği itibariyle inşai bir davadır. Yani, bir hukuki durumu değiştiren, yeni bir hukuki durum yaratan, kurucu yenilik doğuran davalardır.

Çıkarılma, çıkarılma kararının kesinleştiği tarihten başlayarak hukuki sonuçlarını doğurur. İhtiyati tedbir yoluna gidilmemişse, çıkarma kararının kesinleşeceği ana kadar ortak sıfatına bağlı hak ve yükümler varlığını sürdürürler.²³⁹

Buna karşılık, dava devam ederken davalı davayı kabul ederse, bu kabul de kesin bir hükmün sonuçlarını doğurur. Konu hakkında verilen bir Yargıtay kararını örnek verirsek;

²³⁷ Erdil, s. 57.

²³⁸ "... Kanunda muhik sebeplerle bir ortağın şirketten çıkarılmasını ancak şirketin talep edebileceği yönünde bir ifade tarzı kullanılmışsa da, bu ifadeden aleyhine ihraç davası açılan ortak dışındaki ortakların bu davayı açmalarını engelleyici bir anlam çıkarılması mümkün değildir. Kaldı ki davacılar R.E de tek başına şirketi temsile yetkilidir. Bu yönüyle açılan davanın ortaklar adına değil, şirket adına açılmış sayılacağına..." Kendigelen, (Mütalaalar) s. 418.

²³⁹ "... Dava TTK'nın 551/3. maddesi hükmü uyarınca limited şirket ortağının şirket ortaklığından ihraç istemine ilişkin olup, ihraç mahkemece karar verilmiştir. Ortağın, limited şirketten çıkarılmasına ilişkin mahkeme kararı inşai nitelikte olduğundan karar tarihinde hüküm ifade edecektir. Bu durumda, çıkarılan ortağın sermaye payı hesaplanırken, şirketin hüküm tarihine en yakın bir tarihteki sermayesinin rayiç değerinin belirlenmesi ve dolayısıyla davalının tasfiye payının da, bu tarihe göre hesaplanması gerekecektir. O halde, mahkemece, davacı şirketin sermaye değerinin yukarıda açıklanan ilkeler çerçevesinde hesaplanıp belirlenmesi ve davalı vekilinin tasfiye payı miktarına olan itirazlarının bu meyanda değerlendirilerek oluşacak sonuca göre hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir." (Yargıtay 11. HD 03.06.2003, 2003/492E. 2003/5870K.) (www.kazanci.com)

“... Şirketten çıkarılma kararı inşai nitelikte bir karar olmakla, mahkemece belirlenen davacının ortaklıktan ayrılma payına karar tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülmesinde ilke olarak bir isabetsizlik bulunmamakla birlikte, davalı şirketçe davacının çıkma istemi cevap dilekçesinde kabul edilmiş olup, ilk oturumda da davacının talep ettiği alacaktan 30 milyar lirası kabul edildiğine göre, HUMK 95. maddesi hükmüne nazaran da kabul kati bir hükmün sonuçlarını doğuracağından, bu miktar itibariyle davacı alacağı kabul beyanı ile kesinleşmiş bulunmaktadır.”²⁴⁰

Şirket tarafından çıkartılacak ortağa yöneltilecek tazminat istemleri, çıkarılma davası içinde yer alabilir. Bu durum genelde, ortaklıktan çıkarılmasına karar verilen ortağın kusurlu olduğu hallerde söz konusu olur.²⁴¹

Mahkeme, çıkarılmaya karar verirken, şirketin en son çare olması gereken çıkarma isteminde bulunmadan önce, başka çarelere de başvurup başvurmadığını kontrol etmelidir. Örneğin şirket önce ortağa payını devredip şirketten çekilmesini teklif etmiş olmalıdır.

Bu konuda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Benim de katıldığım görüşe göre, mahkeme, ortağın çıkarılması halinin en son çare olduğu sonucuna varırsa davayı kabul edecek, aksi halde davayı reddedecektir.²⁴² Buna karşılık diğer bir görüş, mahkemenin çıkarmanın en son çare olup olmadığını inceleyip, olumsuz sonuca varması halinde, bu gerekçe ile davayı reddedemeyeceği, örneğin ortağın payını devretmesine müsaade edilmeyip çıkarılması yoluna gidilmişse, ortağın doğan zararın giderimi için dava açmaya hakkı olsa da, çıkarma davasının reddedilemeyeceğini belirtmektedir.²⁴³

Mahkeme, çıkarılmaya karar verirken somut olayda ortağın ortaklıktan çıkarılması için ileri sürülen haklı sebebin niteliğine ve şirkete verdiği zarara göre değerlendirme yapmalıdır. Ortak, isteyerek ve kötü niyetli davranarak şirkete zarar vermekte iken şirketin ortağı ortaklıktan çıkarmadan başka yollar aramaya zorlanması, şirketle ortak arasındaki eşitlik ilkesini zedeleyecektir. Bununla birlikte, ortağın ortaklıktan çıkarılmasını gerektiren haklı sebep, ortağın kusuru ile meydana gelmemişse, şirketin çıkarılmadan önce başka çarelere başvurmuş olup olmadığına da dikkat etmek gerekir. Ancak son çare olarak başvurmamış olsa bile mahkeme, bu gerekçe ile davayı reddetmemeli, çıkarma kararı için haklı sebebin yeterli olmadığı kanaatindeyse davayı bu sebeple reddetmelidir.

²⁴⁰ Yargıtay 11. HD 08.05.2001, 2001/5987E. 2001/6239K. (www.kazanci.com)

²⁴¹ Baştuğ, s. 61.

²⁴² Doğanay, s. 1492; Baştuğ, s. 57; Üçışık, s. 207.

²⁴³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 899.

TTK 381. maddede, ortakların, genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren 3 ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilecekleri düzenlendiğinden, çıkarılma, üç aylık hak düşürücü sürenin geçirilmesi veya kararın iptali istenmişse iptal isteminin reddedilmesi üzerine kesinleşir. Kesinlik kazanan çıkarma işlemi, hükümlerini iç ilişkide kararın ortağa tebliğ anından itibaren sonuç doğurur. Dış ilişkide, üçüncü kişilere karşı ise, kesinlik kazanan çıkarma kararı, tescil ve ilan tarihinden itibaren hüküm doğurur.²⁴⁴

6-TTK Tasarısındaki Düzenleme

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda ortağın ortaklıktan haklı sebeple çıkma ve çıkarılması hususu, 551. maddede düzenlenmiştir. Buna karşılık TTK Tasarısı, haklı sebeple ortağın ortaklıktan çıkma ve çıkarılmasını farklı maddelerde düzenlemiştir.

TTK Tasarısının 640/3. fıkrasında, “Ortağın şirketin talebi üzerine, mahkeme kararı ile, haklı bir sebebe dayanarak şirketten çıkarılması saklıdır.” demektedir.

6762 sayılı kanunun 551/3. maddesinde ortağın ortaklıktan çıkarılabilmesi için, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyetinin izni gerektiği belirtilmiş, tasarının 640/3. fıkrasında ise böyle bir nisapla karar alınması gerektiği belirtilmemiştir.

Buna karşın, haklı sebeple ortakların bir ortağın çıkarılması amacıyla mahkemeye başvurulabilmesi için tasarının önemli kararlar için öngördüğü nisapla karar alınması gerektiği tasarının 621/1. fıkrasında belirtilmektedir. Buna göre, haklı sebeple ortağın ortaklıktan çıkarılması amacıyla mahkemeye başvuru yapabilmesi için ortaklar kurulunda, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile ortağın çıkarılması yönünde karar alınmalıdır.²⁴⁵ Sonuç olarak, 6762 sayılı kanunda düzenlenen karar nisabı farklı

²⁴⁴ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 158.

²⁴⁵ 2. Önemli kararlar

MADDE 621. - (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınır:

- Şirket konusunun değiştirilmesi.
- Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi.
- Esas sermaye paylarının devrinin zorlaştırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.
- Sermayenin artırılması.
- Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması.
- Şirket merkezinin değiştirilmesi.
- Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına onay verilmesi.
- Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten çıkarılması.

maddelerde düzenlenmiş olsa da tasarıda da aynen korunmuştur.

Haklı sebeple çıkarılmaya ilişkin Kanunun ve Tasarının ilgili maddelerini karşılaştırdığımızda her ikisinde de haklı sebebe ilişkin tanım yapılmadığından, haklı sebebin tespitinde kollektif şirkete ait hükümlerden yararlanılacaktır. TTK 187. maddesindeki kollektif şirketlerde haklı sebeplere ilişkin düzenleme, Tasarının 245. maddesinde aynen korunmuş olup, burada da haklı sebebin tanımı yapılmamış, hangi hallerin haklı sebep teşkil edeceğine ilişkin örnekler verilmiştir.

6762 sayılı kanunda olduğu gibi, tasarı da çıkarılan ortağın ortaklar kurulunda alınan çıkarılma kararına karşı iptal davası açma hakkı vardır. TTK 536/4. fıkrasında olduğu gibi, tasarının 622. maddesinde de anonim şirketlerle ilgili hükümlere atıf yapılmıştır.²⁴⁶

Tasarının 445. Maddesinde çıkarılma kararına karşı iptal davası açma süresinin, 6762 sayılı kanunda olduğu gibi 3 ay olduğu belirtilmiştir.²⁴⁷ Aynı şekilde, iptal davası açıldıktan sonra duruşmaya 3 ay geçmeden başlanamayacağı kuralı ve davanın açılmasından sonra müdürlerin, genel kurul kararına karşı iptal davası açıldığını ve duruşma gününü ilan edecekleri de tasarıda aynen benimsenmiştir.²⁴⁸

Tasarının 208. maddesinde, büyük pay sahibine, azınlığı şirketten çıkarabilme hakkı tanınmış olup, 6762 sayılı kanundan farklı olarak ortağın ortaklıktan çıkarılması sonucunu doğuran yeni bir düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme ile şirketin işleyişine zarar veren azınlık pay sahiplerinin haklı nedenle şirketten çıkarılması mümkün görünmektedir. Ancak tasarıdaki bu hakkın hangi şirket türlerinde uygulanacağı sorunu mevcuttur.

Satın alma hakkı olarak düzenlenen, tasarının 208. maddesine göre, hakim ortağın, azınlığı şirketten ihraç edebilmesi mümkün hale gelmektedir.²⁴⁹ Maddenin

---

²⁴⁶ Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü ve iptali

MADDE 622. - (1) Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü ve iptaline, anonim şirketlere ilişkin hükümler, kıyas yoluyla uygulanır.

²⁴⁷ - İptal sebepleri

MADDE 445 - (1) 446 ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kurallarına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede iptal davası açabilirler.

²⁴⁸ I) Çeşitli hükümler

I - İlân ve güvence

MADDE 448. - (1) Yönetim kurulu iptal veya hükümsüzlük davasının açıldığını ve duruşma gününü usulen ilân eder.

(2) İptal davasında üç aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde davalar birleştirilerek görülür.

²⁴⁹ Satın alma hakkı

MADDE 208. - (1) Bir şirket doğrudan veya dolaylı olarak diğer bir şirketin paylarının ve oy haklarının

gerekçesinde, bu hükmün şirketler topluluğuna ilişkin Forum Europaeum'un²⁵⁰ önerisinden esinlenerek kaleme alındığı ve amacının, bir şirketin sermayesinin ve oy haklarının yüzde doksan beşinin uygun gördüğü bir kararın alınıp uygulanmasına çoğu kişisel çeşitli sebeplerle karşı çıkan ortakların/pay sahiplerinin şirketi bunaltan ve engelleyen davranışlarına son verip şirket içi barışı sağlamak olduğu belirtilmiştir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde bir süreden beri uygulama alanı bulan bu düzenleme, Türk Hukukuna da girmiş olacaktır.²⁵¹

Yabancı hukuk sistemlerinin çoğunda sadece halka açık şirketlerde hakim ortağın satın alma hakkı düzenlendiği halde, tasarıda satın alma hakkını düzenleyen bu maddenin, ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümler başlığında yer alması eleştirilmiştir. Çünkü bu durumda satın alma hakkı sadece halka açık anonim şirketlerde değil, tüm ticaret şirketleri için uygulama alanı bulacaktır.²⁵² Tasarıda öngörülen satın alma hakkının kapsamının belirlenmesi ve hangi şirketlerde uygulanacağını netleştirilmesi gerekmektedir.

7- Çıkarma Hakkının Düşmesi

a) Çıkarma Hakkının Kullanımının Süreye Tabi Olup Olmadığı

Ortaklığın, haklı sebebe dayanarak ortağı ortaklıktan çıkarma hakkını hangi süre içinde kullanacağına ilişkin kanunda açık bir hüküm yoktur. Ancak kanunun bir süre koymamış olması, bu hakkın kullanılmasını herhangi bir zaman sınırına tabi tutmak istemediği anlamına gelmemelidir. Bu hak, haklı sebebin öğrenilmesinden itibaren uygun bir süre içinde kullanılmalıdır.²⁵³

Bu sürenin uygun olup olmadığı, koşullara göre mahkeme tarafından değerlendirilmelidir. Hak sahibinin, haklı sebebi öğrenir öğrenmez çıkarma hakkını kullanmasını bekleyemeyeceğimiz gibi, haklı sebep öğrenildikten çok uzun bir süre

---

en az yüzde doksanbeşine sahipse, geri kalan pay sahipleri karşı oyları ve açtığı davalarla bir kararın alınmasını veya yürütülmesini önüyor veya davranışlarıyla şirkete zarar veriyorlarsa, hâkim ortak bu payları varsa borsa, yoksa gerçek bilânço değeri ile satın almak için mahkemeye başvurabilir.

²⁵⁰ Avrupa Ekonomik Topluluğunun şirketler topluluğuna ilişkin geri çekilmiş bulunan 9. yönergesinin ele alınıp yeni bir anlayışla düzenlenmesinin sağlanması amacıyla "Avrupa için Şirketler Topluluğu Hukuku" projesi üzerinde çalışmak üzere bir Forum Europaeum(FE) oluşturulmuştur. FE' de konunun uzmanı, üniversite profesörleri görev almışlardır. Yayınlanan rapor, şirketler topluluğu hukukunun çeşitli sorunlarına ilişkin önerileri ve bunların gerekçelerini içermektedir. (TTK Tasarısının Genel Gerekçesi, s.378)

²⁵¹ Kaya Mustafa İsmail, Büyük Pay Sahiplerinin Azınlığı Ortaklıktan Çıkarma Hakkı, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XI Sayı1-2 Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kuruluşunun 20.Yılına Armağan, Erzincan 2007, s. 327.

²⁵² Aslan Ayşegül, Hakim Ortağın Azınlık Paylarını Satın Alma Hakkı, SPK Yeterlilik Etüdü, 2005, s. 35.

²⁵³ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 159.

sonra bu hakkın kullanılmasını da iyi niyet kuralları ile bağdaştıramayız.

Ortağın haklı sebeple çıkarılması, hem diğer ortakların hem de şirket menfaatinin zedelendiği ve ortağın ortaklıktan çıkarılmasından başka çare kalmadığı durumlarda başvurulacak bir yoldur. Kanımca bu durumda şirket, ortağın ortaklıktan çıkarılmasından başka çözüm yolları aramalı, bunun için şirkete gerekli zaman verilmelidir. Buna karşılık, şirket, haklı sebebin varlığı bilindiği halde, başka herhangi bir çözüm yolu da aramadığı halde uzun bir süre bekleyip daha sonra bu hakkını kullanmak isterse, bu durum objektif iyi niyet kurallarına aykırılık oluşturacağından, mahkeme bu durumu göz önünde bulundurarak kanaat oluşturmalıdır. Ayrıca bu süre içinde haklı sebebin şirkette meydana getirdiği olumsuzluk hafifleyerek önemini yitirmiş, ortağın ortaklıktan çıkarılmasını gerektirecek boyuttan uzaklaşmış olabilir. Bu durumlar mahkemece ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Çıkarma hakkı, ferdi bir hak olmayıp, şirketteki diğer ortaklarla beraber kullanılan bir hak olduğundan, bu hakkın kullanılması için gereken makul sürenin hangi ortakça veya ortaklarca öğrenilmesinden itibaren başlayacağı sorunu da ortaya çıkmaktadır.

Her ne kadar çıkarma kararı ortakların beraber vereceği bir karar da olsa her ortak bağımsızdır ve haklı sebebi farklı zamanlarda öğrenebilir. Bu durumda hak düşürücü süre her ortak için olayı öğrenmesinden itibaren ayrı ayrı işler. Bir ortağa, haklı sebebi diğer ortaklardan sonra öğrendiği için bir ortağa çıkarılma hakkını kullanamayacağını söyleyemeyiz.

Buna karşılık, çıkarma nedeninin varlığını öğrendiği halde bunu diğer ortaklara haber vermeyen ortağın bu davranışı da sadakat borcuna aykırılık sonucunu doğurur. Böyle bir durumda diğer ortaklar, gerek haklı sebebi yaratan gerekse bu nedeni öğrendiği halde diğer ortakları haberdar etmeyen ortak, haklı sebeple ortaklıktan çıkarılabilirler.²⁵⁴

Çıkarma nedeni, üzerinden çok uzun zaman geçtikten sonra öğrenilmişse bu hakkın kullanılıp kullanılmayacağı hakkında da kanunda bir açıklık yoktur. Buna karşılık doktrinde çıkarma nedenleri öğrenilmediği takdirde bunların meydana gelmesinden itibaren ne kadar uzun süre geçerse geçsin çıkarma hakkının devam edeceği belirtilmiştir.²⁵⁵

---

²⁵⁴ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 160.

²⁵⁵ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 161.

Ancak ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı sebepler mevcut olsa da bu süre içerisinde şirket haklı sebebin varlığına rağmen faaliyetine devam etmiştir. Bu da haklı sebebin şirketin devamlılığını etkilememiş olduğunu göstermektedir. Sadece haklı sebebin varlığının, ortağı ortaklıktan çıkarmak için yeterli olmadığını, bu durumun şirket menfaatlerini zedeleyerek şirketin devamlılığını çekilmez hale getirmesi gerektiğini daha önce belirtmiştik. Bu sebeptir ki, çok uzun bir süre geçtikten sonra haklı sebebin varlığı öğrenildiği takdirde mahkeme, haklı sebebin şirkete zarar vermeye devam edip etmediğini incelenmeli ve buna göre bir kanaat oluşturulmalıdır.

TTK'da limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin özel bir zamanaşımı süresi öngörülüş değildir. Çıkma ve çıkarılma hakkını kullanmanın belirli bir süreye tabi kılınmaması, hakkın kullanımındaki makul sürenin mahkemenin takdirine bırakıldığını göstermektedir. Kanun koyucu bazı durumlar için herhangi bir düzenlemeye gitmeyerek susmakta ve somut olaya göre değerlendirme yapılabilmesi ve daha adil sonuçlara ulaşılabilmesi için kararı yargıya bırakmaktadır.

b) Çıkarma Hakkını Kullanmaktan Feragat

Ortaklar, çıkarma haklarını kullanmaktan vazgeçtiklerini, açık veya zımni beyanlarıyla belirttikleri takdirde çıkarma hakkından feragat etmiş olurlar.

Ortakların, çıkarma sebebinin öğrendikleri halde, bu nedeni kullanmak istemedikleri anlamına gelen davranışlarda bulunmaları veya herhangi bir itiraz veya girişimde bulunmadan işlere devam etmeleri, zımni feragat olarak yorumlanmaktadır.²⁵⁶ Aynı şekilde, ortakların, çıkarma sebebinin öğrenmiş olmalarına rağmen uzun süre bu hakkı kullanmamaları da zımni feragat sayılmalıdır. Çünkü ortakların çıkarma sebebinin bildikleri halde faaliyetlerine devam ederek çıkarma yolunu seçmemeleri, çıkarma sebebinin şirketin devamlılığı bakımından son çare olmadığını gösterir. Bu sebeple de haklı nedenle ortağı ortaklıktan çıkarma hakkını kullanmaları için ortaklara sonsuz bir süre hakkı vermek, amaca aykırı olacaktır.

Bununla beraber, çıkarma nedenini kusurlu davranışlarıyla yaratmış olan ortağın affedilmesi de çıkarılma hakkından feragat edildiği anlamına gelir. Çünkü şirket, ortağın bu davranışını kabullenmiş ve itiraz etmeyerek faaliyetlerine devam etmiştir.

c) Çıkarma Hakkının Konusunun Ortadan Kalkması

Ortağın, ortaklıktan çıkarılmadan önce ortaklık sıfatını yitirmesi durumunda çıkarma kararı konusuz kalacağından düşer. Bu sebeple çıkarma kararının hangi tarihte

---

²⁵⁶ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 161.

verildiği ve kesinleştiği, somut olaya göre önem arz eder.

Ortak, çıkarılma kararı henüz kendisine tebliğ edilmeden önce ölürse veya çıkma hakkını kullanırsa, çıkarma kararı düşer.²⁵⁷ Çünkü ortak, çıkarılma kararı kendisine tebliğ edilmeden ortaklık sıfatını kaybetmiştir. Ancak çıkarılma kararı kendisine tebliğ edildikten sonra ölmüş veya çıkma hakkını kullanmışsa, bu durum çıkarılma kararını etkilemez. Ortak, çıkarılma kararı ile ortaklık sıfatını kaybetmiş olur.

Örneğin, çıkarılma kararına karşı iptal davası açılmışsa, iptal davası devam ederken çıkarılan ortak ölürse, iptal davasının kabulü halinde çıkarılma kararı geçmişe etkili olarak ortadan kalkacağından, ortak, şirketin çıkarma kararı ile değil, ölümü ile çıkmış sayılacaktır. Buna karşılık, ortaklığın sona ermesi, çıkarma hakkını ortadan kaldırmayacaktır. Çünkü sona eren ortaklık, tasfiye haline girer ve tasfiye halindeki bir ortaklıktan ortağın çıkarılması mümkündür.

8-Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarılmanın Hukuki Sonuçları

Çıkarılma, ortağın şirket ile ilişkilerini çözen ve kanun ile esas sözleşmenin yüklediği görev ve yükümlülüklerle hakları sona erdiren bir işlemdir. Çıkarılma ile birlikte ortaklıktan doğan şahsi nitelikteki haklar tamamen sona erer.²⁵⁸

Ortağın çıkarılması iç ilişkide, mahkeme kararının kurucu niteliği itibarıyla kararın kesinleşme tarihinde gerçekleşmiş olacaktır. Bu sebeple karar kesinleşene kadar ortak, ortaklık haklarını kullanabilecektir.²⁵⁹

Ortağın, mali nitelikteki hak ve yükümlülüklerinin sona ermesi bakımından farklar vardır. Bir limited şirket ortağının sorumluluğu, TTK 532. maddeye göre sermaye iştirakleri ile sınırlandırılmış bir sorumluluktur. Ortak, sermaye koyma borcu yerine getirildiği ölçüde sorumluluktan kurtulabilir. Bu durumda ortağın çıkarılması, iç ilişkide şirkete karşı olan sorumluluğunu etkilemez. Çıkarılan ortağın sermaye borcundan doğan sorumluluğu devam eder.²⁶⁰

Ayrıca çıkarılan ortağın, TTK 551/4. fıkrasına dayanarak, şirketten pay bedelini talep hakkı doğacaktır. Çıkarılan ortağın pay karşılığı, şirketçe ödenmesi gereken bir

---

²⁵⁷ Çamoğlu, (Haklı Sebep) s. 163.

²⁵⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902.

²⁵⁹ "... Limited şirket ortağı M. Hakkında açıldığı anlaşılın şirketten ihraç davası henüz aleyhe sonuçlanıp kesinleşmediğine göre, adı geçenin ortaklık haklarını kullanmasında aykırı bir yön yoktur." (Yargıtay 11.HD 26.04.1984, 1984/1607E. 1984/2421K.) (Doğanay, s. 1492)

²⁶⁰ Baştuğ, s. 84; Erdil, s. 62.

borçtur. Pay karşılığının miktarı ve nasıl hesaplanacağı şirket sözleşmesi ile belirtilmemişse, bunun sonradan hesaplanıp şirketçe ödenmesi gerekmektedir.

Şirketten çıkarılmanın, üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi için, çıkarılmanın tescil ve ilanı gerekmektedir. Ortağın şirketten çıkarılması iç ilişkide hukuki sonuçlarını doğururken bu yeni durumun dış ilişkide de bilinmesi amacıyla değişikliğin tescil ve ilanı gereklidir.²⁶¹

Çıkarılma gerçekleşikten sonra şirket esas sözleşmesinin bu yönde değiştirilip değiştirilmeyeceği hususuna da değinmemiz gerekmektedir.

TTK 506/3. fıkrası uyarınca, esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarı, şirket esas sözleşmesinde belirtilmek zorundadır. Pay, devir için bölünüyorsa ve sermaye miktarlarında bir değişme meydana getiriyorsa bunun esas sözleşmede belirtilmesi, bu yolda esas sözleşmenin değiştirilmesi gerekmektedir. Ancak, payın bir bütün olarak devrinde, ortakların sermaye miktarlarında bir değişiklik meydana gelmiyorsa esas sözleşmenin değiştirilmesine gerek yoktur.²⁶²

TTK 551. maddede, ortağın çıkma ve çıkarılması durumları için esas sözleşme değişikliği öngörülmüş değildir. Mahkeme kararıyla gerçekleşmiş olan çıkarılma kararının, esas sözleşme değişikliği için tekrar ortakların onayına sunmak, çıkma ve çıkarılmanın hukuki sonucuna ters düşecektir.²⁶³

Ortağın çıkarılması sonucu ortaya çıkan değişiklik, ticaret sicilinde tescil ve ilan edileceğinden, gerçek durum ile şirket esas sözleşmesi arasındaki uyumsuzluk giderilmiş olacak, sermaye azaltılması söz konusu olmadıkça da esas sözleşmenin değiştirilmesine gerek kalmayacaktır.²⁶⁴

C- Sermaye Payını Ödemede Temerrüt Nedeniyle Ortaklıktan Çıkarılma

1) Genel Olarak

Limited şirketlerde ortakların şirkete karşı ortaklıktan doğan en önemli yükümlülüğü, sermaye borcunu ödeme yükümlülüğüdür.

TTK 528. madde uyarınca, ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça

---

²⁶¹ Baştuğ, s. 70.

²⁶² Arslanlı Halil, Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Limited Şirketler Ortakların Hak ve Borçları, İstanbul Fakülteler Matbaası, 1963, s. 174; Baştuğ s. 67.

²⁶³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 901.

²⁶⁴ Baştuğ, s. 68.

ortaklar, koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarlarını, itibari değerleri oranında, para olarak ödemeye zorludurlar.

Ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, TTK 539/2. fıkrasına göre, ortaklar kurulu, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermayeye mahsuben ödeyecekleri paraların ödeme gününü tespiti yetkilidir.

Ortaklar kurulu kararıyla ya da esas sözleşmeyle belirlenen sürede sermaye borcu ödenmezse, ortak temerrüde düşmüş olacaktır. Temerrüde düşmesi için belirlenen sürenin geçmesi yeterlidir, bunun için ihtar çekmeye gerek yoktur.²⁶⁵

Sermaye borcunun ödenmemesi sebebiyle mütemerrit duruma düşen ortağa karşı şirketin elinde kullanabileceği iki imkan vardır. Bunlardan biri, sermaye borcunu yerine getirmeyen ortağa temerrüt sonuçları ile birlikte alacağın icra yolu ile ödettilmesi; diğeri de ortağın ortaklıktan çıkarılarak, payının paraya çevrilmesidir.

Şirket bu yollardan ancak birini kullanabilir. Şirket esas sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa ve ortaklar kurulunda aksine bir karar alınmamışsa, iki yoldan birini seçme yetkisi müdürlerdedir.²⁶⁶ Müdürler seçme yetkisine sahip olsalar da çıkarma kararı veremezler.²⁶⁷

Şirket, alacağını icra yolu ile almak istemiş ancak buna rağmen sermaye açığı kapatılamamışsa, diğeri yolu seçerek mütemerrit ortağı, ortaklıktan çıkarabilirler. Ayrıca önce sermaye borcunun ödenmesi için takip açmış olan şirket, bu yoldan vazgeçerek ortağın çıkarılması yoluna başvurabilir. Ancak çıkarılma ihtar yapıldığı andan itibaren icra takibi durdurulmalıdır.²⁶⁸ Şirket takdir hakkını kullanırken, objektif iyi niyet kurallarına ve eşit işlem ilkesine uymalıdır.

Sermaye borcunu ödemediği temerrüde düşen ortağın şirket tarafından ortaklıktan çıkarılabileceği, TTK'nun 529. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, noter marifetiyle ve on beş günden aşağı olmamak üzere tayin edilecek müddetlerle iki defa yapılan ihtara rağmen sermaye koyma borcunu ödemeyen ortak şirketten çıkarılabilir. Çıkarılan ortağın ödemediği borçtan dolayı mesuliyeti eskisi gibi devam eder.

TTK 140/1. fıkrasına göre her ortak, usulüne uygun tanzim ve imza edilmiş olan

²⁶⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 910; Üçışık, s. 196; Çevik, s. 320; Erdil, s. 75; Cerrahoğlu Fadullah, Limited Ortaklıkta Ortağın Sermaye Borcunda Temerrüdü ve Temerrüdün Sonuçları, İstanbul İTİA Dergisi, S1, 1976 s. 166.

²⁶⁶ Berzek Ayşe Nur, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Yak Der, 1996, s. 21; Önal Buket Sayın, Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008, s. 114.

²⁶⁷ Çevik, s. 320.

²⁶⁸ Doğanay, s. 1084.

şirket mukavelesiyle koymayı taahhüt ettiği sermaye hissesinden dolayı şirkete karşı borçlu durumundadır. Sermaye borcu şirket açısından bir alacağı, ortak açısından da şirkete olan borcu ifade eder.

Ortaklıktan çıkarılan ortağın sermaye koyma yükümlülüğü, sermaye açısından doğan sorumluluk olarak varlığını sürdürür. Çıkarılan ortağın esas sermaye açısından sorumlu tutulmasının hukuki sebebi, kendisinin sermaye koyma taahhüdünde bulunmuş olmasından kaynaklanır.²⁶⁹

Ortağın ortaklıktan çıkarılma hallerinden biri olarak düzenlenen sermaye borcunu ödemede temerrüt sebebiyle ortağın ortaklıktan çıkarılması, TTK 551. maddede düzenlenen haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma halinden, hüküm ve sonuçları bakımından farklılık göstermektedir.²⁷⁰ Kanun koyucu mütemerrit ortağa farklı bir çıkarılma sistemi getirmiştir. Ortağın ortaklıktan çıkarılması için öncelikle sermaye borcunu ödemede temerrüde düşmüş olması gereklidir.

2) Temerrüdün Gerçekleşmesi

Kural olarak, BK 101. maddeye göre ortağın temerrüde düşmesi için, borcun muacceliyeti yanında alacaklının ihtarda bulunması da gerekmektedir. Ancak taraflar borcun ifa edileceği günü tayin etmişlerse bu sürenin geçmesi ile ortak, herhangi bir ihtara gerek kalmadan mütemerrit olacaktır.

Tayin edilen sürede sermaye borcu muaccel hale gelir. Sermaye koyma borcu muaccel olmadan ortak, limited ortaklıktan çıkarılamaz.

“... Davalı şirket kayıtlarına göre 1/4 sermaye borcunun ödenmiş olduğunun belirtilmiş bulunmasına, bakiye sermaye payının muaccel hale gelmiş olduğunun kanıtlanamamış olmasına, bu durum karşısında TTK 529. maddesi koşulları gerçekleşmemiş bulunmasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen tüm karar düzeltme istemlerinin reddi gerekmiştir.”²⁷¹

Sermaye borcunun ödeneceği zaman ya şirket esas sözleşmesinde koyulan bir hükümlerle, ya şirket genel kurulunca veya bu süre şirket esas sözleşmesiyle şirket müdürüne bırakılmışsa onun tarafından tespit ve tayin olunur.

“...Şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm yoksa şirket genel kurulu ortakların

²⁶⁹ Üçışık, s. 195.

²⁷⁰ Fidancı Ali, A.Ş ve Limited Şirketlerde Sermaye Taahhütlerini Kısmen veya Tamamen Ödemeyen Ortaklar Hakkında Yapılacak İşlemler, Yak. Der. Aralık 1993, s. 12.

²⁷¹ Yargıtay 11. HD 22.11.1985 Tarih, 1985/6044E. 1985/6386K. (www.kazanci.com)

koymayı taahhüt ettikleri sermayeye mahsuben ödeyecekleri paraların ödeme gününü tespit etmeye yetkilidir. Ana sözleşmede vade tespit edilmemiş, başka bir deyişle önceden tayin edilen ödeme gününü tecil söz konusu olmadığına göre, genel kurul ödeme gününü serbestçe tespit edebilir.”²⁷²

Örnek kararda olduğu gibi, esas sözleşmede sermaye borcunun ne zaman ödeneceği konusunda herhangi bir hüküm olmadığı sürece ödeme günü, ortaklar kurulunca kararlaştırılacaktır.

Sermaye borcunun ne zaman ödeneceği şirket esas sözleşmesiyle tayin edilmişse, sözleşmede belirlenen günün geçmesi ile sermaye borcunu ödemeyen ortak mütemerrit olur.

Sermaye borcunun ne zaman ödeneceği konusunda yetki ortaklar kuruluna bırakılmışsa, ortaklar kurulu, ödeme istemi kararını TTK 536. maddede belirtilen nisaplara göre alacak ve ortaklara bildirim yapacaktır. Bildirim yapılmadıkça ortak temerrüde düşmüş sayılmaz. Ancak, ödeme zamanının belirlenmesine ilişkin genel kurul kararı ortakların oybirliği ile alınmışsa, ortaklara bildirim yapılmasına gerek kalmaz. Ortak, ortaklar kurulunun oybirliği ile kararlaştırdıkları günün geçmesi ile temerrüde düşer.²⁷³ Ödeme zamanının tespiti müdürlere bırakılmışsa, müdürlerce ortaklara ödeme gününün bildirilmesiyle ortak mütemerrit olur.²⁷⁴

Eğer esas sözleşmede ödeme günü belirtilmemiş ve ortaklar kurulu da ödeme gününü tespit etmemişse, sermaye borcu, BK 74. madde hükmü gereğince derhal talep edilebilir. Sermaye borcu, şirket esas sözleşmesinin Ticaret Sicil Gazetesinde ilan ve şirketin ticaret siciline tescilli suretiyle tüzel kişilik kazandığı andan itibaren muaccel hale gelir.²⁷⁵ Muaccel hale gelen sermaye borcunun ödenmesi için ortağa ihtar yapılması gerekir. İhtarla birlikte borçlu mütemerrit olur.

Ortağın şirketten çıkarılabilmesi için temerrütte kusur aranmaz.²⁷⁶ Ortak, belirlenen süre içerisinde hangi sebeple olursa olsun bakiye sermaye borcunu şirkete ödeyememişse, temerrüde düşmüş olacaktır.

---

²⁷² Yargıtay Ticaret Dairesi, 13.02.1965 Tarih, 1963/3723E. 1965/3263 (BATİDER) Erdil, s. 75.

²⁷³ Cerrahoğlu, s. 166.

²⁷⁴ Pulaşlı, s. 492; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 910.

²⁷⁵ Doğanay İsmail, Limited Şirketlerde Ortağın Ana Mukavelename İle Koymayı Taahhüt Ettiği Sermaye Borcu Ne Zaman Muaccel Olur? Batider, 1969. s. 63; Erdil, s. 75; Arslanlı/Domaniç, s. 385; Pulaşlı, s. 491.

²⁷⁶ Üçışık, s. 196; Baştuğ, s. 57; Fidancı, s. 12.

3) Temerrüde Konu Olan Sermaye Borcunun Niteliği

Ortağın ortaklıktan çıkarılmasının nakdi sermaye borcunu ödemede temerrüt halinde olduğu gibi aynı sermaye borcunu ödemede temerrüt halinde de uygulanabilirliğinin olup olmadığı konusunda doktrinde fikir ayrılıkları mevcuttur.

Aynı sermaye borcunda temerrüt halinde çıkarılma müeyyidesinin uygulanmayacağını savunan görüşe göre, ortak, sermaye borcunu nakit olarak ödemeyi taahhüt etse dahi sermaye borcunun bir kısmını peşin ödmeden şirkete ortak olarak katılamayacaktır. Türk Ticaret Kanununda aynı sermayenin kısmen ödenmesi mümkün olmadığından²⁷⁷, ortağın menkullerde teslim, gayrimenkullerde şirket lehine tescil yaptırmadan ortaklık sıfatını kazanamayacağından, ortaklık sıfatı kazanamamış ortağın ortaklıktan çıkarılamayacağını belirtmektedir.²⁷⁸ TTK 508/1. fıkrasına göre, aynı sermaye menkul olsun ya da gayrimenkul olsun şirket esas sözleşmesinde açıkça belirtilerek taahhüt edilmelidir. Ortak aynı sermaye borcundan, şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra, menkullerde aynen teslim, gayrimenkullerde şirket lehine tescili tamamlayarak kurulur. Aynı sermayenin kısmen ödenmesi mümkün olmadığından aynı olarak taahhüt edilen sermayenin tamamı ödenmelidir.

Buna karşılık, benim de katıldığım, nakdi sermaye borcunda olduğu gibi, aynı sermaye borcunda temerrüt halinde de çıkarılma müeyyidesinin uygulanabileceğini savunan yazarlar da mevcuttur.²⁷⁹ Çünkü kanunda böyle bir ayırım gözetilmemiştir. Şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra aynı sermaye borcunu yerine getirmeyen ortağın temerrüde düştüğünde ortaklıktan çıkarılması mümkündür.

Kanunda sermaye borcunun belirli bir kısmının peşin ödenmesine ilişkin açık bir hüküm de mevcut değildir.²⁸⁰ Buna karşılık, STB'nin 2003/3 sayılı tebliğine göre, "... Sermayenin muvazaadan ari şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin ¼'ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescilinden itibaren en geç 3 ay içerisinde, kalanın da en geç 3 yıl içerisinde olmak üzere ödeme zamanı belirtilecektir." Tebliğ hükmüne göre ortağın, taahhüt ettiği nakdi sermayenin ¼'ünü ödemesinin gerekmekte olduğu belirtilmiş ancak aynı sermaye için böyle bir düzenlemeden söz edilmemiştir. Ancak bu tebliğin herhangi bir yasal dayanağı da yoktur.²⁸¹ Tebliğ hükmünü geçerli kabul etsek bile, ortağın taahhüt ettiği sermaye aynı nitelikte ise ve ortak sermaye

²⁷⁷ Pulaşlı, s. 490.

²⁷⁸ Baştuğ, s. 58.

²⁷⁹ Arslanlı/Domaniç, s. 397; Üçışık, s. 196

²⁸⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911.

²⁸¹ Eriş, s. 2799.

borcunu ödemeyerek temerrüde düşmüşse, TTK 529. madde uyarınca ortağın çıkarılmasını engelleyen bir durum bulunmamaktadır.

Kanun, çıkarılma müeyyidesine, sermaye borcunun yalnızca bir kısmında temerrüde düşüldüğünde başvurulabileceğini düzenlememiştir. Zaten böyle bir düzenleme kanunun amacına da aykırı olurdu. Bu sebeplerle, aynı sermaye borcunda temerrüde düşen ortağında da ortaklıktan çıkarılması söz konusu olmalıdır.

4) Temerrüdün Sonuçları

a) Genel Olarak

Şirket esas sözleşmesi ile veya ortaklar kurulu kararıyla tespit edilen sürede talep edilen sermaye borcunu ödemeyen ortağın temerrüde düşmesi ile meydana gelen sonuçlar, TTK 529. maddede düzenlenmiştir. Bu düzenleme şirkete iki olanak tanımıştır.

Bu olanaklardan birincisi, TTK 529/1. fıkrasına göre şirket, temerrüde düşmüş ortağın ödemediği sermaye borcunu ödemesi için ortağa dava açabilir ve bu amaçla icra takibine girişebilir. Borçlu ortak bu durumda temerrüt faizi ile birlikte esas sözleşmede cezai şart konmuşsa cezai şartla beraber sermaye borcunu şirkete ödemek zorundadır. Şirket ayrıca zarara uğramışsa bunun tazminini de ortaktan isteyebilecektir.²⁸² Böylece ortak, temerrüt faizi, cezai şart ve tazminatla birlikte sermaye payını icra yoluyla şirkete ödeyerek ortaklık sıfatını kaybetmemiş olacaktır.

Buna karşılık şirketin kullanabileceği ikinci olanak, temerrüde düşen ortağı ortaklıktan çıkararak ortağa ait payı paraya çevirebilmesidir.

Bunların dışında temerrüde düşen ortağa karşı başka bir yaptırım kanunda düzenlenmemiş olup, temerrüdün sonuçlarının genişletilmesi imkanı yoktur. Şirket esas sözleşmesinde temerrüde düşen ortağın oy hakkından, kontrol hakkından veya kar payı alma hakkından yoksun olacağı kararlaştırılmışsa da bu hükümler geçersiz olacaktır.²⁸³

b) Sermaye Alacağının İcra Yoluyla Ödettirilmesi

aa) Sermaye Alacağı

TTK 529. maddesi gereğince sermaye borcunu ödemediği temerrüde düşen ortak aleyhine şirketin başvuracağı imkanlardan birisi, ortaktan sermaye borcunun

---

²⁸² Çevik, s. 320; Erdil s. 76.

²⁸³ Cerrahoğlu, s. 169.

ödenmesini istemesidir.

Şirket, şartların gerçekleşmesi halinde sermaye borcu ile beraber ortaktan tazminat talep edebilir, esas sözleşmede düzenleme varsa cezai şart isteyebilir.

Şirket, ortağın sermaye borcunu ödemesi imkanını seçtiğinde, sermaye borcunun ödenmesi amacıyla ortak aleyhine dava açar veya icra takibi başlatır. Sermaye borcunun ödenmesini talep etme yetkisi şirkete aittir. Diğer ortaklar kendilerine bu konuda temsil yetkisi verilmedikçe, ödeme talebinde bulunamazlar.²⁸⁴

bb) Temerrüt Faizi

Sermaye borcu ile beraber ortak, TTK 529. maddedeki açık hükme göre, şirkete temerrüt faizi de ödeyecektir. Ortağın temerrüt faizinden sorumlu olması için esas sözleşmede herhangi bir hüküm bulunmasına gerek yoktur. Temerrüt faizi, ortağın sermaye borcunda temerrüdün otomatik bir sonucudur. Temerrüt faizinin ödenmesi için ayrıca ihtar çekmeye veya ortağın temerrütte kusurlu olmasına gerek yoktur. Ortak, şirketin zarara uğramamış olduğunu ileri sürerek de temerrüt faizini ödemekten kurtulamaz.²⁸⁵

Buna karşılık, şirket temerrüt faizinden feragat etmiş olabilir. Aynı şekilde temerrüde düşen ortak iflas etmişse ve aleyhine iflas açılmışsa, İİK 196. madde uyarınca faiz işlemeyecektir. Bu durumlarda ortak, temerrüt faizi ödemekten kurtulmuş olur.

Temerrüt faizinin ödenmesi tecil edilmişse, doktrinde, TTK 528. madde uyarınca sermaye borcunun tecili mümkün olmadığından, tecil kararının faizden feragat anlamı taşıyacağı belirtilmiştir.²⁸⁶

cc) Cezai Şart

Esas sözleşmede, sermaye borcunun zamanında ödenmemesi halinde cezai şart ödeyeceği ve cezai şartın miktarı kesin bir şekilde belirtilmişse, TTK 529. madde gereğince mütemerrit ortak, cezai şart ödemekle mükellef olacaktır. Şirket kuruluşunda esas sözleşmeye cezai şarta ilişkin hüküm koyulmamışsa sözleşme değişikliği yaparak tüm ortakların oybirliği ile cezai şart kararlaştırılabilir.²⁸⁷

---

²⁸⁴ Erdil, s. 77.

²⁸⁵ Cerrahoğlu, s. 170.

²⁸⁶ Arslanlı, s. 282.

²⁸⁷ Erdil, s. 78; Arslanlı, s. 282.

Şirketin cezai şarttan da feragat etmesi mümkündür. Ayrıca cezai şart, bir sermaye borcu olmadığından TTK 528. maddesindeki hüküm cezai şart için uygulanmayacağından, cezai şartın tecili mümkündür.

dd) Tazminat

Şirketin ortaktan ayrıca bir tazminat talep edebilmesi için, şirketin zarara uğraması ve ortağın kusurlu olması gerekir. Şirketin zarara uğradığını ispat etmesi şarttır. Şirketin ayrıca ortağa tazminat talebini içeren bir ihtar çekmesi gerekir. Borçlu ortağın, tazminat ödemekten kurtulabilmesi için kusurlu olmadığını ispat etmesi gerekir. Yargıtay, verdiği kararlarda zararın ispatı konusunda titiz davranmaktadır.²⁸⁸

c) Ortağın Şirketten Çıkarılması

aa) Genel Olarak

Ortağın sermaye borcunda temerrüde düşmesi sonucu şirketin kullanabileceği diğer bir olanak da çalışma konumunu oluşturan ortağın ortaklıktan çıkarılmasıdır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi şirket dilerse ortaktan sermaye borcunu talep eder, dilerse ortaklıktan çıkarılması yoluna gider. Ancak şirket, takdir hakkını kullanırken objektif iyi niyet kurallarına ve eşit işlem ilkesine uymalıdır.

Şirketin, ortağın ortaklıktan çıkarılmasını istemesi, ortağın sermaye borcundan kurtulması sonucunu doğurmaz. Şirketin çıkarma talebinde bulunması, ödeme talebinden vazgeçtiği anlamına gelmez. Ortak, ortaklıktan çıkarılmış olsa da ödemediği sermaye borcu için TTK 529/2. fıkrasına göre şirkete karşı sorumluluğu devam eder.²⁸⁹

Şirket, TTK 529. maddesini sadece ortağın sermaye borcunu ödemede temerrüde düştüğü durumlarda uygulayabilir. Ortağın şirkete veya diğer ortaklara karşı sermaye borcundan başka bir borcu olması durumunda bu madde hükmünden yararlanılamaz. Aynı şekilde, sermaye borcunu ödeyip de temerrüt faizini ve cezayı ödememesi durumunda da ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkün değildir.²⁹⁰ Buna karşılık, bakiye

---

²⁸⁸ "... Dairemizin yerleşmiş içtihatları ile de belirlendiği gibi, munzam zarara hükmedilebilmesi için, davacının bu zarara uğradığını kanıtlaması gereklidir. Davacının bankadan kredi almış olması ve buna faiz vs ödemede bulunması munzam zarara hükmedilmesine yeterli değildir. Davacının kendine yapılması gereken ödemelerin zamanında yapılmamasından ötürü mali sıkıntıya düşmüş ve dolayısıyla bu işte kullanılmak üzere kredi almak zorunda kalması icap eder..." (Yargıtay 15. HD 08.07.1997, 1997/2727E. 1997/4328K.) (www.kazanci.com)

²⁸⁹ Erdil, s. 80.

²⁹⁰ Arslanlı/Domaıç, s. 394.

sermaye borcunun bir kısmını ödemiş bulursa da ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkündür. Sermaye borcunun miktarının ortaklıktan çıkarılma için bir önemi yoktur. Önemli olan ortağın şirkete karşı bakiye sermaye borcunun varlığıdır.

bb) Çıkarılma İhtar

Eğer şirket, ortağı ortaklıktan çıkarma yolunu seçmişse, ortağın temerrüde düşmesi üzerine, noter aracılığı ile ve 15 günden aşağı olmamak üzere belirlenecek sürelerle iki defa ortağa, sermaye borcunu ödemezse ortaklıktan çıkarılacağını ihtar eder.

İhtarnameye verilecek asgari süre TTK 529/2. fıkrasında belirtilmiş olup, 15 günden aşağı olamaz. Bu süre, esas sözleşmede herhangi bir hükümle veya genel kurulun alacağı bir kararla dahi kısıtlanamaz. Bu süreye uymadan ortağın ortaklıktan çıkarılmasına karar verilemez.

*“... TTK'nun 259. maddesi gereğince, sermaye borcunu yerine getirmeyen ortağın iki defa ihtar semeresiz kalırsa şirketten çıkarılmasına dair bir karar alınması gerekli olup, aynı madde verilecek önellere 15 günden az olmayacağı belirtildiği halde 10'ar günlük süre tanındığı ve böylece ihraç şartları da oluşmadığı anlaşılma davalıların tüm itirazlarının reddi gerekmiştir”.*²⁹¹

Kanunda belirtilen 15 günlük süre kısaltılamazken bu sürenin uzatılması, ortağın lehine olacağından geçerli kabul edilmelidir. Ancak sürenin uzun tutulmuş olması, ortaklar arasında eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmemelidir. Örneğin kendi hakkında 15 günlük süre uygulanan ve sonunda çıkarılmış olan ortak, daha uzun olan süreden yararlanarak borcunu ödemiş ve çıkarılmaktan kurtulmuş ortağı emsal göstererek, kendisi hakkında uygulanan çıkarılma işlemini dava edebilir.²⁹²

İhtar, tek taraflı ve ulaşması gerekli bir işlemdir. 15 günlük sürelerin başlangıç tarihi, ihtarın ulaştığı tarihtir. Borçlu ortağa, ortaklıktan çıkarılması için gönderilen ilk ihtarnamedeki süre dolmadan, ikinci ihtarnamenin keşide edilmesi ve ondan sonra ortağın ortaklıktan çıkarılması kanuna aykırılık teşkil eder.²⁹³

²⁹¹ Yargıtay 11.HD 20.06.1986, 1986/3362E. 1986/3777K. (Eriş, s. 1526.), “... Usulüne uygun duyurulara karşın, sermaye borcunu ödemeyen ortak ortaklıktan çıkarılır. Ancak iki haklı ihtar ve 15 günlük süreler ve borcun muaccel olması gerekir. Borç muaccel değilse bu ihtarla temerrüde düşürme gereklidir.” (Yargıtay 11.HD 06.04.1978, 1978/820E 1978/1860K.) (Eriş, s. 1527)

²⁹² Üçışık, s. 197.

²⁹³ “... Davacı sermaye koyma borcunun yerine getirilmediği iddiasıyla davalı şirketten ihraç cihetine gidildiğini ve fakat işbu ihraç kararının TTK'nın 529/2 hükmü şartları gerçekleşmeden verildiğini ileri

Kanunda açıkça düzenlendiği üzere ihtarnameler sadece noter kanalıyla yapılabilecektir. Aksi halde ihtarlar geçerli kabul edilemez.²⁹⁴ İhtarlar, şirketi idare ve temsile yetkili müdürler tarafından keşide edilir. İhtar, noter aracılığıyla, ortaklıktan çıkarılması istenen ortağın pay defterinde kayıtlı adresine gönderilir. Niteliği gereği, ihtarda çıkarma kaydının bulunması şarttır. İhtarın geçerli olması için ortağın borcunun miktarı, çıkarılma hususu açıkça belirtilmiş olmalıdır.²⁹⁵

Borçlu ortağa çekilecek iki ihtar arasında herhangi bir sürenin olup olmayacağı konusunda doktrinde fikir ayrılıkları söz konusudur.

Bir görüşe göre, ihtarlar arasında uygun bir sürenin bulunması gerekmektedir. İkinci ihtarname, birinci ihtarnamenin sonuçsuz kalmasından sonra gönderilmeli, ihtarlar arasında uygun bir süre olmalıdır.²⁹⁶ Benim de katıldığım bu durumda ortağa sermaye borcunu ödemesi için imkan sağlanmış olur. Eğer ortağın durumundan, beklemenin yarar sağlamayacağı anlaşılıyorsa, ikinci ihtar ilk ihtardan sonra hemen ertesi gün yapılabilir.²⁹⁷ Buna karşılık diğer görüşe göre, BK. 107/b3 hükmü örnekseme yoluyla uygulandığında, iki ihtar arasında bir sürenin bulunması zorunlu değildir.²⁹⁸

cc) Çıkarma Kararı

Ortak, kendisine gönderilen ihtarlara rağmen sermaye borcunu ödemezse şirket, ortağın ortaklıktan çıkarılması yoluna gidecektir. Buna karşılık şirket, ikinci ihtarla verilen sürenin dolmasından sonra ortağı çıkarmak zorunda değildir. Bu şirkete tanınmış bir haktır. Bu aşamada çıkarma yerine, dava veya icra takip yoluyla sermaye borcunu ödemesini de isteyebilir. Sermaye borcu ödeninceye kadar ihtarlar sonuçlarını koruyacaktır.²⁹⁹

---

sürmüş bulunmasına ve davalı şirket apel borcunu ödemesi için davacı ortağın keşide ettiği 13.03.1984 tarihli ve 15 gün süreli ihtarnameden sonra ikinci bir 15 gün süre daha tanınmadan ve diğer bir deyişle davalı sermaye koyma borcundan dolayı mütemerrit duruma henüz düşülmediğinden verilen ihraç kararının, mahkemece iptaline karar verilmesi doğru olduğundan, davalı şirketin temyizinin reddi gerekir.”(Yargıtay 11. HD 20.01.1986, 1986/828E 1986/1603K. Doğanay, TTK Şerhi, 1990, s. 1441.)

²⁹⁴ Cerrahoğlu, s. 178.

²⁹⁵ Berzek, s. 23. “... TTK’nın 525/2.hükmüne göre davalı şirket tarafından davacıya keşide edilen her iki ihtarnamenin de 15’er günlük bir ödeme süresini içermesi gerekirken onar günlük bir süre tanınmış ve bu suretle keşide edilen her iki ihtarname de hukuki sonuç doğurmaktan uzak bulunmasına ve ayrıca alınan karar ihraç kararı mahiyetinde olmayıp sadece ortaklık sermaye borcunun yerine getirilmesi temenni ve tavsiyesini içermesine göre, davanın kabulü doğrudur.”(Yargıtay 11. HD 20.06.1986, 1986/3362E. 1986/3777K., www.kazanci.com)

²⁹⁶ Çevik, s. 321.

²⁹⁷ Arslanlı/Domaniç, s. 396.

²⁹⁸ Cerrahoğlu, s. 178.

²⁹⁹ Arslanlı/Domaniç, s. 398; Cerrahoğlu, s. 178.

Ortağın çıkarılması kararını hangi organın vereceği konusunda kanunda açıklık olmasa da doktrinde kabul edilen görüş, TTK 523. ve TTK 551. maddelerinde olduğu gibi burada da ortaklar kurulunun yetkili olduğu yönündedir.³⁰⁰

Çıkarma kararı, TTK 536. maddedeki nisaplarla, ortaklık genel kurulunca alınacaktır.³⁰¹ Esas sermayenin yarısından fazlasını temsil eden ortakların oylarıyla karar alınır. Bu nisapların artırılıp artırılamayacağı ise doktrinde tartışma konusu olmuştur.

Doktrindeki bir görüş, nisapların artırılmasının mümkün olduğu yönündedir. Şirket, ortağın çıkarılması yolunu seçmekte serbest olduğuna göre, esas sözleşme ile nisabın artırılmasına da bir engel bulunmamaktadır.³⁰²

“... Dava, davalı limited ortaklık genel kurul kararının iptaline ilişkindir. TTK'nun 536/3. maddesinde, ödenmiş esas sermayenin hiç olmazsa, yarısından fazlasını temsil eden ortakların görüşülen husus lehine oy vermiş olmaları halinde genel kurul kararının oluşacağı ve aksi halde kararın geçersiz bulunacağı hükme bağlanmıştır. Yasada öngörülen bu genel kurul karar yeter sayısının ana sözleşme ile azaltılması yasaya aykırı ise de, artırılması olanaklıdır.”³⁰³

Buna karşılık, nisabın artırılmasının mümkün olmadığını savunan görüşe göre ise, nisaplar esas sözleşme ile artırıldığında genel kurulun çıkarılma kararı verebilmesi azlık tarafından imkansız kılınabilecektir.³⁰⁴

dd) Çıkarma Kararının Hukuki Sonuçları

Çıkarma kararı kurucu nitelikte ve ulaşması gereken bir karardır. Bu sebeple, ortaklar genel kurulunca verilen çıkarma kararının gerçekleşmesi için kararın ortağa tebliği gerekir.³⁰⁵ Ancak ortak, çıkarma kararı verilen genel kurul toplantısında hazır ise, kendisine tebligat yapılmaz.³⁰⁶

Çıkarılma prosedürünün başlatılmış olması, kendiliğinden ortaklık sıfatının kaybına yol açmaz. Kararın ortağa tebliği edilmesine kadar ortak, bakiye sermaye

³⁰⁰ Üçışık, s. 197; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Arslanlı/Domaniç, s. 396; Doğanay, s. 1287; Çevik, s. 321.

³⁰¹ “...Parasal yükümlülüklerini yerine getirmeyen ortaklar hakkında çıkarma kararı, TTK 551.maddesine göre değil, TTK 536.maddesinde öngörülen karar yeter sayısı ile alınır.” (Yargıtay 11 HD. 08.02.1991 , 1991/4499E. 1991/714K. Eriş, s. 2914)

³⁰² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Cerrahoğlu, s. 180.

³⁰³ Yargıtay 11 HD. 08.02.1991, 1991/4499E. 1991/714K. Eriş, s. 2914.

³⁰⁴ Arslanlı/Domaniç, s. 397; Berzek, s. 22.

³⁰⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Üçışık, s. 198; Arslanlı/Domaniç, s. 397.

³⁰⁶ Eriş, s. 2800.

borcunu öderse çıkarma işlemi düşecektir.³⁰⁷ Bununla birlikte ortağın, kendisine çıkarma kararının tebliğinden itibaren 3 ay içinde kararın iptali için dava açma hakkı vardır. Bu sebeple, ortak, kararın kendisine tebliğ tarihinden itibaren 3 ay içinde iptalini istemediği veya iptalini isteyip de mahkemece dava reddedilip kesinleştiğinde ortak, şirketten çıkarılmış olur, ortaklık sıfatını kaybeder. Ortağın ortaklıktan çıkarıldığı pay defterine kaydedilir. Ancak payı başkasına devredilinceye kadar ortağın adı pay defterinde kayıtlı kalır.

Ortak, kararın kendisine tebliğinden sonra sermaye borcunu ödeme talebinde bulunursa, çıkarılma kararının yenilik doğurucu niteliği gereği ve karşı tarafa ulaşması ile sonuç doğurması sebebiyle geri alınamayacağı düşünülse de, şirkette sermayenin korunması öncelikli amaç olduğundan, şirketin ödeme talebini kabul ederek ortağın tekrar ortaklık sıfatını kazanmasında hukuki bir sorun bulunmamaktadır.³⁰⁸

Ortağın ortaklıktan çıkarılması ile çıkarılan ortağın payının akibeti konusunda kanunda açık bir düzenleme olmasa da genel olarak kabul edilen görüş, ortağın payının geçici olarak şirketçe kazanılmış olacağı yönündedir.³⁰⁹ Buna karşılık, şirketten çıkarılan ortağın payının şirket tarafından edinilemeyeceğini ve yeni bir ortak bulunana kadar payın sahihsiz kalacağını belirten görüş de mevcuttur.³¹⁰

Genel olarak kabul gören görüşe göre pay, kanunen kazanılmış olmaktadır. Bu paya ait hak ve borçlar donmuş durumda olup, şirket bu pay dolayısıyla oy hakkı kullanamaz, kar payı alamaz.³¹¹

Şirketin geçici olarak pay sahibi olduğunu kabul ettiğimizde pay sahihsiz kalmayacak ancak payla ilgili tüm hakların kullanımı da dondurulmuş olacağından şirket bu hakları kullanamayacak ve herhangi bir sakınca doğmamış olacaktır. Zaten TTK 526. maddeye göre ortaklığın sermaye borcu tamamen ödenmemiş bir payı edinmesi mümkün değildir. Bu sebeple şirketin pay sahipliği geçici olacaktır.

Ortağın şirketten çıkarılmasından sonra kalan borç, vadesi geldiği halde ifa edilmemiş olan bir borçtur.³¹² Bu sebeple, çıkarılan ortağın ödenmeyen borçlarından dolayı sorumluluğu devam eder. Çıkarılan ortağın payı bir başkasına devredileceğinden, payı devralan yeni ortak, bakiye sermaye borcunu ödemezse, TTK 531. maddeye göre, çıkarılmış ortağın selef sıfatıyla şirkete karşı sorumluluğu olacaktır.

---

³⁰⁷ Üçışık, s. 198.

³⁰⁸ Üçışık, s. 198.

³⁰⁹ Yanlı, s. 690.

³¹⁰ Arslanlı/Domaniç, s. 344.

³¹¹ Doğanay, TTK Şerhi, s. 1287; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Cerrahoğlu, s. 180; Pulaşlı, s. 494.

³¹² Baştuğ, s. 77.

Çıkarılan ortak, ortak sıfatıyla beraber ortaklık haklarını da kaybeder. Paya bağlı haklarını kullanamaz. Buna karşılık, çıkarılma tarihinden önce gerçekleşmiş olması şartıyla şirketten, tahakkuk etmiş kar haklarını, sözleşmeyle kabul edilmiş ek karşılıkları veya bir avans veya masraflardan doğan alacaklarını isteme hakkı vardır.³¹³ Bu alacaklarını ortak veya şirket, sermaye borcu ile takas edebilir.³¹⁴

aaa) Payın Paraya Çevrilmesi

Şirketten çıkarılan ortağın payı diğer bir ortak tarafından gerçek değeri üzerinden devralınmadığı takdirde, pay, şirket tarafından açık artırma yoluyla satılabilir. TTK 530. maddesi gereğince, şirketten çıkarılan ortağın payı, diğer bir ortak tarafından gerçek değeri üzerinden devralınmadığı takdirde şirket tarafından açık artırma yoluyla satılabilir. Çıkarılan ortak da dahil olduğu halde bütün ortakların onayıyla payın diğer bir şekilde paraya çevrilmesi mümkündür.

TTK 530. maddede payın paraya çevrilmesinden sonra elde edilen paradan ortağın borcunun kesildikten sonra geri kalanının ortağa verileceği belirtilmiştir. Bu durumu, şirkete sadece aynı sermaye getirmeyi taahhüt etmiş ancak şirkete hiç ödeme yapmamış ortak için değerlendirdiğimizde, borçlu ortağı ortaklıktan çıkarmak, kendisine cezai bir yaptırım niteliğinde olmayacaktır. Çünkü taahhüt edilen aynı sermayenin değeri artmış bile olsa şirket, payın gerçek değerini aldıktan sonra kalan parayı iade ederek, aynı sermayedeki değer artışından, şirkete karşı yükümlülüğünü yerine getirmeyen ortağın faydalanmasını sağlamış olacaktır.

Payın gerçek değeri, şirketten çıkarılan ortak dışındaki diğer ortaklar tarafından tespit edilir. Ancak şirketten çıkarılan ortak, tespit edilen bu tutara itiraz edebilir. İtiraz konusunda şirketle çıkarılan ortak arasında bir anlaşma olmazsa mahkemeye başvurularak kıymet takdiri bilirkişi tarafından yaptırılır.³¹⁵

TTK 530. maddesi, şirketten çıkarılan ortağa ait payın paraya çevrilmesinde üç imkan tanımıştır. Bu imkanlar; payın diğer bir ortak tarafından gerçek değeri üzerinden devralınması, ortaklık tarafından açık artırma yoluyla satılması ve payın diğer bir şekilde paraya çevrilmesidir. Payın diğer bir şekilde, örneğin pazarlık yoluyla satılabilmesi için, bütün ortakların ve çıkarılan ortağın muvafakati gereklidir. Kanaatimce, ortağın muvafakatının de aranması yerinde bir hükümdür. Çünkü çıkarılan ortak, elde edilecek bedelden açık çıkmasını ve şirkete karşı borçlu duruma düşmeyi istemeyeceğinden, payın gerçek değerinde veya gerçek değerine yakın bir bedelle

³¹³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Pulaşlı, s. 495; Baştuğ, s. 77.

³¹⁴ Erdil, s. 85.

³¹⁵ Pulaşlı, s. 496; Çevik, s. 322.

satılma imkanı varken şirketin bu yolu denemekten kaçınmasını engellemek amacıyla hem kendi hem de şirket lehine olan yolu seçecektir.

TTK 530. maddesi, payın diğer bir ortak tarafından gerçek değeri üzerinden alınması halini düzenlemişse de, payın gerçek değerini veren bir üçüncü kişi payı devralmak istediğinde, ortakların muvafakatiyle payın üçüncü kişi tarafından da devralınması mümkündür.³¹⁶ Kaldı ki payı gerçek değeri üzerinden satın alacak ortak bulunmadığı takdirde pay açık artırma yoluyla yine bir üçüncü kişiye satılacağından, bu durum hukuki bir sorun teşkil etmeyecektir.

Çıkarılan ortağın payını gerçek değeri üzerinden alacak kimse çıkmazsa pay, şirket tarafından açık artırma yoluyla satılacaktır. Açık artırma, BK. 255. maddeye göre, herkesin katılabileceği aleni bir müzayededir. Açık artırma yoluyla satılan pay, gerçek değerinin altına düşse bile çıkarılan ortak buna itiraz edemez.³¹⁷

bbb) Sermaye Borcunda Seleflerin Sorumluluğu

Bir ortağın sermaye borcunu ödemede temerrüde düşmesi ve bunun sonucunda şirket tarafından ortaklıktan çıkarılması halinde kanun, sermaye açığının kapatılabilmesi için bir imkan tanımıştır. Ortaklık bu payı TTK 530. maddeye göre değerlendirir. Ancak payın satışı sonucu elde edilen bedel, sermaye borcunu karşılamaya yetmezse, bu açığın kapanması için TTK 531 hükmü gereğince seleflerin sorumluluğuna gidilebilecektir. Eğer kanunda öngörülen şartlarla pay bir ortak ya da üçüncü bir kişi tarafından devralınmaz veya başka bir şekilde değerlendirilmezse veya değerlendirmeye rağmen borç bakımından yine de bir açıklık kalırsa, bu durumda seleflere başvurma imkanı vardır.³¹⁸

Selef, TTK 531. madde anlamında payını devreden ortaktır. Buna karşılık, bir pay birden çok mirasçıya intikal etmiş ve daha sonra bunlardan birisine tahsis edilmişse, bu mirasçının ortaklıktan çıkarılması halinde diğer mirasçılar şirkete karşı selef sıfatı ile sorumlu olurlar. Seleflerin sorumluluğu ikinci derecededir. Öncelikle, çıkarılan ortağın takip edilmesi gerekir. Ayrıca seleflerin sorumluluğu müteselsil bir sorumluluk değildir. Şirket, pay defterindeki kayıt sırasına uymalıdır, seleflerden herhangi birine başvuramaz. Seleflerin sorumluluğu sıra izleyen, kademeli bir sorumluluktur.³¹⁹

---

³¹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 912.

³¹⁷ Çevik, s. 322.

³¹⁸ Arslanlı/Domaniç, s. 412; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 912; Çevik, s. 321; Çamoğlu Ersin, Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu, Batider S.3, s. 503.

³¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 918; Pulaşlı, s. 502.

Seleflerin açıktan dolayı sorumlu tutulabilmesi için, öncelikle sermaye borcunu ödemeyen ortağın ortaklıktan çıkarılmış olması gerekir. Çıkarılan ortağın payı TTK 530. madde uyarınca değerlendirilir. Elde edilen satış bedeli, payın sermaye borcunu karşılamıyorsa, açık söz konusu olur. İşte bu açığın kapanması amacıyla da seleflere başvurma imkanı doğar. Seleflerin sorumluluğu ancak ortağın, TTK 529. madde hükmü uyarınca sermaye borcunu ödemediği sebebiyle ortaklıktan çıkarılmada söz konusudur.

Selef sıfatıyla sorumluluğun konusu, çıkarılan ortağın payı paraya çevrildiği halde satış bedeli ile karşılanamayıp açık kalan kısımıdır.

Pay, üçüncü bir kişiye devredildikten sonra vadesi gelmemiş sermaye borcu taksitini ödeme yükümü payı devralandır.³²⁰ Bunun için seleflere gidilemez. Örneğin, 1.000 TL'lik payın 500 TL'si ödenmiş olup, kalan 500 TL'nin iki taksit halinde ödeneceği kabul edildiğinde ve ilk 250 TL taksitin ödeme günü geldiğinde ortak taksiti ödemediğinde, şirket ortağı ortaklıktan çıkartacak ve bu payın satışı gerekecektir. Söz konusu 250 TL'lik pay 200 TL'ye satılmış ise, açık 50 TL'dir. Kalan 250 TL sermaye taksitinden payı devralan sorumlu olup, vadesi geldiğinde şirkete ödemek borcu altına girmiştir. Böyle bir durumda seletin sorumluluğuna gittiğimizde talep edebileceğimiz bedel, payın satışında açık kalan 50 TL'dir.

Şirketin açıktan dolayı seleflere başvurma hakkı belirli sürelerle sınırlandırılmıştır. Bu süreler hak düşürücü süreler olup³²¹, TTK 531. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, şirket, sermaye borcunu ödemediği için şirketten çıkarılan ortağın pay defterine kaydedildiği tarihten önce beş yıl içinde pay defterine kayıtlı bulunan seleflerine başvurabilir. Fakat çıkarılan ortağın çıkarılma tarihinden itibaren on yıl önce ortak sıfatını kaybeden seleflere başvurma imkanı yoktur. Selef sıfatı ile sorumluluk kayıt sırasına göre olup, ödemediği bulunan eski ortağın kendisinden önce gelen kimselere rücu hakkı vardır.³²²

5) TTK Tasarısındaki Düzenleme

TTK Tasarısı, esas sermayenin nakit kısmının tamamının kuruluşta ödenmesini mecburi kılarak, 6762 sayılı kanuna göre önemli ve farklı bir düzenleme getirmiştir.³²³

³²⁰ Arslanlı/Domaniç, s. 413; Pulaşlı, s. 496.

³²¹ Arslanlı/Domaniç, s. 425.

³²² Erdil, s. 90.

³²³ I - Kurulma anı

MADDE 585.- (1) Şirket, kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinde, kurucuların limited şirket kurma iradelerini açıklayıp, sermayenin tamamını şartsız taahhüt etmeleri, nakit kısmı hemen ve tamamen ödemeleriyle kurulur. 588 inci maddenin birinci fıkrası saklıdır.

Bu madde hükmüne göre taahhüt edilen nakit sermayenin tamamının şirket kurulurken ödenmesi gerekmektedir. Böylece, nakdi sermayenin taksitler halinde ödenmesine son verilmiştir.

Şirkete nakit sermayenin yanında aynı sermayenin de getirilmesi mümkündür.³²⁴ Tasarının bu sistemine göre aynı sermaye de en geç tescilden sonra şirket adına kaydedilmektedir.³²⁵

Tasarıdaki yeni düzenlemeye göre, 6762 sayılı kanunun sermaye borcunun ödenmesine ilişkin olarak birçok hükmü gereksiz hale gelmiştir. Tasarıda sermaye borcunu ödemedeki temerrüt durumuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Tasarıya göre, şirket sermayesinin nakit kısmı tamamen ödenmeden şirket kurulamayacaktır. Bu sebeple de nakdi sermayenin ödenmesinde temerrüt söz konusu olamayacağından bu sebeple çıkarılma da mümkün olmayacaktır.

Ancak tasarı sadece nakdi sermayenin tamamının kuruluşta ödeneceğini düzenlemiştir. Ortağın aynı sermaye taahhüdünü yerine getirmeyişinin yaptırımı ayrıca düzenlenmemiştir. Bu durumda aynı sermaye borcunu ödemedeki temerrüde düşen ortağa karşı şirket, haklı sebeple ortaklıktan çıkarılması için mahkemeye başvurmalıdır. Taahhüt edilen sermayenin ödenmemesi, şirket için çekilmez bir durum olup, ortağın ortaklıktan çıkarılması için bir haklı sebep teşkil etmektedir.

III- İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETLERDE ÇIKARILMA

A) Genel Olarak

İki kişilik limited şirketlerde ortaklıktan çıkma hakkının kullanıp kullanılmayacağına ilişkin olarak verilen Yargıtay kararlarını, doktrindeki görüşleri ve konuyla ilgili Ticaret Kanunu Tasarısındaki düzenlemelere birinci bölümde değinmiştik.

Çıkma hakkına ilişkin olarak kanundaki düzenlemeye baktığımızda ortak, şirket sözleşmesine dayanarak veya haklı sebebe dayanarak şirketten çıkmayı isteyebilir. Buna karşılık maddenin devamında ortağın şirkete haklı sebebe dayanarak ortaklıktan

---

³²⁴ II - Aynî sermaye

MADDE 581.- (1) Üzerlerinde sınırlı aynî bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dahil, malvarlığı unsurları aynî sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticarî itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

(2) 127 nci madde saklıdır.

³²⁵ Yıldız, s. 184.

çıkarılmasına ilişkin olarak, şirketin öncelikle belli bir çoğunluğu sağlayarak ortaklık kararı almaları gerektiği belirtilmektedir.

Aynı şekilde, ortaklıktan çıkarılma hallerinden olan, sermaye payını ödemedeki temerrüt nedeniyle ortaklıktan çıkarılma, infisahı önlemek amacıyla ortaklıktan çıkarılmada da ortakların belli bir çoğunlukla almaları gereken bir karara ihtiyaç bulunduğundan bu çoğunluk, iki kişilik limited şirketlerde elde edilemeyeceğinden, çıkarılma mümkün olmayacaktır.³²⁶

“ Davacı vekili, müvekkil şirket ortağı olan davalının sermaye koyma borcunu ana sözleşmede belirtilen tarihlerde yerine getirmediğini, yetkili olmadığı halde şirketi borçlandırıcı işlemler yaptığını ve şirket aleyhine söylentiler yaydığını ileri sürerek, davalının müvekkil şirket ortaklığından çıkarılmasını, payının müvekkile devri ile yerine yeni ortak alınmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

İki kişiden oluşan bir limited şirkette, ortaklardan birisinin şirketten çıkarılması hali, o şirketin infisahi sonucunu doğurur. Yasa koyucu tarafından ise bu sonuç amaçlanmadığından, diğer ortak tek başına şirketin devamını veya şirketi devralmayı değil, şirketin feshini istemek durumundadır. Bu nedenle, davalının, davacı limited şirket ortaklığından çıkarılmasına ilişkin davanın reddine karar verilmesi gerekir”³²⁷.

Limited şirketlerde ortaklıktan çıkarılma hallerini düzenleyen kanun maddelerinde, çıkarılma için ortakların bu yönde karar almalarına ihtiyaç duyulmuştur. Örneğin, haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma için, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından izin verilmesi gerekmektedir. Ortaklık kararı olmadan, mahkemeye haklı sebeple çıkarılma için müracaat edilemez. Bu durumda iki kişilik bir ortaklıkta ortaklardan biri diğerine göre sermaye çoğunluğunu elinde bulundursa bile, sayıca bir çoğunluk oluşturamayacaktır. Tek başına, diğer ortağı ortaklıktan çıkarma kararını alamayacağı için de mahkmeden ortağın ortaklıktan çıkarılmasını isteyemeyecektir.

Doktrinde, iki kişiden oluşan limited şirketlerde ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hallerinde şirketin feshinin gerekmesinin kanunun amacına ters düştüğü, bu gibi durumlarda şirkete devam etme niyeti taşıyan ortağa belli bir süre verilerek bu süre içinde yeni bir ortak alınmasına izin verilmesi gerektiği belirtilmektedir.³²⁸

TTK 504/2. fıkrasında düzenlenen, ortakların sayısının bire inmesi halinde ortağa uygun bir süre verilerek şirkete yeni bir ortak bulmasına müsaade etmek, şirketin

³²⁶ Baştuğ, s. 60; Doğanay, s. 1489.

³²⁷ Yargıtay 11. HD 20.10.2003 Tarih, 2003/8693E. 2003/9501K. (www.kazanci.com)

³²⁸ Pekdinçer, s. 469; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 900.

devamlılığı açısından uygun olacağından, bu hükmün ortaklıktan çıkma durumu için uygulanabileceği düşüncesindeyim. Ancak bu madde hükmünü ortaklıktan çıkarılma için uygulamak, maddede çoğunlukla alınacak bir ortaklık kararının şart koşulması ve iki kişilik limited şirketlerde bu şartın oluşmasının mümkün olmaması sebebiyle, kanunun düzenlenişine aykırı düşecektir.

İki kişilik ortaklıklarda haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmayla ilgili Kollektif şirketler için ayrı bir hükümde düzenleme yapılmıştır. TTK 199. maddesine göre, çıkarılmayı gerektiren haklı sebep varsa ve diğer ortak bu yolda bir istem ortaya koydukça, şirket aktif ve pasifleri ile birlikte davacı ortağa terk ve tahsis edilebilmektedir. Ancak benzer bir hüküm, limited şirketler için düzenlenmemiştir.

Limited şirketlerin şahıs şirketlerine benzerliği gereği, kanunda düzenleme bulunmadığı hallerde Kollektif şirketlerdeki hükümlerden yararlanılabilmektedir. Örneğin daha önce de değindiğimiz gibi haklı sebep kavram olarak limited şirketlerde tanımlanmadığından bu konuda Kollektif şirket hükümlerinden faydalanılmaktadır. Ancak, Kollektif şirketler için düzenlenmiş olan TTK 199. maddesinin limited şirketlerde uygulanabilmesi için, TTK 551/3. fıkrasında ortakların çoğunlukla karar almasını şart koşan emredici hükmün değiştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

B) TTK Tasarısındaki Düzenleme

Tasarı, limited şirketlerde yeni bir düzenlemeye giderek, ortak sayısı itibariyle alt sınır getirmemiş ve tek kişilik limited şirketin varlığına olanak tanımıştır.³²⁹

Tasarıda ortaklıktan çıkarılma hususu TTK 640. maddede düzenlenmiş olup, bu maddeden başka sona erme sebepleri de bulunmakta ve tasarının farklı maddelerinde yer almaktadır.

Ortaklıktan çıkarılmayı düzenleyen 640/1. fıkrasında, şirket esas sözleşmesinde ortaklar kurulu kararıyla, ortağın ortaklıktan çıkarılabileceği sebeplerin öngörülmesine imkan tanınmıştır. Bu durumda şirket esas sözleşmesinde belirtilen çıkarılma sebebi olduğunda, ortaklar kurulu, mahkeme kararına gerek kalmadan, alacağı bir kararla ortağı ortaklıktan çıkarabilecektir. Ortak da hangi durumlarda şirketten çıkarılabileceğini öncede bilerek ona göre hareketlerini ayarlama fırsatı bulacaktır.³³⁰

Şirket esas sözleşmesiyle belirlenen sebeplerle ortağın şirketten çıkarılabilmesi için, karar yetersayılarını düzenleyen Tasarının 621. maddesi uyarınca, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt

³²⁹ Yıldız, s. 158.

³³⁰ Tasarının 640. maddesinin gerekçesine bkz.

çoğunluğunun bu yönde karar alması gerekmektedir. Aynı şekilde, haklı sebeplerin varlığında ortağın mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkarılması için de aynı çoğunluğun, ortaklar kurulunda karar alması gerektiği belirtilmiştir.³³¹

Diğer taraftan kanun koyucunun amacına baktığımızda tek kişilik limited şirketin varlığını kabul etmiş olması, Tasarının 636. maddesinde her ortağın şirketi fesh etme hakkını kullanmasına karşın mahkemeye geniş müdahale hakkı vererek fesihten başka çözümlere yöneltmesi³³² ve ortaklığın sona ermesinin son çare kabul edilmesi bakımından, iki kişilik limited şirketler bakımından farklı bir düzenlemeye gidilerek, ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkün kılınabilirdi. Ancak ortak, Tasarının 621. maddesinin önemli kararlar için öngördüğü nisapla karar almadan diğer ortağın ortaklıktan çıkarılması için mahkemeye başvurması durumunda çıkarılmak istenen ortak haklı nedenle şirketin feshini dava edebilir.

Tasarı, tek kişilik limited şirkete olanak tanımış ve feshi son çare kabul etmiş olsa da ortaklar kurulunda gerekli nisaplar sağlanamayacağından 6762 sayılı kanunda olduğu gibi iki kişilik limited şirketlerde ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkün görünmemektedir.

---

³³¹ Önemli kararlar

MADDE 621. - (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınır:

h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten çıkarılması.

³³² MADDE 636. - (1) Limited şirket aşağıdaki hallerde sona erer:

(3) Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini talep edebilir. Mahkeme, talep yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ORTAKLIKTAN AYRILMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I- GENEL OLARAK

Ortaklıktan çıkan ortak, şirketle arasındaki ortaklık bağları çözülmüş olduğundan artık genel kurulca veya diğer idari organlarca verilen karar, emir ve talimatlarla bağlı değildir. Şirkete karşı olan durumu, bir üçüncü kişinin şirkete olan durumu gibidir. Ancak tabii ki herhangi bir üçüncü kişiden farklı olduğu durumlar da mevcuttur. Öncelikle bıraktığı pay karşılığının kendisine verilmesini isteme hakkı vardır.³³³

Ortak ayrılma payı istemini şirket tüzel kişiliğine yöneltir. Ayrılma payı, esas sermaye payı tutarına oranla hesaplanır. Ayrılan ortağın ayrılma payının hesaplanması konusunu ileride ayrıntılı bir biçimde inceleyeceğiz.

II- REKABET ETME YASAĞI

A- Genel Olarak

Limited şirketlerde ortağın şirketle rekabet etmeme yükümlülüğü TTK 547. maddede düzenlenmiş olup, bu düzenlemeye göre, limited şirkette müdür olan ortak, diğer ortakların onayı olmadan şirketin uğraştığı ticaret dalında ne kendi ve ne de başkası hesabına iş göremeyeceği gibi başka bir işletmeye sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak, komanditer ortak veya limited şirketin azası sıfatıyla iştirak edemez.

TTK 547. madde rekabet yasağını şirketi temsil eden müdür için düzenlemişse de, TTK 540/1. fıkrası gereğince, aksi kararlaştırılmadığı takdirde bütün ortaklar müdür sıfatını taşıdıkları için aslında rekabet yasağı tüm ortakları kapsamaktadır. Eğer şirket sözleşmesi veya ortaklar kurulu kararı ile şirketin idare ve temsili bir veya birkaç ortağa bırakılmışsa, rekabet yasağı, müdür olan ortaklar için geçerli olacaktır.³³⁴

---

³³³ Baştuğ, s. 76.

³³⁴ "... TTK'nun 547. maddesinde düzenlenen rekabet yasağının ancak müdür ortakları kapsamına, limited şirketin diğer ortaklarının ancak ana sözleşmeye konulacak hükümlerle bu kapsam dahiline alınmasının mümkün bulunmasına, davacı şirketin ana sözleşmesinde farklı bir düzenleme olmamasına, davalıların müdür ortak sıfatlarının bulunmamasına ve davacı şirketin müdür ortak tarafından temsil ve ilzam edilmesine, diğer iddiaların da kanıtlanmamış olmasına göre, davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir." Yargıtay 11. HD 06.11.2006, 2005/10586E. 2006/11224K. (www.kazanci.com)

Bununla beraber, şirket kurulduktan sonra şirkete giren ortaklar da, ortaklar kurulunun bu konuda ayrı bir kararı olmadığı sürece, TTK 540/3. fıkrası uyarınca şirketi idare ve temsile yetkili olmadıklarından rekabet yasağına tabi değildirler.³³⁵

TTK 547. maddede ayrıca rekabet yasağının esas sözleşme ile bütün ortaklar için de getirilebileceği düzenlenmiştir. Bu durumda şirket sözleşmesine koyulacak bir hükümle tüm ortakların rekabet yasağına tabi kılınması mümkündür.

“ Esasen, şirketin konusuna giren hususlarda rekabet yasağı TTK'nun 547. maddesinde müdür olan ortak için öngörülmüşse de aynı maddede ana sözleşmeye konulacak hükümle bu yasağın, bütün ortaklara teşmil edilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan madde uyarınca şirket ana sözleşmesinin 14. maddesine konulan hüküm bütün ortakları bağlayan, şirketin uğraşı alanına giren işi yapmama zorunluluğu altına sokan açık bir hükümdür. Mahkemece, ana sözleşme hükmünün hatalı olarak değerlendirilmesi suretiyle davanın reddolunması yerinde değildir. ”³³⁶

Limited şirketlerde rekabet yasağının şartlarını düzenleyen TTK 547. madde, rekabet yasağının ihlalinde uygulanacak müeyyideleri düzenlememiştir. Kollektif ve anonim şirketlerde ortakların rekabet yasağına aykırı hareketi sonucunun yaptırımını TTK 173 ve TTK 335. maddelerde düzenlenmiştir. Limited şirketler içinse, TTK 543. maddesinin yollamasıyla TTK 161 ve 162. madde hükümleri uygulanarak rekabet yasağını ihlal eden müdür ortağın şirketteki hak ve görevleri sınırlandırılabilir, azli sağlanabilir.

TTK 556. maddenin yaptığı yollamanın sonucu olarak TTK 335. maddede anonim şirket idare meclisi üyeleri için öngörülen müeyyidelerin limited şirketlerde rekabet yasağına aykırı davranışlarda da uygulanması gerekir.³³⁷ Buna göre rekabet yasağının ihlali halinde şirket, rekabet yasağına aykırı davranan ortaktan tazminat talep edebilir, ortağın kendi adına yaptığı işlemi, şirket adına yapılmış sayabilir, üçüncü kişiler hesabına yapılan muamelelerden doğan menfaatlerin şirkete terk edilmesini talep edebilir.

Bunlardan başka, rekabet yasağının ihlali ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı bir sebep oluşturduğu durumlarda, TTK 551/3. fıkrasındaki düzenleme ile ortağın ortaklıktan çıkarılması mahkmeden talep edilebilir.³³⁸

---

³³⁵ Öcal, s.292.

³³⁶ Yargıtay 11. HD 08.06.2000, 2000/4138 E. 2000/5287K. (www. hukukturk.com)

³³⁷ Karasu Rauf, Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı, Cilt 22 Sayı 3, Batider Aralık 2004, s. 165.

³³⁸ Çamoğlu, (Haklı sebep) s. 48. “... Davalının iştilal konuları aynı olan ve aynı mntıkada bulunan işyerine ortak olduğu, mesaisinin çoğunu buraya harcadığı, buna davacıların açık muvafakatinin bulunmadığı, sermaye artırımındaki sahtecilik nedeniyle ceza davasında davalının beraat etmesine

B- Şirketten Ayrılan Ortağın Rekabet Etme Yasası

Ortağın, ortaklıktan ayrıldıktan sonra şirkete karşı şahsi sorumluluğu sona ermektedir. Buna karşılık ortağın şahsi ortaklık haklarından olan ve şirketten çıkarılması için de bir haklı sebep teşkil eden şirketle rekabet etme yasağının, ayrılma halinde sona erip ermeyeceği konusunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Kanun, limited şirketlerde rekabet yasağının şirket müdürleri ve ortaklar için tanınabileceğini düzenlemekle yetinmiştir. Doktrinde de bu konuda fikir birliği bulunmamaktadır.

Ayrılma ile ortağın kişisel nitelik taşıyan tüm hak ve yükümlülüklerinin ortadan kalkması sebebiyle, ortağın artık ortaklığa bağlılık ve rekabet etmeme yükümlülüklerinin de ortadan kalkacağını savunan görüşe göre, limited şirketten ayrılan ortak, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa ortaklığın iştilal konusunda ayrı bir ticari işletme kurabilir ve işletebilir. Bu durumda TTK 547. madde anlamında rekabet yasağını ihlal etmiş sayılmayacaktır.³³⁹ TTK 547. maddesi, şirket ortaklarının rekabet etme yasağına ilişkin bir düzenlemedir.³⁴⁰

Rekabet yasağının ayrılan ortağa uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki kanundaki boşluğa karşın, TTK 56. maddesi, haksız rekabeti, herkese karşı ileri sürülebilen mutlak bir hak olarak kabul etmiştir. Madde devamında haksız rekabet oluşturan haller sayılarak bunların müeyyideleri düzenlenmiştir. Bu sebeple, şirketten ayrılan, şirkete ortak olmayan kişinin rekabet yasağına giren işlemlerini önleyebilmek için başvurulabilen tek hukuki yol, TTK 56. madde ve devamı hükümleridir.³⁴¹

Bu görüşe karşılık, TTK 57/8. fıkrasına dayanarak ortağın şirketi yönetimi sırasında edinmiş olduğu şirketin sırlarını saklamak, yaymamak zorunda olduğunu savunan görüş de mevcuttur.³⁴² Medeni Kanununun 2. maddesinde düzenlenen iyi niyet kurallarının bu şekilde davranmayı gerektireceği belirtilmiştir.³⁴³

---

rağmen, muhasebecinin yargılamasının devam ettiği, muhik sebep koşulunun gerçekleştiği, davalının maddi hakları için her zaman dava açabileceği gerekçesiyle, davanın kabulü ile davalının şirket müdürlüğünden azline, ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin kararda bir usulsüzlük yoktur.” Yargıtay 11. HD 11.03.2002, 2002/1221 E. 2002/2173K. (www. kazanci.com)

³³⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902; Pulaşlı, s. 497; Arslanlı/Domaniç, s. 681.

³⁴⁰ “ ... Olayda, taraflar ortak olarak kurdukları şirketi boşanmalarından sonra yürütmedikleri için ortaklığı protokolle sona erdirmişlerdir. Davacı davalının rekabet yasağına uymadığı gerekçesiyle protokol gereği cezai şarttan sorumlu olduğunu ileri sürmektedir. TTK'nun 547. maddesinde düzenlenen rekabet yasağının, şirketin ortakları arasında uygulanmasının mümkün bulunmasına ve şirketten fiilen ayrılan bir ortağa kaydı hayat şartıyla çalışmasını engeller şekilde, sözleşmeye konan hükmün, esasen geçersiz olması karşısında, protokolün iptaline karar verilmesi gerekir.” (Yargıtay 11. HD 02.03.2000, 2000/1263 E. 2000/1729K. www. kazanci.com)

³⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 262; Poroy/Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2004, s. 28.

³⁴² Karasu Rauf, Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme ile Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasası, Cilt 22 Sayı 4, Batider Aralık 2004, s. 79.

³⁴³ Baştuğ, s. 77.

TTK 548/2. fıkrasının, BK'nın 531. maddesine yaptığı atıf uyarınca ortak sayısının yirmi veya yirmiden az olan limited şirketlerde tüm ortakların bilgi alma ve denetleme hakları çok geniş kapsamlı ve emredici nitelikte düzenlenmiştir. İdare yetkisine sahip olmayan ortaklar şirkete ait tüm defter ve belgeleri inceleme hakkına sahiptirler. Ortaklar, kendilerine tanınan bu hak sayesinde şirketin bütün sırlarını öğrenebilmekle beraber, öğrendikleri bilgi ve sırları şirketten ayrıldıktan sonra da şirket aleyhine kullanabilme imkanına sahiptirler.

Şirketten ayrılan ortağın, ortaklık sıfatı devam eden ortakların aksine, şirkete karşı sadakat yükümlülüğünün olmaması ve dolayısıyla şirkete zarar verici eylemlerden kaçınmak zorunluluğunda olmaması da şirketten arılan ortak için sözleşme ile belli bir süre daha rekabet yasağı öngörmeyi gerekli kılmaktadır.³⁴⁴

Rekabet yasağı, ortaklık veya yöneticilik sıfatının sona ermesiyle ortadan kalkmaktadır. Ancak ortaklar, sözleşme serbestisi ilkesi gereğince şirketten ayrılan ortaklar için ayrıldıktan sonra belli bir süre daha şirketle rekabet etme yasağı kararlaştırabilirler.

Rekabet yasağı ticari faaliyet hürriyetine getirilmiş bir sınırlama olduğundan sözleşme ile getirilecek rekabet yasağı, RKHK m. 4 f. 1 ve BK 19/2 ve 20. madde hükümlerine aykırı olamayacaktır.

Rekabet yasağı sözleşmesi ancak şirketin menfaatlerini korumak için zorunlu olduğu takdirde geçerli olabilir. Bu nedenle rekabet yasağı zaman, yer ve konu bakımından uygun bir sınır içinde kalınarak kararlaştırıldığı takdirde geçerlidir. Aksi halde RKHK 4. maddesine aykırılık teşkil eder. Ayrıca şirketten ayrılan ortakların ekonomik özgürlüğünü yok edecek ya da iktisadi geleceklerini hakkaniyete aykırı olarak tehlikeye sokacak düzenlemeler de, BK 19 ve 20. madde hükümlerine aykırı olacağından sözleşme batıl sayılacaktır.³⁴⁵

Kanımca, TTK 547. maddesinde düzenlenen rekabet yasağına aykırılık oluşturan haller, ortağın ortaklıktan ayrıldıktan sonra da şirkete zarar vermesi muhtemel olan durumları oluşturmaktadır. Şirketten ayrılan ortak, aynı ticari konuda kendi veya başkası hesabına iş görmesi halinde, ayrıldığı şirketin ticari sırlarından faydalanarak ayrıldığı şirkete zarar verebilir. Şirket emeğinin korunması sağlanmalıdır. Bunu sağlarken, ayrılan ortağın çalışma hayatını tamamen zorlayacak kadar katı kurallar koymadan, ayrılan ortağın iyi niyeti de korunmalıdır.

---

³⁴⁴ Karasu, s. 83.

³⁴⁵ Karasu, s. 91.

C- TTK Tasarisında Rekabet Etme Yasağı

1- Genel Olarak

Türk Ticaret Kanununda yer almayan ortakların bağlılık yükümü ve rekabet yasağına ilişkin hükümler, TTK Tasarisının 613. maddesinde düzenlenmiştir. Tasarı, ortaklar için hem bağlılık yükümüne hem de rekabet yasağına yer vererek, limited şirketlerin kişisel yönünü ortaya çıkaran bir düzenleme yapmıştır.³⁴⁶

TTK Tasarisının 613/1. fıkrasında ortakların şirkete olan bağlılık yükümü, şirket sırlarını koruma ve saklama yükümü olarak değerlendirerek, bu yükümlülüğün şirket esas sözleşmesiyle dahi kaldırılamayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle şirket sırlarını saklama yükümü, aksi kararlaştırılmayan emredici bir nitelik taşımaktadır. Buna karşılık, şirket sırrı kavram olarak tasarıda tanımlanmamış, örneklendirilmemiş ve sır saklama yükümlülüğüne aykırılığın müeyyidesi düzenlenmemiştir. Şirket sırrı kavramı ve aykırılığın yaptırımını, öğretiyeye ve mahkeme kararlarına bırakılmıştır.

2- Rekabet Yasağı

TTK Tasarisının 613/2. fıkrasında ortakların, şirket çıkarlarına zarar verebilecek davranışlarda bulunamayacaklarını, kendilerine menfaat sağlayan ve şirket amacına zarar veren işlemleri yapamayacaklarını düzenlemiştir. Ancak, tasarı gerekçesinde, ortağın kendisine özel menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren davranışlarını bağlılık yükümünü ihlâl eden ayrı bir kategori olarak kabul edildiğini belirtmiştir. Sınırlı sorumluluk ilkesiyle, ortaklık haklarının sermayeye bağlanmış olması limited şirkette ortağın kanunen rekabet yasağı altına konulmasını, kural olarak haklı gösteremez. Bu sebeple şirket sözleşmesinde öngörülmemişse ortağa yönelik rekabet yasağı yoktur. Sözleşmede açık hüküm bulunmuyorsa bağlılık yükümünden hareketle yasağa varılamaz.³⁴⁷ Ortak, şirketin amacına zarar verecek şekilde kendine menfaat sağlıyorsa, bağlılık yükümüne aykırı davranmış olacaktır.³⁴⁸

---

³⁴⁶ Bağlılık yükümü ve rekabet yasağı

MADDE 613. - (1) Ortaklar, şirket sırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz.

(2) Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar. Şirket sözleşmesinde, ortakların, rekabet oluşturan davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilir.

(3) Müdürler için rekabet yasağı öngören özel hükümler saklıdır.

(4) Geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay verdikleri takdirde, ortaklar, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilirler. Esas sözleşme bunun yerine ortaklar genel kurulunun onayını öngörebilir.

³⁴⁷ TTK Tasarisının 613/2. fıkrası gerekçesine bkz.

³⁴⁸ Yıldız, s. 187.

TTK 613/2. fıkrasının devamında, şirket sözleşmesi ile ortakların tamamı için rekabet yasağının getirilebileceği düzenlenerek, TTK 547. maddede olduğu gibi tüm ortakların rekabet yasağına tabi kılınabileceği kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, TTK Tasarısının 613/4. fıkrasına göre, ortakların tümünün onayının alınması şartıyla bazı ortakların bağlılık veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilecekleri, diğer bir ifade ile rekabet yasağına tabi olmadıkları kabul edilebilecektir.

Ortakların tamamı veya en az birisi şirket müdürü ise, TTK Tasarısının 626. maddesindeki rekabet yasağına tabi olacaklardır.³⁴⁹ Müdürlerin, rekabet yasağına aykırı davranışta bulunabilmeleri için, TTK Tasarısının 613/4. fıkrasında olduğu gibi, diğer ortakların tamamının yazılı olarak izin vermesi ya da sözleşmede öngörülmüşse ortaklar kurulunun TTK Tasarısının 621. maddesindeki nisaplarla bu konuda karar alması şarttır.³⁵⁰

Rekabet yasağına ilişkin Tasarının 626/2. fıkrası, 6762 sayılı kanunun 547. maddesinin yerini almıştır. Tasarıda rekabet yasağı oluşturan haller 6762 sayılı kanunda olduğu gibi belirtilmemiştir. Bu hüküm hem 6762 sayılı kanundaki durumları, hem de diğer rekabet hallerini kapsayan genişliktedir.³⁵¹ Ancak her iki düzenlemede de aksinin şirket sözleşmesi veya ortakların onayı ile öngörülebileceği belirtilerek rekabet yasağının emredici bir düzenleme olmadığı kabul edilmiştir.

Tasarıda düzenlenen şirket müdürlerinin rekabet yasağı ile 6762 sayılı kanunun 547. maddesindeki şirket müdürleri için düzenlenen rekabet yasağını karşılaştırdığımızda, tasarının kabul ettiği sistem açısından 6762 sayılı kanunun müdürlere ağır bir rekabet yasağı koyduğunu görebiliriz. Çünkü tasarı, limited şirketler için özden organ ilkesini terk etmiştir. Bu ilke tüm ortakların, ortaklığı birlikte yönetmesi dolayısıyla, şirketin yönetiminin ve temsiline ortaklar için hem hak hem yüküm niteliği taşıması anlamına gelir.³⁵² TTK Tasarısı, 6762 sayılı kanundan farklı olarak, seçilmiş yönetim organı sistemini benimsemiştir. Buna göre yönetim, ortaklara kanunen bir hak ve yükümlülük olarak bırakılmaz, seçilmiş ortak olan veya olmayan

---

³⁴⁹ Özen ve bağlılık yükümü, rekabet yasağı

MADDE 626. - (1) Müdürler ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tüm özeni göstererek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralları çerçevesinde, gözetmekle yükümlüdürler. 202 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır.

(2) Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Ortaklık sözleşmesi bunun yerine ortaklar genel kurulunun onayını öngörebilir.

(3) Müdürler de, ortaklar için öngörülmüş bulunan bağlılık borcuna tâbidir.

³⁵⁰ Yıldız, s. 265.

³⁵¹ TTK Tasarısının 626/2. fıkrasının gerekçesine bkz.

³⁵² TTK Tasarısının 623/1. fıkrasının gerekçesine bkz.

kişilere ait olmalıdır.³⁵³ 6762 sayılı kanunun 540. maddesine göre, aksi kararlaştırılmadığı takdirde tüm ortaklar kanunen müdür sıfatına haizdirler. Tasarının 623. maddesindeki düzenlemeyle artık ortakların kanunen şirketi yönetim ve temsil hakları bulunmayacak, şirketi yönetim ve temsil yetkisine sahip olacak ortak ve ortaklar, şirket sözleşmesi ile belirlenecektir.

Bu tasarı hükmüne göre müdürler, aynı konuda faaliyet gösteren bir limited şirket ortağı veya komanditer şirketin komanditer ortağı olmanın, çalıştığı şirket için rekabet yasağı oluşturmayacağını ispat edebilirler.³⁵⁴

6762 sayılı kanunda olduğu gibi tasarıda da rekabet yasağının şirket ortaklığından ayrılan ortak için uygulanıp uygulanamayacağı hakkında herhangi bir düzenlemeye gidilmemiştir.

Ortakların bilgi alma ve inceleme haklarının geniş kapsamlı olması bakımından şirketten ayrılan ortağın bu bilgileri şirket menfaatlerini zedeleyecek şekilde kullanmasını önlemek için ortak sayısı yirmi ve yirmiden az olan limited şirketlerde şirket sözleşmesi ile ayrılan ortağa rekabet yasağının belirli sınırlar dahilinde uygulanabilmesi gerekmektedir.³⁵⁵

6762 sayılı kanunda ortak sayısı yirmi veya yirmiden az olan limited şirketlerde ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı olduğu düzenlenmiş olup, Tasarıda 6762 sayılı kanundan farklı olarak limited şirket ortak sayısına bakılmaksızın tüm limited şirket ortaklarının bilgi alma ve inceleme hakları olduğu düzenlenmiştir.³⁵⁶ Bu sebeple şirket ortak sayısına bakılmaksızın tüm limited şirketlerde ayrılan ortak için rekabet yasağı sözleşmesinin uygulanması gerekmektedir.

---

³⁵³ B) Yönetim ve temsil

I - Müdürler

1. Genel olarak

MADDE 623. - (1) Şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirket sözleşmesi ile yönetim ve temsil, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim ve temsil yetkisinin bulunması gerekir.

(2) Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi temsilci olarak bir gerçek kişiyi belirler.

(3) Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmayan yönetime ilişkin tüm konularda yetkilidirler.

³⁵⁴ Yıldız, s. 265.

³⁵⁵ Bkz. s. 132.

³⁵⁶ Bilgi alma ve inceleme hakkı

MADDE 614. - (1) Her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri hakkında bilgi vermelerini talep edebilir.

(2) Ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde, şirketin amacına aykırı biçimde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi, gerekli ölçüde engelleyebilir; bu konuda ortağın başvurusu üzerine genel kurul karar verir.

(3) Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın talebi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Mahkeme kararı kesindir.

III- AYRILAN ORTAĞIN AYRILMA PAYINI İSTEME HAKKI

A- Genel Olarak

Gerek çıkma hakkını kullanarak ortaklıktan ayrılması, gerekse şirket tarafından ve iradesi dışında ortaklık haklarının elinden alınarak şirketten çıkarılması durumlarında ortak, ortaklık sıfatını kaybederek şirketten ayrılmış olacaktır.

Kanun koyucu, çıkma ve çıkarılma hallerinde ortağa, ortaklıktan doğan şahsi nitelikteki haklarını tamamen kaybettiği halde, pay karşılığının kendisine ödenmesini isteme hakkı tanımıştır.

Ortaklıktan çıkan veya şirketçe çıkarılan ortağın pay karşılığı, şirketçe ödenmesi gereken bir borçtur. Bu durumda ayrılan ortak, şirket alacaklısı gibidir. Şirket o anda iflasa düşerse, ayrılan ortak, bir şirket alacaklısı gibi masaya iştirak edecektir.³⁵⁷

Kanunda düzenlenen ve bizim de çalışma konumuzu oluşturan ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hallerinde her zaman ortağın ayrılma payı isteme hakkı doğmaz. TTK 529. maddede, sermaye borcunu ödemediği düşen bir ortağın ortaklıktan çıkarılması söz konusu olup, ortaklıktan borcunu ödemediği için çıkarılan ve şirkete borçlu olan ortağın sermaye payı, TTK 530. maddesi uyarınca şirketçe değerlendirilerek sermaye borcu karşılır. Bu sebeple ortağın, sermaye borcunu ödemediği şirketten pay karşılığını isteme hakkı da olmayacaktır. Ayrıca ortaklıktan çıkarılan mütemerrit ortağın şirkete karşı sorumluluğu devam etmekte, payın satışı sonucu elde edilen bedel, sermaye borcunu karşılamaya yetmezse, bu açığın kapanması için TTK 531. maddesi gereğince seleflerin sorumluluğuna gidilebilmektedir.

Bunun gibi, TTK 523. maddede düzenlenen infisahı önlemek amacıyla borçlu ortağın, ortaklık payının ödenmesiyle ortaklıktan çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Ancak burada da çıkarılan ortağın tasfiyeye ilişkin gerçek payı ortağa değil, iflas idaresine veya takibi yapan icra dairesine verilecektir.

Buna karşılık ortak, sermaye borcunun sadece bir kısmını ödemediği için temerrüde düşerek ortaklıktan çıkarılmış olabilir. Bu durumda, TTK 530/2. fıkrasına göre, sermaye borcunu yerine getirmeyen ortağın payı satıldıktan sonra şirketçe elde edilen paradan ortağın borcu karşılandıktan sonra kalan para, çıkarılan ortağa verilecektir. Ancak, çıkarılan ortağa TTK 530. maddeye dayanarak bu fazla kalan bedeli isteme hakkı tanınmasının adil olmayacağı konusu yukarıda incelenmişti.³⁵⁸

---

³⁵⁷ Baştuğ, s. 80.

³⁵⁸ Bkz. s. 121.

İnfisahı önlemek amacıyla ortaklıktan çıkarılmada şirketin icra dairesine fazla ödeme yapması halinde nasıl bir yol izleneceği kanunda ayrıca düzenlenmemiştir. Burada da TTK 530/2. fıkrasının uygulanacağını kabul edecek olursak çıkarılan ortak, icra dairesinden fazla yapılan ödemeyi isteyebilecektir.

Bu iki çıkarılma hali dışında, TTK 551. maddede düzenlenmiş olan, ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hallerinde ortaklıktan ayrılan ortak, TTK 551/4. fıkrasından açıkça anlaşıldığı gibi, şirketten ayrılma payını isteyecek ve ayrılma payını almadan da şirketin, ayrılan ortağa karşı olan mali yükümlülüğü devam edecektir. Ayrılma payının ödenmesi ile ayrılan ortağın şirketle olan mali bağlarına da son verilmiş olacaktır.³⁵⁹

B- Ayrılma Payının Muacceliyet Şartı

Çıkma ve çıkarılma, sözleşmeye dayanan çıkma hakkında ortağın çıkma bildirisini, kanundan doğan ve haklı sebebe dayanan çıkma ve çıkarılma hallerinde ise mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşmiştir. Ortaklıktan ayrılan ortağın ayrılma payını isteme hakkı da çıkma veya çıkarılmanın gerçekleştiği anda doğar. Ancak ayrılma payının ayrılan ortağa ödenmesi için öncelikle bu alacağın muacceliyet kazanması gerekmektedir.³⁶⁰

TTK 551/4. fıkrasında belirtildiği gibi, bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hükümlerine riayet şartıyla muteberdir. Bunun istisnaları da yine aynı maddenin devamında belirtilmiştir. Buna göre, çıkarılan ortağın payı, şirket sözleşmesinde yazan esas sermayeyi geçen malvarlığından karşılanabiliyorsa, çıkarılan ortağın payı TTK 530. maddede öngörülen usuller çerçevesinde satılabiliyorsa veya çıkarılan ortağın payı başka bir ortak tarafından TTK 520 ve TTK 526. maddede belirtilen şartlarla devredilebiliyorsa, sermayenin azaltılmasına gerek yoktur. O zaman, şirketten ayrılan ortağın ayrılma payı, şirketin esas sermayeyi aşkın malvarlığına sahip olduğu veya payın üçüncü bir şahsa devri mümkün olduğu halde muaccel sayılacaktır.³⁶¹ Bu istisnalar gerçekleşmediği takdirde, ayrılma payının muacceliyet kazanması için, esas sermayenin azaltılmasının sonucu bekleneyecektir. Bu da, TTK 517. madde uyarınca esas sermayenin azaltılmasının tescil ve ilanı ile ayrılma payının muacceliyet kazanacağını göstermektedir.³⁶²

Ayrılan ortak payının, ayrılma payı ödeninceye kadar ne olacağı konusunda doktrinde, TTK 529. madde hükmünde olduğu gibi, paya bağlı tüm hakların donacağı

³⁵⁹ Baştuğ, s. 91.

³⁶⁰ Arslanlı/Domaniç, s. 772; Baştuğ, s. 82; Üçışık, s. 204.

³⁶¹ Baştuğ, s. 83.

³⁶² Üçışık, s. 205; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902,

ve şirketin bu süre içinde ortaklık haklarından hiçbirini kullanamayacağı görüşü hakimdir.³⁶³

III- AYRILMA PAYININ KARŞILIĞI VE HESAPLANMASI

A- Genel Olarak

TTK 551. maddede, ortaklıktan çıkma ve çıkarılmada ayrılma payının nasıl hesaplanacağı konusunda açıklık bulunmamaktadır. Buna karşılık, sermaye borcunu ödemede temerrüde düşen ortak payının paraya çevrilmesi hususunda TTK 530. maddede ve aynı şekilde, aleyhinde icra takibi yapılan ortağın şirketten ihracı ile infisahın önlenmesinde TTK 523. maddesinde ortağın pay karşılığının, “gerçek değer” üzerinden hesaplanacağı belirtilmiştir. Bu hükümler, TTK 551. maddede düzenlenen çıkma ve çıkarılma halleri için de kıyasen uygulanacaktır.³⁶⁴ Ancak burada payın mutlaka gerçek değeri üzerinden devredilmesi belirtilmediğinden, ayrılan ortak, gerçek değer altında bir miktara da rıza gösterebilir.³⁶⁵

TTK 551. maddedeki çıkma ve çıkarılma hallerinde de ortağa ödenecek tutarın hesaplanma şeklinin kanunda açıkça düzenlenmesi ve bu konuda kanunda genel bir hükmün var olmasında yarar vardır.

Ayrılma payının tutarında ve hesaplanmasında uygulanacak ölçü ve kuralları taraflar aralarında serbestçe kararlaştırabilirler. Bu esasları ayrılma sırasında tespit edebilecekleri gibi, esas sözleşmede veya ayrı bir sözleşmeyle de öngörebilirler. Buna karşılık, ortağın ayrılma payından vazgeçmesi ve buna ilişkin bir anlaşma yapması durumunda bu anlaşma geçersiz olur.³⁶⁶ Ayrılma payının miktarı ve nasıl hesaplanacağı taraflarca tespit edilmemişse ve nasıl tespit edileceği kararlaştırılmamışsa, şirket veya mahkeme tarafından ayrılma payının hesaplanması gerekmektedir.³⁶⁷

³⁶³ Arslanlı, s. 291; Baştuğ, s. 92.

³⁶⁴ Üçışık, s. 204; Baştuğ, s. 79.

³⁶⁵ Baştuğ, s. 94.

³⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902.

³⁶⁷ “... Davalının ticari defter ve belgeleri üzerinde uzman bilirkişiler marifetiyle inceleme yaptırılarak şirketin dava tarihi itibarıyla net malvarlığının ve buna göre davacının hissesinin haiz olduğu değer saptanması ve TTK 551.maddesi hükümleri dairesinde davacı hissesi bedelinin tahsiline karar verilmesi gerekirken, hisse bedeli hususunda taraflar arasında anlaşmazlık bulunduğu halde, davalı şirketçe hesap edilecek kıymet üzerinden davacı hissesinin ödenmesine karar verilmesi doğru görülmemiştir.”(Yargıtay 11.HD 25.12.1985, 1985/6708E. 1985/7310K. www.kazanci.com)

“... Davacı vekili, davalı şirketin %30 hissesine sahip olan müvekkiline, ağabey olan diğer ortakların şirket nezdindeki hak ve alacakları ile kâr payını vermediklerinden 5 yıl öncesinden başlayan anlaşmazlığın zaman içinde meydana gelen nahoş olayların etkisiyle artarak devam ettiğini ileri sürerek a)TTK.nun 551/2 nci vd. maddeleri gereğince müvekkilinin haklı nedenlerle şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesine, b)tasfiye işleminin davacı hissesinin diğer hissedarlar tarafından reel değeri karşılığında satın alınması, TTK.nun 551/4-son maddesine göre esas sermayeyi aşan şirket malvarlığından ödenmesi yada bu mümkün olmadığı takdirde şirketin fesih ve tasfiyesi şeklinde

Ayrılma payının neye göre ve nasıl düzenleneceği konusunda kanunda herhangi bir hüküm bulunmadığından dolayı her olayda farklı çözümlere gidilerek ayrılma payının tespitinde adaletsizlikler doğabilecektir. Bu sebeple ayrılma payının hesaplanması konusunda kanunda genel bir hükmün olması gerekmektedir.

B- Ayrılma Payının Hesaplanma Zamanı

Ayrılma payı hesaplanırken, çıkma ve çıkarılmanın gerçekleştiği andaki şirket malvarlığı esas alınır.³⁶⁸ Hesaplama yapılırken şirketin tüm aktif ve pasifleri, açık ve gizli yedek akçeleri göz önünde tutulmalıdır.

Haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkmaya ve ortağın ortaklıktan çıkarılmasına mahkeme karar vermekte ve bu karar inşai nitelikte olduğundan karar tarihinde hüküm ifade etmektedir. Bu durumda mahkeme kararı ile ayrılan ortağın sermaye payı hesaplanırken, şirketin, mahkeme kararına en yakın tarihteki sermayesinin rayiç değerinin belirlenmesi ve ayrılan ortağın payının bu tarihe göre hesaplanması gerekmektedir.³⁶⁹

---

yapılmasına, tasfiye sonucu ortaya çıkacak alacağın ihtar tarihinden itibaren banka reeskont oranında faiziyle tahsiline, c)son beş yılın reel kârından davacı hissesine düşen kısmın talebi konusundaki hakkın saklı tutulmasına karar verilmesini istemiştir. Davacı vekili dava dilekçesinde netice-i talep kısmında, a)davacının haklı nedenlerle şirket ortaklığından ayrılmasına izin verilmesine, b)tasfiye işleminin öncelikle davacı hissesinin diğer hissedarlar tarafından reel değeri karşılığında satın alınmasına, TTK.nun 551/4-son maddesine göre esas sermayeyi aşan şirket malvarlığından ödenmesi yada bu mümkün olmadığı takdirde şirketin fesih ve tasfiyesi şeklinde yapılmasına, tasfiye sonucu ortaya çıkacak alacağın ihtar tarihinden itibaren banka reeskont oranında faiziyle tahsiline, c)son beş yılın reel kârından davacı hissesine düşen kısmın talebi konusundaki hakkın saklı tutulmasına karar verilmesini istemiştir. Mahkemece davacının a ve c şıkkındaki talepleri hakkında hüküm kurulduğu halde b şıkkında belirtilen davacı hissesine düşen ayrılma payı hakkında olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurulmamıştır. Karara dayanak yapılan bilirkişi kurulu raporunda, dosyadaki delillere göre defterler üzerinden ayrılma payı hesaplanamayacağı, davalı şirkete ait aktif kıymetlerin (makine, demirbaş ve tesislerin) fatura ve tapuları sunulduktan sonra konunun uzmanı makine mühendisi ve mimar bilirkişiler vasıtasıyla dava tarihindeki rayiç değerleri tespit edildikten sonra ayrılma payının hesaplanabileceği belirtilmiştir. Mahkemece raporda vurgulanan eksiklikler giderilip tasfiye bilançosu hazırlanarak davacının bu konudaki talepleri üzerinde durulmadan, olumlu ya da olumsuz bir karar verilmeden hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” (Yargıtay 11.HD 10.11.2003, 2003/3919E. 2003/10697K. www.kazanci.com)

³⁶⁸ Arslanlı/Domaniç, s. 772; Baştuğ, s. 80.

³⁶⁹ “ Limited şirket ortaklığından çıkan veya çıkarılan kişinin ayrılma payının hesaplanmasında şirket malvarlığının hükme en yakın tarihteki değerlerinin hesaba katılacak olması karşısında bir takım donanım ve aygıtların finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde davanın devamı sırasında şirketin mülkiyetine geçmesi nedeniyle demirbaş değerine eklenmesinde bir isabetsizlik görülmediğinden davalılar vekilinin tüm, davacı vekilinin ise, aşağıdaki bent dışında kalan diğer temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2-Ancak, dava dilekçesinde ayrılma payının hesaplatılarak ödenmesine karar verilmesi istenildiğine göre, bu alacağın şirket öz varlığının hüküm tarihine en yakın tarihteki rayiç değeri üzerinden hesaplanarak tahsiline karar verilmek gerekirken, üçüncü bilirkişiler kurulunun 17.03.2002 tarihli 2. ek raporunda bildirilen rakamlar yinelenerek ayrılma payının dava ve aynı kurulun kök raporunun düzenlendiği 16.04.2001 tarihindeki tutarına yer verilmek suretiyle eda yerine tespit hükmü kurulması doğru görülmemiş, kararın bu yön bakımından davacı yararına bozulması gerekmiştir.”Yargıtay 11. HD 27.03.2003 Tarih, 2002/11477E. 2003/2865K. (www.hukukturk.com)

Mahkeme tarafından ortaklıktan ayrılan ortağın payına yürütülecek temerrüt faizinin başlangıç tarihi, dava tarihidir. Konu hakkında verilen bir Yargıtay kararını örnek verecek olursak;

“... Davacı vekili, müvekkilinin davalı limited şirket ortaklarınca ortaklıktan dışlandığını ileri sürerek dava tarihi itibariyle ayrılma payının hesaplattırılarak şirketten ayrılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı şirket vekili çıkma iddiasını kabul ve ayrılma payının da 30 milyar lira olarak kabul ettiklerini belirtmiştir. Mahkemece hesap ettirilen ayrılma payı, 80 milyar olarak saptanmıştır.

... Dava konusu alacak miktarından 30 milyarlık bölüm için davalı şirketin dava tarihi itibariyle temerrüde düştüğü kabul edilerek o tarihten itibaren temerrüt faizine hükmedilmesi gerekirken, alacağın tamamına karar tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülmesi yerinde görülmemiştir.”³⁷⁰

İlk derece mahkemesinin, ayrılma payının tamamına karar tarihinden itibaren temerrüt faizi işletilmesine karar vermesine karşın Yargıtay, dava tarihi itibariyle davalı şirketçe kabul edilen 30 milyar için dava tarihinden itibaren, kalan 50 milyar için ise karar tarihinden itibaren temerrüt faizi işleyeceğine karar vermiştir. Davanın bir kısmı, karar tarihinden önce davalı şirketçe kabul edilmişse, bu kabulün sonucu olarak, kabul edilen miktarın temerrüt faizi, kabul edilen tarihten itibaren yürütülmeye başlayacaktır.

Ortak, haklı sebebin varlığında ortaklıktan çıkmak için mahkemeye başvurduğunda veya şirket, haklı sebeplerin varlığında ortağın ortaklıktan çıkarılmasını mahkemeden istediğinde mahkeme, sadece ortağın ortaklıktan ayrılmasına karar vermemelidir. Ayrılmanın kesinleştiği anda şirketin malvarlığı tutarının ve pay karşılığı ödenecek miktarın, özel bir denetçi raporu ile belirlenmesi gerekmektedir.³⁷¹ Ayrılan ortağın bu rapora itiraz hakkı vardır.³⁷²

Ortak, TTK 551/1. fıkrasına göre kendisine şirketten çıkma hakkı verildiğinde, çıkma bildirimini şirkete ulaştığı anda sonuç doğuracaktır. Şirketle ortak arasında çıkma

³⁷⁰ Yargıtay 11. HD 08.05.2001, 2001/5987E. 2001/6239K. (www.hukukturk.com)

³⁷¹ “... TTK. nın 551. maddesinin son fıkrası delaletiyle aynı yasanın 517. maddesi uyarınca esas sermayenin azaltılması hükümlerine uyulması koşuluyla ortaklıktan çıkma mümkündür. Bunun istisnası yine TTK.nun 551. maddesinin son fıkrasında belirtilen hallerde olanaklıdır. Bu da, ortağın payının şirket ana sermayesinin itibarı miktarını, geçen şirket mal varlığından ödenmesi veya payın sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler uyarınca paraya çevrilmesi yahut şirketten çıkmak isteyen ortakların payının başka bir ortak tarafından devrolunması halidir. Bu nedenlerle, talep olmasa bile şirketin dava tarihi itibariyle aktif ve pasiflerinin tespiti zorunludur.” (Yargıtay 11. HD 24.12.1998, 1998/7595E. 1998/9320K.)

³⁷² Üçışık, s. 205.

konusunda herhangi bir anlaşmazlık oluşmadığı takdirde ortak, çıkma bildiriyle ortaklıktan ayrılmış olacaktır. Bu durumda ortağın ortaklıktan çıkması ile birlikte ayrılma payı, çıkma bildiriminin şirkete ulaştığı anda şirket malvarlığı esas alınarak hesaplanacaktır.

C- Ayrılma Payının Hesaplanmasında Gerçek Değer

Kanun koyucu, TTK 530 ve TTK 523. maddelerinde ortağın ayrılma payının, gerçek değer üzerinden hesaplanacağını öngörse de aynı ilke, TTK 551. maddedeki ortaklıktan çıkma ve çıkarılma halleri için de uygulanacaktır.

Gerçek değer, şirketin tüm aktif ve pasifleri değerlendirilerek hesaplanır. Bu hesaba good-will³⁷³ ve gizli yedek akçeler³⁷⁴ de dahil edilecektir. Ortağın ayrılma payı, esas sermaye payı tutarına oranla hesaplanır.³⁷⁵

Taraflar ayrılan ortağın ayrılma payının miktarı veya hesaplanması konusunda aralarında anlaşmamışlarsa, Ayrılma payı, yıllık bilanço hükümlerine göre değil, özel bir bilançoya göre hesaplanır. Sene sonu bilançoları, işletmenin gerçek değerinin tespitinde tam bir ölçü olmazlar. Sene sonu bilançolarında o yılın kar ve zararının gösterilmesi hedeflenir ve başka esaslara göre hazırlanır.³⁷⁶ Özel bilanço hazırlanırken sene sonu ve tasfiye bilançolarından başka esaslara göre hareket etmek, işletmenin maddi kıymetlerini yeniden ve ayrılma gerçekleştiği ana göre hesaplamak ve ortak pay karşılığına işletmenin manevi değerlerini de dahil etmek gerekir. Stok mallar ile kıymetli evrak alış fiyatlarına göre değil, o andaki borsa kıymetleri ile değerlendirilmeli, halen yapılmakta olan işlerden elde edilecek muhtemel karlar, patentler ve müşteriler gibi manevi işletme değerleri de hesaba katılmalı, böylece şirketin gerçek işletme değeri tayin edilmelidir.³⁷⁷ Bu bilançonun hazırlanmasında ayrılan ortağa da söz hakkı

---

³⁷³ Bir şirketin ya da ticari işletmenin, müşteri, mevki, itibar ve sair gayri maddi unsurları ifade eden bir kavramdır.(Ovacık Mustafa, İngilizce-Türkçe Hukuk Sözlüğü, Ankara 1964, s.156), Good-Will, işletmenin ideal kıymetidir.(Baştuğ, s. 80)

³⁷⁴ Gizli yedek akçe, gerçek malvarlığı değeri ile çeşitli ekonomik ve ticari nedenlerle ya da basiret, özen ve ihtiyatın ifadesi olarak bilançoda düşük gösterilmiş malvarlığı değeri arasındaki farktır.(Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 793)

³⁷⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902, "... Mahkemece, davalının sermaye payının ödenmesi hususunda ittihaz olunacak kararın, TTK 551/4. maddesi ile TTK 533.madde hükmünün ışığı altında bu payın gerçek değerinin iadesine karar verilmek gerekirken, şirketin ödenmiş 100.000 lira sermayedeki 14.000 lira payının şirketin ödenmiş sermayesi dışındaki aktiflerden kar ve yedek akçelerden ödenmek şartıyla şirket tarafından davalıya verilmesine, şeklindeki karar tesisi kanuna aykırı ve davalının bozma istemi bu yönden yerinde bulunmaktadır."

(YTD, 10.06.1969, 1969/2148E. 1969/2999K.) (Doğanay, s.1492)

³⁷⁶ Baştuğ, s. 81.

³⁷⁷ Arslanlı/Domaniç, s. 772; Baştuğ, s. 81; Üçışık, s. 205.

verilmeli ve anlaşma sağlanıncaya kadar ayrılan ortağın şirket defterini kontrolüne izin verilmelidir.³⁷⁸

İstanbul 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2003/1046E. Sayılı dosyasında, ortaklıktan ayrılan ortağın ayrılma payının belirlenmesi amacıyla hazırlanan bilirkişi raporunu örnek olarak incelersek;

TTK 551/3. fıkrası gereğince şirket ortaklığından çıkarılma davasında mahkeme bilirkişiden, 16.02.2004 tarihinde davalı Tuncay Şentürk'ün şirketten ayrılma payının ve ayrılma payına tekabül eden parasal değerini tespit edilmesi istenmiştir.

Bilirkişi, şirketin 29.02.2004 tarihli ayrıntılı bilançosunu, ticari ve yardımcı defterlerini, şubat ayı mizanı ve sair dayanaklarını inceleyerek tespitlerde bulunmuştur.

Ortağın ortaklıktan çıkarılmasını talep eden davacı Erzurum Anbarları Nakliyat ve Tic. Ltd. Şti, 50.000,00 TL olan sermayesini 5.000,000,000 TL'ye yükseltmiştir. Ortaklıktan çıkarılmasını istedikleri davalı Tuncak Şentürk'ün taahhüt ettiği sermaye miktarı 925.000,000TL olup, sermaye taahhüdüne tekabül eden sermaye payı da %18,5'dir.

AKTİF HESAPLAR TL	
DÖNEN VARLIKLAR	75.130.652.521
DURAN VARLIKLAR	294.860.869
AKTİF TOPLAM	75.425.513.390
PASİF HESAPLAR TL	
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	88.792.238.067
ÖZSERMAYE	-13.366.724.677
ÖDENMİŞ SERMAYE	5.000.000.000
KAR YEDEKLERİ	14.669.919.752
GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI	-31.611.737.429
DÖNEM NET KARI	-1.424.907.000
PASİF TOPLAMI	75.425.513.390

Şirketin 29.02.2004 tarihli ayrıntılı bilançosuna göre aktif ve pasif hesapları çıkarılmıştır.

³⁷⁸ Baştuğ, s. 82.

ŞİRKETİN MEVCUT VE ALACAKLARI	75.425.513.390
ŞİRKETİN BORÇLARI	-88.792.238.067
KAYITLI DEĞERLERE GÖRE ÖZVARLIK	-13.366.724.677

Şirketin mevcutları ve alacakları toplamından şirketin borçları çıkarılarak şirketin kayıtlı değerlere göre öz varlığı tespit edilmiştir.

CİNSİ	KAYITLI DEĞERİ TL	KAYITLI NET DEĞERİ TL	RAYİÇ DEĞERİ TL
254 TAŞITLAR	1.762.091.522	0	12.293.000.000
255 DEMİRBAŞLAR	2.676.727.066	294.860.869	38.206.440.673
TOPLAM	4.438.818.588	294.860.869	50.499.440.673

Şirketin taşıtları ve demirbaşları ile ilgili, özellikleri ve kaydı değerleri ile yaş ve yıpranma payları, değer artışları dikkate alınarak rayiç değerleri belirlenmiştir.

TAŞIT VE DEMİRBAŞLARIN	
RAYİÇ DEĞERLERİ	50.499.440.673
KAYITLI NET DEĞERLERİ	-294.860.869
RAYİÇ DEĞER FARKI	50.206.579.804
KAYITLI DEĞERE GÖRE ÖZ VARLIK	-13.366.724.677
RAYİÇ DEĞER FARKI	50.204.579.804
RAYİÇ DEĞERLERE GÖRE ÖZVARLIK	36.837.855.127

Tüm bu hesaplamaların sonunda rayiç değerlere göre şirketin özvarlığı, yani ortaklıktan çıkarılan kişiye ödenecek sermaye miktarını belirleyecek değer tespit edilmiştir.

Rayiç değerlere göre şirket özvarlığı 36.837.855.127 TL olup, davalı Tuncay Şentürk'ün 925.000.000 TL sermaye taahhüdüne tekabül eden %18,5 payı itibariyle sermaye payının 6.815.003.198 TL olduğu neticesine varılmıştır.

Bilirkişi ayrılma payını hesaplarken şirketin aktif ve pasif tüm malvarlığını ayrı bir bilanço hesabı ile değerlendirmiş, bu değerlendirmeyi yaparken alınan malların ve kıymetlerin alış tarihindeki alış bedeline göre değil, rayiç değerine göre hesaplama yaparak şirketin gerçek değerini tespit etmiştir.

Ayrıca bu hesaplamada ayrılan ortağın şirkete olan borçları ve kusur derecesi de göz önünde bulundurulmalıdır. Kendi kusuru ile çıkarılmaya sebep olan ortağın verdiği zarar hesaplanabiliyorsa, bu miktar, ödenecek ayrılma payı miktarından düşülecektir.³⁷⁹

Aynı şekilde, sermaye borcunu tamamen ödemiş olan ortak, esas sözleşmede belirtilen çıkma haline veya haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkmak istediğinde, pay karşılığını ayrılan ortağa vermekle yükümlü olan şirket, takas hakkını kullanarak sermaye borcunu hesaptan düşükten sonra ortağın pay karşılığını kendisine verecektir.³⁸⁰

TTK 529 ve TTK 523. maddelerde düzenlenen ortaklıktan çıkarılma hallerinde ayrılma payının gerçek değer üzerinden hesaplanacağı açıkça belirtildiği halde TTK 551. maddedeki ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hallerinde ayrılma payının gerçek değer üzerinden hesaplanması şart değildir. Ortağın ayrılma payı, ortak ile şirket arasında bir anlaşma sonucu kararlaştırılabilir. Bir ortağa şirketin ödeyeceği tutar, kanun veya sözleşme ile belirtilmiş olsa dahi ortak daha az bir miktara rıza göstermekte serbesttir. Ayrılan ortakla şirket ayrılma payı konusunda anlaşamazlarsa ayrılma payı, mahkeme tarafından tespit edilir.

Ortak, ayrılma payının miktarının tespiti için tespit davası açabilir. Ortak, belirlenen ayrılma payının kendisine ödenmesi için gerekirse şirkete karşı tahsil davası da açabilir.³⁸¹

IV- AYRILMA PAYININ ÖDENMESİ

A- Genel Olarak

Ortak, şirketten ayrıldıktan sonra ayrılma payının kendisine ödenmesini beklemektedir. Ayrılma payının ödenmesi ile şirketle mali ilişkileri de sona erecektir.

TTK 551/4. fıkrası, ayrılma payının ödenmesi ile ilgili açık bir hüküm koymuştur. Buna göre, ayrılan ortağın ayrılma payı, ya payın paraya çevrilmesi yoluyla ya da şirket malvarlığından ödenecektir. Şirketin malvarlığından ödenecekse, şirketin esas sermayeyi aşkın malvarlığı yoksa ayrılma payı, esas sermayeden ödenerek sermayenin azaltılması yoluna gidilecektir.³⁸²

---

³⁷⁹ Üçışık, s. 205; Baştuğ, s. 82.

³⁸⁰ Baştuğ, s. 85.

³⁸¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902.

³⁸² "... Limited şirkette ayrılan ortağa ödenmesi gereken sermaye payı, TTK 551. maddesinde belirtilen usullerle karşılanabiliyorsa o zaman şirket sermayesinin azaltılması cihetine gitmeye lüzum kalmaz." (YTD, 08.11.1968, 1966/374E. 1966/758K. Doğanay, s. 1493) ; Erdil, s. 66.

TTK 523. maddede düzenlenen infisahı önleme amacıyla şirket, borçlu ortağı ortaklıktan çıkarttığı takdirde, çıkarılan ortağın payının gerçek değeri, iflas idaresine veya takibi yapan icra dairesine ödenir. Eğer fazla ödeme söz konusu olursa ve biz TTK 530/son fıkrasındaki düzenlemeyi burada da uygulayacak olursak, ayrılan ortak, fazla kalan kısmın kendisine verilmesini isteyebilecektir.³⁸³ Şirket, TTK 523. madde uyarınca ortağı ortaklıktan çıkarttığı anda ayrılma payını şirket malvarlığından ödeyecektir. Eğer şirketin esas sermayeyi aşkın malvarlığı yoksa veya aşkın malvarlığı, payın gerçek bedelini karşılamaya yetmiyorsa, burada da esas sermayenin azaltılması yoluna gidilecektir.

TTK 529. madde sermayede temerrüt dolayısıyla ortağın ortaklıktan çıkarılabileceğini düzenlemiş olup, çıkarılma şekli TTK 530. maddede belirtilmiştir. Buna göre, çıkarılan ortağın payı, diğer bir ortağa, gerçek değeri üzerinden devredilemediği takdirde çıkarılan ortağın payı, açık artırma yoluyla satılacaktır. Bununla beraber, payın üçüncü bir kişiye devredilmesi de mümkün olup, bu son iki durumda şirketteki bütün ortakların onayı şarttır.

B- Payın Paraya Çevrilmesi Yoluyla Ödenmesi

Ortağın ayrılma payının ödenmesi bakımından TTK 551. maddesinin sunduğu imkanlardan şirket için en uygun çözüm yolu, payı bedeli karşılığında diğer bir ortağa devredilerek ayrılan ortağın ayrılma payının ödenmesidir. Bu şekilde hem şirket alacaklılarının teminatı olan şirket esas sermayesine dokunulmadan ayrılan ortağın pay karşılığı ödenmiş olacak hem de şirkete yabancı bir ortağın katılması engellenmiş olacaktır.³⁸⁴

Sermaye koyma borcunu ödemedi halinde, ortağın ortaklıktan çıkarılması durumunda payın ne şekilde paraya çevrileceği TTK 530. maddede açıkça belirtilmiştir. Buna karşılık TTK 551. maddede bu konuda şirkete yol gösterilmeyerek, ortak payının ne şekilde paraya çevrileceğinin seçimi şirkete bırakılmıştır. Şirket dilerse payın diğer bir ortağa veya üçüncü bir kişiye devrini öngörebilirken, dilerse açık artırma yoluyla payın paraya çevrilmesine karar verebilir.

Diğer ortaklar, ayrılan ortağın payını devralmazlarsa, o zaman payın üçüncü bir kişiye devri imkanından yararlanmak gerekir. Payın, şirketçe belirlenebilecek bir üçüncü kişiye devri, payın açık artırma yoluyla satılmasından daha iyi bir sonuç doğuracaktır. Çünkü açık artırma yoluyla şirkete katılacak ortağı, şirketin seçme imkanı

---

³⁸³ Eriş, s. 2784.

³⁸⁴ Baştuğ, s. 92.

yoktur.³⁸⁵ Payın satışı ile şirkete ortak olan yeni ortağın şirkete uygun olması, ortaklar arası yeni anlaşmazlıklar çıkmasının engellenmesi amacıyla önemlidir.

Ortaklık payının diğer bir ortağa veya üçüncü kişiye devrinde, pay devri şartlarının ana prensiplerini düzenleyen TTK 520. maddedeki şartlar uygulanacaktır.³⁸⁶

TTK 551/4. fıkrasında ortaklıktan ayrılan ortağın payının, sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilebileceğini düzenlemişse de TTK 529. madde ve TTK 551. madde, kanun koyucunun amacı bakımından farklılıklar gösterir.

Öncelikle şirket, sermaye borcunda temerrüt sebebiyle ortaklıktan çıkarttığı ortağın payının satışını, ayrılan ortağın şirkete olan borcunu karşılama amacıyla yapar. Buna karşılık, TTK 551. maddede payın paraya çevrilmesindeki amaç, ortağın ayrılma payını, ayrılan ortağa ödeyerek şirketin sermaye azaltılması yoluna gidilmesini önlemektir.³⁸⁷

Ödenmesi gereken ayrılma payının miktarı, şirket sözleşmesiyle belirlendiği takdirde, TTK 551/4. fıkrası gereğince ayrılan ortağı, açık artırma yoluyla satışta elde edilen pay karşılığı ile yetinmesine zorlayamayız. En yüksek teklifi veren payı satın almış olur ancak ödenmesi gereken pay miktarı karşılanamamışsa, bu miktar, şirket malvarlığından ödenmelidir.³⁸⁸

C- Şirket Malvarlığından Ödenmesi

1- Şirketin Esas Sermayeyi Aşkın Malvarlığından Ödenmesi

Sermayenin azaltılması hükümlerinin uygulanmasına gerek kalmadan TTK 551. maddesinin sunduğu olanaklardan bir diğeri de ayrılma payının, esas sermayeyi aşkın malvarlığından ödenmesidir.

Ayrılma payının şirket esas sermayesinin aşkın malvarlığından ödenebilmesi için öncelikle ödenecek miktarın kesin olarak belirlenmesi gerekmektedir.³⁸⁹ Ayrılma payı miktarı tespit edildikten sonra bu miktarın şirket esas sermayesini aşan malvarlığından ödenmesi mümkün ise, ayrılan ortağa ödeme yapılır. Bu durumda

---

³⁸⁵ Baştuğ, s. 94.

³⁸⁶ Üçışık, s. 205.

³⁸⁷ Baştuğ, s. 94.

³⁸⁸ Baştuğ, s. 95.

³⁸⁹ Erdil, 69; Baştuğ, s. 96.

ayrılan ortağın payı şirkete geçmiş olur. Şirket, pay üzerinde tasarruf hakkına sahip olur. Payı, üçüncü bir kişiye devredebileceği gibi, amortismanına da tabi tutabilir.

Ortağın şirket esas sermayesini aşkın malvarlığından ödenerek ayrılması halinde durum tescil ve ilan edilmelidir. Sicil memuru, şirket esas sermayesine dokunulmadığını, gerçek pay değerini gösteren bilanço veya ayrılma payının ödendiğine dair ayrılan ortaktan alınmış makbuzu incelemelidir.³⁹⁰

2- Şirket Esas Sermayesinden Ödenmesi

Ayrılan ortağın ayrılma payı, şirket esas sermayesini aşkın malvarlığından ödenemiyorsa, aşkın malvarlığı yok veya ayrılma payını ödemeye yetmiyorsa, payın devri imkanı bulunmuyorsa, ayrılan ortağın payının şirket esas sermayesinden ödenmesi zorunludur. Bunun için de sermayenin azaltılması yoluna gitmek gerekmektedir.

TTK 551. maddede, istisnai hallerin varlığı dışında, ortağın ortaklıktan ayrılması durumunda esas sermayenin azaltılması hükümlerine uyulması gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay'ın verdiği bir kararı örnek verirsek:

“... Ortağa ödenen sermaye payı, TTK 551. maddesinin aynı fıkrasında sayılan diğer usuller karşılanıyorsa, sermayenin azaltılması yoluna gidilmesine lüzum kalmamaktadır. Çünkü bu hallerde esas sermaye miktarının karşılığını teşkil eden aktiflerin azalması bahis konusu değildir.

... Bu pay, ortaklık mallarının esas sermayeyi aşan kısmından ödenmiş olabilir veya üçüncü şahsa satılması veya bir ortağa devredilmesi suretiyle elde edilen satış bedeli ile esas sermaye açığı kapanmıştır. Bu takdirde, esas sermayenin azaltılmasına mahal yoktur. Bu arada, ödenen miktar tamamen aktiflerle karşılanmıyor ve satış bedeli ile kapatılmıyorsa, fark nispetinde bir sermaye azaltılması da kabul edilmelidir.”³⁹¹

Esas sermayenin azaltılması, bilançodaki esas sermaye kaleminin nominal olarak indirilmesi sonucunu doğuran bir işlemdir.³⁹² Esas sermayenin azaltılması, şirket esas sözleşme değişikliklerinden biridir. TTK 517/1. fıkrasının yollamada bulunduğu TTK 398/1. fıkrasına göre sermaye azaltılması, “ Ancak alacaklılara verilen müddetin bitmesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya temin edilmesinden sonra fiilen” gerçekleştirilebilir.

³⁹⁰ Baştuğ, s. 99.

³⁹¹ YTD 08.02.1968, 1968/374E. 1968/758K. (Doğanay, s. 1494.)

³⁹² Erdil, s. 69.

Sermayenin azaltılmasından sonra bu durumun tescil ve ilan şarttır. Sermaye azaltılmasının tescil ve ilan edilinceye kadar, şirketten ayrılan ortağın payının hukuki durumunun ne olacağı konusu tartışmalıdır.

Sermayenin azaltılması tescil ve ilan edilinceye kadar ayrılan ortağın haklarının devam edeceği ve payın kendisinde kalacağı kabul edilemez. Çünkü çıkma ve çıkarılma, şirket sözleşmesi ile tanınan çıkma hakkında ortağın çıkma bildiriminin şirkete ulaşması ile, haklı sebeple çıkma ve çıkarılmada ise, bu yoldaki mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşmiş ve hukuki sonuçlarını doğurmuştur. Ayrılan ortağın şirketle kalan son ilişkisi, mali nitelikteki hakkı olan, ayrılma payını isteme hakkıdır.³⁹³ Bu sebeple, ayrılan ortağın ayrılma payının şirket sermayesinden ödenmesi gerekiyorsa, sermaye azaltılmasına sair formaliteler ve sermaye azaltılmasının tescil ve ilan tamamlanincaya kadar, çıkarılan ortağa esas sermayeden bir ödeme yapılamaz, yapılan ödeme işlemleri de geçerli olmaz.³⁹⁴

Ayrılma payının şirket sermayesinden ödenmesi ve bu sebeple de esas sermayenin azaltılması gerektiği hollere karşılık, TTK 517/1. fıkrası, “Her ortağın koymuş olduğu sermaye miktarı ile şirket sermayesi bu kanunun 507. maddesi ile belirlenen miktarlardan aşağı indirilemez” diyerek esas sermayenin azaltılmasına sınırlama getirmiştir. TTK 507. maddeye göre, Limited şirketin esas sermayesinin en az 5 milyar Türk Lirası olması şarttır. Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak ortakların koyacakları sermayenin en az 25 milyon Türk Lirası veya bunun katları olması lazımdır.... Bu maddede yazılı miktarlar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir.

Sermaye azaltılması yolu ile ayrılma payı ödenmek istenir ancak kalan sermaye miktarı, TTK 507. maddede belirtilen miktarın altına düşerse, artık sermaye azaltılması yoluyla ayrılma payı ödenemez. Bu durumda şirket, infisaha sürüklenecektir.

Sermayenin azaltılması yoluyla ayrılan ortağa ayrılma payı ödendiğinde, ortağın şirketle olan mali nitelikteki son ilgisi de kesilmiş olacaktır.

Esas sermayenin azaltılması ile ayrılan ortağın payının şirket esas sermayesindeki karşılığı ortadan kalktığından, pay itfa edilmiş olur. Burada şirket esas sermayesinin akşın malvarlığından ödeme yapılarak payın şirkete geçmesinden farklı bir yapı söz konusudur. Pay sonradan üçüncü bir kişiye devredilemeyecek, amortismanına tabi tutulacaktır.³⁹⁵

---

³⁹³ Baştuğ, s. 99.

³⁹⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902; Üçışık, s. 205; Baştuğ, s. 100.

³⁹⁵ Baştuğ, s. 101.

V- TTK TASARISINDAKİ DÜZENLEME

TTK Tasarısında, 6762 sayılı kanundan farklı olarak ayrılan ortağın ayrılma payını talep etme hakkı ayrı bir maddede düzenlenmiştir.³⁹⁶

Tasarının 641. maddesine göre, ortağın şirketten ayrılması durumunda, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini şirketten talep etme hakkı vardır.

6762 sayılı kanundan farklı olarak tasarıdaki ilgili maddede, ayrılma payının gerçek değer üzerinden hesaplanacağı düzenlenmiştir. TTK 551. maddede ise ortaklıktan çıkma ve çıkarılma hallerinde ayrılma payının gerçek değer üzerinden hesaplanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığından, diğer ayrılma sebeplerine atıf yaparak ayrılma payının gerçek değeri üzerinden hesaplanması gerektiğini ancak gerçek değer üzerinden hesaplanması gerektiğinin kanunda düzenlenmemiş olmasından dolayı uygulamada şart olmadığını belirtmiştik. Kanun koyucu tasarıda, ayrılma payının gerçek değer üzerinden hesaplanacağını belirterek bu konudaki boşluğu doldurmuştur.

Maddenin devamında, şirket sözleşmesiyle, ayrılma payının farklı bir şekilde düzenlenebileceği belirtilmiştir. Böylece ortaklara ayrılma akçesini, şirket sözleşmesinde kanundan farklı olarak, uygun göreceklere şekilde düzenleme olanağı verilmiştir. Ancak bu serbestlik genel hukuk ilkeleri ile sınırlandırılmış olup, ortaklara keyfi ve adalete ters bir düzenleme yapma hakkını vermemektedir.³⁹⁷ Dolayısıyla ayrılma payının tamamen kaldırılması veya bu haktan baştan feragat geçerli değildir.³⁹⁸

Tasarıda, ayrılma payının gerçek değer üzerinden hesaplanacağı belirtilmiş olsa da gerçek değer neye göre belirleneceği hususunda 6762 sayılı kanunda olduğu gibi herhangi bir düzenleme yapılmamış ve gerçek değer neye göre belirleneceği yine doktrine ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Bu konudaki kanun boşluğunun

---

³⁹⁶ IV - Ayrılma akçesi

1. Talep ve tutar

MADDE 641. - (1) Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini talep hakkını haizdir.

(2) Şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla, şirket sözleşmeleri ayrılma akçesini farklı bir şekilde düzenleyebilirler.

³⁹⁷ “İkinci fıkra, ortaklara ayrılma akçesini, şirket sözleşmesinde kanundan farklı olarak, uygun göreceklere şekilde düzenleme olanağı vermektedir. Ancak hüküm ortaklara keyfi, adalete tamamen ters ve müsadereye yakın bir düzenleme yapmak hakkını da vermez. Serbesti genel hukuk ilkeleri ile sınırlandırılmıştır.” (TTK Tasarısının 641. maddesinin gerekçesine bkz.)

³⁹⁸ Yıldız, s. 172.

doldurularak, en azından özel bir bilanço değeri üzerinden gerçek değerin tespit edilmesi gerektiği düzenlenmelidir.

Çıkan veya çıkarılan ortağın ayrılma payının ödenmesi, Tasarının 612/2. fıkrası ve 642. madde³⁹⁹ hükümleri çerçevesinde yapılacaktır.

Tasarının 642. maddesi, ayrılma payının ne zaman muaccel hale geleceğini düzenleyerek bu konuda kanundaki boşluğu doldurmuş bulunmaktadır. Tasarının 642. maddesine göre ayrılma payı, şirketin bilançosuna göre kullanılabilir bir öz sermayesi varsa, ayrılan ortağın esas sermaye payları devredilebiliyorsa, esas sermaye ilgili hükümlere göre azaltılmış ise, muaccel olacaktır.

Kullanılabilir öz sermaye tutarını⁴⁰⁰ belirleme yetkisi, işlem denetçisindedir. Bu tutar, ayrılma akçesinin ödenmesine yetmiyorsa, işlem denetçisi esas sermayeden ne miktar indirimine gidilmesi gerektiğini de belirlemelidir. Ayrılma payı, kullanımı serbest olan öz kaynaklar varsa ondan ödenecektir. Öz kaynaklar ayrılma payını ödemeye yetmezse, şirketin işlem denetçisi raporuna göre esas sermayenin azaltılarak ödemenin yapılmasına karar verilmesi gerekir.⁴⁰¹ Tasarının 642. maddesinde ayrıca ayrılan ortağın esas sermaye payının diğer ortaklara veya üçüncü kişilere devredilebileceği de düzenlenmiştir.

Tasarının 612. maddesinde şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı düzenlenmiş olup, bunun için şirketin, ayrılan ortağın esas sermaye payını ödemeye yetecek öz kaynağa sahip olması ve esas sermaye paylarının gerçek değerlerinin toplamı tutarının %20 sini aşmaması gerekmektedir. 6762 sayılı kanunun 526. maddesinde olduğu gibi tasarıda da esas sermayeyi aşan malvarlığının olması şartı aranmış, buna ek olarak, edinilecek payların miktarı için bir sınır çizilmiştir.⁴⁰²

---

³⁹⁹ MADDE 642. - (1) Ayrılma akçesi;

a) şirket kullanılabilir bir öz sermaye üzerinde tasarruf ediyorsa,

b) ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa,

c) esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa, ayrılma ile muaccel olur.

(2) İşlem denetçisi kullanılabilir öz sermaye tutarını belirler. Bu tutar ayrılma akçesinin ödenmesine yetmiyorsa, işlem denetçisi esas sermayeden ne tutarda indirim yapılması gerektiğini de belirtir.

(3) Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen faizsiz bir alacak oluşturur. Bu husus yıllık raporda kullanılabilir öz sermaye tutarının tespiti ile muaccel hale gelir.

⁴⁰⁰ "... Kullanılabilir öz sermaye, şirketin serbest yani bir amaca bağlanmamış yedekleri ve zararları dikkate alınarak belirlenir." (TTK Tasarısının 642.maddesinin gerekçesine bkz.)

⁴⁰¹ Yıldız, s. 162.

⁴⁰² MADDE 612. - (1) Şirket kendi esas sermaye paylarını, sadece, bunlar için serbestçe kullanabileceği gerekli tutarda öz sermayeye sahipse ve bu payların itibarî değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edebilir.

(2) Devre ilişkin bir sınırlama ile bağlantılı olarak, şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme tarafından izin verilen bir çıkma ya da çıkarma dolayısıyla, esas sermaye paylarının iktisabı halinde, üst

Tasarının 612/2. fıkrasına göre şirket, esas sermayesinin %10'unu aşan esas sermaye paylarını iki yıl içinde elinden çıkarmak veya sermaye azaltılması yoluyla bu payı itfa etmek zorundadır. Kanunda düzenlenmemiş olan bu hükümlerle birlikte TTK Tasarısı, ortaksız limited şirket meydana getirilmesine izin vermemektedir.⁴⁰³

Ayrıca Tasarı yeni bir düzenleme daha getirerek, şirketin iktisap ettiği payları bir üçüncü kişiye veya diğer bir ortağa devredene kadar edindiği paya ait hakların ne olacağı sorusuna da yanıt vermiştir. Edindiği esas sermaye paylarından kaynaklanan hakların, bu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece donacağını kabul etmiştir.

Şirketin kendi paylarını edinmesinde uygulanacak devir usulünde tasarı ikili bir ayırım gözetmiştir. TTK tasarısının 593. maddesinde, şirket kendi paylarını, şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme kararında hükme bağlanan şirketten çıkan ya da çıkarılan pay sahiplerinin esas sermaye paylarını alarak edinmişse, esas sermaye payının devrine ilişkin usul burada uygulanmayacaktır.⁴⁰⁴ Bu sebeple, imzaları noterce onaylanmış yazılı bir devir sözleşmesine ve genel kurul kararına ihtiyaç yoktur.⁴⁰⁵

Tasarı, şirket sermayesinin şirket kurulurken ödenmesi şartını benimsemiştir. Bu sebeple, sermayenin ödenmesinde temerrüt sebebiyle ortaklıktan çıkarılma hali uygulama alanı bulamayacağından bu husus, tasarıda düzenlenmemiştir. Dolayısıyla TTK 530. maddede belirtilen payın açık artırma yoluyla paraya çevrilerek ayrılma payının ödenmesi burada söz konusu olmayacaktır.

---

sınır yüzde yirmi olarak uygulanır. Şirket esas sermayesinin yüzde onunu aşan bir tutarda iktisap edilen esas sermaye payları iki yıl içinde elden çıkarılır veya sermaye azaltılması yoluyla itfa edilir.

⁴⁰³ Yıldız, s. 149.

⁴⁰⁴ A) Esas sermaye payları

I - Genel olarak

MADDE 593. - (1) Bir esas sermaye payının şirketçe iktisabına ilişkin 612 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen haller dışında, esas sermaye payı, ortaklar arasındakiler de dahil, ancak aşağıdaki hükümler uyarınca devredilebilir ve miras yoluyla geçer.

⁴⁰⁵ Yıldız, s. 150.

SONUÇ

Çalışmamızda limited şirketlerde ortağın ortaklıktan ayrılma halleri incelenmiş olup, burada kısa başlıklar halinde genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Ortak, kendi iradesiyle şirket sözleşmesinden veya haklı bir sebepten dolayı şirketten ayrılabilmesi gibi, kendi şahsında beliren sebeplerden dolayı şirket tarafında da ayrılması istenebilir.

Kanun koyucu ortağın, şirketle bağıını koparmak istediğinde özgür iradesiyle karar verebilmesi için çıkma hakkını kendisine vazgeçilmez bir hak olarak tanıyarak ortağa şirketle ilişkisini tamamen kesme imkanı vermiştir.

Ortağa şirketten çıkma hakkı veren kanun koyucu bunun dışında ortağa şirketten ayrılması için payını devredebilme olanağı tanımıştır. TTK 520. maddede düzenlenen şartların oluşması sonucunda ortağın payını bir üçüncü kişiye devretmesi ile de ortak ortaklıktan ayrılmış olacaktır. Ancak şirketten payını devrederek ayrılmak isteyen ortağın TTK 520. maddedeki şartları gerçekleştirmesi güç olabilir. Örneğin payın devrinde ortakların onayı şarttır. Bu şart gerçekleşmediği takdirde payın devri imkansızdır.

Diğer taraftan, TTK 520. maddedeki şartlar aranmadan, kanunen payın miras yoluyla veya mal geçişi yoluyla devri de mümkün olmaktadır. Ancak bununla birlikte şirketin, esas sözleşmeye koyacağı bir hükümlerle miras veya mal geçişi yoluyla payın devrini sınırlandırabilmesi hatta yasaklayabilmesi de mümkündür.

Bu sebeple şirketle faaliyetine devam etmek istemeyen ancak pay devrinin şartlarını sağlayamadığı için payını devredemeyen ortağın, TTK 551. maddede düzenlenen çıkma hakkını kullanması, şirketin devamlılığına zarar vermeden ortaklıktan ayrılmasını kolaylaştıracaktır.

Esas sözleşmeye çıkma hakkına ilişkin bir hüküm koyulmuşsa ortak, bu hükme dayanarak derhal çıkma hakkını şirkete karşı kullanabilecektir. Bununla birlikte TTK 551/2. fıkrasında da ortağa, haklı sebeple çıkma hakkı tanınmıştır. Ortak, şirketten çıkmak için haklı sebeplerin varlığına dayanarak mahkemeden şirketten çıkmasına karar vermesini talep edebilecektir. Böylece çekilmez bir boyuta gelen sözleşmesel ilişkiden kurtularak şirketle bağıını koparmış olacaktır.

Ortağın şirket sözleşmesine ve haklı sebebe dayanarak şirketten çıkma hakkını düzenleyen bu hükümlerin emredici nitelikte olması, ortağın menfaatlerini korumaktadır.

Çıkma hakkına ilişkin Tasarıdaki düzenlemede TTK' dan farklı olarak ortaklara çıkmaya katılma hakkı verilmiştir. Ortaklıktan çıkmak için haklı bir sebebi olan ortak, aynı haklı sebeple ortaklıktan çıkmak için mahkemeye başvurmuş ortağın davasına katılabilecektir.

Böylece çıkma davalarının sürecinin uzaması engellenmiş olacaktır. Bu durum, hem şirket hem de ortakların menfaatlerinedir.

Her ne kadar kanunda ortağa sadece bu iki durumda ortaklıktan çıkma hakkı tanınmış olsa da ortaklıktan çıkmak isteyen ortağın bu isteğine diğer tüm ortakların muvafakati varsa, şirket esas sözleşmesinde hüküm olmasa bile ortaklıktan çıkma mümkün olmalıdır. Aksi takdirde şirket sözleşme hükümleri uyarınca ortaklıktan ayrılabilmesi için esas sözleşmede değişikliğe gidilmesi gerekecek veya ortak, şirket ortaklarının rızası olduğu halde haklı sebeple ortaklıktan çıkmak için şirkete karşı dava açmak durumunda kalacaktır.

Ortaklıktan ayrılma koşullarının zor ve uzun bir süreç olması hem şirket hem de ayrılmak isteyen ortak için yarar sağlamayacaktır. Ortaklıktan ayrılmak isteyen ortağın ayrılma koşulları konusunda şirketle herhangi bir ihtilafı bulunmadığı takdirde ortakların muvafakatiyle şirket esas sözleşmesinde değişikliğe gitmeden ortaklıktan çıkmasına izin verilmelidir. Tasarıyı incelediğimizde de konu hakkında herhangi bir düzenleme olmadığını görüyoruz.

Ortağa çıkma hakkının esas sözleşmede hangi şartlarla verileceğine ilişkin kanunda bir sınır bulunmamaktadır. Bu sebeple şirket, esas sözleşmesinde ortağa kayıtsız şartsız olarak bir çıkma hakkı da tanıyabilecektir. Kayıtsız şartsız çıkma hakkının tanınması ile birlikte, şirket ortağı herhangi bir sebep göstermeden ve istediği zaman sözleşme hükmüne dayanarak şirketten çıkabilecektir. Bu da şirketin devamlılığı bakımından büyük sorunlara yol açacaktır.

Ortağın çıkma hakkını kötü niyetli kullanmasına engel olmak amacıyla, şirket esas sözleşmesine çıkmaya ilişkin bazı sınırlamalar getirilmelidir. Çıkma hakkını özel durumlara göre değişebilen bazı şartlara tabi tutmalı, ortağın, iyi niyet kurallarına aykırı olarak çıkma hakkını kullanmasının önüne geçilmelidir.

Ortağa ortaklıktan çıkma hakkı veren ve pratikte daha çok karşımıza çıkan bir diğer durum da haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkıdır. Ortaklıktan çıkma için hangi durumların haklı sebep teşkil edeceğine ilişkin olarak TTK 187. maddede sayılan sebeplerden örnek olarak yararlanabiliriz ancak haklı sebepleri bu örneklerle sınırlayamayız. Bir olayın ortaklıktan çıkma için haklı sebep olup olmadığı tamamen somut olaya göre değişebilecektir.

Bir ortaklık ilişkisinde haklı sebep ortaklık ilişkisinden de ortağın şahsi ilişkilerinden de doğmuş olabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, haklı sebebin, ortaklıktan çıkmak isteyen ortakla şirket arasında meydana getirdiği durumdur. Haklı sebeple ortağın ortaklıktan çıkma için artık şirketle olan sözleşmesel ilişkisinin çekilmez bir hal alması, şirkette ortaklığının devamının ortağa herhangi bir yarar sağlamayacak olması gerekmektedir. Hem çıkmak isteyen ortağın hem de şirketin karşılıklı menfaatlerini göz önünde bulunarak somut olayın çıkma için haklı sebep olup olmadığını tayin edecek olan mahkemedir.

Kanun koyucu, çıkma hakkını düzenlediği TTK 551. maddede ortağa, haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma hakkı ile beraber dilerse ortaklığın feshini mahkemeden talep etme hakkının olduğunu da düzenlemiştir. Ortağa bu haklardan birini kullanması konusunda seçim hakkı tanımış, sınırlama getirmemiş, kararı ortağa bırakmıştır. Bu durumda ortaklıktan çıkma için haklı sebep mevcut olduğu takdirde ortak dilerse ortaklıktan çıkmak yerine ortaklığın feshini talep ederek şirketin sona ermesine sebep olabilecektir.

Ortağın ortaklıktan ayrılma bedelini alıp ortaklıktan ayrılma olanağı varken şirketi feshetme yolunu seçmesi durumunda diğer şirket ortakları mağdur duruma düşecektir. Şirketin feshini istemesi en son çare olması gerekirken kanun koyucunun, ortağa çıkma hakkı ile fesih arasında bir seçim hakkı tanınması isabetsiz olmuştur. Ayrıca kanun koyucu, infisah sebeplerini düzenleyen TTK 549. maddede yer verdiği fesih hakkını, çıkma hakkını düzenleyen TTK 551. maddede tekrarlamıştır.

Tasarının şirketin sona erme hallerini gösteren 636/3. fıkrasında, ortağın haklı sebeple şirketin feshini mahkemeden talep edebileceği düzenlenmiş olduğundan aynı hükme ortaklıktan çıkmayı düzenleyen 638. maddesinde yer verilmemesi isabetli olmuştur.

Ortaklıktan çıkma hakkı vazgeçilemeyen ve şirket sözleşmesiyle aksi kararlaştırılmayan bir hak olsa da, bazı durumlarda ortağın bu hakkını kullanması, şirketin devamlılığı bakımından sorunlara yol açabilmektedir. İki ortaklı bir limited şirkette ortaklardan birinin ortaklıktan çıkmak istemesi durumunda şirketin akıbeti konusu tartışmalıdır.

Yargıtayın son içtihatları iki ortaklı limited şirketlerde TTK 551. maddenin uygulanamayacağı yönünde iken, benim de katıldığım görüş bunun aksi yönündedir. Mahkeme, çıkma isteğini dinlemeli, ortağın ortaklıktan çıkması için haklı sebeplerin mevcut olması durumunda çıkmasına izin vermeli, şirkette kalan ortağa da uygun bir süre vererek şirkete yeni bir ortak almasına karar vermelidir. TTK Tasarısının tek

ortaklı limited şirketin varlığına olanak tanınması sebebiyle tasarının yasalaşması halinde bu tartışmalar son bulacaktır.

Kanun koyucu ortağın şirketten kendi iradesi ile çıkmasına izin verdiği gibi, şirkete de ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı vererek menfaatler dengesini sağlamayı amaçlamıştır.

Şirketin ortağı ortaklıktan çıkarılabileceği hallerden biri ortaklık payının haczi durumunda söz konusu olacak, payı haczedilen ortak, şirketten çıkarılabilecektir. Buradaki amaç, limited şirketin tasfiyesini önlemektir. Çünkü limited şirketlerde pay satışı mümkün değildir. Payın haczi durumda payın satışa çıkabilmesi için şirketin feshini istemek gerekmekte, şirket tasfiye payından alacaklının alacağı ödenmektedir. Şirkete, ortağın şahsi borcu sebebiyle şirketin feshetmesini engellemek ve şirketin devamlılığını sağlamak amacıyla payı haczedilen ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı tanınmıştır.

Tasarıya baktığımızda limited şirket payının haczi ile birlikte şirket tasfiyesine sebep olmadan, bir menkul mal gibi payın satışının mümkün olduğunu görüyoruz. Bu sebeple şirkete tasarıda payı haczedilen ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı tanınmamıştır. Bununla birlikte şirkete ortağın payını cebri icra yoluyla satın alan kişiyi reddetme imkanı tanınmış, bunun için de payı gerçek değeri üzerinden devralacak kişiyi önermesi şartı getirilmiştir. Payı, şirketin belirleyeceği bir kişinin alması şirket menfaatinedir. Payın gerçek değerine sahip olan alacaklı açısından da payın kimin tarafından iktisap edildiği önem arz etmeyecektir.

Ortağın şirkete karşı en önemli yükümlülüğü olan sermaye ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda da şirkete ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı tanınmıştır. Şirket, sermaye borcunu ödemede temerrüde düşen ortağı ortaklıktan çıkararak payını paraya çevirebilir.

Tasarı, şirket sermayesinin ödenmesi hakkında 6762 sayılı kanundan farklı bir düzenleme getirmiştir. Taahhüt edilen nakdi sermayenin tamamının şirket kurulurken ödenmesi gerekmektedir. Ancak tasarı nakdi sermayenin tamamının şirket kurulurken ödenmesinin zorunluluğuna değinerek, aynı sermaye için böyle bir zorunluluk getirmemiştir. Tasarıda, nakdi sermayenin şirket kurulurken ödenmesi gerekeceğinden sermayede temerrüt durumunda şirketin ortağı ortaklıktan çıkarma hakkı olduğunu düzenlememiştir.

Tasarının 585. maddesindeki düzenlemesine baktığımızda aynı sermayenin tasarının 128. maddesi uyarınca en geç tescilden sonra şirket adına kaydedilmesi gerektiğini görüyoruz.

Bu durumda tescilden sonra aynı sermaye borcunu yerine getirmeyen ortak temerrüde düşmüş olacaktır. Tasarıda ortağın sermaye borcunu ödemediği temerrüde düşmesi bir ortaklıktan çıkarılma sebebi olarak düzenlenmediğinden, ortak için, haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma hükümlerini uygulayarak ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmelidir.

TTK 551. maddede ortağa ortaklıktan haklı sebeple çıkma hakkı tanındığı gibi, şirkete de ortağı ortaklıktan haklı sebeple çıkarılma hakkı tanınmıştır. Burada da haklı sebep sayılan hallerin tespitinde, Kollektif şirketler için düzenlenen TTK 187. maddedeki sebeplerden yararlanacağız. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi ortağın ortaklıktan çıkarılması için haklı sebepler somut olaya göre değişebilecek, TTK 187. maddedeki hallerle sınırlı olmayacaktır. Mahkeme her olaya göre ayrı ayrı değerlendirme yaparak karar verecektir.

Kanun koyucu, ortağa tanınan ortaklıktan çıkma hakkından farklı olarak şirkete, ortağı ortaklıktan çıkarabilmesi için öncelikle esas sermayenin yarısından fazlasına sahip ortakların mutlak çoğunluğunun çıkarmaya onay vermesi gerektiğini düzenlemiştir.

Bu durumu, iki ortaklı limited şirketler açısından değerlendirildiğimizde, ortaklardan biri çıkmak istediğinde diğer ortağın mutlak çoğunluğu elde ederek onay vermesi imkansız olduğundan iki ortaklı limited şirketlerde, ortaklıktan çıkarılmanın uygulanmayacağını görmekteyiz. Buna karşılık ortak, ortaklıktan çıkmak istediğinde çoğunluk onayı aranmadığından iki ortaklı limited şirketlerde çıkma mümkün olacaktır.

Ortağın, kendi iradesiyle ortaklıktan çıkması veya şirket tarafından ortaklıktan çıkarılması sonucunda ortaklıkla ilişkisi sona ermeden önce, ortağa ortaklıktan ayrılma payı verilecektir. Ayrılma payının nasıl hesaplanacağı konusunda kanunda bir düzenleme olmasa da taraflar arasında payın nasıl hesaplanacağı konusunda bir anlaşma yoksa payın gerçek değeri hesaplanarak ayrılan ortağa verilmeli ve ortaklıkla şahsi ilişkisi son bulan ortağın mali ilişkisi de bu şekilde sona ermelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Arseven, Haydar. **Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler, Umumi Hükümler ve Şirketler**. İstanbul: 1960.

Arslanlı, Halil. **Ticaret Kanunu Şerhi İkinci Kitap Limited Şirketlerde Ortakların Hak ve Borçları**: İstanbul Fakülteler Matbaası, 1963. (Hak ve Borçlar)

Arslanlı, Halil ve Hayri, Domaniç. **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi 3**. İstanbul: 1989.

Baştuğ, İrfan. **Şirketler Hukuku Temel İlkeleri**. İzmir 1974. (Temel İlkeler)

Baştuğ, İrfan. **Limited Şirketlerde Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**. İzmir: 1966.

Bahtiyar, Mehmet. **Ortaklıklar Hukuku**. 3.Bası, İstanbul: 2007.

Cerrahoğlu, Fadullah. **Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku**. İstanbul: 1976.

Çamoğlu, Ersin. **Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması**. İstanbul: 2008. (Haklı Sebep)

Çevik, Orhan Nuri. **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**. Ankara: 2003.

Demirkapı, Erkan. **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**. İzmir Güncel Hukuk Yayınları: 2008.

Doğanay, İsmail. **TTK Şerhi**. Ankara: 1990.

Dönmez, R. Murat. **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**. İstanbul: 2008.

Erdil, Engin. **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**. İstanbul: 2004.

Gönen, Eriş. **Ticari İşletme ve Şirketler**. 2.Cilt 3.Bası Ankara: 2004.

İmregün, Oğuz. **Anonim Ortaklıklar**. 3.Bası, İstanbul: 1974.

İpekçi, Nizam. **Ticaret Şirketleri Tatbikatı TTK Şerhi**. İstanbul: 1998.

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku**. Ankara: 1973.

Kendigelen, Abuzer. **Ticaret Hukuku Kursüsünde 15 Yıl Hukuki Mütalaalar(Mahkeme Kararları İle Birlikte)** Cilt 2 Ortaklıklar Hukuku, İstanbul: 2003.(Mütalaalar)

Kumkale, Ruknettin. **Limited Şirket.** Ankara: 2004.

Kuru Baki, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz. **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı.** Ankara: 2005.

Moroğlu, Erdoğan. **TTK Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler.** İstanbul Barosu Yayınları, 2. Baskı 2005.

Muşul, Timuçin. **İcra ve İflas Hukuku, İcra Hukuku I.** İstanbul: 2005.

Narbay, Şafak. **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri.** Ankara: 2003.

Öztan, Fırat. **Kıymetli Evrak Hukuku 2.** Bası Ankara: 2002.

Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku.** İstanbul: 2003.

Poroy Reha ve Hamdi Yasaman. **Ticari İşletme Hukuku.** İstanbul: 2004.

Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku,** Adana: 2007.

Şener, Oruç Hami. **Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku.** Ankara 2002.

Tekil, Fahiman. **Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku.** İstanbul: 1994.

Tunçomağ, Kenan. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler.** İstanbul: 1968.

Uyar, Talih. **Gerekçeli İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi** Cilt 5 2.Bası. Ankara: 2009

Yıldız, Şükrü. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku.** İstanbul: 2007.

Makaleler ve Tezler

Alparslan, Mustafa ve Şentürk, Akın Gencer. “Limited Şirketlerde Tasfiye İşlemleri” www.muhasabetr.com (01.11.2008)

Aslan, Ayşegül. “Hakim Ortağın Azınlık Paylarını Satın Alma Hakkı” SPK Yeterlilik Etüdü: 2005.

Cerrahoğlu, Fadullah. “Limited Ortaklıkta Ortağın Sermaye Borcunda Temerrüdü ve Temerrüdün Sonuçları.” İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, Sayı 1, İstanbul: 1976. (Temerrüdün Sonuçları)

Arslanlı, Halil. “Limited Şirketin Teşkilatı, Halil Arslanlı Anısına Armağan.” İstanbul: 1979.

Berzek, Ayşe Nur. “Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu.” Yaklaşım Dergisi, İstanbul: 1996.

Atabek, Reşat. “Şirket Paylarının Bir Kişi Elinde Toplanması.” Cilt XIV, Sayı.1, Batider: 1987.

Arslanlı, Halil. “Limited Şirketler Hukukuna Gelen Bakış.” Cilt. 1 Sayı. 4 Batider:1962.

Çağa, Barbaros. “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri.” Cilt. VII, Sayı.3, Batider: 1974.

Çamoğlu, Ersin. “Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu.” Cilt.VI, Sayı 3, Batider: 1972. (Selef Sıfatı İle Sorumluluk)

Çamoğlu, Ersin. “Ticaret Kanununun Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Ve Ortağın Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Emredici Niteliği.” Ord.Prof.Dr.Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul Üniversitesi: 1978. (Emredici Nitelik)

Doğanay, İsmail. “Limited Şirketlerde Ortağın Ana Mukavale İle Koymayı Taahhüt Ettiği Sermaye Borcu Ne Zaman Muaccel Olur?” Cilt. V Sayı. 1 Batider: 1969. (Muacceliyet)

Doğanay, İsmail. “Limited Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nelerdir?” C. VIII S.2 Batider: 1975. (Ortaklık Payının Devri)

Fidancı, Ali. “A.Ş ve Limited Şirketlerde Sermaye Taahhütlerini Kısmen Veya Tamamen Ödemeyen Ortaklar Hakkında Yapılacak İşlemler.” Yak. Der. İstanbul: Aralık 1993.

Helvacı, Mehmet. “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebep Ortaklıktan Çıkma Ve Yargıtay'ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler.” MÜHAD 1995.

Karasu, Rauf. “Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı” Cilt. XXII Sayı. 3, Batider: Aralık 2004

Karasu, Rauf. "Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme ile Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasası." Cilt. XXII Sayı. 4, Batider: Aralık 2004

Kaya, Mustafa İsmail. "Büyük Pay Sahiplerinin Azınlığı Ortaklıktan Çıkarma Hakkı." Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XI Sayı 1-2 Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kuruluşunun 20.Yılına Armağan, Erzincan: 2007.

Kendigelen, Abuzer. "Limited Şirket Paylarının Haczi." Kemal Oğuzman'a Armağan, Galatasaray: 2002. (Şirket Payının Haczi)

Öcal, Akar. "Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi." Prof.Dr.Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara: 2003.

Önal, Buket Sayın. "Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu." Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 2008.

Öz, M. Turgut. "Limited Ortaklıkta Pay Kavramı." İÜHFİM. Sulhi Dönmezer'e Armağan, İstanbul: 1987.

Pekdinçer, Tamer. "İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı İle Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı." Prof. Dr. Fahiman Tekil Anısına Armağan, İstanbul: 2003.

Tekinalp, Ünal. "Limited Ortaklık Payının Devrinde Tescil Davası." Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu ,S. XIX

Teoman, Ömer. "İki Kişilik Limited Ortaklık, Haklı Nedenle Ortaklıktan Çıkma." Yaşayan Ticaret Hukuku, Cilt I, Kitap 2 Hukuki Mütalaalar, İstanbul: 1999.(Mütalaalar-1)

Teoman, Ömer. "Limited Ortaklığın Esas Sözleşmesinde Ortaklığın Süresi, Ortaklığın İnfisah Etmiş Sayılması" Yaşayan Ticaret Hukuku, Cilt I, Kitap 3 Hukuki Mütalaalar, İstanbul: 1999. (Mütalaalar-2)

Teoman, Ömer. "Limited Ortaklığın Sermaye Koyma Borcu Tümü İle Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi." Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, cilt 1-1971-1982 İstanbul: 2000. (Mütalaalar-3)

Teoman, Ömer. "Limited Ortaklıklar Açısından TK 381/F.3 Deki 3 Aylık Sürenin Buyurucu Niteliği." Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Cilt 1-1971-1982 İstanbul: 2000. (Mütalaalar-4)

Teoman, Ömer. "Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi." Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Cilt 1-1971-1982 İstanbul: 2000. (Mütalaalar-5)

Teoman, Ömer. "Limited Ortaklığın Sermaye Koyma Borcu Tümü İle Yerine Getirilmiş Kendi Paylarını Edinmesi." Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Cilt 1-1971-1982 İstanbul: 2000. (Mütalaalar-6)

Üçışık, Güzin. “Limited Şirketlerde Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması.” Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul: 2003.

Yanlı, Veliye. “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil.” Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan, İstanbul: 2003.

Sözlük ve Diğer Kaynaklar

Ovacık ,Mustafa. **İngilizce-Türkçe Hukuk Sözlüğü**. Ankara: 1964.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları. Türkiye Barolar Birliği, Ankara: Şubat 2008.

Yıldız, Şükrü. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirketlere İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi.” **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Konferansı**. Bildiriler- Tartışmalar, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 13-14 Mayıs 2005. (Tartışmalar-1)

Yıldız, Şükrü. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi.” Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 2 Sayı 1, 2005. (Tartışmalar-2)